Z^d 96.
Barbet
46 a coll. compl. 2 works in 1 vol
1) 12°. [xxiv], 278. [118, 280] pp.
engr. title
W. 1086
2) 12°. [xx], 752 pp.
George Fournier, S. J.
[Caen 1595 - La Flèche 1652]

John Carter Brown
Library
Brown University

Apud Ludovicum Elzevirium.
Cum Privilegio.

PRIVILEGIE.

EEn yder werdt verbooden by Octroy van de Heeren Staten Generael, in dato den 26 Martii 1643, en de bygevoeghde Attache van wegen de Provincie van Hollandt, vergunt aen Louys Elzevier, Boeck-verkooper tot Amſterdam, dit teghenwoordigh Boeck, geintituleert: Abrahami Gölnitzi Compendium Geographicum; binnen den tijdt van negen Iaren, directelijck oft indirectelijck, in 't groot ofte kleyn, te drucken ofte te doen drucken, ofte elders gedruckt in deſe Provincien, ofte 't reſort van dien, te brengen, te verkoopen, ofte uyt te geven, zonder conſent vanden voorſz. Elzevier, op de verbeurte van de naergedruckte exemplaren, ende hondert vijftigh Carolus guldens, zoo by den drucker, als den verkooper, te verbeuren; t' appliceren als naerder by de Originele Octroyen te ſien is.

RPJCB

Illuſtris & Magnifici Domini

Collegij Regij Argentinensis Societ. JESU.

CHRISTIANI THOMÆI,

Sereniſſimi Danorum Regis

Cancellarii Magni,&c:

Ex dono R.P. Petri Robinet Societatis JESU

Generoſiſſimo Filio

Regi Catholico a Confessionibus.

AXELIO SEHESTEDT,

Salut. & felic. prec.

ABRAHAM GÕLNITZ.

DIfficile & impeditum, ut loquitur Mela, opus eſt, *Generoſiſſime Adoleſcens*, explorare & planum reddere orbis ſitum: Nam tria occurrunt impedimenta, quæ faciunt, quò minus plenam & exactam terræ notitiam vel veteres olim habuerint, vel nos hodieque habeamus. Primum eſt *perpetua gentium migratio*; ſecundum, *peregrinationum difficultas*; tertium, *veteris hiſtoriæ penuria, defectus & inconſtantia.*

Gentium frequens migratio & domi-

ciliorum mutatio effecêre , ut regionum , urbium , fluviorum , montium, populorum nomina toties ſint immutata. Ex hac confuſione fit , ut veteres ambigant, diſputent & diverſimodè doceant , quiſnam veterum locus hodiernis reſpondeat , hæc ne hodierna urbs cum illa veteri eodem loco ſit condita ; hicne fluvius hodie ab iſto quid diſcrepet veteri ? Hinc error provenit in limitibus regionum, num ii ritè ſe habeant, necne; alius hunc terminum, alius alium ponit , unde multum incommodi ſentiunt ii; qui in hoc ſtadio currentes, facilè retardari poſſunt , aut in deviam viam abduci.

Peregrinandi verò moleſtia , difficultas & neglectus quanto in orbis cognitione indaganda veteribus impedimento fuerit , vel ex hoc fundamento comparet. Peregrinandum ſiquidem erat vel *maritimo* vel *terreſtri itinere. Maritimum iter* exigebat magnetem , cujus uſu deſtituebantur multis demùm ſæculis poſt natum Chriſtum invento; carebant iidem pixidis nauticæ artificio, cujus ignorantia vaſto pelago ſeſe committere non audebant. [Obiter hic inſerere

rere quædam placet de admirabili pixidis nauticæ fabrica, cujus conſideratio liberalibus ingeniis grata & digna eſſe debet. Pixis Nautica, inquit magnus aliquis Philoſophus, inter omnia, quæ homines fabrefecerunt & uſurparunt inſtrumenta, maximè omnium admiratione digna eſt, ut Clariſſ. Philoſophus *Cardanus lib.* 17. *de artibus & artificioſis rebus* meritò dicat: *Inter cætera inventa primam admirationem deberi pixidi nauticæ, quippe quâ tot ſulcantur maria, veteribus nec navigata, nec nota, & cui tot hominum ſalus, tantæ varietates mercium, tanta pecuniæ vis creditur. Ipſorum Regum & Principum vita committitur vaſculo tam parvo, virgulæve, imò acui modicæ. Nec ſolùm ſufficeret hoc credidiſſe, niſi ea nos regat & doceat, lapiſque ſenſus expers, tot viris ſapientiſſimis oculatis, atque auritis præſtet.* Huic ſuffragatur *Bodinus cap.* 7. *meth. hiſt.* inquiens: *In tota rerum natura nihil eſt admirabilius Magnete eſtque uſus ejus planè divinus.*

Inventor hujus pixidis ante annos CCCXL aſſeritur *Flavius* quidam *Melphi* Italus Campaniæ provinciæ in re-

gno Neapolitano qui fuit incola. Ejus vero fabrica talis eſt; Pixis, ſeu vaſculum ligneum, planum & rotundum eſt altitudine trium vel 4 digitorum; in quo vaſculo ſub lamina vitrea rotula quædam eſt papyracea verſatilis, quam ferramentum quoddam tenue & veluti bipartitum ſuſtinet, in centro ænea quædam acuminata turricula defixa eſt, quæ ſtylo ſeu cuſpidi acutæ inſidet, unde hinc inde in æquilibrio conſtituta rotula moveri poteſt; ubi verò quieſcit, ejus pars, quæ lilii imagine inſignita eſt & in qua ferramentum magnete confricatum deſinit, Septentrionem & polum Arcticum oſtendit, quocunque etiam obtorto clavo navis impellatur. Rationem verò hujus motus Septentrionem verſus nemo adhuc dedit. (Hic motus eſt unus è ſecretis naturæ, *qui ſunt* IV; *motus cœli, motus terræ, motus cordis, & motus magnetis.*) In dictæ rotulæ circulo, 32 à centro ad circumferentiam ductæ ſunt lineæ, æqualiter à ſe invicem diſtantes in hunc uſum, 1, ut deſignent cœli cardines & ventos, quos 32 vulgariter numerant nautæ, 2, ut terræ ac maris ſpatia celebrioribus partibus diſtincta

ſtincta per gradus, in quos lineæ incurrunt, denotent. Quinque autem ſunt, quæ facilimè pixidem nauticam & magnetem corrumpunt; 1 *pulvis*, 2 *adeps*, 3 *allium*, 4 *cæpe*, 5 *pixis rimoſa*. Vnde diligentiſſimè pixidem hanc nautæ aſſervant, muniunt, obducuntque vitreo aliquo orbe, quia facilè corrumpi poteſt vel pulvere inſperſo, vel pinguedine, vel etiam ſi rimis hiet & aërem admittat, quibus vis magnetica diſſipatur & exhalat. Vide *Petrum de Medina lib.* 6. *rei naut. cap.* 1.] Deſtituti itaque veteres pixidis nauticæ uſu, curſum dirigebant ad Vrſam majorem vel minorem, quæ ſtellæ, cum obductæ nubium caligine non apparerent, ignorabant nautæ, ubi terrarum & gentium verſarentur.

Et hæc prima cauſa fuit, quæ veterum maritimum iter ſufflaminavit; altera, quod eo tempore naves tantùm actuariæ in uſu fuerint, id eſt, tales quæ remis agebantur, ſine remis enim navigare non poterant, ut conſtat è *cap.* 1. *Ionæ ver.* 13. Tertia, quod mare Mediterraneum, vix autem aliud veteres auſi fuerint ingredi & obnavigare, relicto Oceano Occidentali. Quarta quod oras & li-

tora tantùm maris legerint, medio mari non facilè ſeſe committentes, ut ex navigatione *Pauli Act.* 27 videre eſt.

Terreſtre iter non minus iis difficile fuit, nam non audebant Africæ partes & oras omnes inviſere, partim ob venenatas beſtias ibidem oberrantes; partim ob ingentes aridarum arenarum tumulos, quibus vento commotis & in altum ſublatis peregrinantes, imò ingentes exercitus ſæpe oppreſſos, tectos & ſepultos fuiſſe legimus, teſtibus *Strabone, Herodoto* & aliis Hiſtoricis. Hancque cauſam non ultimam eſſe affirmare audeo, quod tanti defectus apud veteres ſcriptores *Eratoſthenem, Strabonem, Plinium, Ptolomæum, Solinum, Dionyſium, Melam* & alios in Geographia reperiantur.

Si ſanè peregrinationis olim, ut noſtris temporibus frequentatæ fuiſſent, *Ptolomæus* majorem terræ longitudinem quàm 180 graduum, & latitudinem quàm 80 grad. inveniſſet & annotaſſet: neque idem Auctor ultimum terræ terminum verſus occaſum inſulas Fortunatas ſeu Canarias poſuiſſet. Nec *Mela l.* 1. *Geogr. c.* 2. aſſeruiſſet,

Aſiam

Aſiam tantum ſe in latitudinem effundere, quantum Europa & Aphrica, & mare Caſpium eſſe Oceani Scythici ſinum. Plures ejuſmodi errores ſunt: veluti quod veteres Zonam torridam inhabitabilem putarint; alii inter illos Antipodes negarunt, veluti *Auguſtin. lib.* 16. *de Civ. Dei c.* 9, & *Lactantius lib.* 3. *c.* 24; quos ſequutus *Bonifacius Epiſcop. Moguntin.* Epiſcopum Saliſburgenſem pro concione Antipodes eſſe defendentem excommunicavit. Quos errores non erraſſent, ſi illorum navigationes hodiernis noſtris navigationibus, & peregrinationes noſtris fuiſſent ſimiles, quamvis non negem, in illis totius terræ circumnavigationibus omnem peregrinationis inſcitiam & moleſtias non ita eſſe ſublatas & abolitas, ut non adhuc quædam terræ partes hactenus incognitæ nos fugiant. Teſtantur Hollandorum Annales, qui quot vicibus tentarunt iter in Indiam Orientalem verſus polum Arcticum inſtituere? ſed infeliciſſimè res ſucceſſit, maximè in ultima illa navigatione, ubi pauci vivi re infectâ ad ſuos domum rediêre. Vndé nec hodiè adhuc noſtris conſtat, num

aliquo Iſthmo noſtra continens cum novæ terræ continenti connectatur necne? Tantum peregrinandi difficultas effecit.

His accedit veterum hiſtoriarum penuria, eaque fabulis innexa, quia videmus quod quæ ab Ethnicis Scriptoribus ante tempora Trojana literarum monumentis ſunt tradita, plæraque fabulis ſunt involuta: In reliquis non deeſt abundans diſſonantia, quæ etiam emunctioris naris viro negotium ſæpe faceſſunt: unde impeditum, ut initio diximus, opus emergit; quod tamen tantum abeſt, ut ab hoc ſtudio nos deterreat, ut potius nos induſtriores & attentiores faciat, ſi *Iucunditatem* & *Vtilitatem* ejus; quæ duo huic ſtudio fixè adnexa ſunt, ſpectare velimus.

Si abſens remotiſſimas oras adſpicere, ſitum earum cognoſcere, & quietus ſedens totum orbem circumnavigare poſſis, an non jucundum? Nôrunt hiſtoriarum periti, quantum ad variarum rerum cognitionem peregrinatio longinqua & diuturna conducat, in qua ſenſuum adminiculo percipiuntur ea, quæ Doctore etiam exercitatiſſimo præeunte non ita

commo-

commodè intelligi queunt. Varii ſiquidem diverſarum gentium ritus, diſciplinæ, leges, mores, inſtituta & conſuetudines peregrinando multò accuratius intelliguntur, examinantur & judicantur, quàm ſi ea, quæ nunquam vidimus, à mutis Doctoribus, id eſt, libris haurimus & ſola hiſtoricâ lectione tractamus. Quia verò non omnium facultates concedunt, neque etiam omni periculo, hoc præſertim ſæculo, vacat per varias mundi partes oberrare, multaſque urbes & in iis mores peragrando luſtrare, idcirco præſenti hoc opuſculo præſertim in Hiſpania delineationem terræ & gentis dedimus, & ſi variarum terrarum & populorum amans methodum ibi monſtratam, ex Hiſtoricis legendis ſequi volet, à peregrinandi labore, periculo atque impensâ liberavimus.

Iucunditati jungit ſeſe utilitas in Hiſtoriæ lectione, quam hic maximè attendimus. *Polyb. lib.* 1. *Hiſt.* nec *non Thucydides* præcipuas boni Hiſtorici virtutes eſſe aſſerunt, ſi bellorum, fœderum percuſſorum, aut ruptorum, amicitiarum & inimicitiarum occaſiones dili-

genter deſcribat. Scimus verò locorum ſitum parere amicitias; non loquor de victûs, morum, armorum, imperiorum, reique militaris diverſiſſima adminiſtratione, quæ ex diverſo regionum, ſecundùm hanc vel illam mundi plagam poſitu neceſſariò oritur; ſed quod fœdera, hoſtiliumque odiorum ſemina ferè ex nationum, populorum, regionum & urbium vicinia vel etiam diſtantia oriantur. Illuſtre rei exemplum nobis dant Romanorum conſultationes circa initium tertii belli Punici, quo Carthago deleta eſt; imprimis verò acerrima illa Catonis cum Scipione Naſica concertatio, quorum alter Carthaginem tanquam perpetuam felicitatis Romanæ æmulam, nimiſque vicinam deleri, alter verò eandem tanquam Romanæ virtutis cotem conſervari volebat. Catonis graviſſimæ rationes ex unica fere Loci circumſtantia petuntur, adeoque intelligi nequeunt, niſi aliquis utriuſque urbis ſitum accurratè nôrit ita, ut ſciat, eas, dum ſub eadem ferè longitudine, aut, quod idem eſt ſub uno eodemque Meridiano ſitæ ſunt, in latitudinem tantum diſtare, quantum maris

ris Mediterranei inter Siciliam & Aphricam breviſſimus trajectus eaſdem quaſi interſecat & diſpeſcit. *Plin. lib.* 5. *cap.* 18.

Alia utilitas ſplendet in negotiis bellicis circa ſtratagemata, quorum quantus uſus ſit hoc noſtro ſæculo, quis eſt qui neſcit? At verò præcipuas eorum occaſiones, loci ingenium, ejuſque ſitus & conditio ferè aperire ſolet, ut is demum prudentiſſimi Imperatoris nomen obtineat, qui hæc in ſuum uſum convertere novit. Hoc in negotio noſtri ſæculi Duces ſæpius veterum fuerunt æmuli, eorumque exempla ſequuti non parva præſtitêre, at ea rectè intelligere, aut feliciter imitari non potuiſſent, niſi locorum notitiâ & ſituatione adjuti. Exemplo ſit, aſtutum illud *Themiſtoclis* inventum, quo Xerxi tantum terrorem incuſſit, ut relictâ Græciâ, deſertoque immenſo illo exercitu per anguſtiſſimas Propontidis fauces, quà venerat, reverti coactus fuerit. Finxerat autem *Themiſtocles*, idque per ſubornatos exploratores Xerxi indicari curaverat, Græcos in animo habere, occupato ponte Helleſponti, per quem Aſiam

minorem cum Græcia conjunxerat, ei reditum intercludere: quo nuncio accepto, Xerxes adeò trepidare cœpit, ut oblitus omnium, propter quæ venerat, negotiorum, nil niſi de fuga cogitaret. Certè caſus nobliſſimus in omni illa hiſtoria; qui verò ignarus eſt ſitûs locorum, magnâ fructus ejus parte carere cogitur, ut qui neque intelligat, quàm facilè hoc tum fuerit Græcis in tanta navigationis commoditate poſt devictam ad Salaminem Perſarum claſſem, quamque idcircò hoc apud Xerxen probabile fuerit; neque ſatis perſpicere poſſit, quàm prudens hoc in Themiſtocle, & quàm tempeſtivum conſilium fuerit.

His præliminaribus volui difficultatem cum jucunditate & utilitate ſtudii Geographici miſcere, ut compendioſa via TE, Generoſiſſime Adoleſcens, ducerem ad trium unius matris HISTORIÆ filiarum amorem. Primam modò tibi in manus do, GEOGRAPHIAM; alteram, biennium jam eſt & ampliùs, Conſultiſſ. Vir HENRICUS ERNSTIUS, Regius in Sorana Profeſſor, amicus priſtinæ veritatis & virtutis, CHRONOGRAPHIAM tibi junxit: Tertiam,

Tertiam, quæ PROSOPOGRAPHIA nominatur & Genealogias educit, à me, ſi ſupremum Numen me ſanum & validum diurnare, otioque & commoditate beare volet, novâ forma producam, ita ut æqui cenſores nos non fruſtrà in hoc ſtudio laboraſſe è vero pronunciare poſſint. Methodum, quâ ſtat hoc opuſculum, tabulæ monſtrant; brevior fui lib. I. cum generalia iſta è diverſis auctoribus habere poſſimus: at qualis hodie eſt globi terreſtris facies, quomodo diviſus, hoc noſtri fuit laboris lib. II. Quod ab aliis ſi non planè neglectum, ſaltèm erroneè traditum, ut BertI & aliorum Geographiæ nobis oſtendunt, quibus lector & juventus falsò inſtruitur, & in deviam viam ducitur. Hoc monere volui, ut quid hic ab aliis ſit diſcriminis, poſteritas notaret, nam non conſcribillare ſed verum ſcribere mihi animus fuit & eſt, quippe qui ipſus maximam *Europæ* partem non ſemel obivi.

Tibi verò, Generoſiſſime AXELI, levidenſe hoc opuſculum, Tuis uſibus jam diu deſtinatum, niſi Hiſpanicum iter, quod obſequii gloria expediundum erat, & operæ typographicæ longius

hinc

hinc diſſitæ, conatus retardaſſent, cur offeram, non alia ſubeſt cauſa, quàm antiquus & conſtans in præilluſtrem tuam Gentem, qui mihi hoc imperavit, cultus & pronus in Tua ſtudia, qui hoc à me efflagitavit adfectus. Vtroque hoc fundamento nixus omnem ſuperabo invidiam, & cum bono DEO nulli ero opprobrium, nam qui cum virtute rem faciunt, virtutis præmia referre debent. Conatus bonus ſemper in laude, effectus in caſu eſt.

Accipe hoc cultûs in Gentem Tuam præilluſtrem, & in TE adfectûs tributum eo animo, quo tibi ſolvo, puro nempe & defæcato, & ſi quid inde lucri Tuis ſtudiis appoſueris, hoc mihi adpoſitum arbitrare.

Hac nuncupatione, in qua omnia vota pro Illuſtris Tuæ Gentis & Tua felicitate & incremento incluſa velim, hoc opuſculum conſigno.

Hafniæ, Kalend. Nov. CIↃIↃCXLII.

SYNO-

SYNOPSIS

totius hujus

GEOGRAPHICI

operis.

GEographiæ explicatio eſt vel exterior, vel interior.

Exterior libro I. *continetur, quod* VIII *capitibus conſtat.*

Ea verſatur circa globum terreſtrem, qui eſt vel verus & realis, vel pictus & repræſentatitius.

Verus globus terreſtris ſpectatur vel abſolutè & in ſe, vel comparatè reſpectu globi cœleſtis.

Aſolutè & in ſe conſideratur reſpectu tum quantitatis ſuæ, tum figuræ.

Quantitas globi terreſtris perſpicitur è menſurarum inſtrumentis, & menſurationibus ipſis.

Inſtrumenta menſurarum ſunt vel minora ut granum, digitus, palmus, pes: vel majora, ut paſſus, (qui eſt vel ſimplex vel geometricus) ſtadium, & milliare, quod tripliciter ſumitur.

Men-

Menſuratio globi terreſtris reſpicit ejus Peripheriam, Diametrum, & Superficiem convexam.

Figura ejus eſt rotunda ſeu ſphærica. Cap. 1. pag. 1.

Globus terreſtris conſideratus comparatè, reſpectu globi cœleſtis, diſtinguitur primò in quatuor plagas ſeu cardines mundi, qui ſunt Ortus, Occaſus, Meridies, Septentrio.

Et his quatuor plagis, quatuor quoque venti Cardinales reſpondent. Cap. 2. p. 7.

Secundò diſtinguitur in circulos, qui vel ſunt Majores, ut Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridianus: vel Minores, ut Tropici cum Cancri tum Capricorni; & Polares, Arcticus & Antarcticus,

Per hos circulos Minores globus terreſtris dividitur in quinque Zonas, quarum una eſt Torrida, duæ Frigidæ, & duæ Temperatæ. Cap. 3. pag. 10.

Tertiò dividitur in Parallelos & Climata, quæ vel ſunt Septentrionalia, vel Meridionalia. Cap. 4. pag. 18.

Quartò diſtinguitur in Gradus, quorum alii ſunt Longitudinis, alii Latitudinis. Cap. 5. pag. 22.

Glo-

Globus terrenus pictus ſeu repreſentatitius conſideratur vel in Sphæra, vel in Mappa.

Sphæra videnda eſt tum Fabrica, tum Vſus.

Fabricæ duæ ſunt partes, Externa & Interna.

Externa pars eſt vel ſeparabilis vel inſeparabilis.

Separabilis quæ dicitur alveus, conſtat ſtatumine (quod habet Pedimentum & Columellas) & circulo Horizontali qui dividitur in partem globo proximam, mediam & ultimam.

Inſeparabilis pars eſt ænea, continetque Meridianum Circulum horarium, & Axim.

Interna pars in ipſa Sphæra continetur: cujus conſideranda eſt Pictura tum neceſſaria, tum non neceſſaria.

Pictura neceſſaria eſt vel Geographica, vel Hydrographica.

Pictura Geographica continet primò lineas circulares, quæ ſunt vel majores, ut Æquator, Meridianus, Zodiacus: vel minores, quæ pinguntur lineis partim rubris, ut Tropicus Cancri, Polaris Arcticus,

cus, Tropicus Capricorni, Polaris Antar ēticus; partim nigris, quæ ſunt XVI. *Secundò diverſa loca, quæ ſunt regiones gentes, inſulæ, maria, flumina, ſylvæ montes, urbes.*

Pictura Hydrographica conſtat ſu is lineis nanticis, quæ Rhombi dicuntur.

Pictura non neceſſaria eſt avium, piſcium, animalium, navium, &c.

Vſus ſphæræ eſt multiplex. Cap. 6. pag. 23.

Mappa eſt generalis vel ſpecialis.

Generalis habet picturam tum neceſſariam, eamque vel geographicam, quales ſunt circuli & picturæ locorum; vel hydrographicam: tum non-neceſſariam. Cap. 7. pag. 29.

Mappa ſpecialis habet etiam ſuam picturam, eamque tum neceſſariam, quales ſunt circuli, ſcala milliarium, & urbes; tum non-neceſſariam. Cap. 8. pag. 32.

Inte-

Interior Geographiæ explicatio libro 2. continetur, quod x x capitibus conſtat.

IN ea Mundus dividitur in quatuor partes, nempe tres veteres & unam novam.

Veteres partes ſunt Europa, Aſia Africa.

Europa conſideratur vel ut animata, vel ut inanimata.

Animata ſunt incolæ, quorum videndæ ſunt linguæ, Romana, Germanica, Slavonica, & mores.

Inanimata conſideratur primò reſpectu Poli & Soli: ad hoc verò referuntur Terra, (cujus nomine veniunt montes & ſylvæ) & Aqua, ſub qua comprehenditur mare (cujus diſtinctio triplex affertur, & accidentia ſunt Freta & ſinus) et flumina.

Secundo reſpectu finium, qui ſunt vel exterior in circumferentia ſive ambitu, & interior in longitudine & latitudine.

Tertiò reſpectu naturalium accidentium, quæ ſunt in cœli temperie & terræ fertilitate.

Quartò

Quartò reſpectu diviſionis in continentes, Peninſulas & Inſulas. Cap. 1. pag. 35.

Europæ continentes ſunt, Hiſpania. Cap. 2. pag 48. *Gallia* Cap. 3. pag. 112. *Germania.* Cap. 4. pag. 134. *Italia.* Cap. 5. pag. 160. *Illyricum, Græcia, Thracia, & Dacia.* Cap. 6. pag. 177. *Hungaria, Polonia, Tartaria & Moſcovia.* Cap. 7. pag. 183.

Peninſulæ Europæ ſunt Norvvegia, Suedia, & Gothia. Cap. 8. pag. 195.

Inſulæ Europæ trium ſunt gentium; in Oceano Anglia, Scotia, Hybernia, Iſlandia, Groenlandia. Cap. 9. pag. 197. *In mari Balthico Dania, cum aliis ei adjacentibus.* Cap. 10. pag. 210. *In mari Mediterraneo Sicilia, Sardinia, Corſica, Creta* ſive *Candia, Majorica, Minorica.* Cap. 11. pag. 225.

Aſiæ conſideranda ſunt primò Situs, qui vel exterior in extenſione verſus Orientem & Septentrionem; vel interior reſpiciens flumina & montes. Secundò quantitas tum in longitudine tum in latitudine. Cap. 12. pag. 233.

Tertiò diviſio in Continentes, quæ ſunt Aſia minor, ſub qua ſunt Cappadocia,

Paphla-

Paphlagonia, Pontus, Bithynia, Phrygia minor, Myſia major & minor, Æolia, Ionia, Caria, Peninſula Doris, Lycia, Cilicia, Galatia, Phrygia major, Piſidia, Lydia, Armenia major, Colchis, Iberia, Albania, & Armenia minor.

Aſia major, ſub qua Chaldæa, Perſia, India, China, & Tartaria Aſiatica. Cap. 13. pag. 235. *Et in Inſulas, quæ ſunt vel in mari Mediterraneo, vel in Oceano.* Cap. 14. pag. 254.

Africæ videnda ſunt, Primò ſitus, qui vel exterior in forma peninſulari, vel interior reſpectu montium & fluviorum. Secundò termini. Tertiò magnitudo in longitudine & latitudine. Cap. 15. pag. 261.

Quartò diviſio in Continentes, quæ ſunt ſeptem, Ægyptus, Barbaria, Numidia, Libya, Nigritarum regio, regnum Congi, & Æthiopia. Cap. 16. pag. 263. *Et in Inſulas, quæ diſtinguuntur ſecundùm Oceanum.* Cap. 17. pag. 267.

Nova mundi pars eſt America, cujus ſpectandi ſunt Termini, Magnitudo, & Partes, quæ ſunt Continentes & Inſulæ. Cap. 18. pag. 268.

Conti-

Continentes Americæ ſunt duæ, una Septentrionalis, vulgò Mexicana dicta, cujus provinciæ ſitæ ſunt vel ad Mare del Nort, vel ad mare del Zur: alia Meridionolis, quæ dicitur Penana, & provincias habet ſitas vel ad mare del Zur, vel ad Mare del Nort. Cap. 19. pag. 270.

Inſulæ Americæ diſtinguuntur ſecundum ſitum Maris del Nort & del Zur, Cap. 20. pag. 277.

COM-

COMPENDII GEOGRAPHICI
LIBER I.

Quod felix fauſtumque ſit; Compendium hoc Geographicum in duos libros *diſpeſcimus. Prior* Octo capitibus *abſolvitur, & circa exteriorem globi terreſtris explicationem eſt occupatus: poſterior* viginti capitibus *includitur, & circa interiorem in globo provinciarum cognitionem verſatur.*

CAPUT I.
De globo terreſtri, & ejus quantitate generali.

GEographia eſt ſcientia explicans mundum hunc inferiorem, qui globo terreſtri nobis repræſentatur.

Definitur Geographia per ſcientiam, reſpectu nimirum eorum, quæ in terra ratione cœli conſiderat: reliqua enim cum ex hominum arbitrio maximam partem dependeant, fluxa ac mutabilia ſunt. Subjectum Geographiæ terra quidem poteſt conſtitui, non ut eſt unum ex IV. Elementis, ſed ut globus terrenus ob commodam hominum habitatio-

nem, aquâ & terrâ ſimul conſtitutus. Geographiæ ſive terræ deſcriptio eſt *prima porta ad ſtudium hiſtoricum, altera eſt Chronologia, tertia eſt Proſopographia*, ſive genealogiarum explanatio: nam uti Deus primùm creavit *terram*, ſecundò *tempus*, tertiò *hominem*; *Geneſ.* 1. Ita nos, aggreſſuri ſtudium hiſtoricum, tria hæc præmittere debemus, nimirum loci cognitionem, ubi quid factum ſit, quod docet Geographia: deinde temporis annotationem, quando quid factum ſit, quod docet Chronologia; tandem perſonarum cognitionem, à quibus quid illuſtre geſtum ſit, quò faciunt Genealogiæ ductus. Qui tribus his eſt inſtructus, rectè & ordine ad ſtudium Hiſtoricum accedere poteſt. Quemadmodum verò Hiſtoria eſt oculus prudentiæ politicæ, ita Geographia cum binis hiſce junctis eſt oculus hiſtoriæ. Differt autem Geographia à Coſmographia; nam hæc eſt deſcriptio cœli & terræ, & eorum quæ in cœlo & terra continentur: à Chorographia, nam hæc eſt deſcriptio unius alicujus provinciæ, à Tropographia, quæ eſt, certi loci deſcriptio.

Explicatio hæc verſatur vel circa exteriorem globi cognitionem; vel circa interiorem in globo repræſentatarum regionum enodationem.

Exterior eſt, quæ tractat de globo terreſtri, & omnibus ejus partibus externis.

Globus ita conſideratus, conſtat duobus elementis inter ſe junctis, terrâ nimirum & aquâ, ita ut in mundi medio terra ſit poſita, eaque rotunda & immobilis, quæ reſpectu

ctu ſupremi cœli eſt inſtar puncti, & cum aqua, quam in cavitates ſuas recipit, globum conſtituit.

Exterior globi conſideratio dividit eum, vel in verum & realem, vel in pictum & repræſentatitium.

Realis bifariam ſpectatur, abſolutè & comparatè.

Abſolutè & in ſe, tum reſpectu quantitatis ſuæ, tum etiam reſpectu figuræ.

Quantitas globi perſpicitur è menſurarum inſtrumentis, & menſurationibus ipſis.

Inſtrumenta ſunt vel minora, vel majora.

Minora ſunt granum, digitus, palmus, pes.

Granum hordei trans versò poſitum eſt primum menſurandi principium.

Digitus eſt menſura, continens quatuor grana hordei. Digitus Germanicè hic vocatur & eſt ein Zahl an dem maß-ſtab.

Palmus eſt menſura quatuor digitorum.

Pes eſt menſura quatuor palmorum.

Majus inſtrumentum, ſive major menſura eſt paſſus, ſtadium & milliare.

Paſſus eſt vel ſimplex, vel geometricus.

Simplex continet pedes duos cum dimidio:

Geometricus verò pedes quinque.

Stadium eſt menſura, habens paſſus ſimplices centum viginti quinque.

Milliare tripliciter ſumitur; Primo pro menſura habens CIↃ *paſſus, & continens* VIII *ſtadia, & hoc dicitur milliare Italicum. Secundò pro Leuca, quæ vel vetus vel nova. Vetus habet* XII *ſtadia; nova* XVI *ſtadia, & facit unum milliare Gallicum ſeu duo Italica. Tertiò pro mil-*

liari Germanico; quod vel commune, vel grande. Commune habet 4000 paſſus, ſive ſtadia XXXII *& 4 Italica, milliaria,* (quam & Leucam Hiſpanicam dicunt.)

Grande, quod & Helveticum & Hungaricum dicunt, eſt 5 mille paſſuum.

Memoriæ causâ addantur hi verſus:

Quattuor è grandis digitus componitur unus,
Eſt quater in palmo digitus, quater in pede palmus,
Quinque pedes paſſum faciunt, paſſus quoque centum
Viginti quinque ſtadium dant, ſed miliare
Octo facit ſtadia, duplatum dant tibi leuca.

Menſuratio globi terreſtris habet periphertam, diametrum, & ſuperficiem convexam.

Peripheria ambitum ſive circumferentiam globi terreſtris maximam docet, quæ eſt 5400 milliarium Germanicorum.

Diameter indicat profunditatem globi ab uno ſuperficiei extremo ad alterum.

Diameter eſt milliarium Germanicorum 1718, vulgò Axis vocatur, quia circa eum globus volvitur. Extrema ejus ſunt Poli, medium dicitur Centrum, & linea à centro ad ſuperficiem ſemidiameter dicitur, & eſt milliarium 860.

Superficies convexa repræſentat globi terreni longitudinem & latitudinem ſimul; ejusque vulgaris computatio eſt milliarium Germanicorum 9278180.

Figura globi terreni rotunda eſt, ſive ſphærica, quoad partes univerſas, quæ unum in corpus rotundum cöeunt, non quoad partes ſingulas, quæ ſunt montoſæ & valloſæ. Aſſer-

Aſſertionem hanc probabimus *Phyſicè* & *Mathematicè*. *Phyſicè*, quia ex gravitate terræ nulla alia ejuſdem figura producitur quàm rotunda. Ponderoſa ſiquidem & gravia cum undique pariter ad medium appropinquare laborent, fit ut à remotioribus propiora urgeantur, donec ab eodem medio circumcirca par ſit eorum diſtantia. Unde neceſſariò figura terræ ſit globoſa, cujus ſuperficiei partes omnes æqualiter à centro removentur.

Mathematica demonſtratio duobus fulcitur argumentis; *Primò*, quod terra ſecundum ſuperficiem ſuam, quam certis lineis noſtrâ imaginatione *in longitudinem*, hoc eſt, ab Ortu in Occaſum, & contra; & *in latitudinem*, hoc eſt, à polo in polum deductis menſuramus, rotunda obſervatur. Quoad longitudinem, Sol, Luna & reliquæ ſtellæ nec occidunt, nec oriuntur uno & eodem tempore omnibus in terræ ſuperficie habitantibus; ſed tardius Occidentalibus, & citiùs Orientalibus, quod ex Eclipſibus & ſtellarum conjunctionibus comparet, quæ diverſis horis & locis tardius & longiùs; ab Ortu Orientalibus citiùs & propius; ab Occaſu Occidentalibus tardiùs apparent. Defectus Solis & Lunæ veſpertinos, Orientis incolæ non ſentiunt, *ait Plinius lib.* 2. *natur. hiſt. c.* 7. nec matutinos ad Occaſum habitantes. *Copernicus*, 1. *revol.c.*2. *addit*. Meridianos illi tardiùs, hi citiùs vident. Nota; Eclipſes Lunæ procedunt ab Occaſu in Ortum, quia Luna ſemper ab Occ. in Ortum fertur.

Quoad latitudinem, rotunditas probatur, quia progredientibus ab Auſtro verſus Boream, magis magisque elevantur Septentriones, ſive VII ſtellæ urſæ minoris, ipſaque poli Arctici altitudo cum dierum majori inæqualitate incrementum ſumit, & in oppoſita parte ſtellæ circa polum Antarcticum ſenſum effugiunt, ipſeque polus magis deprimitur: verùm, qui contrarium iter faciunt, iis magis magisque deprimuntur Septemtriones cum polo Arctico, aliæque ſubinde circa Auſtrum ſtellæ conſpicuæ fiunt.

Secundò, ex matheſi, terræ rotunditas, ex, actiùs ſecundum utramque dimenſionem, id eſt, longitudinem & latitudinem cognoſcitur & dijudicatur, nam ſicut juxta longitudinem terræ differentia temporis cum diſtantia locorum, ita ſecundum latitudinem polorum elevatio cum emenſo in terram ſpatio ſemper proportionalis obſervatur, & gradui cœleſti 15 milliaria Germanica in Meridiano terreſtri reſpondent, quod tibi ſola Sphærica figura, & nulla alia, ob oculos ponet. Rotunditas hæc terræ cum aqua, etiamſi ſit perfectè circularis; nobis tamen reſpectu partium terræ, quas videmus, ut ſunt, montes, valles, planities, non videtur ſenſibilis iſta exacta rotunditas; quamvis non negemus, dum univerſam terram animo concipimus, in ea montes inſtar arenularum vel gemmularum ad globum agglutinatarum, valles autem & planities inſtar exiguarum cavitatum globo impreſſarum

ſeſe

ſeſe habere, adeóque totam molem nihilominus rotundam manere: quod manifeſtum in globo lapideo ruditer elaborato, quem propter aſperitatem ſive inæqualitatem nemo nomine globi privabit.

C A P. I I.

De quatuor Cardinibus mundi.

Talis fuit globi terreſtris abſoluta conſideratio: ſequitur comparata, quando nimirum globus terreſtris cum cœleſti, cui directè ſubjicitur, comparatur. Hoc reſpectu globus terreſtris diverſimodè diſtinguitur; Et primò quidem in plagas, ſive Cardines mundi quatuor, qui ſunt Ortus, Occaſus, Meridies, Septemtrio.

Orientalis cardo eſt in ea cœli parte, ubi Sol directè oritur.

Occidentalis in ea, ubi Sol directè occidit.

Meridionalis eſt directè verſus polum Antarcticum, ubi Sol medium diei facit.

Septemtrionalis plaga eſt directè verſus polum Arcticum, ubi Sol maximè eſt depreſſus circa medium noctis.

Etſi unus idemque locus in terra reſpectu alterius loci modò ſit Orientalis, modò Occidentalis, modò Meridionalis, modò Septemtrionalis; tamen reſpectu cœli, partes terræ ſimul ſumtæ vel verſus Ortum, vel verſus Occaſ. vel verſus Meridiem, vel verſus Septentrionem directè ſpectant. Ita Uratiſlavia eſt Occidentalis, reſpectu Sandomiriæ in Polonia: ſed eſt Orientalis, reſpectu Lipſiæ, Coloniæ, &c. Eadem eſt Meridiona-

lis reſpectu Poſnaniæ, Dantiſci, &c. & eſt etiam Septemtrionalis, reſpectu Viennæ in Auſtria: Interim ſi non diverſas terræ partes inter ſeſe, ſed cœli poſitum ſpectes, certum quid de Uratiſlavia dici poteſt, quod nempe non in infinitis, ſed certis mundi plagis ſita ſit: eadem eſt ratio aliarum urbium & locorum. De Septentrione notetur, quod eam plagam perpetuo monſtret lingula in compaſſo, magnete confricata, & ei oppoſita plaga directò, eſt Meridies.

His quatuor plagis, quatuor quoque Venti Cardinales reſpondent.

Eurus, ſeu Subſolanus, qui flat ab Oriente.

De his 4 ventis Manilii verſus ſunt:

Aſper ab axe ruit Boreas, venit Eurus ab ortu,
Auſter amat medium Solem, Zephyrusque cadentem.

Eurus importat qualitatem moderatè calidam & ſiccam, atque adeò ſaluberrimam: quia ſcilicet vis Solis ut prima eſt ad Ortum, ita quoque valdè efficax ad habitus temperandos & purificandos. Hic ventus Italis dicitur *Levante*, Gallis *Vent d'Amont, d'Eſt, Vent de Leuant*, Der Oſtwind Germanis.

Zephyrus, ſeu Favonius, qui flat ab Occidente.

Hujus natura eſt frigidior & humidior, atque idcirco pronior ad ciendas nubes & tempeſtates, quia radii ſolares illic minus ſunt efficaces. cum toto die, quando Sol eſt in Ortu aut Meridie, variè illic vapores colligantur, qui radiorum vim retundunt atque hebetant, quique adeò vento admixti,

ti, nubes & tempeſtates movent. Dicitur vulgò: Mit weſt und ſudweſt iſt nicht gut jagen. Ratio eſt. 1. Quia ventus ille valdè humidus eſt, & verò odor eſt ex temperie calida & ſicca, ideò ventus iſte odorem ferarum facilè extinguit, nam odore præcipuè ducuntur canes. 2. Quia ventus iſte inter reliquos proximè ad terram ſpirat, reliqui altiùs, ideò iſtum ferarum odorem facilè intercipit, ut venatio ſit fruſtranea. Hic ventus Italis dicitur *Ponente*. Gallis. *Vent Occidental. Vent d'Occident.* Germanis Weſt-wind.

Notus, ſeu Auſter, qui flat à Meridie.

Hic ventus calidus & humidus eſt, atque idcircò etiam tempeſtuoſus ac morboſus. Calidus quidem, quia magna eſt Solis vis in Meridie: humidus, quia vehementior vis Solis multos vapores extrahit, qui vento admixti, ſuam qualitatem eidem imprimunt. & quia etiam per loca paludoſa & paluſtria ſpirat, è quibus copioſi halitus exſpirantes imbuunt ventum ſimili ſua qualitate. Hic ventus peſtem cauſatur, ſi perpetuò ſpirat, uti ſæpius obſervatum. Ratio eſt, quia corpora efficiuntur humida & calida, & ob id putredini maximè obnoxia. Et quia humida facilè putreſcunt, ideò hic ventus humidus in corpore humano humorem adaugens facilè cauſatur putredinem, & per conſequens peſtem: quia *peſtis nihil aliud eſt, quàm putredo ſanguinis circa cor. Ovidius.*

Lethiferis calidi ſpirarunt æſtibus Auſtri.

Hic ventus Italis dicitur, *il vento di mezzo*

giorno, il Su: Gallis *vent de midi:* Germanis, Sud-wind.

Boreas ſeu Aquilo, qui flat à Septemtrione.

Hic frigidus & ſiccus eſt, tum propter minorem, quæ illic eſt, radiorum efficaciam, tum etiam quia tranſit loca nivoſa. Ab his Cardinalibus ventis tanquam ſimplicibus, oriuntur intermedii, ſive compoſiti, & decompoſiti, quorum veteres recenſuêre XII & XXIV; recentiores hodie XXXII numerant. Hic ventus Italis dicitur *Tramontana*, Gallis, *Vent de Biſe.* Germ. Nord-wind.

CAP. III.

De Circulis majoribus, & minoribus.

Secundò, diſtinguitur ſuperficies globi terreſtris in Circulos majores, & minores.

Majores ſunt, qui globum in duas partes æquales dividunt, & hi ſunt: Æquator, Zodiacus, Horizon, Meridianus.

Æquator, qui & æquinoctialis circulus dicitur, & æquidialis, (quando enim Sol attingit hunc circulum, tunc æquale efficit ſpatium diei & noctis per univerſum terrarum orbem) dividit globum in duas partes æquales, Septemtrionalem & Meridionalem, ſive in duo hemiſphæria, Septemtrionale & Meridionale, & ab utroque polo æquali ſpatio diſtat, & medius inter mundi polos intercurrit.

Ex hoc circulo æſtimantur & denominantur æquinoctia: Sol enim bis tantùm in toto anno hunc circulum attingit, ſeu directè ſub hoc circulo volvitur, nempe 11.

Martii

Martii die ſecundum Kalendarium Julianum, tempore Veris; & hoc dicitur Æquinoctium Vernum, quo Sol ingreditur primum gradum Arietis: & deinde iterum die 13 Septembris, quod eſt Æquinoctium Autumnale, quo Sol ingreditur primum gradum Libræ. Hic circulus præ omnibus aliis circulis in globo notari à pictura poteſt, dum nimirum ab Ortu verſus Occaſum, & ab Occaſu verſus Ortum in medio globi decurrit areolis & ſpatiolis diverſorum colorum diſtinctus. Germani eum vocant Die mittel linie/ oder ſchlechts/ die linie. Populi qui ſub Æquatore habitant, dicuntur habitare in medio mundi, quia nuſquam declinant, vel verſus Septentr. vel verſus Meridiem.

Zodiacus ex obliquo Æquatorem interſecat, & ex una parte tropicum Cancri, ex altera tropicum Capricorni apprehendit. Sub hoc Sol perpetuò progreditur, & in quo ſunt iſta XII *ſigna cœleſtia:*

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.

Hi verſus propterea notandi, primò quia indicant ordinem, quo ſigna cœleſtia ab Aſtronomis diſponuntur, ita nimirum ut initium fiat ab Ariete, & agmen claudant Piſces. Secundò, quia docemur, quod ſignum alteri ſigno è directo in cœlo opponatur: nam ſignum primum in primo verſu directè opponitur ſigno primo ſecundi verſus, & ſignum ultimum primi verſus è directo opponitur ſigno ultimo ſecundi verſus, &c.

Ita quando Luna obſcuratur in Libra, tunc Sol verſatur in Ariete, quia Luna eſt in primo ſigno Meridionali, & Sol in primo ſigno Septemtrionali.

Horizon duplex eſt: rationalis & ſenſibilis.

Rationalis eſt, qui ratione & intelligentia percipitur.

Hic in duas æquales partes dividit univerſam mundi ſphæram, ita ut alterum hemiſphærium ſuper terram exſtet, alterum ſub terra condatur. Et hic in globo tam cœleſti quàm terreſtri repræſentatur circulo ligneo lato, extra globum in pedimento conſtituto.

Senſibilis eſt, quem ſenſu viſûs percipimus.

Hic oculo noſtro terminatus, quoad uſque in campo patenti oculorum acies undique pertingere poteſt, extenditur, dividens partem orbis, quæ à nobis videtur, ab ea, quæ non apparet. Hujus Horizontis ſenſibilis diameter eſt quatuor ferè milliarium Germanicorum: tam procul enim oculorum benè affectorum acies in planitie patenti, ubi colles & montes non obſtant, pertingere poteſt.

Meridianus eſt circulus, à Meridie in Septentrionem per puncta polaria, ſive per Meridiem & Septentrionem ductus, & Horizontis polos tranſiens, Æquatorem ex tranſverſo interſecat.

Sic dictus, quia Sol quando ad partem circuli iſtius ſuperiorem pertingit, medium diei efficit: quando verò Sol ad partem ejuſdem circuli inferiorem delatus eſt, tunc conſtituit mediam noctem. Hinc fit ut ea

pars

pars diei, qui eſt ante Meridiem ſit æqualis illi, quæ eſt poſt Meridiem, & illa pars noctis, quæ eſt ante mediam noctem, ſit æqualis illi, quæ eſt poſt mediam noctem.

Circuli minores ſequuntur, qui globum in duas partes inæquales dividunt, & vocantur Tropici *&* Polares.

Tropici dicuntur ἀπὸ τῆς τροπῆς à Solis converſione, quia Sol ad hos circulos perveniens longiſſimè diſceſſit à cœli medio ſeu Æquatore, & ſtatim eo ipſo momento velut curſum ſuum ſiſtens verſus cœli medium ſ. Æquatorem regreditur. Dicitur & circulus Solſtitiorum: quia Sol hos circulos attingens, propter inſenſibilem ſuum regreſſum, aliquot diebus quaſi ſtationem facere videtur, ut dies non ita ſenſibiliter creſcant, vel decreſcant, licet revera Sol unica die tantùm & nocte in ipſis circulis hæreat.

Tropici ſunt vel Cancri, vel Capricorni.

Tropicus Cancri, qui & æſtivus dicitur, quem Sol in altiſſima æſtate deſignat, id eſt, eo die, quo movetur per primum gradum Cancri: & tunc Sol vertici noſtro eſt proximus, & facit diem longiſſimum, & noctem breviſſimam. Dicitur & Septemtrionalis, tranſitque per Aſiam Magnam, per mare rubrum, ſinum Arabicum, Sinarum regionem, & Indiam utramque Orientalem & Occidentalem.

Tropicus Capricorni, qui & hyemalis dicitur, quem Sol deſignat eo die, quo verſatur in primo gradu Capricorni: & tunc Sol à vertice noſtro eſt remotiſſimus, & facit diem breviſſimum, & noctem longiſſimam.

Dicitur & Meridionalis, & tranſit per extremam Africæ oram Meridionalem, & per partem Americæ, quæ Braſilia dicitur.

Polares circuli ſunt duo : extimi & polis vicini circuli. dicunturque Arcticus & Antarcticus.

Arcticus , qui polo Zodiaci Arctico ſeu Septentrionali ſubjicitur, & vergit ad polum mundi Septemtrionalem.

Αρκτὸς urſa dicitur , ideò Urſalis circulus hic dicitur, quia ad Septentrionem, ubi Urſa major & minor ſunt, tendit: & tranſit hic Arcticus per inſulæ Iſlandiæ oram Meridionalem, perque Norvvegiam & Finlandiam. & alias inſulas Septemtrionis his vicinas, ſimulque per extremam partem Meridionalem Gronlandiæ.

Antarcticus, qui polo Meridionali ſubjicitur, & vergit ad polum mundi Meridionalem.

Antarcticus dicitur , quia opponitur illi Septemtrionali , dum hic ad Meridiem eſt. Regiones per quas hic circulus tranſit , nobis in obſcuro adhuc ſunt , dum plura de his neſcimus , quàm quod propè ab hoc circulo in globo pingi ſoleat Pſittacorum regio.

Per quatuor hoſce circulos minores , globus terreſtris ab aëris temperie, vel intemperie, in Zonas deſcribitur.

Zonæ ſunt orbicularia & lata ſpatia , quibus tota globi terreni ſuperficies ſecundum latitudinem continetur.

Zona ſignificat cingulum , quia per hæc geographica ſpatia totus globus terreſtris velut

velut latioribus cingulis circumdatur & cingitur,

Zonæ quinque vulgo à Geographis recenſentur: Una torrida, duæ frigidæ, & duæ temperatæ.

Torrida Zona, quæ & media dicitur, eſt ſpatium in globo terreſtri duobus circulis tropicis incluſum, intercurrente media linea ſive Æquatore.

Medium hujus Zonæ duplex eſt, nempe Æquinoctialis, & deinde Zodiacus ſive Ecliptica, quæ eſt perpetua Solis via & limes. Torrida verò dicitur propter perpetuum Solis ibi ardorem, unde à vetuſtioribus habita fuit inhabitabilis. In hac Zona continetur major Africæ pars, & præſertim ea, quam mediterraneam vocant, cui præeſt princeps gentilitii nominis Prætianes, unde vulgus corruptè detorſo nomine dicit *Prieſter Iohannes.* In hac Zona etiam comprehenduntur multæ Inſulæ Oceani, ut Jaba, Taprobana, Sumatra, &c. Populi hanc Zonam inhabitantes ſunt ἀμφίσκιοι, qui duas habent umbrarum meridianarum differentias, Septemtrionalem & Meridionalem: ita ut iis Sol, quando eſt in ſignis Septemtrionalibus, jaciat umbram verſus Meridiem; & viciſſim, quando eſt in ſignis Meridion, verſus Septemtrionem. Inſuper dies noctibus perpetuò æquales habent, ita ut quilibet dies 12 horis, & quælibet nox totidem conſtet; & Solem in anno bis verticalem, & tunc omni umbrâ deſtituuntur: hoc fit in punctis æquinoctialibus, quando Sol eſt in principio arietis, vel libræ, & tum

ibidem

ibidem calor eſt intenſiſſimus. Habent etiam quatuor ſolſtitia: duo alta in punctis æquinoctialibus, quando Solem habent perpendicularem; & duo ima in punctis ſolſtitialibus, quando aërem mitiorem habent, æſtumque debiliorem, Solemque à verticali puncto, Arabibus *Zenith*, remotiſſimum. Illis etiam omnes ſtellæ & circuli cœleſtes pariter oriuntur & occidunt: hoc eſt, quæ una & ſimul apud illos oriuntur, illa unà etiam occidunt, & vice verſâ.

Zona frigida eſt vel Septemtrionalis, vel Meridionalis.

Septentrionalis, quæ includitur circulo Arctico & polo Septemtrionali.

Sub hac Zona ſunt Lappia, Iſlandia, Gronlandia, Spitzbergen, & illis vicinæ regiones nobis uſquequàque nondum cognitæ; quæ videantur in globis.

Auſtralis vel Meridionalis Zona eſt ſpatium terræ incluſum circulo Antarctico, & polo Meridionali.

Utrum homines in hac Zona habitent, & quinam illi ſint, nos adhuc latet: idcircò in globo vacua hic ſpatia reperimus.

Utriuſque hujus Zonæ habitatores dicuntur περίσκιοι, id eſt, umbræ eorum in morem molarum circumgyrantur, & interdum Orientem, interdum Meridiem, interdum Septemtrionem verſus ſparguntur: & hoc fit ex hac cauſa, quod cum Sol in ſignis Septemtrionalibus nunquam illis occidat, ideò umbra verſus Septemtrionem & Meridiem ſpargitur. Notandum, quod qui ſub

polo

polo directè habitant, Illorum Horizon eſt æquator, dieſque longiſſimus, ſicut & nox longiſſima ſex continuè menſium: quia Zodiacus in duas medietates ab Æquatore, qui tum eſt Horizon, ſecatur: & verò una illa medietas ſemper eſt ſupra Horizontem, altera verò infra, & perpetuò occultatur; hinc fit, ut quam diu in una apparente medietate Sol verſatur, tam diu ſit illis dies: quamdiu verò in altera ſubſiſtit, nox ſit. Quare qui ſub polo Arctico habitant, Sole in ſignis Septentrionalibus morante, perpetuum per ſemeſtre diem habent: Contrà illorum antipodes, qui ſub polo Antarctico habitant, noctem habent continuam, & vice verſâ, hi Sole exſiſtente in ſignis Meridionalibus diem, illi noctem perpetuam habent.

Temperata eſt vel Septemtrionalis, vel Meridionalis.

Septemtrionalis eſt, quæ ab Æquatore in Septentrionem vergit, incluſaque eſt intra tropicum Cancri & Arcticum polarem.

Sub hac Zona ſita eſt anterior Africæ pars, quæ Europam verſus ſpectat uſque ad Atlantem montem: ſita ſub eadem eſt Europa univerſa uſque ad Inſulas Arcticas, nec non magna pars Aſiæ.

Meridionalis eſt, quæ ab Æquatore declinat meridiem verſus, incluſaque eſt tropico Capricorni & polari Antarctico.

Zonæ hæc Meridionalis non eſt adeò exculta, uti Septemtrionalis, neque propter frequens mare adhuc tota cognita. Habitatores

tores harum Zonarum ſunt ἑτερόσκιοι, hoc eſt, umbræ illorum in alteram tantum partem vertuntur: Eorum nimirum qui Septentrionalem inhabitant verſus Septemtrionem: qui verò Auſtrinam incolunt verſus Auſtrum. Hinc Arabes, Zonæ torridæ inhabitatores, dicti ἀμφίσκιοι, cum extra ſuam Zonam intemperatam veniſſent, mirati ſunt, ſe non cernere umbras meridianas, de his hîc agitur, Meridiem verſus ſparſas, ſed merè Septemtrionem ſpectantes, ut Lucanus ait:

Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

Harum Zonarum populi Solem nunquam habent verticalem; duo tantùm illis ſunt ſolſtitia; una æſtas, & una hyems. Contrà fit in Zona torrida, ibi ut ſunt quatuor ſolſtitia, ita etiam duæ æſtates & duæ hyemes, Illæ, cum altis ſolſtitiis, hæ cum imis incipientes: & quando unius Zonæ habitatores habent æſtatem, alterius incolæ habent hyemem, & vice verſâ, ita ut ubi noſtræ æſtatis finis eſt, ibi apud noſtros antipodes ea demum inchoetur.

CAP. IV.
De Parallelis, & Climatibus.

TErtiò, globi terreſtris ſuperficies dividitur in Parallelos & Climata.

Paralleli ſunt terræ ſpatia, quibus dies longiſſimi maximi ſive æquinoctiales quadrante horæ ab invicem differunt & augentur.

Tres paralleli requiruntur ad cujuſque clima-

climatis conſtitutionem , duo nempe extremi , quibus clima comprehenditur, & utrimque terminatur,& unus intermedius. Notandum, quod iſte parallelus, qui eſt finis unius climatis, is idem eſt initium ſequentis climatis. Exempli gratia, primum clima numero ſic, Æquator, ſecundus parallelus, & tertius: alterum clima numero ſic, tertius parallelus, quartus & quintus; & ſic deinceps. Obſervetur, quod triplices ſoleant paralleli annotari in Geographicis tabulis: primi regionum latitudinem diſtinguunt, ſumto initio ab Æquatore, & in globo vel mappa interdum 10, interdum 15 gradibus diſtinguuntur. Secundi Zonarum intervalla diſtinguunt; tertii dierum artificialium differentias indicant: Et hi tertii generis paralleli ſolent mapparum marginibus appingi per notas numerorum ; hos videbimus, ut & tempus, & receſſum ab ęquatore, nec non umbrarum in gnomone rationem. Paralleli numerantur XXXIX: Temporis differentia, quâ paralleli dirimuntur, eſt quadrans horæ. quot igitur parallelis aliqua regio ab Æquatore diſtat, tot etiam quadrantibus horæ longiſſima ejus dies augetur. At cum diei quantitas 12 horis, & ſic 48 quadrantibus augeri poſſit, ſequeretur, totidem parallelos eſſe conſtituendos, ſed diſtinguendum inter parallelos ampliores & inter arctiores. Illi quidem omnes plærique quadrante horæ diſterminantur ; his verò accidit propter declivitatem ſphæræ, ut ſemihoræ quantitatem in ſe includant.

Receſſus

Receſſus ab Æquatore eſt in eo:quo magis recedunt paralleli ab æquatore, eò magis dies ac noctes & horas variari oſtendunt. Sub Æquatore dies ſibi ſunt perpetuò æquales. Longiſſimus ergo dies ibi revera nullus eſt, ſed omnes promiſcuè ſunt XII horarum: ab Æquatore autem ſi receſſeris, tum ſecundum parallelos ad quadrantem horæ longiſſimæ diei & noctis quantitas augetur, ut qui ſub primo parallelo habitant, longiſſimum diem XII horarum cum $\frac{1}{4}$ qui ſub ſecundo cum $\frac{2}{4}$ vel $\frac{1}{2}$ & ſic deinceps, habeant. Umbræ tam æquinoctiales quàm æſtivæ & brumales ad parallelorum mutationem mutantur in gnomone. Æquinoctialis umbra dicitur, quæ jacitur à gnomone, Sole Æquatorem deſcribente; æſtiva cum Sol tropicum Cancri; brumalis cum circulum Capricorni tangit.

Si ſcire voles, ſub quo parallelo locus aliquis ſeu urbs in terra ſita ſit, conſidera primò numerum horarum in die longiſſimo ejus loci ſive urbis, quem numerum horarum tabulæ in multis Geographicis libellis exſtantes, ſimul cum ipſo polo oſtendunt. Secundò conſidera, quot dies longiſſimus iſtius loci horis ſuperet æquinoctialem, qui eſt horarum duodecim, ſeu quot ſint horæ ſupra horas 12. Tertiò hunc numerum, qui eſt ſupra 12 horas quadruplica: quadruplicatus iſte numerus oſtendet tibi numerum parallelorum, ſive ſub quoto parallelo ſitus ſit ille locus ſive urbs. Exempli gratia. Dies longiſſimus Dantiſci eſt circiter

citer horas 18: ergò ſex horæ ſunt ſupra horas 12. has ſex horas quadruplica, & habebis 24. unde dico Dantiſcum eſſe circa 24 parallelum. Quadruplicatur autem numerus ideò, quia diximus, parallelum unum ab altero diſtare per quadrantem horæ.

Climata ſunt terræ ſpatia, ſecundum quæ dies longiſsimi augentur, & à ſe invicem differunt horæ ſemiſſe, ſive mediâ horâ.

Clima à κλίνω, id eſt, *inclino* derivatur, ſiquidem ſpatia terræ ab Æquatore verſus utrumque polum declinant, & veluti deorſum vergunt. Quibuſdam etiam dicuntur ſcalæ: ſicuti per ſcalarum gradus aſcenditur & deſcenditur, ita per has orbis terrarum ſcalas omnes totius mundi regiones & populi ſic diſtinguuntur, ut intelligantur vel habitare in altiori globi parte, nimirum ad Æquatorem, vel declinare verſus mundi extrema ſeu polos. Cum Clima ſit terræ habitatæ ſpatium duobis parallelis comprehenſum, in quo longiſſimus dies dimidiatâ horâ creſcit: ideò ab æquinoctiali linea ad eum uſque ocum, ubi dies longiſſimus eſt 24 horarum, (quod quidem accidit ſub ipſo Circulo polari, vel non procul ab eo, æquinoctialem verſus) 24 quoque Climata conſtituuntur, quæ duplicata ab Æquatore faciunt 48 Climata ad utrumque polum.

Climata ſunt vel Septemtrionalia, vel Meridionalia.

Septemtrionalia ſunt 24, & oriuntur verſus Septemtrionem quæ ſunt principalia, & denominationem à certis locis pleraque obtinent.

Meri-

Meridionalia ſunt itidem 24 *verſus Meridiem, & priorum quaſi anticlimata.*

Si ſcire voles, ſub quo climate ſitus ſit quilibet locus, ſeu urbs, duplica numerum horarum, qui eſt ſupra horas 12. Exempli gratia, ſi ſcire vis Dantiſcanæ urbis clima, ſume 6 horas, quibus diem æquinoctialem dies longiſſimus Dantiſci ſuperat, & ſex has horas duplica, provenient 12, unde ſub XII climate Dantiſcum eſt ſitum. Ratio cur duplicandus numerus horarum, ex eo patet, qui diſtantia ſemihoræ facit clima.

CAP. V.

De Gradibus.

Quartò, globi terreſtris ſuperficies dividitur in ſegmenta minora, quæ gradus vocant.

Gradus alii ſunt longitudinis, alii latitudinis.

Gradus longitudinis deſcribuntur per circulos meridianos, initio facto ab Azoribus inſulis: Eorum 36 *in globo numerantur, ſinguli* 10 *gradus continentes, qui numerus decennalis multiplicatus cum* 36, *conficit gradus* 360.

Gradus latitudinis diſtinguuntur per parallelos, quos ab Æquatore ad alterutrum polum novem numero, decem gradus ſinguli continentes: numero hoc novenario quadruplicato, eveniunt in univerſum 36 *paralleli.*

Cum ſuperficies globi terreſtris contineat 460 gradus, notandum, quod hoc ſpatium 360 graduum iterum diſtinguatur in quatuor quadrantes circuli, ita ut cuilibet quadranti adſcribantur gradus 90. Quadrans

drans autem eſt quarta circuli pars. Porrò gradus omnis ſubdividitur in 60 minuta prima, quæ minuta vocantur ſcrupuli, qui ſunt 60 mill. paſſ. Romanorum ſeu milliaria Italica, quorum 4 reſpondent uni mill. German. Hinc ſinguli gradus, 15 milliaria Germanica continent. Multiplica nunc 360 gradus, per 15 mil. German. emerget numerus 5400, qui eſt ambitus totius orbis terreſtris, cujus diameter in ſua craſſitie habet 1718 milliar. German. ejusque ſemidiameter eſt 860 mill. Germ. Minutum ſeu ſcrupulus eſt ſexageſima pars gradus, cui in terra reſpondet quarta pars mill. Germanici.

CAP. VI.

De globo repræſentatitio, vel picto.

Vidimus hactenus globum terrenum verum & realem: ſequitur pictus vel repræſentatitius, qui erit vel in ſphæra ſeu in rotundo, vel in tabula, mappa ſeu plano.

Globus terrenus pictus in rotundo eſt talis ſphæra, in qua per certas circulorum menſurationes, repræſentatæ ſunt mundi regiones & urbes.

Hujus globi picti videbimus fabricam & uſum.

Fabricæ ſunt duæ partes: Externa, & interna.

Externa eſt, quæ extra globum quidem eſt, ſed ad perfectam ejus conſtitutionem refertur, & maximè neceſſaria eſt.

Et hæc eſt vel ſeparabilis, vel inſeparabilis.

Separabilis pars dicitur alveus globi, conſtans ſtatumine & circulo.

Statumen habet pedimentum & columellas.

Pedi-

Pedimento Compaſſus ærarius incumbit, per quem globus ad mundi plagas directe ſtatuitur.

Columellæ quatuor ſunt, quibus circulus ligneus eſt impoſitus. Circulus hic ligneus & latus ſtatumini innixus, dicitur totius terræ Horizon.

Circulus hic dividit globum in partem ſuperiorem & inferiorem, & dividitur ipſe in tres partes, ſeu oras. Prima globo proxima continet ſigna cœleſtia cum planetis, cuilibet ſigno propriis; ita ut quodlibet ſignum in gradus 30 diſtribuatur; qui gradus ſuis ſpatiolis & numeris in infima ora circuli deſcripti oſtenduntur. Altera ſeu media, quæ latiſſima eſt, oſtendit Kalendarium Romanum cum aureo numero, & nominibus menſium & feſtorum. Tertia repræſentat Ventos XXXII, pro uſu nautico & diſtinctione plagarum mundi; ſicut enim venti, ita & plagæ mundi diſtinguuntur.

Inſeparabilis pars globi eſt ænea: Eſtque vel Meridianus, vel circulus horarius, vel axis.

Meridianus hic ex orichalco ſeu ære factus, eminet ſupra globum, inſiſtens Horizonti ligneo ad angulos rectos in fiſſura duplici, cui fiſſuræ circulus hic cum globo infixus eſt, ut nimirum circulus æneus vel elevari vel deprimi poſſit, & globus ad varium uſum circumvolvi.

Dividitur Meridianus in quatuor quadrantes, id eſt, in gradus 90 quadruplicatos, ita ut ab una parte gradus nonageſimus utrinque attingat polum; in altera autem parte gradus primus utrinque attingat polum, & ita hi 4 repetiti 90 gradus ſunt in univerſum 360, ſuis inciſuris in æs factis diſcriminati

minati à ſe invicem, ſuiſque numeris deſignati, & hæc in una tantùm circuli parte videntur.

Circulus horarius Meridiano eſt infixus, quia in Meridiano fit ſeparatio mediæ diei à media nocte. Sectio igitur utriuſque horæ XII *tam diurna, quàm nocturnæ, ipſi Meridiano directè debet incumbere.*

Circulus hic horam duodecimam habet duplicatam, quia horæ diurnæ à nocturnis debent ſeparari, & habet in medio ſtilum horas ſignantem, qui globo toto moto circumgyratur, nunquam verò per ſe ſolus movendus.

Axis eſt filum ferreum, ſeu æneum, globum tranſiens, circa quod filum globus terrenus circumvolvitur.

Ejus extrema dicuntur poli; alter ad Septemtrionem, alter ad Meridiem.

Ita vidimus partem globi terreſtris externam: Interna eſt ipſa Sphæra, ſeu globus, conſtans picturis neceſſariis, & minus neceſſariis.

Neceſſaria pictura eſt vel geographica, vel hydrographica.

Geographica eſt vel linearum circularium, vel diverſorum locorum, ut regionum, urbium, populorum.

Linea circularis eſt vel major, vel minor.

Major eſt. Primò, *Æquator*: ab hac æquinoctiali linea tota diſtinctio globorum & mapparum dependet. Secundò, *Meridianus*. Tertio, *Zodiacus*.

Quemadmodum Æquator ab Orientali plaga ad Occidentalem ducitur, & neutrum

 polo-

polorum tangit: Ita Meridianus contrario ductu à Septemtrione in Meridiem vergit, atque ita utrumque mundi polum tangit.

Meridianus eſt vel primus, vel ortus à primo.

Primus, qui eſt initium reliquorum Meridianorum tum pingendi tum numerandi.

Et hic tantùm dimidius eſt & non integer circulus in globo pictus, inſignitus areolis albis, rubris & cœruleis, per quas ejus gradus deſignantur, qui ſunt bis 90, nimirum unus nonagenarius numerus ſub polo Septemtrionali, aliter ſub polo Meridionali. Dimidius verò eſt propter majorem numerandi commoditatem. Pingitur juxta Inſulam S. Michaëlis & Inſulas Canarias ſive Fortunatas, & verſus occaſum ſe extendit in ipſam uſque Americam.

Orti à primo nigellis lineis deſignantur à Septemtrione in Meridiem, & viceverſâ, perinde ut Meridianus primus.

In globo 35 tales Meridiani orti ſeu ſecundi pinguntur, omnes tranſcurrentes per æquatorem, ſic ut denis quibuſque gradibus Æquatoris novus Meridianus ſecundus ſive ortus pingatur.

Zodiacus ſeu Ecliptica eſt perpetuum Solis domicilium & decurſus.

Ducitur ab ortu in Occaſum uti Æquator, & 360 areolis diverſi coloris, per quas gradus denotantur, diſtinguitur, & per XII ſigna cœleſtia diſtribuitur, quorum quodlibet in 30 gradus rurſus diſpeſcitur. Hic circulus in globis & mappis pingitur propter uſum Aſtrologicum, ut ſciri poſſit, ſub

quo

quo cœleſti ſigno gentes in terra habitent.

Minores circuli in globo ducuntur omnes ab Ortu in Occaſum, & globum dividunt in duas partes inæquales; pinguntur autem vel rubris, vel nigris lineis.

Qui rubris pinguntur, ſunt duo Septentrionales, nimirum Tropicus Cancri, & polus Arcticus: & duo Meridionales, nimirum Tropicus Capricorni, & polus Antarcticus.

Qui lineis nigris pinguntur, ſunt XVI *ducti per decimum quemque gradum Meridiani primi, nempe* VIII *verſus Septentrionem, &* VIII *verſus Meridiem.*

Ita fuit pictura linearum Circularium; ſequitur pictura locorum.

Loci in globo picti ſunt regiones, gentes, Inſulæ, maria, flumina, ſilvæ, montes, urbes.

Regiones diverſæ à ſe diſcriminantur coloribus diverſis, viridi, ſubflavo, ſubrubro. territoria regionum ſolent punctis à ſe invicem diſtingui: Inſulæ inhabitatæ, quæque arena magis ſunt quàm terra exculta, punctulis multis & variis inſigniuntur: ſilvæ pinguntur unâ vel altera arbore: montes ſubfuſco colore, urbes ſuis nominibus indigitantur.

Picturam Geographicam ſequitur hydrographica, quæ conſtat ſuis lineis nauticis, quæ rhombi dicuntur voce Luſitanicâ: hæ vario flexu per omnes globi partes ductæ monſtrant nautis viam, & navigandi modum.

Nautas viam docet Index nauticus (vulgò der Compaß*) qui eſt planum rotundum, cujus circumferentia diviſa eſt in* XXXII *partes.*

Indicis hujus acus Magneti affricta monſtrat Septemtrionem, & ex oppoſita parte Meridiem. Index verò hic in quatuor quadrantes dividitur, tanquam quatuor Horizontis partes, quarum quælibet continet nonaginta gradus. Singuli hi quadrantes ratione Circulorum verticalium dividuntur in octo lineas, unde per quadruplicatum numerum totus index nauticus dividitur in 32 lineas. Quælibet pars denotat novum ventum, qui agit navim in diverſas mundi plagas. Hic index ſive compaſſus nauticus pingitur in diverſis globi & mapparum partibus; nimirum in Æquatore, Meridiano, & nonnullis locis intra parallelos.

Ars navigandi continet hæc quatuor.

Primò, longitudinem & latitudinem loci, à quo navigas, & loci ad quem navigas. *Secundò*, differentiam inter longitudinem & latitudinem loci, à quo navigas, & ad quem navigas. *Tertiò*, lineam venti ſeu compaſſi nautici, per quam navigandum eſt, quæ dicitur rhombus. *Quartò*, intervallum itineris marini inter duo iſta loca.

Tantum de picturis neceſſariis in globo: non neceſſaria eſt avium, piſcium, animalium, navium, & aliarum rerum, quas cælatores & pictores ad oculorum oblectamentum, vel ad oſtendendam animalium in terra & aqua diverſitatem appinxerunt.

Globi fabricam excipit uſus globi, qui eſt tum ad diſtinguenda diverſa globi terreſtris intervalla, atque adeo diverſos terræ incolas; tum etiam ad deprehendendam varietatem in dierum quanti-

tita-

titate; inque ortu & occaſu ſiderum. Nam loca ſub eodem climate habent eandem dierum & noctium quantitatem, eoſdem ſiderum ortus & occaſus; loca verò ſub diverſis climatibus diverſa habent dierum & noctium intervalla, & diverſos ſiderum ortus & occaſus.

CAP. VII.

De Tabula, Mappa, ſeu plano in genere.

HActenus de globo picto in rotundo, ſeu Sphæra; ſequitur ejuſdem repræſentatio in plano, ſeu mappa.

Nomen mappæ fortè derivatum à mappa, id eſt, linteo quod menſæ inſternitur: quia chartæ illæ Geographicæ linteis etiam inducuntur, & mappæ inſtar extenduntur.

Mappa hæc, ſeu charta geographica, eſt vel univerſalis, vel particularis.

Vniverſalis habet picturam neceſſariam, vel non neceſſariam.

Neceſſaria eſt vel geographica, vel hydrographica ſeu nautica.

Geographica continet circulos Geographicos, & locorum picturas.

Circuli geographici ſunt vel majores, vel minores. Major vel primarius, vel ſecundarius.

Primarius eſt Æquator, & Meridianus.

Æquator extenditur in longum per utramque tabulæ faciem, ita ut veluti linea recta per mediam utramque Tabulam ducatur.

Ad Æquatorem ergò primò oculos convertamus, tanquam totius chartæ primam

formam & menſuram. Circa hunc duo ſunt obſervanda, quî extendatur, & quî dividatur.

Extenditur æquator in lineam rectam, ut æqua ejus pars in utraque facie tabulæ depingi poſſit, & ut gradus ejus tanto evidentius poſſent in tabula depingi, & ad tranſcurrentes Meridianos referri. velut filum è rotunda in lineam rectam extendi poteſt, ita hic Æquator. Dividitur autem extenſus æquator per ſuas areolas veluti gradus, quorum in una facie tabulæ ſunt 180 gradus depicti, in altera totidem, in medio autem facierum partes Æquatoris ſunt continuæ.

Meridianus difficulter in plano pingi poteſt, & tum picturâ, tum uſu reliquam omnem deſcriptionem tabularum Geographicarum cum Æquatore in ſe continet.

Meridianus eſt vel principalis, vel minus principalis in mappis.

Principalis eſt, qui circa utramque mappæ faciem veluti ejus ora & margo pingitur.

In globo medium tranſit; in plano verò & mappa extremam tabulæ oram lambit & cingit. In utraque facie mappæ unus tantum eſt æquator, duo tamen diſtincti Meridiani in duabus faciebus picti: qui tamen duo ita ſunt conſiderandi, tanquam in unum coaluiſſent. Quando tabula non eſt rotunda, ſed quadrata, tum Meridiani in rectum extenduntur.

Minus principales Meridiani in mappa ſunt lineæ inſtar ſemicirculorum intra primarii Meridiani

ridiani ambitum per denos quoſque gradus Æquatoris verſus utrumque polum ducta.

Circulus major ſecundarius eſt Zodiacus, qui ut in globo terreſtri, ita quoque in mappis magis adornatum, quàm ad uſum facit.

Circuli minores Geographici ſunt Æquatoris paralleli: & hi vel nominati, vel innominati.

Nominati ſunt duo Tropici, Cancri & Capricorni; & duo Polares, Arcticus & Antarcticus, qui inſigniuntur lineis rubellis, & in duabus faciebus ultra & cis Æquatorem videntur.

Innominati paralleli ſunt, qui lineis nigellis pinguntur, eodem nempe modo, ut eorum dimidium ſit in una parte verſus polum Arcticum, alterum in altera parte verſus Antarcticum.

Tantum de Circulis Geographicis: ſequuntur locorum pictura, quæ ſunt vel majora; nimirum, regiones, Inſulæ, maria, flumina, quæ coloribus ſuis inter ſeſe diſtinguuntur: Vel minora, ut montes, ſilvæ, ſcopuli, qui ſubfuſco & viridi colore pinguntur. Item urbes, quæ præter nomina turres habent adjectas.

Hydrographica ſeu nautica pictura eâdem ratione intelligitur, quâ in globo terreſtri.

Non neceſſaria pictura in tabula Geographica eſt avium, navium, animalium, &c. quæ ſunt opera è cerebro & phantaſia cælatorum ad oblectamentum oculorum nata & facta.

CAP. VIII.

De Mappa particulari.

HActenus de mappa generali: ſequitur particularis, quâ enodatâ, ad particularem & interiorem locorum deſcriptionem ibimus.

Particularis hæc mappa habet ſua neceſſaria, & non neceſſaria.

Hæc ſunt picturæ navium & aliarum cælaturarum, nec non dedicationum cum ſuis ornamentis.

Illa ſunt Circuli, ſcala milliarium, & urbium pictura.

Circuli majores, nimirum Æquator & Meridianus, in tabula Europæ non videntur: quia nullus locus in Europa ſub Æquatore ſitus eſt, nec etiam Meridianus principalis ob eam ipſam cauſam: In tabulis verò Aſiæ, Africæ & Americæ Æquator pingitur, quia loca iſta in iſtis mundi partibus ſub Æquatore vel proximè ad ipſum ſita ſunt. Ita neque circuli minores, ut Tropici & Polares, pinguntur niſi in illis tabulis, quarùm loca ad hos Circulos adpropinquant.

Loco Æquatoris igitur & Meridiani pingitur aliquid ſimile & Analogum propter longitudines & latitudines locorum inveniendas.

Analogum hoc habet lineas reſpondentes vel Æquatori, vel Meridiano; utræque ad oras mapparum ſunt depictæ rectâ, non curva figura, & graduum numero diſtinctæ.

Quæ Æquatori reſpondent, & ejuſdem ſunt

paral-

paralleli, ducta ſunt tranſverſæ ad oram tabulæ ab ortu in occaſum, & vocantur ſcalæ longitudinis, propterea quod in iis numerentur gradus longitudinis.

Quæ Meridiano reſpondent, ſunt lineæ aſcendentes & deſcendentes, & pictæ ſunt in margine tabulæ à Septemtrione in Meridiem, & vocantur ſcalæ latitudinis.

Per has ſcalas latitudinis notatur diſtinctio graduum, & aſſignantur gradus elevationis poli ſecundùm diſpoſitionem præcipuorum locorum in illa regione, & quouſque Elevatio poli ſe in iſta regione extendit. Hinc ſi ſcire voles ſitum urbis alicujus in tabula, ſtatim invenies, ſi ſcias elevationem poli; nam è regione graduum elevationis poli in area tabulæ, urbis nomen inſcriptum invenies.

Scala milliarium eſt areola quædam tabulis adpicta cum circino plerunque addito in hunc finem, ut proportione milliarium in quaque regione poſſit diſtantia à loco in locum inveniri.

Diſtantia autem hæc in ſcalis invenitur, vel per Circinum, vel per filum.

Per circinum talis eſt.

Unus circini pes uni urbi infigitur, alter pes alteri: deinde circinus ad ſcalam milliarium applicari debet, ita conſtabit diſtantia milliarium, hujus urbis ab illa. Hic modus in urbibus propinquis quidem liquidus eſt, in remotioribus verò non item; Ideò circinus debet extendi ad longitudinem ſcalæ, ſi unâ vice urbem aſſequi non potes, & deinde retentâ circini extenſione ſecundum

lineam rectam ab urbe una ad aliam procedatur, & quoties circini pes porrò vertitur, toties tot milliaria numerari debent, quot ſcalâ continentur.

Per filum talis eſt.

Illud ab una urbe ad aliam extenditur hoc modo: Inſere filum ſpatiolo rotundo unicuique urbi appicto, & extende ad aliam, poſt applica illud ad ſcalam milliarium: ſi verò filum excedit ſcalam milliarium, tunc toties repete extenſionem fili ad ſcalam, donec ad finem fili pervenias.

Pictura urbium diſcriminatur diverſis formis; ut cælatori in mentem venit, urbes à vicis, hos à caſtellis & arcibus, arces à monaſteriis, hæc à pagis diſcriminare: pro omnium eorum à ſeſe invicem diſtinctione ſolent appingere tabellulam quandam cum diverſis turribus & ædibus, additâ explicatione, quid quæque forma in mappa ſignificet.

Tantum de exteriori Geographiæ explicatione, quâ liber primus finitur; ſequitur liber II. de interiori Geographia.

COMPENDII GEOGRAPHICI

LIBER II.

De interiori Geographia.

CAPUT I.

De Europa in genere.

Abſolutâ exteriori geographiâ, accedemus ad interiorem ejus explicationem, quæ in IV. Mundi partibus conſiſtit.

Has dividemus in Veteres & Novam.

Veteres ſunt Europa, Aſia, Africa.

Diviſio hæc exiſtimatur habere ſuam originem à numero filiorum Noë, Sem, Cham, Japhet: quorum illi Aſiam, iſti Africam, huic Europam obveniſſe poſt diluvium putant.

Europam conſiderabimus vel ut animatam, vel ut inanimatam.

Paucula de nomine & figura Europæ. Quoad nomen ſ. etymon Europæ, *Herodot. lib.* 4. putat illud deſcendiſſe ab Europa Tyria, Agenoris Phœnicum, alii Lybiæ Regis filia, quæ à Jove in bovem transformata narratur, rapta & per mare in Cretam avecta. *vide Atlant. & Ovid. lib.* 3. *Metamorph.*

Figura Europæ volantis Draconis, & amictæ mulieris effigiem non obſcurè exprimit. Draconis figura talis eſt, ut ejus caput Occidentem ſpectet, qua ſita eſt Hiſpania:

alæ autem in Auſtrum & adverſam partem utrinque expanſæ, ſint Italia & Cimbrica Cherſoneſus; reliquæ regiones collum, ventrem & caudam conſtituunt. Amictæ mulieris effigies ſequentibus verſiculis propiùs exprimitur:

Hiſpanus caput eſt, cum Belgide Gallia cervix
Pectusque eſt, Latium dextra, globus Siculi.
Cervici magna eſt obverſa Britannia, Suecam,
Palma ſiniſtra Dano limite claudit humum.
Diſtendit medium major Germania ventrem,
Cujus in umblico terra Bohema jacet.
Pannoniam dextrum femur, Illyriumq; ſiniſtrum,
Poſt Polonos, Pruſſos, Moſcovioſque refert.
Tibia dextra Myſos Superos caſtraq; Getarum,
Livonas & Litavos tibia læva notat.
Cum Græcis Maurisve Dacis pes exhibet unus
Bulgariam: partem Rußidos alter habet.

Animata ſunt Incolæ, quorum videantur linguæ & mores.

Linguæ potißimum tres ſunt: Romana, Germana & Slavonica; unde Romaniſmus, Teutoniſmus, & Slavoniſmus.

Primus inter Italos, Gallos & Hiſpanos verſatur, & iis pro fundamento ſervit: Secundus apud Helveticos, Germanos, Belgas, Anglos, Danos, Norvegos & Suecos, uſum habet: Tertius apud Slavos, Polonos, Bohemos: relictis tamen unicuique regioni in ſua lingua diverſis dialectis. Harum trium linguarum neceſſitate *in cap. ult. Aur. Bul.* Electoribus ſecularibus injungitur, ut liberos ſuos ſtatim à ſeptimo ætatis anno præter linguam Germanicam, quàm naturaliter indi-

inditam, & ab infantia didiciſſe præſumuntur, in Grammatica Italica ac Slavonica lingua faciant erudiri. *vide Thuan. lib. 56. & Limn. de jure publ. lib. 3. c. 7.* Ad has tres originales linguas, Hungarica neutiquam referre poteſt ex ſequenti fundamento. Olim Hungaria dicta fuit inferior Pannonia, cujus incolæ Pæones ſive Pannones vocabantur. Græcis vox Pæon idem eſt quod percuſſor, ein balger/ ein krieger der freudig darein ſchlägt. Gentes hæ ſedem ſuam ad fluvium Strymon prope Macedoniam habuerunt: ubi verò propiùs Danubium verſus ſedes ſuas poſuêre, domicilii locus obtinuit Pannoniæ nomen, mutato paululum antiquo nomine. Pòſt Gothi regionem illam intrarunt, quos Attila cum ſuis Scythis, qui Hunni dicebantur, ex ſilvis Aſiæ magno numero eductis, invaſit, ſibique ſubjecit. Extincto verò Attila, Gothi ſuperſtites Hunnos in Pannonia deleverunt, regionem ſibi ſubmittentes. Annis centum elapſis, tempore Imperatoris Juſtiniani, Hunni, quibus ſe junxêre Avares, rediêre, omnemque Thraciam cum circumſitis regionibus, uti & Hungariam ſive Pannoniam expugnarunt. Avares hi fuerunt confines Hunnis populi, oriundi è provincia, quæ & hodiè nomen Jura adhuc tenet, ſita ad poſteriorem Moſcoviæ partem: Eoque tempore nomen Hungarorum primò in uſum venit, quod è binis vocibus Hunni & Jura compoſitum, in unum nomen Hungari coagulit. Apud Jornandem hoc vocabulum ſcriptum exſtat:

Hunnivar combinatum è nominibus Hunni & Avares, quod hæ gentes juxta junctæ, unius inſtar populi exiêre, Pannoniamque ſimul ſibi ſubjugavêre. Hoc pacto regnum hoc à tempore Juſtiniani ad Reges uſque hodiernos continuò ad annos DCCC & ampliùs apud Hungaros fuit. Hinc pro concluſione in proclivi eſt dicere, Hungarorum linguam Scythicam in parte & Moſcoviticam eſſe ab origine, nec quidquam cum Sclavoniſmo habere commune.

Mores pauci boni, multi mali de Europæis ſparguntur, & hi ex temperamento hominum & loci ſitu deducuntur.

Euphor. cap. 2. in Icon. An. ait: In Europæorum moribus licet utiliſſima contemplatione verſari, & naturæ divitias numerare, quæ tot habitus, mentiumque variarum impetus unâ membrorum ſimilitudine obtexit. Cæteras verò plagas eadem diligentiâ ſcrutari, minus fuerit ad conſortii uſum, quàm ad curioſam voluptatem.

Frider. Marſelaer in ſuo legato. lib. 1. diſſert. 29. ait; ut nemini plus æquò detrahere aut tribuere videar, quosdam ſic delineabo, ut in hanc potius favoris partem propendiſſe videri malim, quàm in iſtam redarguitionis. Itaque cum ſingulis hominibus, uti & univerſis populis ſuus quidam genius, ſuæ labes, ſuæ laudes ſint, aliquot nationes ſequenti modo blando penicillo depingit. *Germanos*, infit, videre eſt corporis majeſtate venerabiles, ſermone pariter & ſilentio graves, in actionibus ſerios, induſtrios, labo-

borioſos, quibus ingenuitas, fides, conſtantia hæreditaria eſt, candor potius quàm aſtus naturalis; nobilitate antiquos, veteri militiæ diſciplinâ claros, literaturâ & mechanicis artibus eminentes, *Euphor. ait. c. 5.* Gens armis egregia, & quæ pacem ferre poſſit. Tardè & cunctantibus conſiliis ad tumultus concitantur: ſed excitos, longa tempeſtas, & hominibus digna, exercet. (*Teſtis eſt hodiè ſtatus Germaniæ.*)

Galli ſermone faciles, inceſſu ac totius corporis motu agiles gracilesque, in congreſſu morumque civilitate effusâ quadam benignitate blandiuntur: inſignes ſunt equites: in pugnis minaces, nec minùs metuendi, quia præcipites: denique ingenio, conſilio moribus à moroſitate alieni. *Guicciard. de illis ait*: Franceſi per natura più pronti ad acquiſtare, che prudenti à conſervare.

Botereus Gallus de ſuis Sympatriot. lib. 5. Commen. tom. 1. ſic ait: Irrequieta mens Galorum & otii impatiens, nihil agendo malè agere diſcit. *Idem lib. 3. tom. 1.* Galli facilè poſtquam civilis veſania deferbuit, ad ſanitatem redeunt, nihil tenaces veteris odii, ut nonnullis gentibus peſſimè inſitum eſt, mendaci vultu obſequia & amicitias ſimulare, cùm alto pectore inteſtina odia inſculpta nutriant, eruptura cum ulciſcendi ſe dat opportunitas.

Hiſpanica natio morum ubique retinens eſt Hiſpanorum; inquit *Fam. Strada. de bello Belg. pag. 47. edit. Romanæ. de illa ita Marſel.*

Hiſpani

Hiſpani ſtaturâ ſunt mediocri, ſupercilio elato, geſtu maſculo, ſermone oratorio, ut inceſſu ſic facto lenti, ab ebrietate & temeritate alieni, meliori fortunæ inhiantes, imò quaſi fiduciâ ſecuri, in conſiliis cunctabundi & providi, reconditâ inprimis mente; pedeſtri militiâ laudatiſſimi, arma & pacem temporibus prudentiſſimè æſtimantes. Sed & corporis cultum amant, ſordesque palàm odere, nec à patrio ritu facilè diſcedunt, &c.

Habitu compoſito *Itali*, inceſſu & ſpecie virili, victu frugi ac ſobrii, in congreſſibus circumſpecti & callidi, compoſitâ nonnunquam ad vindictæ languorem exulceratæ mentis larvâ: ſermone eloquentes, ingenio & judicio acres, ad ea quæ futura ſunt profundè intenti, ad rerumpublicarum gubernationem validi, ſibi cauti, erga exteros officioſi.

Eſt & quoddam hominum genus facie venuſtiore, idiomate abrupto, melancholicum, & tamen vivido ingenio, exterorum impatiens, venationi prædæ & peregrinationi addictum, navigio conſpicuum, muſicam & lautas menſas propriè ſibi vindicans: cæterum longi magis laboris & incommodi fugax, quàm certi periculi, aut leti: fortior his quippe victoriæ cura eſt, quàm vitæ. *Britannos* non expreſſi, & tamen deſignavi. De *Belgarum* indole Carolus V. edixit, nulli ſunt populi (modò paternè habeantur) qui ſervitutis nomen magis exſecrentur, magis patiantur. *Strada p.* 204. *Edit. Rom. Idem pag.* 308. Sic eſt Belga: mollibus plerumque

rumque remediis melius ſanatur, contra vim pervicax obnititur; ſequiturque faciliùs, quàm ducitur. De iis Marſelaer: *Belgas*, ut plurimùm, ad vitia & virtutes æque proclives novimus, ſago & togæ aptos, libertatis ſtudioſos; externæ magis æmulos elegantiæ, quàm ſuæ æſtimatores; mutuæ laudis parcos buccinatores; injuriarum atque beneficiorum tam facilè immemores, quàm ad pacem & humanitatem promtos; in domandis verò affectibus, in OEconomia, in omni fortunæ calculo, in victu, amictu, moribus, peculiari quadam tinctos mediocritate.

His ſubjungit Polonos & Turcas, quos ibi vide. Poſſemus illa quæ induſtrio labore de gentium illarum moribus in peregrinatione noſtra notavimus, heîc adſcribere: ſed occulta iſta maneant bono conſilio, remitto potiùs lectorem *ad Icon. animor. Barclaji, ad Conſultationes Lanſii, ad Gothofredum, qui vertit in Latinum ſermonem* les Eſtats, Empires, & principantez du monde, ad alios, alios; ne hic, dum compendium ſcribimus, obliti promiſſorum, pro opuſculo codicem ſcribere videamur.

Inanimata Europa conſideratur, primò reſpectu poli, & ſoli.

Poli reſpectu eſt, quod Europa in IV & IX clima incidat, inter X & XX parallelos, & ita tota Septentrionalis & Occidentalis ſit, cis Cancri tropicum, intraque circulum Arcticum comprehenſa.

Ad ſolum refero Terram & Aquam.

Terra dicta videtur à terendo, quod ſuperio-

periora ejus noſtris pedibus terantur. Ita varias ſortitur appellationes pro ſitu ſeu vario poſitu: unde natæ voces geographicæ: Continens, Inſula, peninſula, Iſthmus, promontorium, & aliæ. Continens longo tractu cohæret, nullis aquis disjuncta. Inſula contrà, undique aquis cingitur, & à continente disjungitur. Peninſula ſeu Cherſoneſus, majori ex parte aquis cingitur. Iſthmus eſt terra anguſta inter duo maria. Promontorium montanum conſpicuâ altitudine prominet in mare.

Terræ nomine veniunt montes & ſylvæ.

Montes Europæi præcipui ſunt Pyrenæi, qui Galliam ab Hiſpania ſejungunt. Apenninus Italiam omnem ſcindens, quaſi ſpina tergum hominis, à quo oritur Garganus Apuliæ & Veſuviæ Campaniæ mons. Item Gaurus & Colliculus Valernus, cujus æmulus eſt Aulon mons Calabriæ. In Bœotia Parnaſſus, ubi Helicon, Cithæron, Cyrrha & Aſcra. In Attica Hinnetus: in Arcadia Menalis, Erymantus & Tagietus. In Theſſalia Pindus, Pholoe, OEta & Oetys. In Macedonia Olympus, cui Peleon & Oſſa ſunt vicini. In Thracia Rhodope Iſmarus, Hemus & Panigeum. In Sarmatia Carpathus, eam à Pannonia dirimens, & montes Maromoruſii à Tranſylvania eam diſtinguentes. Sudeti in Bohemia. Hybla & Ætna in Sicilia. Hecla in Iſlandia. Alpes in Helvetia, perpetuâ nive albicantes. Silvæ ut in Germania Hercynia, feris ſunt abundantes bonis, noxiis maximè expertes.

Aqua

Aquæ nomine veniunt mare, flumina, fontes, lacus, & paludes.

Mare uno nomine dicitur Oceanus: hic non ſolùm Europam ſed & totam terram habitabilem circumdat, ſalſus, ferè & æſtui reciproco obnoxius.

Hujus videbimus diſtinctionem, & Accidentia.
Diſtinctio varia eſt, uti & diverſæ denominationes.

Primò à IV mundi plagis ſeu cardinibus, quando dicitur Orientalis ſive Eous, Occidentalis, Meridionalis ſive Auſtralis, Septemtrionalis ſive Borealis. *Secundò*, à qualitatibus ſuis, ſeu proprietatibus quibuſdam, uti ad meridiem circa Africam, quando dicitur aſperum, ob ſyrtes & brevia: Item rubrum, à colore vel arenis. Ad Occidentem, pacificum & tranquillum. Ad Septemtrionem, mare concretum, congelatum, pigrum ac propè immotum; item mortuum, ob perpetuam caliginem. *Tertiò* ab iis, quas in utroque orbe veteri & novo alluit lambitque, regionibus: uti ad Orientem, Oceanus Sericus à Serica regione, quæ nunc eſt Cataria, Sinenſis, Hippadis pelagus, vulgò Archipelagus S. Lazari, ob multitudinem Inſularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, ſive maris Ægæi.

Ad Meridiem Oceanus Indicus, Perſicus, Arabicus, Æthiopicus. Ad Occidentem, Atlanticus, inde à Nigro fluvio Hiſpanicus, Cantabricus, Aquitanicus, Britannicus, Caledonius, Germanicus, Cimbricus: denique Mare del Nort, & mare del Zur, ſunt nomina

mina nova Oceani circa orbem novum. Ad Septemtrionem dicitur hyperboreus, Sarmaticus, Scythicus, Tartaricus. Aliàs Maria Europæa tria ſunt; Primò *Oceanus*, qui à Septemtrione Meridiem verſus progrediendo, primùm Deucaledonius, tùm Germanicus, deinde Britannicus, pòſt Aquitanicus, inde Cantabricus, & Hiſpanus dicitur, à regionibus quas alluit. Secundò, *Mare Mediterraneum*, quod inde à mari Ægæo ſeſe diffundens, & varia nomina, ut ſunt Jonicum, Adriaticum, Tyrrhenicum, Gallicum, & Ibericum, ſortiens juxta Gades Inſulam, ubi Herculis columnæ viſuntur, per fretum Herculeum, quod hodiè Eſtrecho de Gibraltar vocitant, in Occidentalem Oceanum immittitur, aut etiam ex eo emittitur. Tertiò, *Mare Balticum*, affluxum & refluxum maris ignorans, quod ab Helleſponto Danico & ab urbe Lubeca initio facto per CL. millaria inter Saxoniam, Pomeraniam, Sueciam, Boruſſiam, Livoniam & oppoſita Daniæ & Finlandiæ litora VViburgum uſque verſus ortum extenditur.

Accidentia Oceani ſunt freta, & ſinus.

Freta ſunt anguſtiæ Oceani arctati à terra, eoque æſtu majore ferventis.

Præcipua cenſentur in orbe veteri, *Gaditanum*, hodiè Eſtrecho de Gibraltar, Calpe Hiſpaniæ & Abylâ Africæ montibus concluſum, quos montes columnas Herculis dixêre: *Siculum, Helleſponticum, Cimbricum & Naſſovicum*, ſive *Vaygatz*.

Sinus dicuntur, ubi Oceanus in certam terræ partem ſe longè latéque immittit. Hu-

Hujuſmodi ſunt in Orbe veteri, mare mediterraneum ſeu internum, quod inter Europam, Aſiam atque Africam diffunditur, & à variis provinciis varia ſortitur nomina, quin etiam alios ſinus minores efficit, Adriaticum, nunc Golfo di Venetia, Ægæum (Archipelago vulgò) Euxinum, ſive mare maggiore, & paludem Mæotin (vulgò mare Zabache.) Sinus Cimbricus ſeu Codanicus, quem uſitatè Balticum mare, & vernaculè Die Oſtſee vocant (quod æſtum marinum neſcit) verſus Septentrionem in duo brachia, ceu ſinus minores diſpeſcitur, Boddicum & Finnicum.

Flumina Europæ ſunt diverſa, uti ſunt diverſæ provinciæ.

Nobiliora in Hiſpan. ſunt Tagus & Iberus: Ligeris, Sequana, Rhodanus, Araris, Garumna, Moſella, Moſa, Scaldis in Gallia: Tiberis, Padus, & Atheſis in Italia: Cepheſus in Bæotia: Alphæus & Aminon in Achaia: Laddon, Eraſmus, Styx in Arcadia: Eurotus in Laconia. Strymon & Hebrus in Thracia. Volga, Tanais & Boryſthenes in Roxolania: Duna in Livonia, Bregela in Lithuania: Viſtula in Polonia, Hyppanis ſeu Brutus in Podolia, Tyras ſeu Tyeſter in Valachia: Aluta & Tibiſcus, Moroſus, Caculus in Tranſſylvania: Rhenus, OEnus, Albis, Odera, Viſurgis, Danubius in Germania. Savus, Dravus in Pannonia. Tameſis in Anglia: Hymera in Sicilia. Fontes in Bæotia Tyrce, Caſtalus, Parmeſſus, Aganippe: In Italia, Abano: In Sicilia, Arethuſa. Lacubus abundat

dat Helvetia & Moſcovia; in Italia Tarſimenes, Lucrinus, Avernus, Bajæ. In Germania Lacus Bodanicus & Lemanus. Palu[s] Mæotica magni nominis eſt, quam influi[t] Tanais ſupra Tauricam Cherſoneſum.

Secunda Europæ conſideratio eſt reſpectu terminorum, ſeu finium.

Terminus itaque eſt vel exterior, vel interior. *Exterior eſt circumferentia, ſeu ambitus.*

Hic reſpectu Orientis pro fine habet mare Ægæum, Helleſpontum, Propontidem, Boſphorum Thracicum, Pontum Euxinum, Boſphorum Cimmerium, lacum Mœotin, & tandem Tanain flumen ad Tujam uſque oppidum, inde linea ducatur ad ripam Obii fluminis, à quo eatur ad Oceanum uſque. Reſpectu Meridiei habet mare internum ſeu mediterraneum, fretum Herculeum ſeu Gaditanum. Reſpectu Occidentis habet mare Atlanticum. Reſpectu Septemtrionis mare hyperboreum ſeu Septemtrionale, quod extremis maris glacialis finibus clauditur verſus Septemtrionem.

Interior terminus eſt in longitudine & latitudine.

Longitudo ejus incipit ab Hiſpaniæ promontorio ſacro, quod hodie dicitur Cabo de Vincente, & deſinit ad Obii fluminis oſtium, milliar. German. circiter 900.

Latitudo ejus eſt à Tanaro Peloponneſi promontorio ad Schrickfinniæ promontorium Rutubas, vulgo dicitur Noorttyn *ſeu* Noortkaep/ *complectitur milliaria 550.*

Tertia Europæ conſideratio eſt à naturalibus acci-

accidentibus, quæ ſunt in cœli temperie & terræ fertilitate.

Cœli temperies eſt temperatiſſima & clementiſſima, unde fit ut omnis ubique inhabitetur, exceptis locis, quæ ſupra LX gradus latitudinis propter frigora non poſſunt inhabitari. Fertilitas producit fruges, arbores, plantas, animantia, metalla, vites, lupulum è quo factitius potus cereviſia ſupplet locum vini: non minus & Homines, in quo capite ſummam ejus populoſitatem, fertilitatem videre habes & præſtantiam. Hinc per armorum virtutem per ſtudium agriculturæ, artium mechanicarum, artium liberalium, & quoad linguas & quoad res populoſa facta eſt Europa: nullibi plures docti, plures ſcholæ, plures libri quàm in Europa, nullibi celebriora imperia quàm hîc; quia hic bonæ leges, jura, & diſciplinæ: nullibi vera religio & Eccleſia Chriſti frequentior, quàm hic.

Quarta Europæ conſideratio eſt in diviſione, hanc faciemus in regiones continentes, peninſulas & Inſulas.

Continentes ſunt, Hiſpania, Gallia, Germania, Italia, Illyricum, Græcia, Thracia, Dacia, Hungaria, Polonia, Tartaria, Moſcovia.

Peninſulæ ſunt, Norvegia, Suedia, Gothia.

Inſulæ reſpectu triplicis maris ſunt triũ generum.

In Oceano, Anglia, Scotia, Hybernia ſive Irlandia, Iſlandia, & Gronlandia.

In mari Baltico, Dania cũ aliis ei adjacentibus.

In mediterraneo, Sicilia, Sardania, Corſica, Creta ſive Candia, Majorica & Minorica.

C A-

CAP. II.

DE HISPANIA.

H*Iſpaniam conſidero ut Continens, & Contentum.*

Hiſpania primum dicta fuit Iberia ab Ibero fluvio: poſtea ab Heſpero Atlantis fratre, ſeu potius à ſtella lucidiſſima, quæ veſpertino tempore in Occidente apparet Solem ſubſequens, vocata eſt Heſperia. Denique ab Hiſpali urbe ad fluvium Guadalquivir ſita, dicta eſt Hiſpalia, poſt corrupta voce Hiſpania. Sunt & qui à voce Σπανία derivant, propter aſperitatem locorum, ſterilem, incultam, nec habitatam terram.

Continens eſt ipſa regio, ſive terra; cujus ſitus quantitas, qualitas & diviſio videatur.

Situs eſt reſpectu terræ & aquæ.

Ratione ſitus habet ſuos terminos: ab ortu ſunt Pyrenæa juga, quibus à Gallia diſcriminatur, ab Occaſu Oceanus Atlanticus, à Septentrione Cantabricus, à Meridie mare Herculeum & fretum Gaditanum. Hinc ejus figura repræſentat corium bubulum humi protenſum, cujus partes ad collum pertinentes in adhærentem ei Galliam porriguntur.

Terra habet montes, promontoria, & ſylvas.

Omnis Hiſpania ubi ferè eſt montoſa, nec eam niſi mulis permeare potes; curruum hic nullus uſus, equorum pauciſſimus. Montes præcipui ſunt. *Primo* Pyrenæi, los Pireneos (Pyrenæorum nomen ab igne, quod crebris fulmi-

fulminibus feriantur, vel quod ejus ſylvæ per paſtores fuerint combuſtæ, derivare quidam volunt.) qui Hiſpaniam à Gallia ſeparant. Eorum longitudo xv. eſt milliar. quæ diverſis nominibus montes dividit. In Guipuſcoja eminet mons *S. Adriani*, ubi aſcenſus periculoſus; ipſe mons ubi pervius, non niſi unum mulum ob anguſtiam intrare admittit. In antro iſto petroſo offendis (Conf. Journ. 383.) fontem, tabernam vinariam & ſacellum, accenſis faculis altius anguſtias rupis emetiri potes, uſque dum in ſummitate conſtitutus mare Occidentale viſu aſſequi licet. Neceſſitas & induſtria artem invenit & modum, quo montem hunc pervium faceret, & in eo cryptam perfoderet, cujus latitudo mediocris, longitudo ad ſagittæ jactum ſe extendit: Ex Hiſpania venienti anguſta, obſcura & deorſum ducens via obvenit; ad exitum Galliam verſus gratum lucis beneficium affulgere incipit, ibique antrum porta clauditur. Non hinc longè abeſt *Rocida vallis*, (Roncevalles) celebris ab interitu Rolandi, *Mariana. lib. 7. rerum Hiſp. c.* 11.2. *Montes d'Occa*, olim Idubeda, qui à Pyrenæis in parte egredientes, ad mare mediterraneum Tortoſam verſus deſcendunt. 3. *Mons Oroſpeda* qui originem à Moncajo ducens deorſum ad fretum Herculeum ſe extendit. Hujus pars eſt rupes præcelſa, quæ ex Hiſpalenſi urbe Granatam eunti prope Archidonam ſe conſpiciendam offert. Famam habet à memorabili amoris exemplo. Incolis dicitur la penna de los enamorados, a-

C man-

mantium rupes. *Marian. l.19. c. 22. Merula cap. 4. lib. 2.* 4. *Mons Calpe* ad fauces freti Gaditani (hodie *Eſtrecho de Gibraltar*) cui in Africa Abyle reſpondet (nobis *Ceuta*) olim columnæ Herculis. 5. *Mons Ivi* penes Barcinonem, quaſi mons Judæorum, quorum ibi quondam ſepulchreta, ſignis adhuc relictis ſuis videnda. de his montibus videantur *Anton. Beut. in Chron. Hiſp. Marin. Siculus, Merula, Hieron. Paulus. Nonius & alii.*

Promontoria diverſa nomina obtinent.

In Oceano Cantabrico olim promontor. Scythicum hodie eſt, 1. Cabo de las pennas de Guzan. 2. Cabo d'Ortegal. In Oceano Occidentali, Cabo de finis terræ, olim Nerium promontorium: Cabo de Caſcais prope Ulyſipponem: Cabo de Vincente in Algarbia, olim ſacrum promontorium. &c. In mari mediterraneo. Cabo de Gates, olim Claridenum promontor. Cabo de Palos, olim Scombraria prom. Cabo Martin, olim Ferraria; Cabo de Creus ad mare Gallicũ, &c.

Silvæ cæduæ complures ſunt, unde materia ſtruendis navibus.

Nemora item, uti apud oppidum, cui à monte majore nomen, in quo omne genus arborum fructiferarum ſola natura plantavit, ingentis altitudinis & craſſitudinis. Item apud oppidum Bejetanum, ubi Caſtaneæ arbores craſſiſſimæ, inter quas una dicitur in ambitu habere XL pedes. In Andaluzia eſt vivarium ducis Medinæ Sidoniæ, quod vulgo el boſco del Duque nominatur, circuitus ejus eſt aliquot milliarium.

Aqua

Aqua habet mare, quo refero ſinus, portus, lacus, fontes, flumina & pontes.

Maris nomine venit Oceanus Cantabricus, Occidentalis, & mare mediterraneum, quibus Hiſpania ferè omnis, exceptâ illa parte ad montes Pyrenæos cingitur.

Sinus ſunt IV *celebres, Sucromenſis non longè à Valentia, puerto d' Alicante, qui & Illicitanus ſinus dicitur; Virgitanus ſinus non longè à Cartagena in mari mediterraneo & Baja de Caditz, hoc eſt, ſinus Gaditanus.*

Portus famoſiores ſunt, S. *Sebaſtian, Bilbao Ribadeo, Ferol, Corunna, ciudad di puerto, Liſabona, Setubal, ſive S. Yves, porto S. Maria, S. Lucas de Barameda, Calis Malis, Gibraltar, Malaga, Cartagena, Alicanta, Grajo penes Valenciam, Tarragona, & Barcelona.*

Lacus ſunt 1. *prope oppidum Bejaram admirabilis, qui futuram pluviam, turbinemque magno aëris ſonitu pronunciat, adeò ut ejus murmur quaſi tauri mugitus ſæpe ad* XVIII. *milliaria paſſuum fuerit auditum.* 2. *In cacumine montis ſtellæ lacus eſt, in quo fragmenta navium ſæpius reperiuntur; diſtat verò a mari plus* XII *leucis, quoties mare intumeſcit, ibi etiam exæſtuat, & tempeſtates audiuntur.* 3. *Lacus Cantabriæ, in quem fulmen decidit, & repertæ ſunt* XII. *ſecures,* teſte Suetonio *in Galba. Item ſtagnum Albūfera prope Valencias. Vide* Marinum Sicul. de rebus Hiſp. nec non Merulam, &c.

Fontes, huc refero thermas & alias ſalubres aquas.

Ad oppidum Orenſe in Gallicia ad fluvium Minium fons eſt nomine Burga, ejus

aquæ inſerviunt ovis ebulliendis. Non longè à civitate Burgos, fons eſt profluvium alvi ſiſtens: Ejuſdem valoris eſt fons Xenit. Penes Antequeram alius eſt calculum infringens: alii ſunt in Galliciæ oppido Lugo, ſalubres morbis depellendis. Badajoz opidum numerat 1500 fontes, vide *Mar. Sicul. lib.* 1. *& Merulam cap.* 7.

Flumina in Hiſpania CL. *notantur, ſed omnia non ſunt navigabilia; majora ſunt ſequentia:*

Iberus (hodie Ebro) erumpit apud Cantabros ex Idubeda monte, illinc digreſſus verſus Orientem, veluti Danubius, labitur in mare mediterraneum penes Tortoſam. *Durius*, (Duero hodie) maximus Hiſpaniæ fluvius ex Idubeda monte, ubi Sierra de Cogollo nomen obtinet, ſupra Numantiam ortus rapidiſſimo curſu deſcendens ad Portugalliæ opidum, quod portus dicitur, Occidentali ſe miſcet Oceano. *Tagus* (hodie Tajo) aurifer, piſcium Oſtrearumque ferax, in Oroſpedæ jugis natus Toletum petit, inde mediam ferè ſecans Portugalliam, ultra Olyſipponem in Occiduum ſe exonerat Oceanum. *Anas* (hodiè Rio Guadiana) ex agro Laminitano, hodie Campo de Montiel, originem trahens ad Metallinum opidum terræ penetralibus ſe ſepelire narratur, (hoc verò magis ex vulgi opinione quàm ex rei veritate eſſe aſſerunt ii qui curioſi iſta inquiſivere) poſt aliquot leucas iterum erumpens ad opidum Villartam, diverſasque urbes prætergreſſus ad opidum Ayamonte Oceanum ingreditur. Fluvius hic Ana a-

quam

quam habet adeò inſalubrem, ut ne piſces quidem illius (anguillas excipio) probentur. *Bætis* (hodie Guadalquivir) ex Oroſpeda monte, ubi ipſi nomen Sierra de Alcaraz, oriens, Cordubam & Hiſpalin præterlapſus, nec non S. Lucar de Barameda, oſtio unius leucæ amplo non procul à Gadibus in mare Atlanticum influit. *Minius* (hodie Mino) in Gallicia propè oppidum Caſtel verde, oriundus, opida Lugo, Orenſe perlapſus infra Valentiam in occiduum Oceanum ſe exonerat ad opidum Camina *Sicoris* (hodie Segre) ſub Pyrenæis montibus naſcitur, Ilerdam opidum præterlabens Ibero flumini ſe jungit.

Pontes in Hiſpania, teſte Merulâ, ſeptingenti & plures numerantur, pauci è ligno, plurimi è lapide vivo, longi, lati, & elegantiſſimæ ſtructuræ, inter illos eminet Aquaductus Segoviæ, nobile opus Romanum; & venerandæ antiquitatis & majeſtatis pons Alcantaræ.

Pontes hi fluminibus incumbunt piſcoſis, at ab iis longius diſſitæ urbes mediterraneæ penuriam piſcium habent, uti Madrittum & alia loca, quibus particulari indultu licitum diebus Saturni veſci carnibus ſuillis, inteſtinis, item pedibus, & capitibus animalium, uti viſu & uſu nobis obvenit: diſpenſationem Romanam neceſſitas flexit, Papa largitus eſt Regi bullas (Cruzadas appellant) quas venales ad ſubditos Rex mittit pro carnibus die Sabbathi comedendis, alibi quod devotione negatum, hic auro venale; alibi quod peccatum, hic venia eſt.

Tantum de ſitu: Quantitas Hiſpaniæ eſt vel exterior, vel interior.

Exterior eſt in circuitu, qui dicitur continer ſexcentas leucas & amplius.

Ita ab Oriente habet montes Pyrenæos à Septentrione mare Cantabricum, ab Occaſu Atlanticum, à Meridie Mediterraneum.

Interior eſt in longitudine & latitudine.

Longitudo maxima eſt ducentorum milliarium Hiſpanicorum, & amplius, incluſâ Portugallia; principium à ſacro promontorio, vulgò Cabo de S. Vincente, & finem ad fontem uſque Salſulæ ſive Salſas in finibus Galliæ ad mare Gallicum habens.

Latitudo milliarium eſt centum quinquaginta, à Nerio promontorio ſive Cabo finus terræ, ad promontorium Cabo de Palos.

Sic de quantitate: qualitas ejus ſita eſt in commodis, & in incommodis.

Incommoda ſunt, quod quâ Arcton ſpectat, frigidior eſt & aſperior: nam ibi Oceano ſemper eſt obnoxia interiorum aquarum indiga & malignæ ibi habitationes, cum etiam undique ſint rupes, ſaltus & inculta loca. Venti nocturni admodum ſunt inſalubres, unde multis in provinciis, in Luſitania præſertim habitationes deſtituuntur feneſtris, lumen per ædium portas ſolum excipientes. Hiſpania, *verba Barclaji ſunt* antiqua ubertate inſignis, hodie per vaſtas ſolitudines, fidem tot hiſtoriarum corrumpens. Nudum in pluribus locis ſolum & ſterilibus arenis incultum, egens aquæ, non herbarum, non meſſium decore ſpectabile. Idque fit inhabitatorum ſocordiâ; deeſt induſtria, inquit alius, nam cum natura ſua in arma

arma magis, quàm in aratra propenſi ſint Hiſpani, per longinquas in utramque Indiam expeditiones & continuata bella exhauritur juventus, hinc agricolarum infrequentia, hinc agri neglecti potius, quam ſteriles cernuntur. Rex ipſe jubet ſuos coli agros, qui pluviâ deſtituti, aquâ inſpergun-tur fluviatili, ut aulæ, ubi annonæ caritas, ſubveniatur. Mendicus oſtiatim victum quærens, citius vino quàm pane donatur. Talis eſt nobis viſa Hiſpania; omnes plerunque Hiſpani nobilitatem affectantes, reſpuunt agri labores; imò domi ſe oſtendunt adeò delicatos, ut panem nonniſi candidum & hodiè non heri coctum ſibi apponi velint, id quod de eo reliquum in mappis relictum ſuſque deque habent, vel in terram vel extra feneſtram abjiciatur. Æſtus inſuper & pauca pluvia maturitatem frugum impedit; accedunt cicadarum milliones frumenta depaſcentes, quibus cremandis ad oppidum Bajadoz, Rex aliquando trecentos emiſit ruſticos, &c.

Commoda ſunt à cœli temperie, & ſoli fertilitate.

Cœli temperies bona, quod ſita ſub medio quarti, quinti & ſexti climatis.

Hinc optima omnibus rebus temperies, nam & hyeme & æſtate temperato Sole perfruitur, & per æquales ſpiritus nullâ paludum gravi nebulâ inficitur, imò auræ marinæ omnes terreſtres ſpiritus diſpeſcunt, unde optima ſanitas accerſitur. Vide *Ioan. de Laet in cap. 2. de Hiſpan.*

Soli fertilitas eſt præcipuè in animantibus, in ſolo ipſo, & in iis, quæ in viſcerib terræ generantur.

Verſus Auſtrum Hiſpania maximè eſt fertilis, à fluviorum & tempeſtivarum pluviarum irrigatione; *Cluver. dicit.* Hiſpania eſt omni materia affluens, quæcunque aut pretio ambitioſa, aut uſu neceſſaria eſt. Equos præcellentes formâ, & vivacitate producit Andaluzia prope Cordubam. quos incolæ *Ginettes* vocant. Fortioribus abundat Aſturia, unde Aſturcones dicti, qui tamen minus apti ad bellum: nam iis non vulgaris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio. Luſitania tantæ velocitatis agilitatisque alit equos, ut vento conceptos crediderint veteres. Vide *Varron. lib. 2. de Re R. c. 1.* Mulos optimos Caſtilia dat; Verveces, (illis Carneros) Madrittum vendit pingues, faciléque ſtomachum exſaturantes. Carnes bubulæ vitulinæque raræ ſunt, pleræque venum importantur in ædes Legatorum. Galli, capi & volatilia magno numero, ſed & magno pretio veneunt. Frumentum maximam partem aliunde invehitur è Gallia, ex urbibus Hanſeaticis; avenæ & fœni loco hordeum (illis Cevada) & ſtramen conciſum equi & mulæ manducant. Vino abundat Hiſpania, ſed ſapore aſpero, odoreque ingrato, pretioque caro: non doliis aſſervantur vina, ſed utribus ſuillis immittuntur, ſordidè ſatis: nam pili intus pice ſunt indurati, quibus vinum ſuperinfunditur, hinc à pelle & pice fœtidus odor progreditur: Reliqua

vina

vina ad mare mediterraneum creſcentia doliis includuntur, quæ mari vecta ad Septentrionales plagas dulceſcunt. Vinum, Petri Simonis cui nomen, plantatum eſt per Imperatorem Carolum V. qui vites ex agro Rhenano tranſſumtas In Caſtiliam invexit, ibique operâ iſtius Petri Simonis implantavit. Frugum ubique fœcundus proventus; mala aurea, punica, citria, ficus, cappares, aſparagi, ſunt ex abundanti: ſuppeditat inſuper gallam, cujus tum ad atramentum conficiendum, tum ad denſanda hircorum caprarumque coria, quæ vulgò corduana dicunt, magnus eſt uſus. Olei affluens copia: Herbæ, radices, lactucæ, raphanus, opipara nobiliorum ſunt opſonia, undè diverbium natum: *Vnas Azeytunas, una ſalada, y ravanillos.*
Son comida de cavalleros.

Nobiles verò hi jubentur abſtinere cæpis & porro, ex lege Alphonſina an. 1312. Equitibus della banda, vel faſciæ rubræ data, ſub pœna ut vitent aulam octo dies, nec victum cum equite habeant.

Salinæ multæ hinc inde ſunt, & coquitur & effoditur Sal: alibi ſunt putei, unde fit ſal, & Regi magnum accreſcit vectigal. Metallis auri, argenti, æris, ferri, ſtanni, plumbi tota ſcatet; auri & argenti effoſſio lege prohibita eſt, quia Indiæ ſuppeditant; aliorum metallorum ferri præſertim & cupri magnus uſus; unde laminæ & arma Hiſpanica tanto in æſtimio. Ex cupro monetæ fiunt (*quartos, ochavos, maravedis*) ex his

ultimis omnes etiam grandiſſimæ ſummæ computantur. Videantur de his ſingulis Scriptores rerum Hiſpanic. Mihi mens eſt, heic extra limites me non dare, qui ſingulorum non potuerim adeò curioſus eſſe obſervator, excluſus tempore, ſeriiſque magis admotus ibi negotiis. Pro fine tamen adjiciam elogium Hiſpaniæ, quod eſt apud *Rodericum Archiep. Toletan. lib. 3. rerum Hiſp.* qui patriæ ſuæ fuſus largusque præco ſcribit: Hiſpania quaſi paradiſus domini, verè principalibus fluminibus navigatur Ibero, Doria, Tago, Ana & Bæti, montanis inter quælibet interjectis: mediæque valles ſua latitudine deſerviunt ubertati, & humore fluminum fæcundantur, & pro magna parte rivis & fontibus irrigantur. Sed & puteorum ſuffragia rarò deſunt. Fœcunda frugibus, amœna fructibus, delicioſa piſcibus, ſapida lacticiniis, clamoſa venationibus, guloſa armentis & gregibus, ſuperba equis, commoda mulis, privilegiata caſtris, curioſa vino, deſes pane, dives metallis, glorioſa ſericis, dulcis melle, copioſa oleo, læta croco, præcellens ingenio, audax in prœlio, agilis exercitio, fidelis Domino, facilis ſtudio, pollens eloquio, fertilis in omnibus, frequens habitatoribus: *ita Boterus.*

Sequitur diviſio Hiſpaniæ, quam faciemus in ſua Regna, quæ ſunt tria, PORTUGALLIAE, CASTILIAE, & ARRAGONIAE, *quibus adjiciemus regnum Navarræum.*

Romanorum tempore Hiſpania per fluvium Iberum diſcriminata fuit in citerio-

rem

rem & ulteriorem ; poſtea in Tarraconenſem , Bæticam & Luſitaniam. Tandem in XII. regna , quæ ſunt, Gallæcia, Legio, Arragonia, Navarra, Toledo, Caſtilia vetus & nova, Portugallia, Algarbia, Granada, Corduba Valencia, & Murcia: hæc contracta in tria coivere, quæ nos videbimus.

Quodlibet regnum habet ſuas provincias & inſulas.

Regnum Portugalliæ duabus provinciis hodie includitur, PORTUGALLIA *&* ALGARBIA.

Olim dicta fuit Luſitania à Luſo Rege: Portugallia verò quaſi Galæciæ portus , ab opido Porto, quod ad fluvium Durium clarum habet portum. Limites hujus regni ſunt à Septemtrione Gallicia,& fluvius Minius; ab Occidente & Meridie Oceanus Occidentalis;ab Oriente Caſtilia, Andaluſia & Eſtrema Dura. Circuitus 879. milliarium eſt ; longitudo 320. latitudo 60. ad computationem *Boteri. part.* 1. *delle relat. univerſ. lib.* 1. *c.* 28. Portus tres habet famoſos, Olyſipponenſem ad Tagum ; Porto ad Durium, Setubal ad mare Occidentale.

PORTUGALLIAE *urbes primariæ ſunt*,

I. Lisbona , *veteribus Olyſippo ad Tagum fluvium, urbs populoſa, magna,negotiationibus clara & quinque caſtellis munita , Belem, S. Iuliani, Cabeca Secca, S. Antonii, & Caſcaiis.* (Vide deſcriptionem hujus urbis apud *Nicol. de Oliveira, anno* 1620 *typis* vulgatam.)

II. *Bracara*, hodiè *Braga.* Inter Minium & Durium fluvios ſita in ea parte quæ hodiè Interamnis dicitur , ubi ſedes Archie-

piſcopalis; de primatu Hiſpaniæ cum Toletana diſputans, neque lis uſque adhuc deciſa eſt. Archiepiſcopus Eccleſiaſticus & Secularis eſt. Vide Merulam, & Nonium. III. *Ebora.* Romanorum tempore Liberalitas Julia vocata eſt, antiquitate claret, Archiepiſcopali ſede & Academiâ. Situm ejus in planitie, montibus circumdatum & reliqua apud *Iacob. Menœtium*, *Andr. Reſendum & Nonium* vide. IV. *Conimbria*, ſive *Coimbra*, ad fluvium Mondego, ſive Mundam ſita, qui duas urbis partes pulchri operis ponte jungit; Clara hic Academia, unde Collegium Conimbricenſe hodiè habemus: Hîc Aquæductus Sebaſtiani Regis an. 1572. impenſis finitus, aquam limpidiſſimam infert. V. *Santarenum*, olim Scalabis, ad Tagi ripam. Ager olei, vini, & tritici ferax, 50 ab Olyſippone lapide diſtans. *vide Nonium cap.* 36. VI. *S. Iago de Cazem*, VII. Sinis oppidum maritimum. VIII. *Braganza*, cujus opulentiſſimus Dux Juan anno nupero 1640, tertio Decembr. Gregor. die, titulum Portugalliæ Regis & coronam, inſcio Philippo IV Hiſp. Rege, uſurpare cepit. IX. *Tomar*, olim Neobantia dicta. *vide Viperanum de obtenta Portugallia à Rege Philippo*. X. *Beja*, olim Pax Julia, ubi ſalubres thermæ. *Nonius*. XI. *Setubal*, Belgis *S. Yves*.

Urbs portu gaudet commodo, piſciumque piſcatura; accedit candidiſſimi ſalis inexhauſta copia, ob inſignem toto illo ſinu ſalinarum frequentiam; ager eſt tritici viniquè feraciſſimus, inquit *Nonius cap.* 34.

XII.

XII. *Almada*, XIII. *Viſeo*, XIV. *Porto*, XV. *Lamego*, XVI. *Portalegre*, XVII. *Leira*, XVIII. *Elvas*, ubi aquæ ductus magnitudine operis ſuperat Segovienſem: ante opidum ejus longitudo eſt unius milliaris. *vide Andr. Reſendium in Luſitania.*

Regnum ſive provincia ALGARBIAE 4 *habet civitates ſub uno Epiſcopo*, Tavilam, Lagos, Sylves, & Faro, *quibus accedit portus* Villa nova.

Algarbiæ longitudo eſt 27 leucarum; longitudo tantum VIII; omnium Hiſpaniæ provinciarum anguſtiſſima & tenuiſſima.

Inſulæ quæ ad Portugalliam referuntur, dicuntur Azores; *item Inſulæ falconum, ab accipitrum copia*; *item* Flandricæ, *quod à Belgis inventæ & inhabitatæ ſint. Straboni* Caſſiterides.

Earum numerantur IX: primæ tres à divis nomen habent, uti S. Michaëlis, S. Mariæ & S. Georgii IV. Tercera, in qua urbs Angra. V. Pico, à monte qui globos ignitos interdum evomit. VI. Fayal à fagis. VII. Las flores, à florum copia. VIII. Del cuervo, à corvorum multitudine. IX. Gratioſa, ab amœnitate. *vide Ioh. de Laet in cap. 8, 9, & 10*, ubi fusè tractat de locis & Inſulis, quas Rex Portugalliæ in Africa, Aſia, India & Braſilia, quâ Rex Portugalliæ, non Caſtellæ, poſſidet.

Tantum de Portugallia: ſequitur CASTILIA, *cujus videbimus provincias & Inſulas.*

Provinciæ ſunt Andaluzia, Eſtremadura, Granata, Murcia, Caſtilia nova, & Caſtilia

vetus, Gallæcia, Aſturia, Legio, Biſcaja, Guipuſcoa, *cum* provincia Alava.

ANDALUZIA *continet diſtrictum Hiſpalenſem, cujus metropolis* Hiſpalis, *hodiè* Sevilla.

Andaluſia, quaſi Vandalen huys/ aliqui à Vandalia; alii à Vandalicia derivant, quod Vandali à Gothis ejecti huc confugerunt, antequam in Africam transjicerent. Videatur *Roder. Sanctius par.* I. *Hiſpan. cap.* 7. *Nebriſſenſ. in Decad. prolegomenis. Vaſæus in Chronico Hiſpan. cap.* 8. Limites habet ab Oriente Granatam, à Septemtrione Caſtiliam novam, ab Occaſu fluvium Guadiana, à Meridie mare Ibericum & fretum Herculeum. Terra frumenti, vini, olei, & omnis generis frugum feraciſſima eſt, unde dicitur granarium, cella & equile Hiſpaniæ. *Vide Nonium & Merulam.* Hiſpalis ad Bætim ſive Guadalquivir fluvium ſita, emporium dives, Academiâ & Mercaturâ florens; huc occiduæ Indiæ theſauri inferuntur, hinc Regi quotannis ſeſquimillionem aureorum vectigalium ergò pendit. Hiſpanis de Sevilla eſt proverbium, Cui Deus favet, ei dat domum Hiſpali. Item, quando alicui benè volunt, dicunt; faxit Deus, ut Hiſpali victum & amictum habeas Item: *quien no ha viſto Sevilla, no ha viſto maravilla.*

Suburbium habet Trianam, in qua Inquiſitio. Vide *Marianam lib.* 13. *c.* 7. *& theatrum urbium Georgii Braun.*

II. *Conduba* ad Bætim ſita, quaſi *Cor Bætis.* Urbs admodum ampla, ſed minus populoſa,

loſa, patria Lucani, Senecæ, Avicennæ & aliorum, heîc equile regium, ducentis & pluribus equis educandis ſufficiens: heîc primùm inventa fuit ars præparandi corii optimi, des Corduaniſchen leders. Eccleſia cathedralis la Meſquita, Maurorum opus inter præcipuas Europæ ſtructuras numeratur, ei 24 portæ & 365 columnæ è nigro marmore ſunt. *Vide Boter.*

III. *Iaen* oppidum vino, oleo, tritico, ferinâ carne & fructibus abundans, ſita ſub collibus, gaudens amœnis fontibus.

IV. *Baeza*, olim *Vatie*, in qua Joannes Avila collegium fundavit, quod poſtea Academiæ Baezanæ titulum obtinuit.

V. *Ecya* ad fluvium Xenil in valle ſita, ponte & lanificio inſignis. *vide delic. apodem. Caſp. Ens.*

VI. *Lebrixa*, olim *Nebriſſa* opidum cum vetuſta arce, patria Ant. Æliani qui res geſtas Ferdinandi Catholici ſcripſit.

VII. *Oſſuna*, aquis deſtituitur, oleæ ferax, Academiam habet, à comite Vrenna fundatam. Videatur *Alfonſus Matamorus de literatis in Hiſp. viris. in præfat.*

VIII. *Xeres de la frontera.* ager hic vineis, avisque lætiſſimus, olea ſegeteque abundans, generoſiſſima vina ferens. *Nonius ait*, non longè hinc Rodericum, ultimum Gothorum Regem à Mauris cæſum, tranſlato imperio ad Saracenos.

IX. *Niebla*, antiquum opidum, parens Duci de Medina Sidonia.

X. *El puerto de S. Maria*, ad Guadalete fluvium,

vium, hinc magna candidi ſalis copia ad alia Europæ regna evehitur.

XI. *S. Lucas de Barrameda.* Ad æſtuarium maris, quod Bœtis hic intrat, clavis eſt Sevillæ, nam hoc portu expugnato omnis navigatio eo impeditur: nobilis alioquin à navium ſtatione paret Duci de Medina Sidonia.

XII. *Medina Sidonia*, antiquitatem oſtendit arx in colle ſita, paret idem Duci.

XIII. *Arcos*, in ſumma rupe. XIV. *Carmona*, in monte ſita, unde aquæ ductus VI. milliar. in urbem Hiſpalin. *vide Marianam* & *Merulam.*

XV. *Vaena*, montoſa ſubjecta eſt Duci de Seſſi.

XVI. *Alcalà real*, in colle optimi vini abundante ſita.

XVII. *Gibraltar* ad radices montis Calpe.

XVIII. *Cadiz* hodie *Calis Malis*, cum ſinu Gaditano; videatur apud *Nonium* & *Boterum.* Opportuna navium ſtatio eſt, 700 pedum intervallo à continenti disjuncta. Imperator Carolus V. filio ſuo Philippo II. tres Hiſpaniæ claves, ut bene cuſtodiret, juſſit, Gulettam in Africa, Vliſſingam in Zelandia, & hoc Cadiz in Hiſpania, verum omnes tres fere amiſſæ ſunt, Gulettam Turca, Vliſſingam Belgæ uniti eripuere, Angli Cadiz expugnarunt, quam tamen Rex Hiſpaniæ poſtea recuperavit. *Cambden. par.* 4. *Annal. Angl.* Cæterum, municipia cætera Andaluziæ numerare & explicare longum eſſet, levi labore ex authoribus & chartis heîc adjici poſſunt.

ESTRE-

Estrema Dura *pars Bœtica eſt, Nonio Bœturia dicta*, provincia extremæ ſiccitatis in æſtate; hyeme vero inhabitata ab incolis, læta paſcuis & frugibus: confines habet ab occaſu Luſitaniam, ab Occidente Caſtiliam novam, ab Oriente Granatam, à Meridie Oceanum.

Metropolis ejus eſt Badajoz, *olim Pax Auguſta.*

Ab hac voce, Pax Auguſta, locum Mauri primitùs nominarunt Baxaugos, poſtea Badaxos; ſita eſt ad Anam fluvium, dives ficubus, malis aureis, oleis aliiſque fructibus, ſuperba eminenti caſtello: Cum finitima ſit Luſitaniæ regno, Philippus II ſubjugaturus illud hic caſtra ſua locavit.

Secunda eſt Ilerida, *olim Emerita Auguſta.*

Auguſtus Cæſar dicitur eam condidiſſe, & emeritos milites eo dimiſiſſe: Meminit ejus *Paulus ICtus in l. ult. ff. de Cenſibus.* Sita eſt ad fluvium Guadianam: opulenta antiquitatibus & aquæductibus, uti ex *Merula, Nonio* & *Barrerio* conſtat.

Reliqua municipia ſunt *Medellinum*, ubi Anas ſe abſcondit, *Villarta, Trugillo, Caçares, Guadalupe, &c.*

Granata *tertia Caſtiliæ provincia, nomen habet à Granata metropoli.*

Granata confines habet ab Oriente Murciam, à Septentrione Caſtiliam N. ab Occidente Andaluziam, à Meridie mare Ibericum. Ejus longitudo LX, latitudo XXV, ambitus CCXXX leucarum eſſe dicitur. Nomen Granatæ

natæ eſt quaſi Garnatæ: linguâ namque Punicâ Gar ſignificat antrum, & Natæ nymphæ nomen eſt, quæ ibi colebatur, quaſi antrum Nymphæ Natæ. Alii à cocco, cujus ibi ubertas; Hiſpani Granam vocant: Alii à mali punici ſimilitudine derivant, hoc enim ut granoſum & acinis ſeu granis refertum, ſic urbs Granata (cujus inſignia ſunt malum Punicum) denſiſſimas domos habet, & dehiſcentis granati quaſi ſimilitudinem. *Vide Braun in theat. urb. Marin. Sicul. & Vaſæum in Chron. Hiſp. tom. 1. cap. 20.*

Granata omnium Hiſpaniæ urbium maxima (*Nonius*) multis collibus diſtincta, quos amnis Darrus per mediam vallem fluens interſecat in IV regiones ſeparatas dividitur, 1. Retinet nomen Granatæ, ubi maximum templum. 2. Alhambra dicitur, in qua vetus regium palatium, & novum à Caſtilianis Regibus exſtructum. 3. Alveſim eſt, in qua ædium frequentia & ſerici textrina. 4. Antiquerula cæteris ſplendore habitationum non cedens. In hac urbe præter Academiam notabis ſupremum dicaſterium ſive parlamentum regium. Æſtate hæc urbs reliquis palmam aufert propter ſalubrem aërem & fontes, qui decem CIↃ ibi numerantur. vide præter Nonium, Marinum, Merulam, Boterum, & alios.

Malaga armamentarium totius Hiſpaniæ, & contra Africam propugnaculum.

Nonius videatur. Huc ſtatis temporibus undique mercatores confluunt, ut ſapidiſſimos & paſſos autumnales fructus avehant;

vina

vina generoſiſſima & olei copiam profert. Habet duo caſtella ſibi invicem imminentia ſuperius Giblalfarro, inferius Alcavazza appellatur, ab uno ad alterum tranſitus eſt inter duos muros.

Veleſium Malagæ, Velez Malaga. 5 milliaribus Malaga diſtans, ubi omnium fructuum ubertas, heic habebis uvas paſſas de Lexia, & paſſas de Sol.

Alhama. Undique immenſis præcipitiis & aſperrimis rupibus munita, beata tamen agro lætiſſimo, & fontibus ſalubribus, thermisque eo magnis impenſis exſtructis.

Ronda ſive *Arunda.* Sita in monte, cincta flumine, ad quod deſcenſu fit itio 400 gradibus, è rupe opera Maurorum exciſis.

Zahara, rupi incumbens, ad quam unicus & difficilis aditus.

Almeria in fertili ſolo, ſalubribus aquis, fructibus oleoque abundanti ſita.

Hunc locum cum Chriſtiani Mauris eriperent, vas illud è ſmaragdo quod Genuenſes habent, inde aſportatum eſt. *Vide Roder. Ximenium lib.* 7. *rer. Hiſp. cap.* 11. *Ioh. Marian. lib.* 10. *cap.* 18. *&* *L. Non. cap.* 13.

Antiquera. Caſtellum habet Alcaſalia dictum, edito loco ſitum, in quo portæ ferreæ, & armamentarium Maurorum, duabus inde milliaribus abeſt fons ſalubris, fuente de Antiquera. *Vide Non. & Merulam.*

Cartama. Opidum & Caſtellum 2 milliar. Malagâ diſtans, ubi ficuum, amygdalorum

magus

magnus proventus, & ad Boreales incolas exportatus, præterea hic herba Hiſpanis Summagre, Italis Sumacho, Belgis Somack vel Smak dicta creſcit, cujus folia nigricandis coriis & capillis canis conveniunt. *Nonius cap.* 25.

Guadix novem leucis Granatâ abeſt, aſperrimis montibus circumdata, frumento, fructibus & vino dives, non verò olea neque malis aurantiis ob frigiditatem aëris.

Baſa in valle ſita Epiſcopo Gaudicenſi ſubeſt.

Almuguccar & *Salubregna*, Sunt duo munitiſſima caſtella ad oram maris intra Malagam & Almeriam ſita; in uno erat theſauris regis Maurer, in altero filii & fratres regii aſſervabantur. Sunt præterea plura adhuc opida, ut; Munda, Conil, Settenil, Loxa, Marbella, Baca: de quibus Auctores videantur.

Sequitur MURCIA *provincia, nomen habens à civitate Murcia, quæ hortus Hiſpaniæ dicitur.*

Limites hujus regni ſunt ab Occidente Granata, a Septentrione Caſtilia nova, à Meridie & Ortu mare mediterraneum, ad ſinum Virgitanum & promontorium Cabo de Palos.

Murcia metropolis regni ad fluvium Seguram. Sita in planitie amœniſſima, malis citreis, oleis, oryza, & moris veſtita, è bombycibus & ſerico hic magnus proventus. Hic eſt ſepulchrum Alphonſi Regis Caſtellani, Aſtronomi celeberrimi, qui tabulas Alphon-

phonſinas ſcripſit. Vide *Ambroſ. Salazar in ſua Almonada generali.*

Cartagena.

Ab Aſdrubale Carthaginenſium Duce condita, quaſi nova Carthago, tempore ſecundi belli Punici; optimus Hiſpaniæ ad mare internum portus, tutam 200 triremium præſtans ſtationem; magna ibi ſcombrorum (maquereaux, Makrell) piſcatio, qui vicinæ inſulæ Scombrariæ nomen dederunt. Philippus II. Hiſpan. Rex eam contra incurſus Piratarum munivit. vide *Stunicæ itinerar. & Annal. Hiſp. Ambroſ. Moralis c. 19.*

Almacarron. Caſtellum eſt VI leucis à Cartagena, ubi aluminis uber proventus, ad Ducem Eſcalonæ & Marchionem Velæ redundans.

Lorca in ſummitate ſita ad fluvium Gaudalantinum.

Reliqua hujus regni municipia ſunt, Guardamar, Portilla, Vera, olim Virgi, unde ſinus Virgitanus, & Muſſacra.

Tranſeamus ad CASTILIAM NOVAM & VETEREM, ſive CASTELLAM NOVAM & VETEREM. Utraque à ſe invicem ſeparatur altiſſimis montibus, qui à finibus Regni Navarræ in univerſam Hiſpaniam ad mare uſque mediterraneum prodeunt: tranſitus verò ex una in aliam per altiſſima montium juga datur, Guadaramæ opidum eſt mediæ diei itinere Madritto abſitum, ubi ſat difficilis eſt via pedeſtris. Caſtilia nova confinem habet Caſtiliam veterem à Septentrione; à reliquis plagis Portugalliam.

Eſtre-

Eſtremaduram, Andaluziam, Granadam & Valenciam. Salubritate cœli & ſoli bonitate anteponitur Caſtiliæ veteri, ob aſperius verò in alia regna regimen invidiam non levem ſibi conciliat.

CASTILIAE NOVAE *metropolis eſt* Toletum.

In umbilico Hiſpaniæ, loco aſpero & clivoſo ſita, quam Tagus fluvius majori parte cingit, reliquum quod muris & 150 turribus munitum eſt. Heîc Alphonſus Arragoniæ Rex tabulas ſuas Aſtronomicas confecit. Heic Academia antiqua, & florens. Tria verò præcipuè notes in hac urbe; 1. Templum cathedrale, quod reliquas ſacras Hiſpaniæ ædes longè ſuperat, ſedes eſt Archiepiſcopi, qui & primas Hiſpanię & magnus regni Cancellarius eſt, & referente Appiano, trecentorum CIƆ Ducatorum fructu annuo gaudet. In hoc templo ſacellum, quod habet monumenta Archiepiſcoporum, inter quæ Alberti Auſtriaci tale eſt. *Belgarum rebellium, Gallorum hoſtium profligatori*. 2. Eſt aquæductus, nobile, *Ianelli Turiani Cremonenſis* opus, qui hydranchicâ machinâ, magna verſatili rotâ aquas ex Tago, ingenti impetu per tubos ductiles in editiſſimam urbis partem pertraxit, unde in multos rivulos inſigni civium commodo diſtribuuntur. 3. Eſt palatium Regium, à Carolo V cœptum, ſed nondum abſolutum. Laminæ Toletanæ reliquis palmam auferunt, ſi pręſertim à fabris *Sebaſtiano Hernand & Sagun facta fuerint.*

Madritum (olim *Mantua Carpetanorum*) ſitum

ſitum in clivo ad Septemtrionem, cujus radices alluit amnis Xarama, ſaxeo ponte pervius. Aër hic maximè ſalubris, cujus gratiâ & clementiâ Carolus V. Imp quartanâ diu ante conflictatus, morbum moleſtiſſimum brevi fugavit. *Vide Nonium in Hiſp.* Circumjacens territorium abundat Silicibus, unde Mennæ poëtæ dicitur igne cinctum. Heic hodiè eſt Regum domicilium; anno 1617 in tres habitationes diviſum. Armamentarium item, & equile regium. Heic Academia Jeſuitis conceſſa & annuo proventu x mille ducatorum, à Rege Philippo IV donata. Heîc locus iſte ſpatioſus, *el retiro*, ubi exercitia equeſtria, & venationes taurorum exhibentur: Opus eſt Comitis d'Olivares, &c. Quinque hinc leucis diſtat *Eſcuriale*, Sancti Laurentii monaſterium, admirandi operis egregia & verè regia moles, in quam Philippus II, ducenties centena millia coronatorum, ſive viginti milliones auri inſumſiſſe ajunt. *Vide Boterum.* l'on dit avoir couſté plus de vingt millions d'or. *Pierre Matth. dans la vie d'Henry* IV. Vide *Nonium cap.*71. *Merul.par.*2. *Coſm.l.*2.*c.*20. *Marian. lib* 3. *c.* 10 *de reg. inſtit.*

Madrito duabus leucis abeſt delicioſus Regis hortus *Pardo*, quem vide apud *Zeiler. in itin. Hiſp.*

Alcala de Henares, olim Complutum.

Ab amne Henares, urbis muros lambente: Heic Franciſcus Ximenius, Academiæ Complutenſis pater, amplius XL milliarium ducatorum in Bibliorum Complutenſium editionem erogavit. *Venza,*

Cuenza, aſperà inter duo flumina & mon tes. (*Vide Nonium, & delicias apodemicas. Caſp Ens.*)

Guadalajara. In colle ad ripam fluminis Henares, ubi Dux Infantado habet palatium & armamentarium.

Civitas regalis, Ciudad real, in planitie depreſſa, vini ferax, ſed inſalubrium aquarum.

Alcantara, ad Tagi ripas ponte ſuperbit, cujus longitudo 670 pedum, latitudo 18, altitudo 200. aquatenus eſt, qui totus ſex concamerati operis pilis ſubnititur, opus ut docent inſcriptiones, eſt Trajani Imperatoris; *Vide Merulam & Nonium.*

Medina cœli, olim civitas, nunc caput Ducatus audit.

Aranjuez, locus amœniſſimus recreationi regiæ deſtinatus, à Tago & Xarama fluviis irrigatur, heic delicioſi horti & fontes. Vide *Zeiler. in itiner. Hiſp.*

Præter hæc ſunt alia opida, veluti *Ciſuentes Hipes, Ocanna, Talavera, de la Regna, Puente del Arzo biſpo, Tembleque, Conſuegra, Alcaſſar, Rueda, Albacete, Cinciglia, Villar, Clemente, Vigliana, Almagrum* (ab acidis fontibus) *Hita*, urbs Infantadi Ducis. *Caſlona* item, & *Lebazuza* vide *Merulam, & Nonium.*

Sequitur CASTILIA VETUS, cujus limites à Septentrione Aſturia & Biſcaja, ab Occidentale Luſitania, à Meridie Caſtilia nova, ab Oriente Aragonia & Navarra. *Merula par. 2. Coſm. lib. 2. c. 19.*

Metropolis eſt *Burgos* (ſita ad rapidum, ſed

ſed minùs navigabilem fluvium Relanzon, cui duo pontes incumbunt. Heic Caſtellum magis à natura quàm arte, excelſiori loco munitum: palatium Com. Stabuli; templum cathedrale artificioſiſſimi operis. *Boter. d'elle relationi univerſali.* Abundat divitibus monaſteriis, Franciſci de Paula extra muros, Carmelitarum diſcalceatorum, & aliis. *Zeiler. in itin. Hiſp.*

Valdoledum, ſive *Valladolid.*

Regia pulcherrimaque Hiſpaniæ urbs ad fluvium Piſurgam, à Regibus propter hortorum, fontiumque amœnitatem, rerumque omnium copiam lubenter inhabitata; clara alioquin ab Academia, à Principum palatiis, ab ampliſſimo rerum venalium foro, cujus ambitus eſt 700 paſſuum. *Zeiler. dicto loco.*

Salamanca ſive *Salamantica* adjacet fluvio Tormis, qui ſe cum Duero poſtea miſcet: Academia florentiſſima hic, ab Alphonſo VIII, Rege Caſtiliæ fundata, & 30 millia ducatorum annuâ penſione nobilitata. *Anton. Poſſevin. in libell. de cenſura ingeniorum. Marian. de reb. Hiſp. Melchior de la Cerda in apparatu Latini ſermonis.*

Siguenza, ſive *Seguntia.*

In clivo ſita, cujus pedem fluvius Henares alluit, muris & arce vallata, Academiam fovet.

Segovia. Satis munita, lanificio & panno clara. Tria hic notes: 1. palatium regium, *el palatio*, digniſſimum viſu. 2. fabrica monetæ in valle ima, molis aquaticis exercetur, in

qua triginta millia ducatorum argent. uno die non cudi, imprimi poſſunt. *Rodrigo Mendez Silva in Catalogo Reg. de Hiſpan.* Opus inventum OEniponte & huc cum ſuis magiſtris traductum.*vide Nonium* 3.Aquæductus mirandi operis, habens 177 fornices,dicitur pons, cui aqua ſuperfluit, cum alioqui ſub pontibus fluere ſoleat. Laborioſa aliàs dicitur Segovia: nam nemo conſpicitur mendicus, niſi qui per ætatem aut morbum ad opus eſt inidoneus. *Merula p.* 2. *l.* 2. *c.* 19.

Oſma. ad fluvium Durium, paucis ædibus licet conſtans, non tamen Academiâ deſtituta eſt.

Lerma ad fluvium Arlanza editiori loco ſita, vino & frumento fœcunda, hodie Ducatus audit caput.

Molina, 800 caſarum receptaculum.

Numantia. Ad Durium flumen, olim fortium militum genitrix,quæ 4.millibus Celtiberorum, Romanum XL. millium exercitum per annos 14 ſola ſuſtinuit, tandem à Scipione Jun. Africano expugnata, cum omnia, quæ famem trahere poterant, conſumſiſſet ad ultimum humanorum corporum dapibus uſa, &c. *Vide Flor. lib.* 2. *cap.* 18. *Valer. Max. lib.* 7. *cap.* 6.

Avila. In planitie ſita,montibus vini feracibus cincta.

*Alva,*ſive *Alba,*unde Duces Albani ſuum titulum habent.

Cocca. Editiori loco ſita,gentis Alcalæ ſedes, alioquin mala manſio dicitur Principum; nam non longè hinc abeſt arx, in qua Philip-

Philippus Auriacus Mauritii frater Lovanio à Duce Albano abductus, incluſus & detentus fuit.

Logronno. Juliobriga veteribus. olim ad Navarram, hodiè Ibero fluvio ab illa diſcriminata, ad Caſtiliam Veterem pertinet. opidum ſat celebre circuitum habens vino, frugibus & venationibus divitem. Fides incolarum meruit privilegia & immunitates à Carolo V. Imp. donatas. *Vide Salazar.*

Caſtiliæ veteri annumeratur Terra Camporum (terra de campos), in qua *Medina, Aguilar, Carnon* &c. Item municipia, *Frias Birbreſca*, (familiæ de Velaſco parens) uti & *S. Domingo de Silos, Miranda, Soria Almazzan, Barlanga, Aranga, Penna fiel, Roa, Olmedo, Martimugnoz, Arenalo, Sepulveda,* & alia; quæ ſuperſedeo heic enumerare. Ad mare Cantabricum *S. Andero* & *Laredum* opida à portu & piſcatura opulenta huc referuntur.

Gallacia excipit Caſtiliam Veterem.

Hæc à Septemtrione & Occaſu habet Oceanum Cantabricum & Occidentalem; à Meridie Luſitaniam, ab Ortu Aſturiam & regnum Legionis. Litus multis ſinubus nobilitatum, opes provinciæ invehit; portus præcipui ſunt, *Corunna & Ferol.* Terra montoſa ſatis & aſpera, paucorumque rivorum; inter amniculos 4 eminent, Sil, Migno, Ulla & Tambra, piſces tam recentes quàm muriâ conditos copiâ evehit: metalli præcipuè ferri & æris uberrima. Quinque illuſtratur opidis, quæ ſequuntur.

I. *Compoſtella*, quaſi compos ſtellæ: ſic e-

nim appellatum fuiſſe Heſperum, regionibus illis ſalubrem *dicit Gerundenſ. lib.* 1. *Hiſp.* ſive *Sanjago*, Veteribus Flavium Brigantium. Reliquiis D. Jacobi, qui tutelaris Hiſpaniæ, Archiepiſcopatu & Academiâ inclaruit. *vide Baronii annales tom. 9. It. bibliothec. Hiſpan. tom.* 1. *c*, 1. *& Turpinũ in vita Caroli M. & Pipini.*

II. *Lugo*, cujus antiquitatem muri, ſalubritatem thermæ & aquæ ebullientes oſtendunt.

III. *Orenſe* ad Minii ripas nobiliſſima vina & fructus producens, aquis calidis & innoxiis clara. Suevi olim hanc terram inhabitantes propter thermas, locum hunc nominarunt Warm ſee/ unde mutatâ dialecto ortum Orenſee. *Nonius cap* 53.

IV. *Tuy* ad fluvium Minium, alias Tyde, & Tude, hinc oriundus Lucas Tudenſis, Epiſcopus & Hiſtoricus.

V. *Mondogneto*, ſive *Mondonnedo.*

Reliqua municipia amant mare aut flumina; ad mare ſita, ſunt Bajona, Vigo, Ponte Vedra, Padron, Muros, Cea, Finis terræ, Mongia, Corunna, Pontdeaume, Ferrol, Sancta Martha, Vivero, Ribadeo: flumina tangunt, Sarria, Betanços, Rivadavia, Monterei, Viana, & reliqua, quæ apud Authores legantur, & huc inferantur.

Hinc in ASTURIAM eamus, regionem aſperam, montibus ſylvisque horridam; Confines habet ab Occaſu Gallæciam, à Meridie Caſtiliam veterem; ab Oriente, Biſcajam; à Septentrione, mare Cantabricum.

Dividitur in *Aſturiam de Oviedo*, ubi opidum

dum *Oviedum*, receptaculum Hiſpanorum, Mauris eorum terram occupantibus. Et *Aſturiam de Santillana*, ubi *Lanes & S. Andero* opida; auro præterea dives, & equis fœcunda provincia.

Regnum LEGIONIS ſequitur, cui à Meridie & Oriente ſunt Caſtiliæ veteris fines, ab Occidente Gallæcia; à Septentrione, Aſturia. Opida ejus ſunt;

Legio Metropolis, à qua regio nomen ſortita.

Hanc Pelagius è Gothorum regio ſanguine ortus, primam Mauris eripuit, & caſtellum ibi ſtruxit adverſus incurſiones hoſtiū: unde ſubditi ipſum primum Comitem Caſtiliæ appellarunt, *Vide Roderic. Toletan. lib. 6. & Roderic. Sanctium par. 1. hiſt. Hiſp. c. 11.*

Templum inſigne ſepulturam habet 37 Regum, & unius Imperatoris.

Zamora, olim *Zentica* ad ripam Durii fluminis, cui pons inſignis ſuperſtratus, ager fertilitate, urbs munitione prævalet.

Aſtorga exiguum ſed munitum opidum, quod amnis Torto interluit, optimas trutas nutriens.

Palencia ad fluvium Carnicon, divite Epiſcopatu & Academiâ celebris.

Ciudad Rodrigo à Ferrando Legionis condita contra incurſiones Luſitanorum ut eſſet munimentum. *Vide Marian. de reb. Hiſp. lib. 11. c. 11.*

Medina del campo, nundinis & mercatura dives, à tributis & vectigalibus immunis. *Marian. lib. 2.*

Medina del rio ſeco, clara mercatu & annonæ vilitate.

His urbibus populoſa ſatis & opulenta vino & frugibus annumerantur municipia, quorum præcipua ſunt *Villa franca* ad fluvium Burviam, ſolo frugifero eminens, *Betanzos* ad fluvium Manden, fructibus abundans, *Cacabelos*, *Ponferrada*, ad fluvium Aviam, (olim Interamnium Flavium) *Vierzi ponte della Reyna*, *Orzanaga*, *Ledeſma*, *Manſilla*. *Villalpando*, *Beneventum*, ubi magnificum comitis Pimentelli palatium, *Saldagna*, *Tordeſillas*, *Toro*, altiori & plano loco caput erigens, vino rubro & fructibus copiosè abundans.

Sequitur CANTABRIA, quæ hodie in BISCAIAM & GUIPUSCOAM dividitur.

Biſcaja confines habet Navarram, Guipuſcoam, mare Cantabricum, & Aſturiam; pars illa, quæ ad Bajonam pertinet, & Regi Galliæ paret, extendit ſeſe uſque ad fluvium Iron; inde altera pars Hiſpano ſubjecta 11 habet milliar. in longitud. & latitud. *Vide Nonium cap.* 44. *de Hiſpan.* Lingua Cantabrica antiqua eſt; & multum aliena ab Hiſpana. *Merula par.* 2. *Coſm. lib.* 3. *c.* 15. Regio montoſa, ait *Nonius*, & aſpera eſt, Hiſpaniæque penè diſſimilis; Bacho prorſus inimica: (hinc vinum, quod bibitur, è vicino regno Navarræ importatur) præter plumbum & magnetem lapidem copioſas ferri venas fundit, quæ hodieque durant. Incolæ Cantabriæ exemti ſunt ab omnibus oneribus datitiis; An. 1632 novum vectigal

gal Sali cum imponeret Rex Hiſp. cives Bilbaici commiſſarios Regios eò miſſos omnes trucidarunt; Rex factum ulturus, Admiralio injunxit armatâ manu incolas puniret, & vectigal juberet; hi ad arma & tumultus coiere, ita ut tria millia militum regiorum perierint, cadaveribus in mare projectis. *Vide continuat. Hiſtor. Chron. Ioh. Philip. Abelini.* Puellæ in his regionibus paſſim incedunt capite nudo & tonſo capillitio; nec virginibus fas eſt antequam nuptæ ſint, aut capillum alere, aut caput peplo velare: peplum verò iſtud, ſive vitta in modum galeæ compoſita ex linteo coloris aurei eſt, quam eum in modum involvunt, ut in fronte, veluti cornu aliquantulum exſtet: ſequior iſta gens alias elegans facie, hilaris geſtibus, affabilis & officioſa erga peregrinos eſt.

Biſcajæ metropolis eſt *Bilbao*, ſive *Bilvao*, quaſi bellum vadum.

Quia commodè ſita eſt & loco plano egregieque portuoſo, duobus à mari milliaribus; Ex hoc opido merces ex Anglia, Gallia, Belgio in reliquam Hiſpaniam importantur: per idem viciſſim exportatur, quidquid iiſdem aliiſque regionibus Hiſpania dat vænum. Ab altera parte ad mare habet opidum Portogallette, à quo rivus quidam, maris ingens brachium, non ſolum in opidum Bilbao uſque, ſed in ipſas etiam domos influit. Hinc indies parvo negotio, facilique pretio varia mercium genera exportari videre eſt. Lanæ hic magnum commercium, nucum caſtanearum, malorum

aureorum copioſus proventus, ita ut 10. maravedis (leviſſima è cupro moneta eſt, ut ſuprà diximus) tot mala aurea emere poſſis, quibus mulus unus vix eſt ferundo.

Municipia præterea habet murata 21. è quibus *Laredo*, *Vermeja* & *Ordugna* eminent.

GUIPUSCOA. Hujus termini ſunt ab Oriente fluvio Vidoſo (aliis dictus Vidorſo, Alduida, Huria, Berivia, ſive Beoyvia) & montes Pyrenæi, à Meridie regnum Navarræ, ab Occidente Biſcaja, à Septemtrione mare Cantabricum. Circuitus ejus eſt 36 milliar. Regio hæc ferri chalybisque feraciſſima; unde Vulcani officinam, Martisque armamentarium, Natura hic videtur exſtruxiſſe. *vide Navagierum, Stephan. Garybajum lib. 15. c. 9. Florianum del campo lib. 1. c. 2.* Optimè huc quadrant *Salazarii* verba in *ſuo inventario:* Todas eſtas provincias de Byzcaja y Guipuzcoa, deſde Fontarabia frontera de Francia, haſta el cabo de finibus terre, y las dos Aſturias, y Galicia, ſon muy montannoſas, y de poco fruto; mas ſon buenas para paſtos de ganados, y tan abundantes de minas de hierro, quæ puede baſtecer à todo el mundo. Fluvius hic eſt chalybs, cujus aqua ferrum optimè temperat, ita ut Hiſpani ſua arma non niſi hac aqua temperata approbent.

Metropolis ejus eſt Toloſa, ad confluentes Araxin & Oriam ſita, quibus bini pontes incumbunt.

Placencia, ubi fabrorum ferrariorum ingens multitudo.

Mon-

Montrico, ſive monte de Trico, à ſcopulo, qui ibi eſt, cognomine.

Fuentarabia exiguum opidum, ſed natura & arte munitiſſimum, cui præſidiarii 10. milites Hiſpani ſunt impoſiti, ad fluxum & refluxum maris ſiccum & navigabilem introitum habens.

Fanum divi Sebaſtiani, hodie *Donaſtien*;

Portu gaudens ampliſſimo, naturâ, non arte facto: Ingreſſus eſt inter duo caſtella, quorum quod ad Orientem, in edito monte exſtructum eſt, quod ad Occidentem in rupe, altero eſt eminentius. Situm opidum ad fluvium Gurumeam ſive Urameam, qui hic in Oceanum ſe exonerat: Incolæ gloriantur de privilegio, quod Rex cum iis negotia præſens tractans, nudo capite loqui teneatur.

Paſſage portum habet anguſtum, ſed profundum, ſcopulis munitum, præſidiisque cuſtoditum.

Reliqua municipia ſunt elegantia, quâ domuum ſtructuram & platearum pavimenta, exigua licet ſint opida, nitida tamen & induſtria incolarum ſuperant grandes illas Hiſpanicæ civitates: non hic fœtor à cloacis mobilibus, ſive potius ollis fictilibus, *Hiſpanis ſervicio*, *ſervidor*, *ò bacin*, quæ habitationes in Hiſpania mirè inficiunt, quidquid diu noctuque excrementorum humanorum excernunt, hoc receptaculo immittitur, poſt per medium aërem è feneſtris in plateas emittitur, ardore Solis in pulveres redigendum, exorto vento, homines ve-

ſtes, caſæque iis fœdantur; at pudet de putore loqui.

Sunt verò : *Segura*, *Villa franca*, *Renteria*, *Denia*, *Eria*, ſive *Oria*, & alia, frumento & fructibus abundantiſſima opida, montibus circumdata, ita ut nec frigore nimio infeſtari, nec calore nimio torreri poſſint.

Supereſt ALAVA, ultima in Caſtilia noſtra provincia. Regio longitudinis eſt 28. leucarum & latitudinis 18, fructibus vinoque abundans.

Vittoria metropolis eſt, nobilibus familiis, mercatoribus & opificiis plena, vino, lana & ferro rem faciens.

Huic adjiciuntur, *Salvaterra*, & *Trevigno*, caput comitatus.

Viſis Caſtiliæ provinciis, ſequuntur *Inſulæ ad Caſtiliam pertinentes in mari Atlantico:*

Eæ ſunt: *Porto Santo*, *Madera*, & *Canariæ* ſeu *Fortunatæ VII*, nimirum *Canaria magna*, *Teneriffa*, *Palma*, *Gomera*, *Elhierro*, *Lanzarotta*, & *Fortaventura.*

PORTO SANTO & MADERA CL. leucis Olyſippone diſtant. Madera vitium maximè ferens, Regi Hiſpaniæ XII mill. vini dolia decimarum nomine ſolvit; Ejus urbes ſunt *Foushal*, & *Machico*. CANARIAE MAGNAE longitudo eſt 12 milliar. & parum latitudo differt. Sic dictæ à canum multitudine, quos ibi, primùm Inſula inventa repererunt; Metropolis eſt Canaria, reliquæ ſunt *Telde*, *Galder* & *Guja*. *Fortunatæ* dictæ ſunt ab affluenti rerum omnium copia, vini præſertim & ſacchari puriſſimi. Autochthones

chthones pauci adhuc ſuperāt, qui ex commerciis & convictu quotidiano & diuturno cum Hiſpanis, mores cum ingenio illorum aſſumſerunt. Teneriffa formæ eſt triangularis, & longitudinis 17 leucarum. Solum eſt colliferum, in cujus medio altiſſimus mons Tereyra, 15 leucarũ; cujus ſummitas, flammas & ſulphur eructans, nec non pumices: frumenta tamen & oryzam vinaq; generoſiſſima, duplicis nominis, Vidonia & Calvoiſie, fert tellus. Urbiũ nomina ſunt *Laguna, Santa-Cruz, Larotava, Rioleio* & *Garachico.*

Palma, orbicularis eſt formæ, ambitu continens 25 leucas, vino & ſaccharo abundans.

Gomera, longitudinem habet VIII leucarum.

Elhierro ſive Ferro, ſex milliar. ambitu habens, aquarum dulcium indiga, ex arbore tamen hominibus & pecori potum ſubminiſtrante aquam habet deſtillantem.

Lanzerotta, cujus longitudo XII leucarum, pauci proventus, & is non niſi ex caprarum carne ſiccata, *tuſſineta*, qui redundat ad Comitem de Fortaventura & Lanzerotta.

Fortaventura longitudinis eſt XV, latitudinis X leucarum, armentis & frugibus fœcunda.

Hactenus de duobus Hiſpaniæ regnis actum; ſequitur tertium, Arragonia: *Cujus videbimus provincias, & Inſulas.*

Provinciæ ejus ſunt, Arragonia, Catalaunia, & Valentia.

Arragonia magna ſui parte ſolum habet

ſiccum & aſperum, multisque in locis nitroſum & aqua deſtitutum, unde fit, ut præſertim verſus Pyrenæos montes integri diei itinere vel nullam domunculam aut habitationem obviam habeas. Termini ejus à Septemtrione & Ortu ſunt Navarra, montes Pyrenæi & Catalonia, à Meridie Valentia, ab Occaſu Caſtilia. De privilegiis & immunitatibus Arragonenſum videatur *Thuanus lib.* 104. Regio nomen trahit à Tarracone civitate, aut à fluvio Arragone, opidum Jacam lambente.

Arragoniæ Metropolis eſt Saragoza, *ſive Saragoſſa, quod nomen corruptè à Cæſar Auguſta procedit.*

Sita ad Iberum loco campeſtri, ait Nonius, & patenti, in qua ſive ſoli ubertatem ſive ſitus amœnitatem, urbis nitorem & ornamenta requiras, nihil in ea deeſſe reperies; ædium ſplendore nulli Hiſpanicarum urbium ſecunda, quæ è laterculo coctili, ut plurimum ſunt; plateas latas & apertas, præſertim la calle ſanta, quæ omni in Hiſpania omnes plateas pulchritudine ſuperat, ac pontem lapideum habet egregii operis, quo Iberus tranſitur. Poteſt hic comparari cum ponte Ratisbonenſi in Germania, nulli carro vel currui hîc patet tranſitus. Inſuper magnificentiam urbis auget Academia, Arx & Curia publica. *vide Zeiler. in itin. Hiſpan.*

Balbaſtro ad amnem Verum, gaudet agro oleo divite: Latinis Barbaſtrum. *Mariana de reb. Hiſp. lib.* 10. *cap.* 2. *&* 7.

Hueſca, olim Oſca, ubi Academia valdè anti-

antiqua, heic Q. Sertorius ſcholam fundavit. vide *Plutarchum*, *Merulam cap.* 14. *Nonium cap.* 83.

Iaca, ſita ad fluvium Arragonem ſub montibus Pyrenæis, vicina Navarræ regno; huic caſtellum v. propugnaculorum Philippus II. Hiſpaniæ Rex junxit contra incolas regni, quibus Caſtiliani maximè infenſi ſunt, adeo ut malitioſum hominem, dicant proverbio quaſi eſſe Arragonenſem.

Venaſca, olim in regno Ripagorziæ (de quo legatur Hieronymus Blancas) contermina Galliæ regno, habet inſigne caſtellum, verùm non adeò munitum pro limitibus defendendis; tormentorum loco muri ſaxa habent, præſidiumque impoſitum 30 militum.

Fraga. Olim Gallica Flavia ad fluvium Cingam: croci magnus hîc proventus in hortis. *vid. Marian. lib.* 13. *de reb. Hiſp.c.* 15.

Calatajud. non procul ab antiqua Bilbili, patriâ Martialis, (*lib.* 1. *Epigram* 62.) in convalle ad Salonem fluvium ſita, qui Cogedum fluvium excipit. Terra dives frumento, frugibus, vino, oleo, & opificibus, Epiſcopo Tarrazonenſi paret.

Tarrazona, vel Turiaſſo, in Caſtellæ & Arragoniæ limitibus ſita non procul à monte Canno, incolis Moncayo, *Nonius. cap.* 76.

Tervel. Epiſcopatu clara, & mercaturâ dives.

Albarazina. Olim Lobetum & Turia dicta, in colle ſita. *Marian. lib.* 10. *c.* 4.

Monſonium. Monçon, ubi procerum Arragoniæ conventus habentur.

Re-

Reliqua municipia ſunt *Gurrea*, vel forum Gallorum, *Agrada, Benavari, Graus*, & alia plura.

CATALAUNIA: Ejus loca præcipua ſunt, Barcelona, Tarragona, Tortoſa, Girona, Lerida, Cardona, Mons Serrate & comitatus Ruſcinonenſis: de ſingulis infrà. Quaſi Gothalania à Gothis & Alanis populis; confines habet Aragoniam, montes Pyrenæos, & mare Mediterraneum. Forma ejus eſt triangularis, à Salſas ad Iberum fluvium ſe extendens, itinere tridui longa & lata. *Hieronymus Paulus* longitudinem aſſerit 170, latitudinem 130 milliarium Italicorum. Numerantur in hac provincia, ſecundùm *Boterum*, unus Ducatus, nimirum Cardonæ, tres Marchionatus, undecim Comitatus, multæ Baroniæ & dominia: nec non 56 civitates & municipia muris cincta; pagorum magnus eſt numerus: inhabitantium verò 600 millia eſſe dicuntur; inter quos ſupra 100 millia Gallorum aut Gallicæ originis ſunt, qui agriculturam, & pecuariam atque artes mechanicas tractant: nam non eſt ulla Hiſpaniæ regio, in qua opificum induſtriâ artes ſolertius & diligentiùs excolantur.

Barcellona metropolis provinciæ, Latinis *Barcino*.

Emporium eſt celebre, licet commodo portu deſtituatur: nam pontem 750 paſſuum habet, in mare ſe extendentem, contra vim ventorum naves in ſtatione quieſcentes infeſtantium, ædificatum. Geminos amnes

habet,

habet, in mare ſe exonerantes, ab Oriente Betullum apud Melam, hodie Beſontem, ab Occaſu Rubricatum ſive Lobrogatum. Jacet in loco campeſtri in agro Laletano, leguminibus & fructibus hortenſibus opulento; non verò frumento vel oleo, quæ vicinia ſuppeditat. *Hieronymus Paulus* in ſuo peculiari libro de hac urbe, ait, ambitum ejus circiter xxv ſtadiorum eſſe, eamque magnitudine non civium frequentia cum Neapoli comparat. Urbs alioquin elegans à latis & apertis plateis, quæ, quod rarum in Hiſpania, cloacarum ſtructurâ & uſu mundæ ſunt: ab ædificiis è vivo ſaxo, cui hortorum amœnitas accedit, conſpicua: ab Academia & mercimoniis clara: Titulo comitatus gaudet, & monetæ jus exercet, cujus inſcriptio; *Barcino Civitas.*

Tarragona, à Cneo & Publio Scipionibus condita aſſeritur. Antiquorum monumentorum repoſitorium eſt, vide *Nonium c. 85.* Oroſii patria; Hiſpania maximam partem ab hac nomen ſortita eſt, commodè ad mare Mediterraneum ſita, agrum frumenti, olei, vinique feracem habet, Archiepiſcopatu & Academiâ anno 1572 à Cardinale Gaſpare Cervantes fundatâ, percelebris eſt, vide *Ludov. Pontium de las grandeſas de Tarragona.*

Tortoſa, Ptolemæo *Dertoſa.*

Ad Iberum ſita, quem pons navalis magno artificio occupat. vide *Marin. Siculum.* Duo caſtella in monte habet è diametro ædificata, & Academiam.

Girona, olim *Gerunda.*

Auſſe-

Auſſetanorum caput fuit, colliculo impoſita, triquetrâ forma, fluminibus Unda, vulgo Ontiar, & Ter alluitur. vide *Marianam lib.* 14. *c.* 9. *&* *Nonium cap.* 89.

Lerida, olim *Ilerda.* Sita in modico colle, qui paulatim in vallem deſinit. Orientale latus Sicore ſive Segro fluvio alluitur, qui paulo inferius Cingæ fluvio confuſus non magno intervallo in Iberum evolvitur. *Mariana lib.* 3. *c.* 18. *Marin. Sicul. l.*10. Suburbano agro Bacchus, Ceres & Pomona mirum in modum favent, nec Pallas fœcundam oleam invidet. Epiſcopali dignitatē & Academia, quæ Anno 1300, tenui reditu & ædificio fundata, claret.

Cardona, Ducatus ejuſdem nominis caput. Tria hic notanda, *mons*, cujus terra ſimilis eſt farinæ; *fons*, cujus latices vini rubri colorem oſtendunt; *Sal* diverſiſſimorum colorum, qui tamen contuſus, niveus comparet.

Monſerrate, *monte ſerrato.* Editiſſima rupes, cujus altitudo duorum milliarium, & circumferentia quatuor eſt, celebris locus à miraculis. vide *loci deſcript. apud Zeiler. in itiner. Hiſpan. Nonium*, & *Bibliothec. Hiſpan.* Hic ſcilicet, Ignatius à Lojola multa prece fletuque DEO ſe Virginique devovit; hic tanquam armis ſpiritualibus, ſacco ſe muniens pernoctavit: hinc ad Societatem Jeſu fundandam prodiit. anno 1522.

Præter hæc ſunt municipia *Vrgel* in Ceretanorum regione ad ima montis Pyrenæi *Vich*, *Salſona*, & alia; de quibus videantur authores.

Sequi-

Sequitur Comitatus Ruſcinonenſis.

Mediâ leuca à Perpiniano abeſt caſtellum Ronciglione, ubi olim urbs erat hujus nominis. Comitatus verò concluditur inter duo Pyrenæi brachia, quorum alterum ad Salſas, alterum ad Colibre tendit. Joannes II Arag. Rex ærarii inopiâ compulſus, Ludovico XI Galliæ Regi trecentis aureorum millibus hunc comitatum oppignoravit, quem Carolus VIII, anno 1494. Ferdinando Regi reſtituit non alia conditione, *teſte Botero part.* I. *delle relat. univ. lib.* I. quàm ne illi in regno Neapolitano ſubjugando, impedimento eſſet. *Mariana lib.* 26. *cap.* 4. hoc quoque fœderis tabulis perſcriptum ait, ne Ferdinandus Rex filias cuiquam Principi jungeret, niſi ex Galliæ Regis voluntate.

Ejus caput eſt *Perpinianum.* Urbs non admodum antiqua, ædes 4000 numerat, ſita loco plano ad amnem Thetim, verſus Meridiem in clivum leviter aſſurgit, cui caſtellum imminet, quod cætera Hiſpaniæ facilè præcellit: poſt ultimam Gallorum obſidionem anno 1543 muri egregiè communiti ſunt additis nonnullis propugnaculis; alioquin urbs inter amœniſſimas refertur, lanificio dives. vide *Nonium, & Marianam.*

Salſas, Latinis *Salſulæ.*

Fortalitium eſt Hiſpanicum contra Gallos muniſſimum, propugnaculis artificioſè inſtructum, ut non arx una, ſed plures videantur, ſubliciis pontibus ita à ſe invicem diſtinctæ, ut unâ licet captâ, reliquæ nihil damni inde accipiant.

Helna,

Helna, olim caſtrum Helenæ, opidum Epiſcopale.

Colibre, olim Illiberis, hodie tenue urbis veſtigium oſtendit.

Roſæ, vulgò Roſas. *Ampurias*; *Palamos*, *Blanos*, & alia ad oram maris opida cum ſuis portubus.

Sequitur tertium Arragoniæ regni membrum.

VALENTIA: Provincia hæc limites ſuos habet ad Orientem mare Mediterraneum, ad Septemtrionem Arragoniam, ad Occaſum utramque Caſtellam, ad Meridiem regnum Murciæ. Longitudo ejus eſt LX, latitudo XVII leucarum: Sinus habet duos. Sucronenſem, à fluvio Sucrone; & Ilicitanum ab Ilice municipio, hodie Alicante. Portus quatuor, Vineri, Deniæ, Xabiæ & Alicantæ. Quinque fluvios principales, Migliar, Moruedre, Guadalviar, Xucar, Segura.

Metropolis provinciæ eſt urbs Valentia, *idem nomen cum regno obtinens.*

Sita eſt ad fluvium Turiam, ſive Guadalavìas, à fructuum varietate amœniſſimus hortus Hiſpaniæ dicitur; unde ei nomen obtigit, *Valentia formoſa*, quæ cœli ſolique temperie nec felici Campaniæ (terra di Lavoro prope Capuam in Italia) cedit; Illuſtris eſt frequenti nobilitate, & Academiä, nec non origine magnorum virorum, ut Ludovici Vivis, & duorum Pontificum Calixti III & Alexandri VI. Non longè hinc diſtat *lacus Albufera*; nec non *porto el grajo*, pagus medio milliaris ab urbe diſtans, pro-

propugnaculis & tormentis munitus, ubi pons 150 paſſuum in mare protenſus. *Videantur Anton. Beuter in Chron. Aiſp. Nonius, Marineus Siculus, Mariana, Boterus in rel. par. 1. lib. 1. & Zeilerus.*

Morviedro, olim *Saguntus*. Mille paſſibus Valentia diſtans, nobilis & celebris à conſtantia & fame in Romanos perpeſſâ; unde manſit adagium; *Saguntina* fames. *vide Polyb. lib. 3. Plin. lib. 16. cap. 40. Liv. lib. 21. & 24. Flor. l. 2. c. 6. Val Max. l. 6. c. 6. Æmil. Prob. in Hannibale, Oroſ. l. 4. c. 14. Eutrop. l. 3. & alios.*

Gandia, ubi Jeſuitarum collegium celebre, à Franciſco Borgia inſtitutum, cujus ordinis & ipſe fuit.

Denia, ubi arx arte & naturâ munitiſſima, duobus portubus clara, ſita in colle ad mare, ſpeculam habens mari imminentem, quæ longinquum navigantibus proſpectum præbet, vide *Nonium cap. 67.*

Alicante, ad mare Mediterraneum celebris locus à generoſo vino, mercatoribus notiſſimo; portus tribus propugnaculis munitus eſt, caſtellum editiſſimo loco ſitum paucum præſidium habet.

Xativa, in editiori colle ad fluvium Sucronem ſita, fontibus & fructibus, malis præſertim punicis abundat.

Guardamar, ad mare à proventu ſalis dives, quod Belgæ evehunt.

Biar, candidiſſimi mellis copiam ferens.

Orihuela, Latinis *Orcelis*, *S. Mattheo*. opidul.

Peniſcola ad mare, in ſcopulo pyramidali ſita

ſita, refugium & latibulum Benedicti XIII Papæ, cum Conſtantiæ honore papali privaretur.

Reliqua municipia ſunt *Xerica*, *Elche*, *Traiguerra*, *Talets*, *Las cuevas*, *Salſadella*, *Villa real*, & alia; de quibus conſulantur Auctores Hiſpanici.

Viſis Arragoniæ regnis & urbibus, ſequuntur Inſulæ *ad eam pertinentes; quæ ſunt, primò* DUAE BALEARES, *quæ vulgò* Majorica, *&* Minorica *appellantur.*

Malorca, 100 millia paſſuum in longitudinem, 480 millia paſſuum in circuitum patet, *Bernard. Gomeſ. lib. 6. de rebus Aragon. in vita Iacobi. I. Arrag. R.* Inſulæ forma quadrata eſt, quatuorque anguli totidem cœli plagas ſpectant. *Mariana lib.* XII. Inſula fructibus, animalibus ad uſum, alimenta, & delicias abundat: frumenta, ſal, oleum, vinum, caſei, pecora, armenta, carnes ferinæ in ſummo hic proventu; cuniculi, cervi, damæ, ſylveſtres apri copioſi ſunt, & ad exteros emittuntur.

Præcipua urbs, eſt *Majorica*, 10 patens portis. *Gomeſius.*

Minor Balearis, vulgò *Minorica*, Orientalior eſt.

Inſulæ ambitus CL. millia paſſuum eſt, unam tantùm urbem habens, *Minoricam* nomine; & duos portus; *Maon*, & *Formelle*.

Secundò, DUAE PITIUSAE, *quarum major dicitur* Yvica, *minor* Formentere.

Yvica, olim *Ebuſa*, ambitu ſuo C. millia paſſuum complectitur, opidum ejuſdem nomi-

nominis habens, agro fertili gaudens, fructus frumentaque ſuppeditans, cum abundantia ſalis Europæis aliis gratiſſimi.

Formentere, olim *Ophinſa* aut *Colubraria*, ambitu LXX millia paſſuum habens; inhabitabilis ob ſerpentum abundantiam; cum è contra Yvica, præter cuniculos ſegetem & terram ſubvertentes omnis venenati animalis ſit expers.

Visâ Hiſpania, ſupereſt regnum Navarræ.

Hoc incipit à montibus Pyrenæis, & deſcendit ad Iberum fluvium, magna tamen ex parte montibus concluſum: habet inſuper trans Iberum aliquot opida Hiſpano ſubjecta. Regnum hoc ante 100 & plures annos Ferdinandus Catholicus penè omne occupavit, cum Johannes Albretanus Navarræ Rex, Ludovico XII Gallo opem ferens à Julio ſecundo Papa proſcriptus & excommunicatus eſſet. Eadem formâ adhuc hodie poſſidet Hiſpanus, exceptis paucis locis quæ Galliarum Regi, legitimo Regni hæredi hodiè ſuperſunt, & vix ſextam regni partem faciunt, de quibus in deſcriptione Galliæ nobis ſermo erit.

Regni caput eſt *Pampelona*, olim *Pompejopolis*, ad flumen Argam non longè à Pyrenæis montibus ſita, firmo muro & duobus caſtellis munita. Hæc eſt infauſta illa urbs, juxta quam Ignatius Lojola in præſidio pugnans cum Hiſpanis ac conterraneis ſuis, ſclopeto trajectus, ita ut amplius bellum ſequi non poſſet, vel pœnitētiâ ductus, à vita militari vocatus eſt ad monaſticam illam,

illam, ex qua Socii Jeſu, ſi credere fas eſt, evaſerunt.

S. Iohannis, pedis portus, opidum. *S. Iuan de pie de porto*, ſitum in altiſſimis montium jugis, quorum adſcenſus XII mill. paſſuum fontes ibi frequentes; & ferri fodinæ.

Ronce valles, Rocida vallis, clarus locus ab internecione Rolandi, agnati Caroli Magni. *Vide Marian. lib 7 rerum Hiſpan. c.* 11.

Alia municipia in hoc regno ſunt, *Tievas, Tafalla, Olite, Arguedas, Tudela, Stella, Sanguezza, Alfaro, &c.*

Hactenus vidimus Continens Hiſpaniæ; ſequitur CONTENTUM, ſeu quod præter terram in Hiſpania continetur, quod eſt ipſa HISPANIAE GENS.

Diſtinctionem hanc Continentis & Contenti eo fine dedi, ut terra continens ſua bona in animalibus irrationalibus & fœcunditate fructuum, ſeparanow ab incolis terram poſſidentibus, & hoc pacto regendum à regente homine videlicet; ut ſuperiori creatura, cui Deus ut è Sacris literis novimus, omnia creata ſubmiſit, diſtingueretur. Ne verò nimii ſimus in explicatione *Contenti*, ſive *Gentis Hiſpanæ*, memores nos compendium promiſiſſe, terminorum ſolùm nomina cum brevibus nonnullis notis ponemus, quibus quilibet poſtea ad lubitum uti poteſt, uberiori & fuſiori explicatione privatæ ſuæ diligentiæ reſervatâ, ſi velit ex Hiſtoricis, gentis hujus & aliarum formare deſcriptionem. In Gallia, quia hic formam brevem delineavimus, non tam altè penetra-

bi-

bimus: In Germania & reliquis provinciis modeſtè nos contrahemus, & calamum ad provinciarum ſolùm diviſiones & explanationes vertemus, ut ſerviamus captui ejus, cui hæc conſecramus. Cæterum, ſingulas Europæ partes, uti in Hiſpania monſtravimus, curatius enucleare, non eſt hic noſtri inſtituti: adeantur auctores, & ad methodum hanc evolvantur, ſi volupe eſt.

Gentis hujus conſiderabimus Originem, linguam, & conſtitutionem.

Ad Originem refero Etymon & Colonias.

Ad Linguam refero derivationem, dialectum, & pronunciationem.

Lingua eſt donata argutiis, brevitate, efficacia, gravitate, adagiisque & amphibologiis: non minus comtè ruſtici & tenuiores, quàm urbani & nobiles ratiocinantur, nam cum lingua illorum phraſibus haut quaquam abundet, neceſſario iiſdem verborum & ſententiarum modis utuntur, plena: Non tamen ubique eadem; aliquorum opinio eſt in regno Navarræ & Cantabria vetuſtiorem, imò primam Hiſpanicam fuiſſe linguam, quam Caſtiliani uſque hodiè intelligunt, appellantes eam Vazquenſem. Purior tamen eſt in Caſtilia antiqua & nova à Valladoledo ad Toletum uſque plurimis Latinis ſcatens vocibus, interdum Saracenicis mixta. Luſitanica ab hac differt, ut & Catalonica multum à Gallis ſibi applicans: Granada, ut & Sevilla, ſapit Arabicam linguam; ſuut qui volunt quartam Hiſpaniæ linguæ partem eſſe Arabicam, de qua exſtat libel-

libellus, cujus titulus: *Vocablos Arabigos introducidos en la lengua Caſtellana, recopilados en Granada por el ſanto oficio.* vide *Ioſeph. Scalig. in Epiſt. ad Caſaubon. Marin. Sicul. lib.4. Merulam par. 2. Coſm. lib. 3. c. 8.*

Conſtitutio eſt triplex, Corporis, Animi, Morum.

Corpus habet ſua naturalia, & accidentalia:

Naturalia vel in qualitate, vel in quantitate.

Ad qualitatem referatur forma coloris, membrorum diſpoſitio, & ſanitas.

Boterus ait, temperamentum melancholicum facit, ut Hiſpani mares viſu ſint hebetiori, colore terreno, & vultu triſti: fœminæ tamen magis formoſæ, gratioſæ, vivaces & agiles quàm mares, quia humoris abundantia melancholiam in illis minuit, & aduſtionem temperat. Eadem melancholia, quia non tantum ingenii promtitudinem remoratur, ſed & eloquendi dexteritatem, facit ut hæſitent. Laborum atque inediæ, quibus virtutibus omnes difficultates terrâ marique ſuperarunt, patientiſſima habent corpora. *Mariana.* Capillis nigris & præciſis ſuperbiunt; corporibus fuſci coloris ſatis pingues nitent, ſaginati ſuillæ carnis eſu, quam maximè appetunt, unde diverbium ortum Speck Spanier. *Benzo in hiſt. Nov Orb. lib.1. c.23. ait:* Caribes & vicini populi, qui carnibus veſcuntur humanis, ab Hiſpanorum carnibus abhorrent, verentes, ne tum quoque eæ carnes corporibus ſuis aliquid damni afferant, quamvis alii etiam Hiſpanos

nos

ios eſui ſatis aptos negent, quod ſint durio-
i & exſiccâ carne, niſi trucidati tres aut
quatuor dies macerentur.

*Ad quantitatem refero ſtaturam, quæ depreſ-
ſa vel procera.*

Hiſpani mediæ ſunt ſtaturæ, oſſaque ha-
bent grandiora ſed macilenta, fœminæ ſunt
parvæ & tenues.

*Accidentalia corporis ſunt habitus exterior,
ſeu veſtimenta.*

Hiſpani, *ait Boterus*, externam pompam
ſupra modum amant, itaque magnam fa-
cultatum ſuarum partem in veſtimenta &
ornamenta profundunt, etiam inopiam ma-
gna induſtria celant: multum de ſe præſu-
munt, & mirum in modum res ſuas extol-
lunt, quippe cum multa apud illos peſſimè
ſe habeant, pauca illa, quæ bona ſunt plura
ipſis videntur, quàm revera ſint. *Barclajus.*
Servatas parſimoniâ opes & ad temperan-
tiam inſtitutis corporibus ſæpe negatas, in
veſtitu conſumere amant, & ſic ad oſtenta-
tionem proferre, immenſa ſui fiducia, ſed
apud timidos aut patientes majore. Mea ob-
ſervatio eſt, quod nigrum habitum ament,
ſerico, & panno villoſo ſatisque vili, ex
hoc pallia conſuunt ad imum longa, reliqua-
rum pannoſarum veſtium tegmina; nec fa-
cilè ex hoc promiſcuo pallio diſcernas, cer-
donem veteramentarium aut circumfora-
neum è trivio; neque nobilem, nam gladio
omnes accincti, nobilem ſtatum è gente ſua
ſibi imaginanrur. Pilei loco umbellam vi-
deas è vili villo, latam ſine omni ornatu, ſi-

ne ſpira; collare exiguum retis inſtar cœruleo amylo ad æternitatem firmatum; thorax & caligæ lanæ aliquot pondera infarta habent, calcei unius ſoleæ ſunt orbiculis & nodis loco ligamentorum conſtricti, quos in plateis à pulvere purgant panno villoſo in caligis latente. Ocrearum hic rarus uſus, & hæ niſi ad genua longæ ſunt. Hæc, ſcilicet! eſt de decore veſtimentorum illis cura, Italis puntualità; magna vilium rerum vanitas. Fœminarum ornatum hic addi nimis longum eſſet; ſuperbæ ſatis aſcititio capillo, teniis intermixto aureis argenteis, formâ cum ſint depreſsâ, calonibus ligneis utuntur. (illis chapines de atauxia) pallâque ſive peplo è tenuiſſimo ſyndone conſuto, faciem, collum & reliquum corporis inveſtiunt; non addam hic inaures miræ magnitudinis & formæ; præteribo frontalia, monilia & brachiorum digitorumque ornamenta. Comitatus iis, ubi in publico ſunt, ſatis eſt numeroſus, maximam partem rhedis vehuntur, obequitantes ad latera habentes nobiles, nudiſque capitibus, qui operas illis faciunt ſerviles. Sed ad alia pergamus.

Conſtitutio animi habet bona naturalia & artificialia, iiſque contraria.

Generalis tantum ſit Marſelaer *de legat. l.* 1. *diſc.* 29. gentium ſingularum hæc conſideratio in naturalibus & artificialibus. Particulatim vero ſingulos ſi homines penitiùs contemplari juvat, reperiemus, naturam ultra patriæ communis genium, adhuc proprium ac ſingulare aliquid indidiſſe ſingu-
lis:

lis: prorſuſque ingenti miraculo, per tot capita populorum cuique ſua lineamenta indidiſſe, quæ tam frontis, quàm animi habitum diſſimilitudine diſtinguerent. Reperiemus, inquam, quot homines, tot quodammodo naturas eſſe: imo quemque ſuos pati manes, & habere peculiarem inſtinctum, velut domeſticum dictatorem, cui parendum ſit, vel violenter reſiſtendum.

Ad bona naturalia refero ſagacitatem vel ſtupiditatem, reliquaque quæ naturâ inſunt.

Bodinus ait, propter inſitum atræ bilis humorem ad quietem & contemplationem nati videntur Hiſpan. *Barclajus*; Reconditæ illis mentes & ad lenta conſilia idoneæ. *Mariana*; ab ingeniorum auſteritate, morumque ſeveritate atque arrogantia, odium nationum omnium ſuſtinent. *Boterus*; Hiſpani temperamento corporis ſunt melancholici, quod cognoſcitur (ut alia indicia prætercam) ex illorum exercitiis, feſtis, taurorum venationibus, luſu cannarum, decurſu equeſtri, quæ omnia ſunt melancholica & ſemel viſa quaſvis nationes ſatiant: & quia melancholia humor tenax eſt & viſcoſus, hinc fit ut Hiſpanorum deliberationes ſint tardæ & executiones lentæ, proceſſus graves, molimina firma. *Idem*. Eadem melancholia triſtes illos & parum urbanos facit: nam licet hàc illàc peregrinentur, raró admodum cum peregrinis amicitiam contrahunt, ne inter ſe quidem impenſiùs coeunt, abundant enim in proprio ſenſu, & ambitioſiſſimi pariter atque ſuſpicaciſſimi

 ſunt,

ſunt; facilè ſe contemni putant. Philautiæ denique vitio laborant. Sed ſatis de his.

Artificialia ſunt vel interna, vel externa.

Ad interna refero eruditionem in literis, linguarum cognitionem, Academias & profeſſiones.

Academias ut uno intuitu omnes habeas, recenſebo ſingulas ſequenti ordine ſecundum ſuas provincias, in Luſitania ſunt *Coimbra*, & *Ebora*, in Andulazia, *Sevilla*, *Baeza*, *Oſuna*, in Granata, *Granata*, In Caſtilla nova, *Toledo*, *Madrittum*, *Alcala de Henares*. In Caſtilla veteri, *Salmantica*, *Valladoledum*, *Oſma*, ſive *uxama*, *Siguenza*. In Gallicia *S. Iago*. In Legione, *Palencia*. In Aragonia, *Saragoza*, *Hueſca*. In Catalonia, *Barcelona*, *Lerida*, *Tortoſa*, *Tarragona*. In Valentia, *Valentia*. Summa XXII eſt, ſi numerum videas, omnes in Europæ regnis poſt ſe relinquunt; ſi faciem ipſam, è contrario omnes ſuperiores habent. Vide *Hiſpan. bibliothecam*. In Hiſpania *ait Barclajus*, ſtudia literarum eo cultu non nitent, quem hæc ætas nudis & ſqualentibus Muſis repoſuit, non enim Latinæ eloquentiæ ſtudium ibi viget, non venuſtas poëtices, non hiſtoriæ, priſcorumque rituum utilis & robuſta lepiditas. Veterem ac penè barbaram in quærendis ſcientiis rationem obtinent, philoſophiæ incumbunt, Theologiam amant, non ſpernunt legum & Canonum peritiam; ſed illas ſcientias græca latinaque eruditione mitigari indignantur, putantque hoc modo fucum addi, quo virilium literarum lineamenta elangueant. *Ita ille*; Obſervavi, latinam linguam illis

illis inobedientem eſſe in diſputationibus, profeſſionibus & colloquiis, tria vix verba Latinè eloquuti miſcent vulgarem ſuam Hiſpanicam (*Romaniſcam*, ſive *Romanſque)* cum Latina, *Vide Marian. lib.* 1. *rer. Hiſp. c.* 6. *& de morbis Societatis.* Ubi in Academiis diſputatio publica habetur, Præſes in cathedra flavi coloris è ſerico, amictus pallio conſpicitur, pileolo exiguo faſciâ & criſtâ ornato tectus: pedem cathedræ veſtit Reſpondens, hic minus ad rem dicens manibus pedibusque exploditur. Opponens, ubi argumentum aliquod propoſuit, oculos in omnes angulos hinc inde verſans auditorum exſpectat applauſum. Nugaciſſimæ nugæ! Salamancæ biennio, non quinquennio, (Juſtiniani placito) ſtudium juris emeriuntur inſigniti doctorali titulo, celebres, ſcilicet! Juris periti, Civitatis mox Oracula.

Ad externa refero artes mercaturæ, opificiorum, militiæ, & omnia mechanica.

Hiſpani abhorrent à laboribus, paucis contenti, *inquit Boterus*, Otioſi tamen magis amant militiam, quam mechanicam; dedecori ſibi ducunt, ſcilicet à Gothis progeniti, (hidalgos quaſi filii Gothorum) ad opificium ſi adhibeantur; imò famem ferre ambiunt præ laboribus. Coacti verò ad manuale opus, tractare illud neſciunt aliqua ſolertia, ita ut in omni Hiſpania vix reperias artificem aliquem excellentem in ſuo opere; unde tot Galli ex Arvernis & Lemovicenſibus Hiſpaniam inhabitant: In

Navarræ & Arragoniæ regno, omnes penè vindemiatores, agricolas, lapicidas, reſtiones, Ephippiarios & alios opifices offendes eſſe Gallos. Vietorum nullus eſt uſus extra Valentiam & Barcelonam, cum pellibus ſuillis & caprinis vina alibi indantur. Feneſtrarii hic rari ſunt ob feneſtrarum paucitatem; vitrariis tamen locus aliquis eſt. Cultrarii ſunt in æſtimio ob ferri bonitatem, Tonſorum dexteritas laudatur, venas utraque manu incidentium: Navigantium famam ſuſtinent Luſitani & Biſcaini. Militiam ſi ſpectas, plus pedeſtri quàm equeſtri valent, *ait Boterus*, & plus ſclopetis, quàm alio armorum genere. *Guicciardin. lib.* 10. inquit, peditum Hiſpanorum virtutem antiquæ ipſorum famæ reſpondere, nulloſque magis idoneos eſſe ad obſidenda opida propter agilitatem illorum & induſtriam. *Anton. Perez tom.* 2. *Epiſt.* 73. de ſuis conterraneis ſcribit: No ſe ſy ſabe V.S. que la Nacion Eſpannola dentre de un aſſedio es la mes paciente de todas, y la que mas reſiſte à la hambre, à la ſed, al trabajo corporal. Idque beneficio ſobriæ vitæ obtinent, contenti raphanis, lactucis, oleo, frugibus, porro, pauciſſimaque vervecinâ carne, & hanc ſi lautitiæ non negant. Quamvis verò obdurent & extrema perferant, ſeditioſi tamen ſunt & crudeles; illis poſt pugnam, *inquit Thuanus*, ut Germanis ante pugnam ſolemne eſt, non ſoluta ſtipendia per ſeditionem expoſcere. Crudelitatem eorum arguunt Indiæ ſatis, Belgium & Germania, ubi ſuperiores facti fuerint.

Sequi-

Sequitur conſtitutio morum, quam vel ad Eccleſiam vel ad politiam reſtringemus.

Mores Eccleſiaſtici ſunt in re religionis: ad hoc caput refero regimen Eccleſiaſticum per Archiepiſcopos & Epiſcopos; quorum numerus adponatur. Item tres ordines militares ſed Eccleſiaſticos, S. Iacobi, de Calatrava, Alcantara. His addatur Inquiſitio, ſuperſtitio & devotio Hiſpanica.

Boterus ait: Hiſpania undecim habet Metropolitanos, ſexaginta quinque Epiſcopos, quorum illi quingenta ſexaginta millia coronatorum, hi ſexcenta millia quotannis percipiunt; duplum autem Canonici & reliqui, beneficiati (ut vocant) longè amplius: ampliſſimus haud dubio reditus religioſorum. Ab his ſegrego Archiepiſcopos & Epiſcopos Portugalliæ, quos è *Marinæo Siculo. Auberto Miræo, Damiano; à Goes, Vaſæo, Nicolao Oliveira,* & aliis hic adjicias.

Ordines militares in Hiſpania numerantur tres: S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatravæ.

Annuos eorum reditus, ut & Commendas locupletes è *Mar. Siculo & ex libro. cui titul. les états & empires* huc refer. Horum ordinum Magiſtri jam à temporibus Ferdinandi & Iſabellæ ſunt ipſi Reges Hiſpaniarum. Hiſtoriam, unde hoc venerit, vide apud *Marianam lib. 26. cap. 5.* Reges autem in hiſce ordinibus gubernandis ſubſtituunt ſibi alios, qui præfecti majores appellantur, & Hiſpano idiomate *Commendadores majores.* Talis Commendador major Ordinis Calatravæ fuit dux Albanus. His Caſtellæ ordinibus non adnumero eos qui ſunt in Luſi-

tania, & diſtinguuntur IV nominibus: *St. Iohannis*, *Chriſti*, *Aviſi* ſive *Sancti Benedicti*, & *S. Iacobi*. Vide *Boter. Coneſtagium lib.*1.*Marian. lib.* 26. *c.* 13. *Nicol. Oliveiram:* hic ſcribit Regem Portugalliæ, magiſterium ordinum militarium cum reditibus quoque ad ſe traxiſſe. Idem ſubjungit, opes Eccleſiaſticorum penè æquales eſſe ſecularium opibus, una cum Regiis. Huic ſuffragatur *Hieronym. de Cevallos*, inquiens; Si ratio earum terrarum, redituumque & omnium, quæ hodiè ab Eccleſiaſticis in regno Hiſpaniarum poſſidentur, ineatur, liquidò conſtabit, longè plus à Clero poſſideri, quàm à ſecularibus.

Inquiſitio, ſive Conſilium & tribunal S. Inquiſitionis generale (illis Conſejo de Inquiſicion. Y Officio Santo) primò contra Mauros & Iudæos, pòſt contra hæreticos ſcilicet inſtitutum.

Habet hoc conſilium ſuos Inquiſitores per totum regnum vagantes, qui dicuntur *Familiares Inquiſitionis*; hi ut dignoſcantur, cruces ex orichalco palliis aſſutas habent. *Salaʒar* numerat XX mill. talium traditorum, qui deferunt hæreticos, eosque capiunt, ſingulorum annua penſio eſt VIII C. Ducatorum. Præſes ſupremus ſive Inquiſitor generalis eſt Archiepiſcopus Toletanus, cujus annui ex hoc officio reditus ſunt C I Ↄ I Ↄ C Ducati. Huic adſunt ſex Inquiſitores, ex Monachis Franciſcanis, Dominicanis, Jeſuitis, & aliis Clericis; Fiſcalis inſuper, Secretarii bini, Procurator, Conſul, Solicitator, & alii ſubofficiarii. De modo

pro

procedendi in hoc officio videantur *VVolfius tom. 2. lect. memor. Lazaril. de Torm. par. 2. cap. 12. Reginald. Conſalv. de Hiſp. inquiſit. & Cranius de pace relig. par. 2. probl. 2.* In iis locis, ubi inquiſitio inſtituitur, templa & periſtylia hæreticorum proceſſibus & conflagrationibus ſunt deturpata; apud converſos Crucem adpictam; apud perſeverantes Diaboli effigiem capiti inſedentis videas. Horrendum verò eſt, quod *Dominicus Bannis profeſ. Salmantic. ſuper ſummam Thomæ q. 11. artic. 12. aſſerit*; inquiens; Inquiſitores hæreticæ pravitatis, ex præſumtionibus etiam procedere poſſe, & teneri punire eum, qui ex dictis vel factis hæreticus eſſe apparet, etiamſi revera non exſiſtat. Porrò ſi quis hæreſeos accuſatus fuerit, conjicitur in carcerem, (cujus portæ inſcriptio eſt: *Exſurge Deus, judica cauſam tuam*) ubi nullæ feneſtræ, ſed exigua foramina ſunt, per quæ nemo incarceratum videre poteſt. Si Judæus examinatus confitetur ſe Judæum eſſe, vivus crematur, bonis fiſco adjudicatis. Sin verò negat ſe Judæum, teſtibus tamen convictus fuerit, priùs ſtrangulatur in pegmate, quam rogo injicitur comburendus. Ut verò in numerato habeas Inquiſitionis civitates, placuit ordine, quo *Iuan Gomez de Mora* locavit, *in ſuo ſcripto Madritti anno* 1632 excuſo, eas ſubnectere. Dividuntur eæ in duos ramos, alter Caſtellam, Aragoniam alter comprehendit; In Caſtella ſunt, & quæ ad eam forinſecus pertinent; *Toledo, Sevilla, Valladolid, Granata, Cordoua, Murcia, Ellerena*

in *Eſtremadura*, *Cuenza*, *Sanjago*, & *Inſula Canariæ*. In Aragonia, & quæ ad eam referuntur, ſunt, *Logronno*, ſub ſe habens Navarræ regnum & Biſcaiam, *Zaragoſſa Valencia*, *Barzelona*, *Palermo in Sicilia*, *Mexico* in nova Hiſpania, *Civitas Regum in Peru*, *Cartagena* in terra firma Indiarum. *Mallorca* cum ſuis adjacentibus inſulis. *Sardinia*.

Præter hæc loca Hiſpaniæ, Luſitania habet ſeparata Inquiſitionis tribunalia, quæ non dependent ab Hiſp. regimine, de quibus adeantur ſcriptores, Franc. Mennenius in deliciis Equeſtribus. Aubertus Miræus in originibus ordinum militar.

Supereſt devotio, ſive potius ſuperſtitio Hiſpanica.

Boterus ait; Hiſpani Eccleſiis, rebus ſacris, & præſertim ſanctorum reliquiis, & potiſſimum Beatæ Virgini ſummam reverentiam exhibent: fidem facit Cleri Hiſpani opulentia. *Barclajus*: Maximè iis ſolemne eſt, ad parandam reverentiam, nomine cælitum uti, ſpecieque ſacrorum ſubducere ambitum oculis vulgi. Numini ſuas cupiditates imputant, & veluti pro illo depugnantes ſolertiſſimè ſibi vincunt. Illa veluti præfatione in omnium rerum cœpta, tanquam in ſcenam & tragœdiam intrant. Ubi caput in plateis aperiunt invicem ſeſe ſalutantes, inquiunt: *Alabado ſea el ſantiſſimo ſacramento, y Ieſu Chriſto*. Franciſcanorum (*Fray les descalçados*) cucullos baſiando honorant; infantes ægrotos voto, huic vel alteri Sancto conſecrant, eoſque ſanitati reſtitutos ejuſ-

dem

dem ordinis habitu induunt: facetum eſt, tot infantulos in publico oberrantes monaſtico habitu videre. Calcaribus templa ingredi indignantur; Muſica in iis non meretur famam, quia Hiſpani nullo excellent inſtrumento muſico, criticè quod à nobis obſervatam: moniales ſuis moribus invocant plebem & muſicis illectant vocibus; ſequior interea ſexus decuſſatis tibiis in terram ſedens admittit alloquia virorum, nec non paſcitur ſaccharatis eduliis & potationibus. Quis non admiretur devotam hanc congregationem?

Ab Eccleſiaſticis eamus ad mores politicos, qui vel privatim vel publicè explicentur.

Privatim ſunt uniuſcujuſque, & vel ad ſeipſum ſpectant, vel ad alios.

Ad mores uniuſcujuſque privatim refero virtutes & vitia gentis.

Breves hic erimus, ne laudibus vel vituperiis gentem oneremus; Biſcaini integerrimæ ſunt famæ & hoſpitales erga exteros; In Catalonia incolæ Vicenſes inculti & inurbani dicuntur, ignorantia & ruditate præ cæteris Hiſpaniæ populis ſingulari inſignes. Aliàs Hiſpani rigidi Adminiſtratores juſtitiæ ſunt, nec ullus apud eos reſpectus habetur perſonarum, ſit majorum vel minorum gentium. In bello pugnaces, in obſidionibus conſtantes, in vitâ ſobrios ſe jactitant. Illis frugalitas eximia, dicit *Barclaius*, non tantùm in ſuæ Hiſpaniæ æſtu (ubi corpora nimio Sole marcentia cibum pati non videntur) ſed ubicunque ſuorum nummorum

periculo edunt. Modicus panis,nec pretioſa herbarum condimenta,aſſuetis tam rigidæ virtuti plerumque ſufficiunt. In alieno autem ſumptu, haut facilè alii ad menſarum hilaritatem meliores. Nulla tunc ſeries opulenti convivii, quam non totam oculis manuque percenſeant. In ultima paupertate ſupercilium non omittunt. Fallunt tamen Hiſpani tantorum ſpirituum ſpecie, quales naturâ ſponte & ſæpe incogitantes effundunt: nam pleriquè illorum parca modicâque ſorte contenti, ne ſpem quidem ad majora faſtigia & ſupercilio ſuo digna videntur attollere. Hinc videas ad arcium præſidia modico ſtipendio collocatos, velut in patriis laribus inter impares tam ambitioſis verbis curas, ad ſenectutem pervenire. Notavimus hoc in præſidio Gandavenſi, Antverpienſi, Cameracenſi, Mediolanenſi, Neapolitano, Gajetano, & in ipſa Hiſpaniæ Regia. Hoſpitia publica advenæ ſunt ingratiſſima, nulla ibi benevolentia in admiſſione, extra portam ædium ſubſiſtere juberis, donec prætori viſum, ut intres; admiſſo præter oleum, acetum & Sal nihil offertur, mappam & vaſa precibus obtinebis, panis, vinum, & obſonium foris quæres, nihil addam de lectis, nam ſordium hic eſſet larga materies. Privatæ ædes parum elegantes ſunt, præcipuè in Mediterraneis, ubi domus è creta aut limo minus affabrè factæ; Cameræ non ornantur, ſi hic ornatus dicendus, niſi pulvere ſcamna & ſedilia obſidente, nullus ibi clavus, ubi vel pallium pileumve

madi-

madidum ſuſpendas; nullibi cloacæ, earum loco, vaſa fictilia dormitoriis vel cœnaculis importantur, quę excrementis repleta, in publicam viam exonerantur; materies næ! fœtoris ſpurciſſimi; nec hac amethodiâ ipſum Madrittum caret, ubivis cloacarum quæ quaſi excrementa oſtendit. Ædium facies contra ardorem ſolis ſtructa eſt, non ibi ſpecularia vitra, ſed ligneæ tabulæ pro feneſtris. De caſtitate Hiſpanorum mox videbimus.

Mores, quæ ad alios privatim ſpectant, referuntur ad Conjugium, cujus ceremoniæ; Item ad infantum educationem.

Caſtitas apud Hiſpanos velo turpitudinis proſtat, majorum etiam uxores non verentur eſſe venalia proſtibula, præſertim opulentos nactæ procos. Ex vulgo maritus uxorem mœcham ſciens, indeque quæſtum faciens ab illa accuſatus, cui is traditur, cornibus pileo impoſitis, colloque numellis circumdato fuſtigandus, ſed uxor à lictore flagris quoque cæditur. Marito verò tori maculam non ferenti, uxorem cum mœcho cubantem impunè occidere permiſſum eſt. Sodomiæ crimen igne punitur, exemplum Madritti duo rei dederunt nobis præſentibus. Lupanare exercitium tantùm abeſt, ut ſit interdictum, ut etiam honorem mereatur; præ cæteris malè audit Valentia. *Boterus in relat. univerſal.* ait; Non è città in Europa, ove le donne di mal' affare ſiano più ſtimate, conciosia che quivi è d'habitatione, è di veſtito, è di ſervitù la libidine avanza

l'honeſtà. Quod multorum flagitiorum inſtar eſt, multi, ut quæſtum faciant è vernis natis, ancillas, tamquam columbas alunt, quarum concubitu adeò non offenduntur, ut etiam admiſſariis gaudeant; cum partus ventri cedat, non vicino ſacrificulo, aut neſcio cui Æthiopi & captivo. *Vide Clenard. l. 1. Epiſt.* Exemplum ſalacitatis vide in Regina Aragoniæ apud *Mich. Montan. lib. 3. cap. 5. des Eſſais.* Verùm ut lupæ iſtæ & vulgaria proſtibula ad emendationem aliquam vitæ adducantur, inſtituitur ſermo publicus in Lupanari hebdomadâ ſanctâ, quod Madritti cum eſſemus peractum; Habito ſermone Monachus inquirit, ſi quæ ſint, quas infamis vitæ pœniteat; ſi quas pœnitentes offendit, iis cereus in manus inſeritur accenſus, effigieque Mariæ prælatâ abducuntur in Monaſterium aliquod, è quo extractæ in oppidum S. Lucar aut aliò ablegantur ad matrimonia ineunda; ſcimus ſuperatâ Sierrâ Morenâ (rupes ſunt in itinere Toletano verſus Sevillam) Granatam intraſſe ad connubia veluti honeſtas puellas.

Mores Politici publicè ad alios relati reſpiciunt formam & ſtatum regiminis, qui vel reſpectu Regis conſiſtit in jubendo, vel reſpectu ſubditorum in obediendo.

Ad Regis perſonam refero omnem ejus dignitatem, regalia, ſucceſſionem, familiam, Oeconomiam, Gynecæum, menſam, regiam, conjugium & liberos; Judicia regia, reditus annuos, ærarium, expenſas, imò totam aulam cum omnibus quæ illa in ſe

com-

complectitur. *Vide Zeileri itiner. Hiſpan. c. 1. num. 14.*

Subditi ſunt vel nobiles, vel cives.

Huc referantur nobilium familiæ, & ordines per gradus: ſunt ſiquidem inferioris ſubſellii gentilhombres; ſunt Hidalgos, quaſi hijos dal godos, vel filii Gothorum, ſunt Cavalleros altioris dignitatis & multis privilegiis gaudent; ſunt Barones vel Varones, ſive Vizondes; ſunt Condes, Marquez, Duques, & tandem los Grandes, quorum ſumma dignitas poſt Regem, hi Regem adeuntes, alloquentes tecto ſunt capite: Ex his Equites aurei velleris creantur. Omnes tamen majorum gentium rhedâ vecti quatuor tantum equos vel mulos adhibent; ſolus Rex ſex vehitur. Vide *Nobiliar. Genealogic. de los Reyes de Eſpana Alonſi Lopez de Haro. It. Alfonſ. de Azevedo. Marin. Sicul. Salazarium & alios.*

De civitatibus ſciendum, quod in comitiis poſt regnorum legatos ſuam etiam habeant ſeſſionem, ſuiſque gaudeant privilegiis. Vide ſtatuta regni & legem *Partidæ*, h. e. legum Hiſpanicarum Codicem. *Item librum, qui inſcribitur Conſervatio Monarchiæ Hiſpanicæ, Petri Ferdinandi Navarettæ, impreſſum Madritti* 1626.

Vtriq; tam nobiles quam cives parere tenentur legibus civilibus & criminalibus, earumq; pœnis.

Huc referantur excellentiores leges, earumque pœnæ cum circumſtantiis. Exempli gratia, homicidarum aſyla ſunt monaſteria, aut fuga ex uno regno in aliud. Latrones telis

vel

vel jaculis necantur. Sontes levius caſtigandi aſellis imponuntur, circum ſe habentes tintinnaculos viros: fortè hoc ab antiquo Romanorum more, qui ſupplicium de ſervis ſumpturi, tintinnacula ad plebem convocandam adhibebant, *Turneb. lib.* 11. 21. Lictor ſcapulas nudas ſoleâ bubuli corii cædit: poſt hinc inde per vicos & plateas ducti ſatisque verberati, lictori pro opera & flagris acceptis mercedem ſolvere tenentur rei, aut veſtibus exuuntur.

Capitis pœnam luituris miſſa pro anima celebratur, in eum finem pridie per plateas oberrant famuli cum tintinnabulis & cupreis pelvibus, collectantes domeſticatim numos clerico ſolvendos, ut cantet miſſam pro anima rei è purgatorio liberanda. Hic ſit finis Hiſpaniæ, egrediamur in Galliam.

CAP. III.

DE GALLIA.

Galliæ deſcriptio erit in continente, & contento.

Continens eſt ipſa regio, ſive regnum, cujus ſitum, quantitatem, qualitatem & diviſionem contemplabimur.

Gallia habet ab Ortu Germaniam ſuperiorem cum alpibus & parte Italiæ; à Meridie partim mare Liguſticum, partim Hiſpaniam & Pyrenæos montes; ab Occid. partim Oceanum Aquitanicum & Britannicum partim magnam Britanniam; à Septemtrione inferiorem Germaniam & partẽ Angliæ.

Situs

Situs eſt vel reſpectu Terræ, vel Aquæ.

Ad terram refero montes & ſylvas.

Montes præcipui tres numerantur, Cebenna, Vogeſus, & Jura.

Cebenna, ſive *montaignes de Cebenes*, ſive *Montaignes d'Auvergne*, diſtinguentes Arvernos ab Helviis, ou ceux d'Auvergne à ceux de Vivaretz. montium horum pars dicitur *Tarara*, in cujus ſummitate eſt ſedes petræ inciſa, la chere de la veritè, huic mercatores Lugdunum euntes imponunt è comitibus ſuis eos, qui nunquam Lugdunenſi mercatui interfuere, ibique tenentur jurare num ibi fuerint nec ne, & polliceri quid in compotationem pro genio exhilarando. *Vogeſus*, *mont de Faucilles*, ou *mont Rouland*, ſeparat Burgundiam & Alſatiam à Lotharingia, evomens Moſam & Moſellam fluvios, eo loci mons dicitur der Kratzer. Vide *Ortel. Iura* mons initium habet in finibus Baſilienſium prope Rhenum ad locum Waldshut / altius & prægnans ſaxis, quibus innititur, noſtro ævo pro ratione locorum diverſorum varia ſortitur nomina, quæ vide in *Atlante Merulæ*, & alibi. Gallia verò alias adhuc habet provincias montoſas in Delphinatu, provincia, Sabaudia, Burgundia, inque agro Andegavenſi: de quibus hic non agemus.

Sylvæ non ſunt ſpacioſæ, ſed frequentes & parvæ, nec horridæ ut in aliis regionibus; maxima ſylva eſt Arduenna, *quæ ad Germaniam & Belgium tendit*, der Lutticher wald.

Reliquæ ſunt parvæ, la foreſt d'Orleans,

qui

qui eſt de plus grande étendue, qu'aucune de France, la foreſt de Fontaine beleau le paſſetemps de Roys, de meſme qu'eſt bien ſouvent celle de Montagris. *l'hiſtoire des états* la foreſt de Compiegne, has & alias vide apud Atlantem &c.

Aqua comprehendit mare, ſinus, portus, lacus & flumina. Mare habet Ocean. Britannic. Aquitanic. & maris Mediterranei partem, quod mare Gallicum dicitur. *Sinus* ad Oceanum Britannicum ſunt in receſſibus, ubi Diepa & Caux: ad Ocean. Aquitanicum, ipſe ſinus Aquitanicus; ad mare Mediter duplex; major, ubi Rhodanus mare. Mediter. ingreditur: minor ad promontorium montis Pyrenæi, ubi Salſes. *Portus* in Picardia Caletanus, Bolognienſis, item ad fanum S. Audomari, Itius olim dictus; in Normandia Caën, Diepa, Haure de grace, ſtructura Franciſci contra irruptiones Anglorum, Rouén, Honfleur, S. Sauveur, Quarentin, Caumont, Auranche. In Britannia S. Malo, Secar, Nantes, S. Paul de Lyon, Roſcou, & verſus Meridiem Breſt. In Pictonibus, Luſſon, in Santonibus la Rochelle. In Aquitania Bourdeaux, Bayonne, In Narbonenſi Gallia, Narbona: in Provincia Aigues mortes, Arles, Marſeille, Toulon, ubi triremium ſtatio, Antibo ad mare Liguſticum portuum ſatis, ſi Galli commoditate eorum modo rectè uterentur. Claſſes per omnis nominis maria litoraque poſſent emittere, ſi quàm equis, tam navali induſtriæ adſueſcerent, ſpeſque ut ſubitas ita longas ferre poſſent. *Lacus,*

ens, inter quos primus eſt Lacus Lemanus ad Genevam, 2. in Arvernia in monte non procul à Beſſo opido, qui dicitur fundo carere à profunditate; nullam ibi vides aquam influentem, audies tonitrua, videbis fulgetra, habebis pluvias cum grandine ſi quid in eum injeceris. Inde non procul crypta eſt, *Creux de Soulcis*, abyſſus ſine fundo, ubi aures admoventi ingens murmur & ſtrepitus oboritur, tonitrui remotiori vel advenienti non abſonus: nec æſtate ceſſant venti in cavitatibus inter ſeſe belligerantes. Lacus item inter Maſſiliam & Arelatem, vulgò l'eſtang, ubi Marius foſſam effodit. Lacus item Abitacinus non procul à Clarmontio in Arvernis, de quo Sid. Apollin. lib. 2. ep. 2.

Flumina, Galliæ nobiliora ſunt, Moſa *la Meuſe*; Sequana *la Seine*, oritur in Burgundiæ ducatu non longè ab opido Nivers, tendit Pariſios, Rothomagum, & ad portum Haure de grace in mare, ubi locum Normanni appellant *la bare*. Ligeris, la loire oritur non procul Lugduno, ubi le font de loire, penes Nannetum in Britannia in Ocean. Occid. ſe mergit, dicitur pater fluviorum Galliæ. Garumna, la Garonne in montibus Pyrenæis ad oppidum Guadalup oritur, Tholoſam, Aginnum, Burdigalam alluit, deinde periculoſo oſtio ad turrim Cordan in mare Aquitanicum ſe mergit, ubi periculum à ſcopulis mare occupantibus. Rhodanus le Rhoſne in Helvetiis non procul à Seduno oritur ad montem Briga, deſcendit ad villam novam in Lacum Lemanum, quem

quem ingreſſus, ſervato fere colore permeat, adque Genevam egreſſus, Lugdunum tendit, ubi rapido curſu tardiſſimum fluvium Ararim ſecum vehit, & quinque oſtiis, ubi Viennam Valenciam, Avignonem præterlapſus apud Arelatem ſe in mare præcipitat. Araris la Saone & reliqua flumina inter minora numerantur, ut Druentia ſive Durance, Duranius ſive Dordogne, Elaverus, Iſaris, Charente, Dracus, &c.

Sequitur Quantitas Galliæ, quæ eſt exterior & interior. Exterior in ambitu, qui dicitur mille viginti milliaria excedere.

Si ambitum metiri velis, duc lineam à Caleto in gyrum, ad Ortum relinquitur inferior Germania, Lotharingia, Comitatus Burgundiæ, Sabaudia & Pedemontium; ad Meridiem, quâ apertior liberiorque placido mari Mediterraneo, quâ verò Hiſpaniæ adhæret, Pyrenæis montibus terminatur: ad Occidentem habet Oceanum Aquitanicum: ad partem Septemtrionis, quâ Angliæ eſt obverſa, Oceanum Britannicum.

Interior in longitudine & latitudine.

Longitudo dicitur eſſe ab Occaſu in Ortum milliarium Gallicorum paulo amplius CCC, vel à Cauzo in Vulturnum ſupra 330. h. e. von Nordweſten in Südoſten. Latitudo dicitur eſſe milliarium 285. (*Cluver. l. 2. geogr. cap.* 14. computationem facit in milliaribus Germanicis dicens, longitudinem ab extrema Britannia ad Varum uſque fluvium, Italiam à Gallia diſcriminantem, eſſe milliar. Germanicorum CLXXX, latitudinem à Py-

à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam uſque Picardiam milliar. CXL. Tanta hujus regni eſt ſpatioſitas, ut regna non provincias, ſi ſine affectu rem dicere velis, contineat; accedit forma penè rotunda, quæ omnium eſt capaciſſima.

Qualitas ſequitur vel in Incommodis, quod nimirum Gallia plurium obnoxia ſit ventis Septentrionalibus; vel in Commodis, quæ proveniunt à cœlo & terra.

Ob cœli temperiem optimis Europæ regionibus accenſetur, à Claudiano quoad conſtitutionem dicitur feliciſſima, à Cæſare ſaluberrima. Quantum ad clima, Gallia in parte ſub 5. eſt ſita, ſub ſexto & ſeptimo tota, parte quoque ſub octavo: ſaluberrimo gaudet aëre, non tam frigido ut Germania, non tam calido ut Hiſpania, nec tam humido, paludoſo & catharroſo, ut Belgium. Nec ſtubas Germanorum, nec Mauritanorum ſpecus ſubterraneas deſideras, ait *Lanſius*. Vide de temperamento aëris *Bellum t.3.diſc.18*. Communiter eſt temperatiſſima aëris conſtitutio. De Burdigala notandum: Bordeaux ſeroit une des meilleures demeures de France, ſi l'air marin, & les vapeurs des eaux ne rendoient cette ville ſi ſujette à diverſes maladies.

Terra eſt fertiliſſima hominum genitrix, omniumque regionum quæ ad Occidentem receſſerunt feliciſſima.

Bellus ait tom. 1. diſc. 15. Omnium rerum proventu ita felix eſt Gallia, ut non modo regni uſui ſatisfaciat, ſed etiam emittat in Hiſpaniam Portugall. Flandriam, Angliam,

Syriam,

Syriam inque alias longinquiores regiones *Gallus de ſua Gallia dicit*; *en l'hiſt. des états*; Certes j'eſtime qu'il n'y a pas ſon ſemblable en abondance de toute ſorte de biens, encorque quelques uns le ſurpaſſent de beaucoup en eſtendue. *Alius ait*, la France eſt le petit oeil, & la perle du monde. Ipſi Galli exiſtimant, Deum omnia bona Galliæ largitum ſoli eſſe, reliquis verò nihil. idcirco exiſtimant, peregrinos in Galliam venire; ut bene vivant & lautè conviventur. Prius ſuo modo verum; poſterius manifeſtò falſum; Concedo quod *Lanſius* ait: Soli & uni Franciæ privilegium hoc cælitus conceſſum eſt, ut fertilis ſit bonorum omnium, nec ullibi apud peregrinos tam rarum carumque videtur quicquam, quod Gallis non ſit domeſticum & commune. *Creditrix ditionum omnium, debitrix nullius. Boterus in relat. univ. p. 2. lib. 2. homo Italus*, quamvis dicant, che Lombardia ſia il giardino del mondo, & Campaniæ plaga toto orbe terrarum pulcherrima, opponit ſe inquiens: duas tertias Italiæ partes nullis interlui fluminibus navigabilibus: quartam partem occupari Apennino monte, maximam partem aſpero & ſterili. *Idem p. 2. lib. 1.* quod in Italia paucis locis ſingulare & admiratione dignum, id in Gallia ubivis. Veteres dixerunt, Galliam habere quatuor magnetes, qui foris ad ſe pertrahant pecuniam, ſunt autem *Frumentum, Vinum, Sal, Linum*. Ex ſola Portugallia IV milliones pro frumento in Galliam tranſportantur. *Conneſtag. de Portug. lib. 1.*

Alii

Alii volunt, quotannos reditus ex frumento eſſe CL tonnas auri, hinc Hiſpani directum pecuniæ dominium, Galli verò utile habere videntur. Qui aurum anxiâ & crudeli diligentiâ effodiunt & ab extremo devehunt Sole, videntur Gallicæ felicitati famulari. *Euphor. in Icon.* Hiſpani ad nos veniunt, inquit *Pet. Matth. in Panegyr. Henr. IV.* non nos proficiſcimur ad illos neque nobis donant ſuas pecunias, ſed debent nobis veluti ſuis creditoribus. Gallus Lisbonam intrans cum tritico, quando exclamat; *traho tritico* h. e. fero triticum, nemo ipſum tangere aut accuſare poteſt. Inde factum, ut Britonibus pro frumento permiſſum exportare aurum, quod aliàs in Hiſpania prohibitum, ad ſummam; Gallia frumentum aliis dat fermè omnibus, nunquam accipit.

Ex vino reditus regii ſunt annui XX tonnæ auri & plures; de abundantia, bonitateque ejus ſuperſedeo heîc verba facere; loca tantum aliqua ponam, ubi felices uvæ proveniunt *l'hiſtoire des états*; Sur tout le terroir d' *Orleans* eſt renommé pour les excellens vins tant blancs que clairets qu'y croiſſent, & qu'on vient querir non ſeulement de Paris, mais bien ſouvent meſme d'Angleterre. *Le vin de Grave* autour de Bourdeaux eſt cognu par toute l'Europe Occidentale & Septentrionale, & outre les vins de Grave, il y à ceux de *Larmont*, *la Baſtide*, & lieux voiſins, & encor les blancs qui viennent à Melun, qui ne doivent rien aux Grecs. Sur tout on eſtime les vins blancs qui viennent

nent de pays de *Maine*,auſſi en le pays *d'Anjou*, comme étans des meilleurs du Royaume.Le terroir de *Beaune* parte bonne quantitè des bons vins renommez par toute la France. Alia loca ſunt *Gratianopolis*: ubi vinum S. Martin, *Vienne, Valence, Montlimar, Niſmes, Moutpelier, Tournon, Frontignac, Coignac, Sens, Auxerre* &c. Sed ſatis de his.

Sal ex aqua marina fit magnâ copiâ in Britannia, prope Rupellas, & ad fortalit. Brouage, nec non in provinciali territorio. Les ſalines de Beguais (1. milliar. diſtat ab Aigues mortes prope Arelatum) ubi ſalinæ regiæ: ad eas per tubos & canales ſubterraneos è vicino mari aqua ducitur ad unum atque alterum fontem. Eam muli rotarum adminiculo extra terram tollunt, & per diductas foſſulas, compluresque rivulos ita diffundunt, ut XVII paludibus aqua illa ſtagnans cohibeatur. In hanc Sol, menſibus Julio & Auguſto, radios ſuos æſtivos conjicit, atque ex ea, partibus tenuioribus & dulcioribus exſiccatis, quod ſupereſt, in ſal coagulat: hujus multæ ibi videntur metæ & acervi. Has ſalinas Rex 50000 aureor. quotannis ſolet elocare. Linum & cannabis plus opum infert Galliæ quàm uniones & margaritæ. *Euphor. in Icon. c. 3. ait.* Gallia multa carbaſo & cannabi dives, neceſſaria plerisque gentibus vela, & quæ cætera ex funibus in claſſium armamentis idonea ſubminiſtrat, ut experientia loquitur in urbibus, Hiſpali & Ulyſippone.

Præter hæc 4 verò terræ bona Galliæ abun-

bundat pecoribus, armentis, ovibus, equis, piſcibus, feris, volatilibus, fructibus, ſerico, panno, & quibus non? Ita verum, que la France ne cede en richeſſe au Peru, ni en fertilité à pays qui ſoit ſoubs la chaſſe du ciel. *Ser. t. 1.*

Sequitur diviſio Galliæ, quæ eſt in Provincias & inſulas.

Inſulæ Galliæ in Oceano Britannico ſunt multæ, ſed parvæ, uti *S. Malo*, paucis milliaribus ab oppido Auranche diſtans; In Oceano Aquitan. ſunt *l'Iſle Noirmonſtier*, ubi Abbatia blanca: *l'Iſle de Dieu*; *L'Iſle de Rez*, non procul Rochella, in qua oppidum S. Martin vini frumentique ferax: *l'Iſle d'Orleron*. Cujus longitudo ſex milliarium, latitudo trium, VI pagos continens, vini excellentis ferax, & ſalis coctura dives. In mari Mediterraneo ſunt *Magellona* prope Monſpelium, ubi caſtrum antiquum & novum ex hiſtoria. Item aliæ *de Eres*, prope Toulon; ſive *Hieres*, *Stoechades*, ubi corallium legitur. *Martigia*, *Camargue*. Item *Inſula Tequenſium*, de quibus Autores conſulendi.

Provinciæ Galliæ apud veteres diſtinguebantur in Galliam Cis-alpinam & Trans-alpinam.

Altioris intellectus ergò, repetemus altiùs ex hiſtoriis hanc diſtinctionem. Regnante Romæ Tarquinio priſco. V. Romanorum rege, Galli multitudinis minuendæ gratiâ, Alpes tranſgreſſi, mediam prope Italiam occuparunt. Duplex igitur Gallia tunc à Romanis habita fuit; Una *Cis-alpina*, in quam

Galli commigraverant, quam Cæſar eleganter propter Alpes interjectas Citeriorem nominavit, altera *Trans alpina*, ex qua venerant, quæ ab eodem Ulterior nominatur. Ducentis poſt annis aut circiter captâ urbe, dum Galli cum Romanis per LXXX annos vario Marte decertant, Romani in veſtium & cultu varietate Galliæ diſcrimen notarunt, eos qui in Italia conſederant, propter togas, quibus ad Romanorum morem utebantur, *Togatos*, dicentes, & *Galliam togatam*, Qui verò mari Mediterraneo propinqui eſſent, à veſtibus brevioribus, terrorique incutiendo, ob varium colorem accommodatis, quas patrio nomine *Braccas* appellabant, *Braccatos Gallos* & *Braccatam Galliam* vocitabant. Reliquos Galliæ populos longiùs ad Oceanum ſitos, neque ſatis cognitos, nec regione illorum peragratâ, omnes uno eodemque nomine à promiſſis comis, quas ſtudiosè alebant, *Comatos*, dixerunt. Ubi verò potentia Romanæ urbis crevit, ita ut ſuperatis Alpibus Fabius cum Allobrogibus, Domitius cum Avernis, difficilia ac diuturna bella gererent, tractus à Géneva ad Pyrenæos montes extenſus *Provincia* eſt appellatus, quod nomen & hodiè maritima ejus pars retinet; reliqua omnis Gallia Citerioris & Togatæ, Ulterioris & Comatæ nomen retinuit. Poſtquam autem Helvetii anguſtos fines ſe habere arbitrabantur, animum induxerunt, toto cum exercitu in Aquitaniam commigrare; Cæſar à Senatu impetravit, ut iter per Provinciam eis

eis intercluderet, atque ſic univerſam Galliam bello tentavit. Hæc cum præter variam experientiam & liberales diſciplinas à puero ſatis didiciſſet, ſitum moreſque Galliæ diligentius inquiſivit, certiuſque expoſuit. Hinc quæ antea uno nomine *Comatæ* indigitata fuerat, tunc in tres partes diſtinguebatur, Unam ab *Aquitanis*, alteram à *Belgis*, tertiam à *Celtis* lingua patria Romanis Gallis nominatis habitatam, & unicuique ex illis certi limites aſſignati habebantur. Auguſtus tandem rerum potitus, cum artibus liberalibus non minus excultus ac Cæſar eſſet, totumque orbem terrarum, hoc eſt, hoc hemiſphærium emenſus fuiſſet, Galliam in IV. partes diſtinxit, Provinciamque quod populo Romano ſubjecta, & à Cæſare omiſſa, adjunxit. Idem Aquitaniam adjectis aliquot opidis, quæ inter Garumnam & Ligerim jacerent, amplificavit: Tum Celticæ Galliæ & Provinciæ à nobiliſſimis illarum civitatibus Lugduno & Narbona, nova nomina impoſuit. Hinc à ſubſequentibus ſcriptoribus quatuor Galliæ partes, Aquitanica, Belgica, Lugdunenſis & Narbonenſis aſſignatæ: conſequentibus temporibus varias in provincias Gallia fuit diſtributa, quarum enumerationem hic prætergrediemur.

Nos quadrimembrem faciemus Galliæ diviſionem in Galliam nimirum Narbonenſem, Aquitanicam, Celticam & Belgicam.

Narbonenſis, alias Braccata, ab Occaſu Pyrenæis montibus contenta, ab Ortu Al-

pibus, à Septentrione Celticæ & Belgicæ parte, à Meridie mari Gallico includitur.

Regiones continet IV, Narbonenſem *propriè ſic dictam ſive* Languedoccam, Provinciam Delphinatum *&* Sabaudiam.

Languedocca, ſive Languedocia ad Occidentem habet Vaſceniam & Armeniacos, ad Septentrionem Cadurcos & Arvernos, ad Ortum partim Delphinatum, partim Provinciam Rhodano à ſe diſcretam, ad Meridiem ex parte mare Gallicum, ex parte Pyrenæos montes.

Inſigniores Languedociæ *civitates ſunt* Tholoſa, *ad Garumnam ubi Parlamentum & Academia:* Narbona *ad fluvium Atacem*, Carcaſſona, Monſpeſſulum, *ubi Academia*, Nemauſus *ſive* Niſmes, *inſignis ob antiquitates Romanas; præter has; ſunt* Aleth *ad radices Pyrenæi*, Beſiers *ad fluvium Orbam*, Pezenas, Agde *ad fluvium Erhaud.* S. Pons, Lodeve, Uſez, Pont du Gard, Beaucaire, Eaulne, Lavaur, Viviers, Nonnay, Pont S. Eſprit, Aigues mortes, Cazeres *ſuper Garumnam*, Rieux, Foxum *in Comitatu Foxenſi*, Pamiers, Saverdun, Maizieres, Mirepoix, S. Papoul, Caſtelnau d'Arri, Caſtres *ad amnem Gudum*, Albus *in Albigenſium provincia*, Mande, Queſac, Chirac, Le puy, Tournon, *le doux &c.*

Provincia *inter Languedocam ab Occidente, & è regione inter Pedemontanam regionem incluſa, à Septentrione, Delphinatum includit aut potius attingit, à Meridie verò tota eſt maritima.*

Ejus duplex eſt reſpectus & pars altera paret Regi Galliæ, altera non.

Quæ

Quæ non paret eſt 1. Comitatus Venuſinus *ubi* Avignon *ad Rhodanum, ſub Papa Romano, ubi Academia, vide meum* Ulyſſem Gallo-Belgicum, Cavaillon, Taraſcon, Carpentras, 2. *Principatus* Arauſionenſis, *ubi urbs & caſtrum* Orenge, *ibi Academia, hodie Celſiſſimo Arauſ. Princ. Guilielmo Fr. Henr. Fil. ſubjacens.*

Quæ regi Galliæ paret, habet civitates Aix, *ubi Parlamentum* Arles Maſſilia, *aliquot* 100 *annis ante Chriſtum natum exſtructa, ubi Academia. Reliqua minora municipia ſunt,* Digne, Graſſe, Glandeves, Senas *in Alpibus maritimis.* S. Paul de Vences, Apt. Rejus, Feriuls, Ciſteron, Antibo *ad mare* S. Maximini *oppidum &c.*

Delphinatus *eſt vel ſuperior vel inferior:*

Delphinatus ab Ortu partim Sabaudiam, partim Pedemontanam regionem, à Septentrione partim Breſſanenſem, partim Lugdunenſem ditionem habet contiguam. Delphinatus nomen habet à Caſtello Dolphin: & fuit ante natum Chriſtum ſub regno Allobrogum, pòſt Burgundionibus, deinceps Arelatenſibus paruit, à quibus ad Romanum imperium devolutus & Principatus titulo ornatus eſt. Tandem ultimus Princeps Humbertus, cum mœrore ex unici filii morte concepto in Dominicanorum monaſterium, quod Lugduni eſt, ſe conferret, anno 1349. Principatum, quadragies mille coronatis Gallicis vendidit, & tanquam feudum primogenito Galliæ Regis filio à Romano imperio habendum conceſſit: venditurus enim erat Pontifici, niſi nobili-

tas obſtitiſſet, quæ majores à Gallo ſuppetias contra frequentes Sabaudorum incurſiones ſibi pollicebatur. *Vide Vlyſſem meum ad Gratianopolin & alibi.*

Superioris, metropolis eſt Embrun *ad Alpes maritimas*, Valence *ad Rhodan.* ubi Academia. Die, Gap. S. Paul & Briançon.

Inferiori ſubeſt Gratianopolis, *ubi Parlamentum, ad Iſaram & Dracum flumina; non procul inde* magna Carthuſa, Vienna *ad Rhodan.* Romans, *ad Iſaram*, Montlimar, Mura, Creſt, S. Anthoine de Viennois, S. Valier de Coſte, le Moneſtier, Chaſteau Daulphin.

Sabaudia, *in parte paret Regi Galliæ, in parte Duci Sabaudo, in parte liberæ Reip. titulo gaudet.* Ab Ortu Alpibus, à Meridie tum Pedemontio, tum Delphinatu; ab Occidente & Delphinatu & Breſſanenſi ditione, à Septentrione Burgundiorum & Helvetiorum finibus includitur.

Quæ regi Galliæ paret, dicitur Sebuſianorum provincia, vulgò Breſſe, (hæc à Rege Henrico IV. anno 1601 Sabaudo erepta, & pro Saluziarum pricipatu deinde Immutata.

Metropolis eſt Bourg en Breſſe; *trans Rhodanum ſunt*, Seiſel, Daria, Chauſſe, Arlæpons, Chava, *Item præfectura* Gexenſis, *quæ omnia Gallo Sabaudus dare coactus eſt.* vide Thuan. lib. 125.

Quæ Sabaudo parent, ſunt Chambery, *ubi Parlamentum*, Tarantaſia, Mommelian *ad Iſaram*; Turris carbonaria, Aigue belle, S. Jean de Muriane.

Libero Optimatum imperio regitur Geneve, *inver-*

inverſis literis Vengee, *à qua titulum comitatus habet regio.* Nam multoties ab hoſtium injuriis & proditorum machinationibus cœlitus vindicata eſt, ac præſertim anno 1602. *vide Vlyſſem meum ad hanc urbem.*

Sequitur ſecunda pars Galliæ AQUITANICA.

Hæc à montibus Pyrenæis incipiens ad Ligerim uſque extenditur, dicta ab aquis, quod earum maxima ibi copia & frequens exundatio; cœlo verò tantùm pauculum pluvio ob lutoſam viam maxima ſit itineris incommoditas. Aliàs Aquitaniæ fines deſcribunt ab Occid. Oceanus Aquitanicus, à Sept. & Ortu Ligeris, à Merid. tum Pyrenæi montes, tum Narbonenſis Gallia.

Hujus regiones aliæ collocantur ad partem ſiniſtram, ſeu cis Garumnam fluvium; aliæ ad dextram, ſeu ultra Garumnam.

Cis Garumnam ſunt Provinciæ, Bearnia, Bigornia, Vaſconia, Guienna, *& quatuor Comitatus*, Comingia, Armeniacus, Foix *&* Albretanus:

Bearnia *eſt Navarr.* [illegible] *appendix, metropolis ejus eſt* Pau, *locus natalis Henrici IV. Gall. Regis, ubi Parlamentum,* Oleron, Lueſcar, Serrances, Orthes, *ubi Academia,* Morlas, Pontac, Codeich *&* Navarrina arx.

Hæc Regi Galliæ reſtant è regno Navarræo; cætera tenet Hiſpanus, ut ſuprà dictum. Homines dicuntur hic adeò vivaces, ut communiter centum quinquaginta annos vivant.

Bigorniæ *comitatus habet metropolin* Tar-

bam, Bayonnam *ad mare occiduum, nec procul inde* Fanum S. Joannis de Lutz. *Item* Daqs. *oppidum Archiepiſcop.* Baigueres, Lourde, Trie, Malbourget, *&c.*

Vaſconia *habet Provincias* Aginnenſem, *&* Condomenſem. *In illa ſunt*, Agin, *ad Garumnam*, Ville neufue, Clairac, Marmanda, Tonins, Caſtelmoron, Lemaſt, Ville franche, S. Foy.

In hac ſunt Condomum *ad fluv. Baiſe*, Valentia, Lairac.

Guiennæ *loca ſunt* Bourdeaux, *ubi Parlamentum & Academia*; Blaye, Liburnum, Bourg ſur mer, Condat, S. Macaire, Larmont, Carbonnieres, Carbon blanc, Fronſac, Bazas, S. Bazeille, la Reolle, Monſegur, S. Ferme, Caſtelmoru, Geronde, Sauveterre, *&c.*

Comitatus Comingiæ *dividitur in ſuperiorem. ubi oppidum Epiſcopale* S. Bertrand, Coſerans, S. Beat. S. Fregeou, Montegeau, Saliers: *& Inferiorem, ubi* Lombes, l'Iſle de Dodon, S. Matan; Muret, Riumes.

Armeniacus [illegible]*atus habet* Aux, *oppid. Archiepiſcopale*, Letour[illegible].

Foix *habet oppidum* Foix *ejuſdem nominis.*

Albretanus *Comitatus habet* Nerac.

Sequitur Aquitanica Gallia ultra Garumnam, quæ continetur novem Provinciis, quarum prima eſt Pictonia, *quæ in ſe habet provinciam propriè ſic dictam, &* Angoliſmenſem *Provinciam.*

Pictoniæ *urbes ſunt* Poictiers, *ad Clanum fl. ubi Academia*, Niort *ad Suram*, Fontenay *ad*

Van-

Vandelam, Luſignam, Montmorillon, la Baſſe marche, Dorat, S. Maixent, Sivray. *Ad eandem provinciam refertur Principatus* Talmon Chaſtelraud. *Item Vicecomitatus* Toüars *Tremoulliorum. Item Baronatus de* Mainlers, Partenay, Meſle, Chizay, Chavigny, Luſſac. Chaſteneraye, S. Meſmin, S. Gilles *&c.*

Angolismenſis *Provincia habet*, Angouleſme. Martou, Chaſteau neuf, Blaiſſe, Chabannes, Confeulant, Ruffec, Aigres, Courville, Rochefaucaut Marevil Lanſac, Villebois, Mombrun, *&* Bouteville *familiæ Mommoranciæ.*

2. *Eſt* Xantonia, *cum* Alneſia: *principale oppidum eſt* Xainctes *ad fluv. Carenton.* S. Jean d'Angely. Lorgaire, Archaut, Pōt Loubleze, Taillabourg Jarnac, Coignac, Barbeſieux, Joſac, Brouage. *Item* Royan Pons, Soubize.

Alneſiæ, Aulnis, *præcipua urbs eſt* la Rochelle, *à qua propè abeſt* l'Iſle de Re.

3. *Eſt* Perigorium, Perigord. *ubi oppida* Perigeux, Sarlat, Bergerac, Liberac, Nontron, Limeil, Biron, Branthomme, la Roche, Miraumont, la Linde, Limolium, Liburnum.

4. Quercium, *ubi* Cahors *ad fluv. Lot*, Montauban *ad Tarnum*, *ubi Academia*, Caſtel Sarazin, Montech, Moiſſac, Lauſerte, Soüillac *ad Dordonam*, Burelle, Nazareth, Gourdon, Martel.

5. *Eſt* Limoſinium, *quæ Regio dividitur in ſuperiorem & inferiorem. Superior habet Metropolim* Limoge *ad Vigennam fluv. Item oppida la* Soubterraine, le Boiſſon, Barat, Dorat,

Confoulant, S. Yrier la perche, S. Junien, S. Leonard *&* Chalus.

Inferior dicitur, cujus opida Tulle, Uſarcha *ad Vezeram flu.* Brive, Treignac, Donzenac, Allaſſac, Meiſſac, Uſſet, Beaumont.

6. *Eſt* Auvergne *cum Ducatu* Montpenſier. *Illa dividitur in ſuperiorem & inferiorem. Superior habet opida* S. Flour, Aurillac, Charlat, Murat. Billon. *Inferior, quæ dicitur* la Limague, *habet* Clarimont, Rion, Montferrant, Yſſoire *ad flu. Elaverum,* Brioude, Aigueperſe.

7. *Eſt* Berry, *cum Comitatibus* Sancerra S. Aignan *& Baronia* Montfaucon, *ſub hac ſunt* Baugy *&* Gron. *Provincia* Berry *habet opida* Bourges, *ubi Academia.* Iſſoudun (*ſub hujus præfectura ſunt* Chaſteau roux *ad Indrum* Argenton *ad Creuſom.* Chaſtres en Berry,) Dunle-roy, Vierzon, Mehun, Aubigny, Concreſſant, d'Angillon.

8. *Eſt* Salonia, *in qua Ducatus* Sully.

9. *Eſt* Borbonia, *quæ dividitur in ſuperiorem & inferiorem. Inferioris urbs eſt* Molins. Bourbon l'archambaut, Borbon l'ancy, Montmarant, Mont Luzon, Chancelle, Charroux, Verneul, Varennes, Genat. *Superior habet regionem* Combraille *in qua oppidum* Montagu.

Sequitur tertia pars Galliæ CELTICA, *cujus provinciæ ſunt*, Lugdunenſis, Foreſt, Beaujolois, Burgundia, Nivernia, Campania, Francia *ſpecialiter ſic dicta*, Belſia, Britannia, *&* Normannia.

Lugdunenſis *habet Vrbem* LYON, *& principatum* Dombes.

Foreſt

Foreſt *habet multa oppida & municipia; primarium eſt* Montbriſon, Feurs *ad Ligerim.* S. Eſtienne, S. Galmier, S. Germain Laval, S. Bonnet le chaſtel, Roanne *ad Liger.* S. Rambert: *in hac provincia eſt nobilis arx* d'Urfé. *alto monti impoſita, Item* Coſan.

Beaujolois *habet* Beaujeu.

Burgundia *eſt vel ſuperior, & dicitur Comitatus, qui paret Regi Hiſpan. habens* Dolam & Beſanzon: *vel inferior, & dicitur Ducatus, parens Regi Galliarum, cujus metropolis eſt* Dyon, *ubi parlamentum*, Autun, Chalon *ſur Saone*, Beaune, Auxerre, Maſcon *ad Ararim.*

Nivernia *habet* Nivers, Dezize, Clameſſy, Douzy, Milin, Angilberth, Corbigni.

Campania *eſt ſuperior & inferior: Superioris ſunt*, Vitry le François, Reims, Langres, Chalon, Laigny, *comitatus* la Brye *in quo* Chaſteau Thierry, Meaux, Provins. *Inferioris ſunt* Troye *ad Sequan.* Chaumont, Montigny, Vaſſy, S. Diſier, Joinville, Sens, Ivigny.

Francia *ſpecialiter ſic dicta habet* Lutetiam, *ubi parlamentum & Academia*, S. Denys, Poſſiacum, Senlis, Melun, Corbeil, Milly, Montargis.

Belſia *habet tres partes, ſuperiorem, mediam, & inferiorem. Superioris oppida ſunt* Angiers *ad flu. Meduanam, ubi Academia.* Saumur *ad Ligerim*, Montreneau, Bauge, la Fleſche. Segre. *&c. Ad hunc Ducatum Andevagenſem pertinent*, Mans, vendoſme, Chartres & Dreux.

Mediæ Belſiæ urbes ſunt, Blois, Tours, Caſtellio *ad fluv. Indre*, Amboiſe, Chaumont,

Cormery, Loches *ad flu. Indre*, Paulmy, Chinon *ad Vigennam*, Champigny, Loudun, Chaſteau-dun, Ancy le Franc.

Inferior Belſia habet Orleans, *ubi Academia*, Eſtampe, Remorantin, Gergeau, la Ferté, Clery, S. Laurent.

Britannia alia eſt ſuperior, alia inferior.

Superioris urbes ſint, Nantes *ad Ligerim*; Condal, Rennes *ubi Parlamentum*, Doul, S. Brieu, S. Malo, Dinan, Rieulx, Chaſteau Briant, Lambal, Vitray, Jugon, S. Aubin du Cormier, Montcontour, Plorel, Jocelin, Maleſtroit, Pontigny. S. Julieno Encenis.

Inferioris urbes ſunt Vannes, *Item* Inſula belle Iſle, Annebout, Quimperle, Quimpercorantin, Breſt, *promontorium* S. Matthè. *Inſula* Oeſſant *&* Sayn, *oppida* S. Paul, *&* Trigues.

Normandia *dividitur in ſuperiorem & inferiorem. Superior habet* Roüen, *ubi Parlamentum*, Auranches *ad mare*, Harcourt, Eureux, Vernon Tancarville, Maievrier, Mortain. Montgommery, *quibus additur* Vexin le Normand, *in quo* Giſortium *Baronatus* l'Aigle, Paſſey, Jurey, Tuillieres, Conches, Breteuil, Rugles, Bruin, Hermeinville, Bajeux *inſignis Epiſcopatus, ad quem refertur* Caën *ubi Academia*, Seez Alençon.

Inferior habet Diepam, Harfleu, Havre de grace, Conſtances, Valoigne, Cheriburgum, *regnum* Ivetot, Falaiſe, Gibræum.

Quarta pars Galliæ eſt BELGICA, *ſeu* PICARDIA, *in qua ſunt Ducatus & Comitatus.*

Ducatus ſunt duo, 1 Tierarche; *in quo* Guiſa & Vervin.

2. Laon, *continens Comitatus & urbes.*

Comitatus ſunt Soiſſon, Noyon, S. Quentin.

Urbes ſunt Peronne *ad Somonam*, Corbie, Roye, Mondidier, Neſle, Ribemont, Coucy, Chauny.

Comitatus ſunt ſequentes, 1. Ambianenſis, *in quo* Amiens, *ad Somonam.*

2. Ponthieu, *in quo* Abbeville, Dourlens. Crotoy, Pecquigny, Auri, Crequi, Rue, Monſtrueil, Renty, Heſdin.

3. Bolonienſis, *in quo* Boulongne, S. Paul, *& portus* le portet: *præterea* Eſtaples *ad mare*, S. Riquiar, la Chapelle, Fren, Neufchaſtel, Pont de Brique, le mont S. Eſtienne.

4. *Comit:* Guynes, *in quo fortalitia* Guiſnes, Blanes, *& oppida.* S. Inglevert, Harincourt, Penplinge, Conquelle, *portus* Nivellet: *Huic Comitatui tres adnumerantur Baroniæ*, Ardres, Courtembrone & Fiennenſis.

5. *Comit. dicitur* d'Oye, *in quo* Calais, *ubi le fort* Risbank, *Item oppidum* d'Oye.

6. *Comit.* Retelois, *ubi* Rethel.

His finitur Regni Galliæ diviſio, cui pro coronide adjicio tria ſub Henrico II. Gall. Rege acquiſita loca, *Mets* & *Toul* ad Moſellam, *Verdun* ad Moſam.

Tantum de Continente Galliæ, *Contentum* eſt ipſa GENS Galliæ, quam hic deſcribere non eſt noſtri inſtituti, ut ſupra diximus; placeat ſuo Marte cuilibet illam ex hiſtoriis & obſervationibus ocularibus adponere: pergamus hinc ad Germanos.

CAP. IV.

DE GERMANIA.

GErmania eſt vel ſuperior, vel inferior. Superior conſiſtit in X Imperii Circulis, & aliis regionibus extra illos Circulos.

Germania à Septentrione mari Suevico, Balthicoque & Dania; ab Ortu Sarmatiâ Europæa & Ungariâ; à Meridie Italiâ & Sabaudiâ; ab Occaſu, Belgio & parte Galliæ clauditur. Alias poſſunt provinciæ Germaniæ in VI claſſes diſtribui, quarum I. continet maritimas regiones inter Boruſſiam ac Hollandiam ſitas, quæ ſunt Pomerania, Megapolis, Holſatia, Dithmarſia, Friſia, & Belgium: (debebat ad hanc primam claſſem referri Boruſſia, Carlandia & Livonia, ſed hæ à naturali quaſi trunco imperii Romani avulſæ in alienam Sarmatiæ & Suediæ arborem ſunt inſertæ) II. Complectitur VVeſtphaliam, Saxoniam, & Marchiam. III. Haſſiam, Thuringiam, Miſniam, Luſatiam & Sileſiam. IV. Comprehendit Trevirenſem Epiſcopatum, Rheni Palatinatum, Franconiam, Bohemiam & Moraviam. V. Alſatiam, Sueviam, Bavariam & Auſtriam. VI. Helvetiam, Tyrolenſem Comitatum, Carniolam, Carinthiam & Stiriam. Hæc diſtinctio petita eſt ab eo ordine, quo ſe invicem provinciæ Germanicæ, ratione longitudinis mutuò ſequuntur: Verum nos partim in honorem Romani imperii, quod Circulis X ſuam Juriſdictionem incluſit, &

hoc

hoc modo in Matriculam imperii repoſuit, partim ob commodam demonſtrationem eorum, qui Romano imperio hodiè exemti ſunt, hanc diviſionem in Circulos amplecti voluimus, præmiſsâ diſtinctione Germaniæ in Superiorem & Inferiorem; quibus excuſſis reſtabunt qui extra circulos ſunt, & tamen in Germania habitant.

Circuli Germaniæ decem numerantur, & ſunt hi ſequentes; 1, Franconiæ. 2, Bavariæ. 3, Auſtriæ. 4, Sueviæ. 5, Rheni *ſive* Alſatiæ. 6, *eſt* IV Electorum Rheni. 7, VVeſtphaliæ. 8, Saxoniæ ſuperioris. 9, Saxoniæ inferioris. 10, Burgundiæ.

I. Circulus Franconiæ, *ſive* Franciæ Orientalis *habet in ſe primò* Epiſcopos, *qui ſunt* Bambergenſis, Herbipolenſis, *cujus provincia obtinet Ducatus titulum. &* Eichſtedtenſis, *his adnumeratur* magiſter ordinis Teutonici. *Secundo*, Principes *imperii, qui ſunt* Marchiones Brandeburgici *lineæ* Onolsbacenſis & Culmbacenſis, *inſignes titulo Burggraviatûs Noribergenſis, &* Duces Saxoniæ Coburgenſes. *Tertiò*, Comites *&* Barones: *hi ſunt* Barones Limpurgici, die Schencken von Limpurg: *Illi ſunt Comites* Hennebergici (*qui hodie ſunt Duces Saxoniæ ubi eminet* Sleuſinga) Schvvartzenburgici, Hohenloënſis, Erpachenſis, VVertheimenſis, Reineccenſis, *&* Caſtellenſis. *Quartò* Civitates liberæ, Norimberga, Rotenburga ad Tubarim, VVinsheimium, Schvvinfurtum.

II. *Circulus eſt* Bavariæ, *in quo ſunt*:

1. *Archiepiſcopus* Saltzburgenſis, *Epiſcopi* Paſſa

Paſſavienſis, Ratisbonenſis *&* Friſingenſis. *His adnumerantur Abbates* zu Kempten, VValdtſachſen, Redt, Kayſersheym, S. Heymeran, *&* *Præpoſitus* zu Berchthelſgaden.

2. Duces Bavariæ, *cujus territorium dividitur in Bavariam ſuperiorem, ubi* Ingolſtadium *&* Monachium; *&* *inferiorem, ubi* Straubinga *&* Landshutum. *Huic Ducatui adnumeratur Palatinatus ſuperior, ubi* Amberga, Neoforum, Reeza, VValdtmünchen, *&* Neoburgum *ad Danubium. Item Landgraviatus* Leuthenbergius, *cujus ſedes* Pfreimbt.

3. *Comites* Ortenburgici, *&* *Barones* zu Staufen, Reinfels, Deggenberg, VVolfſtein, zu obern Sultzberg.

4. *Civitates*, Ratisbona, *&* Freiſtadium Sueviæ.

III. *Circulus eſt* Auſtriæ.

Formula obligationis Cæſareæ ex Receſſibus imperii anno 1522 talis eſt: Nemlich/ wir ſollen mit unſerm lieben bruder Ertzhertzog Ferdinanden *&c.* mit unſern Erblanden zu Oſterreich und Tirol *&c.* einen Kreyß haben.

In hoc Circulo 1. *ſunt Epiſcopi ſex: nimirum* Tridentinus, Brixienſis, Cörcenſis, Seccavienſis, Labacenſis *&* Viennenſis. *His adnumerantur* die Land-Commendür in Oſterreich und an der Etsh im gebirge.

2. *Unus Archiducatus*, Auſtria *nimir. quæ vel ſuperior, ubi* Lintz *&* VVelſs: *vel inferior. ubi* Vienna, Crembſz *&* Nevvſtadt, &c.

3. *Tres Ducatus*, 1. Styria, *quæ & ipſa ſuperior, ubi* Pruck an der maur; *&* *inferior, ubi*

Grätz

Grätz *caput provinciæ & ſedes Archiducum: Item* Caniſia, *à Turcis erepta, & adhuc occupata.*

2. Carinthia, *ſive* Kerndten, *ubi* Villach, Clagenfurt, *Ducum quondam ſedes*, S. Veit, *&* Judenburg.

3. Carnia *ſive* Carniola, Crain, *ubi* Labach *caput Ducatus*, Crainburg *&* Cilly.

His adnumeratur *Croatia* & *Vinidorum Marchia*, die VVindeſche Marck *ubi Seiſſenberg*, incolæ ſunt Slavonici & Germanici ſanguinis & linguæ.

4. *Vnus Comitatus* Tyrolenſis, *in quo* Oenipons, Inſpruck, *Archiducum ſedes*, Tridentum, *Botzen*, *Brixen.* Huic Comitatui adnumerantur die Grafen von *Sehënberg* im land ander Enß / die von *Hardeck*, *Welckenſtein*, *Loſenſtein*, *Regendorff.*

IV. *Circulus eſt* SUEVIAE, *in quo* I. *tres Epiſcopi*, Auguſtanus, Conſtantienſis *&* Curienſis, *Augſpurg*, *Coſtnitz* und *Chur.*

His adnumerantur XXIX Abbates, VI. Abbatiſſæ, & I. Commendatura. Abbates ſunt *Cempten*, *Reichenaw*, *S. Gallen*, *Salmansweiler*, *Weingarten*, *Weiſſenaw*, *S. Blaſii*, *S. Peter* im *Schwartzwaldt*, *Maulbrun*, *Schaffhauſen*, *Stein* am *Rhein*, *Petershauſen*, *Creutzlingen*, *Einſiedel*, *Pfeffers*, *Dieſſen*, *S. Iohannis* im *Thurthal*, *Schüſſenriedt*, *Rockenburg*, *Ochſenhauſen*, *Königsbrun*, *Margthal*, *Elchnigen*, *Iſſuc*, *Munchreth*, *Auſpurg*, *Hirſaw*, *Gengenbach*, *Schüttern*; his adjicitur, der Propſt zu *Elwangen.* Abbatiſſæ ſunt: *Lindaw*, *Rethmunſter*, *Buchaw*, *Luttenzell*, *Brunde*, *Hegebach.*

Com-

Commendatura eſt in *Alſatia* & *Burgundia.*

II. *Duo Principatus , nimirum* Ducatus VVirtembergicus , *ubi* Studtgardt *Ducum ſedes* , Tubingen , Haidenheim , Conſtatt, Scherrendorf, Aurach *&c.* & Marchionatus Badenſis, *ubi urbes* Baden, Pfertzhaim, Durlach, *ſedes Marchionum.*

III. *Sedecim Comitatus, nimirùm*, Helfenſtein , VVirtenberg , Otingen , Lauffen, Mentfort, Fürſtenberg, Eberſtein, Hohenzollern , Sultz , Lövvenſtein , Tübingen, Kirchberg , Brandiſz , Zimmern , Tingen, Sonnenberg.

IV. *Novem Baronatus* , Juſtnigen , Gundelſingen, Dieſſen, Truchſeſſen von VValdtpurg , Staufen , Falckenſtein , Königseck, Geroltzeck, Hoſenhovven.

V. *Civitates liberæ ; numero* XXXV : Augſpurgk , Kauffbeuren , Ulm , (*domina trium Comitatuum*) Memmingen , Kempten , Bibrach, Leuttkirch, Yſſuc, VVangen, Lindavv, Ravenſpurgk, Buchorn, Uberlingen, Coſtnitz, Pfullendorf, S. Gall, Schafhauſen, Reutlingen , Eſlingenn , Gemündt, VVeill, Heilbrun , VVimpfen , Hall in Schvvaben, Dinckelſpühl , Bopſingen , Gengen , Alen, Nörlingen , Donavverd, Buchauvv, Offenburgk, Elzengenbach, Zell im Hamersbach, Rottvveil.

V. *Circulus eſt* RHENI , *ſive* ALSATIAE, *in quo* I. *undecim Epiſcopi*: VVormbs, Speyer. Straſzburg , Baſel, Biſantz, VVallis, Genff, Loſanna, Metz, Thul, Verdun, ex his primi

tres

tres hodie Romano Imperio ſubjacent, reliquis ad Helvetios & Gallos tranſlatis. *His adnumerantur 5 Abbates*, Fuldenſis *in Buchovia*, Hirſchfeldenſis, Mürbacenſis. *Item* Münſter in S. Gregorienthal, Pfrindt. *Item duo Præpoſiti*, VVeiſſenburg vnd Edenheim.

II. *Principatus, qui ſunt quinque:* 1. Landtgraviatus Alſatiæ *ſuper: ubi oppida* Rufach *&* Schletſtadt, *quo cum cohæret* Briſgovia, *ubi oppida*, Friburg *&* Briſach. *Item* Sundgovia, *ubi* Pfirt, *&* Altkirch. (*Alſatia alioquin dividitur in ſuperiorem, ubi* Rubeaqua, Colmaria, Cæſaremontum *&* Schletſtadium, *& inferiorem, ubi* Argentoratum, Hagenoa, VVeiſſenburgum, Tabernæ, Benfeldtum, Dachſteinium, Molsheimium.) *Secundus Principatus eſt* Ducatus Lotharingiæ *Septentrionalis & Meridionalis, ubi* Nancy *Ducum ſedes*, S. Nicolas, Bayon, Vaudemont *&c. Tertius Principatus eſt* Ducatus Sabaudiæ. *Quartus Principatus eſt* Ducatus & Palatinatus Bipontinus, *ubi* Zvveybrucken, Meiſenheim, Bergzabern; *cum hoc cohæret Palatinatus*, Sponheymenſis *&* Veldenz. *Quintus Principat. eſt* Landgraviatus Haſſiæ, *tam ſuperioris, quàm inferioris, ubi* Caſſel *ſedes Landgraviorum*, Marpurgum *&* Gieſſa: *ad hos referuntur Comitatus* Catzenelnbogen, Dietz, Ziegenhain, Nidda.

III. *Circuli partem faciunt Comites, qui ſunt*, die in der VVetteravv, Naſſavv, Sarbrucken vnd VVeiſsbaden, Solms, Hanavv, Lichtenbergk, Muntzenberg, vnd Bitſchen, Iſenburgk zu Budingen, alle Rheingraffen, Salm, Mar-

Merſzpurg, Leiningen, Falckenſtein, VVitgenſtein, VValdeck, Rapelzkirchen, Kriechnigen, Befort, Rapoltſtein, Hohenrechberg, Itzſtein, Mynſingen, Blanckenberg.

IV. *Circuli partem faciunt Civitates Imperiales*, Mülhauſen in Elſaſs, Colmar, Keyſersberg, Turckheim, Munſter in S. Gregorienthal, Ebernehenheim, Straſzburg, Roſzheim, Schletſtadt, Hagenavv, VVeiſſenburg, Landavv, Speyer, VVormbs, Franckfurt am Meyn, Friedberg in der VVetteravv, Gelnhauſsen, VVetzlar.

Olim his annumerabantur, *Genff, Loſanne, Baſel, Metz, Thul, Verdun, Kaufmans Sarbruck, Biſantz*; Verùm hæc hodiè Circulo ſe exemêre, ut ſupra dictum eſt.

VI. *Circulus eſt* IV ELECTORUM ad Rhenum, *in quo ſunt* 1. *tres Electores* Eccleſiaſtici, *nimirum* Moguntinus, *cui ſubſunt* Mentz & Bingen; Trevirenſis, *quò* Trier & Coblentz. Colonienſis, *ubi* Andernach & Bonna. His adnumeratur *Commendatura Confluentiæ, Abbatia S. Maximini, & Præpoſitura Selzenſis.*

2. *Elector* ſæcularis Palatinus Rheni, *ubi* Heidelberga, *ſedes Electoralis*, Manheimium, Neoſtadium, Francodalium, Altzena, Oppenheimium, Baccharacum &c.

3. *Comites*, Naſſavv Dillenberg und Beilſtein, Nevvenavv, Reifersheidt, Reineck.

4. *Civitates*, Colonia ad Rhenum & Niedervveiſſenburgk.

VII. *Circulus eſt* VVESTPHALIAE, *in quo ſunt* 1. *Epiſcopatus* Leodicenſis, Paderbornenſis, Monaſterienſis, Oſnabrugenſis, Verdenſis & Mindenſis.

His

His adjiciuntur Abbates, *Andernach* & *Corbey*, Item Abbatiſſæ, *Hervorden* & *Eſſen.*

2. *Principatus, nim.* 1. JULIAE, *ubi oppida* Gülich *&* Düren; 2. CLIVIAE, *ubi* VVeſel, Emmerich, Reeſz, Cleve. 3. BERGAE, *ubi* Düſſeldorp *&* Duisburg.

3. *Comitatus*, Marcke, Friſiæ Orientalis, *ſive* Emdanus, Lippienſis, Schaumburgenſis Bentheimenſis *&* Steinfurt, Oldenburgenſis, Mórs, Manderſcheidt, Sain, VVeide cum Runckel, Yſenberg, Brunckhorſt, Ridberg, Hoya, Arnberg, Spiegelberg &c,

4. *Civitates liberæ*, Aquiſgranum, Duisborch, Dormund, Soſt, Herford, Lemgovv, VVartburg.

VIII. *Circulus Imperii dicitur* Saxoniæ ſuperioris, *in quo* 1. *Septem Epiſcopi*, Miſnenſis, Martisburgenſis, Naumburgenſis, Brandenburgenſis, Havelburgenſis, Libuſenſis *&* Caminenſis.

His adnumerantur tres Abbates, zu *Salfeldt*, *Petershauſſen* & *Walckenriedt.* Duæ item Abbatiſſæ, *Quedlinburg* & *Geringerode.*

2. *Principes ſeculares*, 1. SAXONIAE, *ubi reſpectu Saxoniæ ſunt* VVittenberg *&* Torgavv; *Reſpectu Thuringiæ*, Erfurdt, VVeimar *Ducum ſedes*, Iſenacum, *Ducum, ſedes*, Jena *&* Gotha, *ad Thuringiam refertur Comitatus* Mansfeldicus, *in quo* Iſlebium. *Miſniæ cum Voigtlandia*, Lipſia *&* Dreſda. *Elect. Sax. ſedes.* Miſena, Torga, Freiberga, Naumburgum, Martisburgum, Voigtlandiæ *oppida*, *ſunt* Plava, Curia, Olſnicium. 2. MARCHIAE BRANDEBURGENSIS, *quæ dividitur in* Veterem mediam, novam, *&* Ukeram. Ve-

Veteris caput eſt, Stendaliũ,*reliqua ſunt,* Tangermond, Soltvvedel, Garleben, Eſterburg, VVerben, Sehnhauſen, Arnburg, Biſmarck, Kalbe, Boſter, Buck*&c. Mediæ caput eſt,* Brandeburg, *reliqua ſunt,* Ratenavv, Spandavv, Berlin *&* Cöln *Suevo fluvio ſeparata,* Franckfurt ad Oderam; Trevven, Brietzen, Bernavv, Belitz, Bellin, Munchberg, Freyenvvaldt *&c.*

Novæ caput eſt, Cuſtrin; *reliqua ſunt* Landsberg, Königsberg, Berrvvalde, Bernſtein, Berlinchen, Arnſsvvalde, Tham, Soldin, Fürſtenfeldt, Bramburg, Drieſen, Falckenberg, Kartavv, Lepen, Morin, Schiefelbein, Schonflieſſ *&c.*

Ukera *habet oppida,* Prenzlavv, Templin, Stratzborch, Lichem, Fürſtenbergk *&c.*

His adnumerantur provinciæ; 1. PRIGNITZ, *in qua* Havelberg, Rapin, Perleberg, VVitſtock, Prützvvalck, Dalmin: *&c.*

2. STERNBERG, *in qua* Sternberg, Reiptzigk, Droſſen, Königsvvalde.

3. POMERANIAE, (hujus Duces eſſe deſiêre) *in qua* Stetinum, Grypſvvaldum, VVolgaſt, Stralſunda, Bart, VVollin, Treptavv, Anclam, Stargard, Nevvgarten, Golnavv, Camin, Colberg, Coſlin, Stolpe, *&c. His adjiciuntur,* Caſſubia, *in qua* Lavvenburg, *& Inſulæ binæ,* Rugia *&* Uſedom.

4. *Principes* ANHALDINI, *ſub quibus eſt* Deſſavv, *Principum ſedes,* Serveſta.

Tertiam Circuli partem faciunt Comites, *qui ſunt* Schvvartzburg, Mansfeldt, Stolberg, Hohnſtein, Beuchlingen, Rappin, Barby *&* Mulingen, Gleichen, Gleiſneck, VVildenfels.

Quar-

Quartem Circuli partem conſtituunt Barones, *qui ſunt* Plavven, Geravv, Gretz, Schönburg, Tautenburg.

Civitates *Gedanum* & *Elbinga* in Boruſſia olim quintam fecerunt partem, ſed cum hodiè ſint imperio Germanico exemptæ, heic omittendæ.

IX. *Circulus eſt* SAXONIAE inferioris, *in quo ſunt* 1. *duo Archiepiſcopi*, Magdeburggenſis *&* Bremenſis, *quibus adnumerantur* IV *Epiſcopi*, Hildesheimenſis, Lubecenſis, Suerinenſis, *&* Ratzeburgenſis.

11. *Principes Sæculares, inter quos* 1. *eſt* Rex Daniæ *reſpectu ditionum ad Imperium pertinentium*. 2. Ducas Sleſvvicenſes & Holſatiæ: *qui præter Holſatiam ſub ſe habent* Stormariam *&* Dithmarſiam, *cum* VVagria. Hæ provinciæ tam Regi Daniæ quàm Ducibus parent. Præcipua urbs eſt *Hamburgum*, quæ cum Ducatu Holſatiæ, cui in & adhæret, antiquitùs ab Imperatore & Imperio, Duci Holſatiæ in feudum data eſt, cui & præſtat homagium, ita ut quidquid in contrarium Hamburgenſes hodiè ferant, hic non habeat locum, cum urbs ſit municipalis ſive provincialis ſimpliciter & omni jure ſubjecta ſupremo territorii Domino, contra cujus voluntatem ſe eximere non poteſt; nam qui habet totum, etiam partes omnes habet, cum in toto & pars contineatur *l.* 113 *de Reg. Iur.* præterea cum Hamburgenſes ratione homagii & jurisdictionis pareant Regi Daniæ & Ducib. Holſatiæ, abſque eorum conſenſu ad alium ſe transferre non poſſunt

ex

ex lib. II. *de Reg.* 1. etiamſi habeant quaſdam libertates & privilegia ab aula Imperatoris; gaudeant illis, ſed non in præjudicium aut diminutionem hæreditarii & proprietarii ſui domini, niſi crimen feloniæ committere velint, præſertim cum inſcio & invito Domino mediis illicitis ſe alienare tentent ab ordinario ſubjectionis titulo. Sed de his hic non locus; Optem conſiderent, Holſatico imperio ſe immediatè eſſe ſubjectos, & poſthabitis novis ſuis opinionibus antiquâ fide debitâque obedientiâ impoſterum ſe ei ſubmittant, meminerintque ſe cum Regibus & Ducibus, qui leges dant, & non parentes punire poſſunt, non cum civibus rem habere.

Præter Hamburgum *eſt* Gluckſtadium *muntiſſimus locus*, Sleſvvyck *cum Ducum ſede* Gottorpio, Chilonium, Flensburgum, Rensburgum, Haderſlebium, Segeberga, Itzehoa, Crempa, Ecklenford, Meldorp, Huſem, Schvvenzen, Ploene, Oyting *&c.*

3. Duces Lavvenburgici, *ubi* Lavvenburg *Ducum ſedes*, Beutzenburg, Ratzenburg.

4. *Duc.* Brunſvvicenſes *ubi* Brunſvvicum, VVolfenbüttel *Ducum ſedes*, Helmſtadt, Halberſtadt, Hildesheim, Quedl inburg, Hannover, *&c.*

5. *Duc.* Luneburgici, *cum Principatu* Grubenhagen *&* Eisfeldt. *Item Comitatu* Dannenberg; *ubi* Cella *Ducum ſedes*, Luneburg, Ultzen, Gifhorn.

6. *Duc.* Megapolitani, *ubi* VViſmar, Roſtochium. Guſtrau *&* Schvverin, *Ducum ſedes.*

Ter-

Tertiam Circuli partem *conſtituunt comites in* Delmenhorſt.

Quartam *faciunt* urbes Imperiales, Lubeca, Mülhauſen *in Thuringia*, Northauſen, Goſlaria Gottinga.

X. Circulus *eſt* BURGUNDICUS.

Olim hic habuit *Ducem Burgundiæ*, & *Comites Naſſaw* in *Breda*, *Egmont*, *Horn*, *Yſelſtein*, *Berg*: Hodiè nihil præter comitatum habet, diviſum in tres partes, in ſuperiorem, ubi *Gray* & *Veſoul*. Inferiorem, ubi *Artois* & *Salins*, & *Dolonam*, ubi *Dola*, cui adjacet comitatus *Montbelgardenſis*, & urbs *Beſanzon*, quæ tamen etiam Circulo ademta eſt.

Ita fuère X Imperii Germanici circuli; ſequuntur regiones extra illos, quæ ſunt BOHEMIA *&* HELVETIA.

Bohemia, *vel in ſe, vel cum fœderatis provinciis conſideratur.*

Euphor. in Icon. Anim. c. 5. inquit, Bohemia, quanquam in Germaniæ ſinu, tamen ab ipſius corpore exſecta eſt linguâ, moribus, legibuſque diverſis. Id ſi unquam verum, certè nunc eſt; nam durante hoc bello, quod cœpit anno 1618, aliæ linguæ, gentes, mores, & leges in Bohemiam ſunt introductæ, Comitatus & Baronatus ad Hiſpanos & Italos tranſlati antiquis heris ſuis in exilium aut mortem deditis.

Bohemia *in ſe regni titulum habet, montibus & ſylvis circumcirca cincta, à Carolo IV in duodecim regiones diviſa.* Omnium caput eſt *Praga* ad Muldaviam fluv. Regum ſedes eſt, in montoſa arce *Retſchin*: urbs ipſa triplex eſt,

Vetus, *nova*, & *parva*, nuperis his annis diverſos dominos & variam fortunam ſortita & experta. Reliqua opida ſunt *Pilſen*, *Carlſtein*, ubi corona & ornamenta Regis, *Königin Grätz*, *Kuttenberg*, *Ozaſla*, ubi Iohannis Ciskæ ſepulcrum, *Thabor*, *Budweiß*, *Egra*, *Leutmeritz*, *Limburg*, *Laun*, *Schlan*, *Satz*, *Commetavv*, *Carlsbad*.

Fœderatæ provinciæ ſunt, Moravia, Sileſia, Luſatia.

MORAVIA *titulum Marchionatus habet, cujus caput eſt* Brinna *ad Zvvittam fluv. urbs Epiſcopalis*; *proxima huic eſt* Olmütz, Znaim *ad Taiſam*, Cremſier, Iglavv, Kromavv, Tirnavv, Niclasburg, VViſcha, Auſterlitz, Meſeritſch, *&c.*

SILESIA *in ſuperiorem & inferiorem dividitur, habetque* XVII Principatus, I. Comitatum & 4. dominia.

1. *Principatus eſt* Vratiſlavia, *urbes habens* Breſslavv, Nevvmarck, Namſlavv, Liſſa.

2. Schvveidnitz, *ſub quo ſunt urbes*, Schvveidnitz, Strigavv, Reichenbach, Pelckenhayn, Landshut, Freyberg, Zobten, Friedberg, Friedland, VValdberg, Gottsberg, Luben, Iohansberg.

3. *Iaur.* Hic Principatus & *Schweidnitz* ſunt deſtinata primogenito Regis Bohemiæ filio.

Sub quo ſunt Iaur, Lemberg, Buntzlavv, Schönavv, Greiffenberg, Lahn, Friedberg, Lubenthal, Schmiedeberg, Naumburgam Queiſſ, Kupperberg, Hirshbergk.

4. *Principat. eſt* Glogovienſis, *ſub quo ſunt*, Groſſ-

Groſſ-Glogavv, Freyſtadt, Guhravv, Sprottavv, Grunberg, Schvvibuſſen, Pelekvvitz, Beuten, Schlavva, VVartenberg, Nevvſtadt, Primkavv, Riben.

5. *Pr.* Saganus, *in quo* Sagen, Prebus, Namburgk, Freyvvald.

6. Troppavienſis, *ſub quo* Troppavv, Laſſla, Oder, Kranovvitz, Holtshin, VVagſtadt, Künſsberg, VVigſtadt, Nevvkirchen, Freudenthal.

7. Oppeln, *in quo* Oppeln, klein-Glogavv, Koſel, Beiten, Gleikitz, Teſt, Neuſtadt, Groſſ Strelitz, Falckenberg, Eltz, Roſenbergk, Lublnitz, Schirgaſt, Krapitsh, VVeiſſ-Krotgham, Leſſnitz, Gorreba. Dabradni, Steinavv, Friedland, Klein Strelitz, Groſſmuck.

8. Ratibor, *ubi* Ratibor, Oderberg, Sara, Ribenck, Pillavvitz.

9. Teſchen, *ubi* Teſchen, Freyſtadt, Bielitz, Fredeck, Schkezavv, Strumen, Miſchkavv, Iablunka.

10. Neiſſa & Grotka, *ſub quibus ſunt* Neiſſ, Grotka, Otmarshavv, Patshka, Iauernick, VVeida, Ziegenholtz, VVanſen, Zuckmantel, Freyvvalde, Oyzieſt, Hozeplotz.

11. Princ. Lignicenſis, *ubi* Lignitz, Goldberg, Hayn, Lüben, Parohvvitz, Grotzberg, Nicklſtadt, VValſtadt.

12. Briegenſis, *ſub quo* Brieg, Ohlavv, VVohlavv, Streben, Steina, Rauden, VVintzigk, Herrnſtadt, Pitshin, Creutzberg, Nimbtsh.

13. Munſterberg & Franckenſtein, *ſub*

quibus, Franckenſtein, Münſterberg, Reichſtein, VVarte, Silberbergk.

14. Olſſenſis, *ſub quo* Olſſ, Trebnitz, Strupen, Feſtenberg.

15. Bernſtadenſis, *ubi* Bernſtadt, Khienſtadt.

16. Iãgerndorfenſis, *ubi* Iãgerndorff, Lubſchütz, Beutshen, Tarnovvitz, Ederberg, Zanditz, Boberavv.

17. Croſſenſis, *ubi* Croſſen, Zollich, Bobersberg, *& dominium* Sommerfeldt.

Hos XVII *Principatus, adjicitur*, comitatus Glacenſis.

Dominia *ſunt* IV, 1. Pleſſenſis, *ubi* Pleſs, Mikolavv, Berohn, Miſchlovvitz.

2. VVartenbergenſis, *ubi* VVartenberg & Brallin.

3. Militzenſis, *ubi* Militſch, Freyhan, Zuauf.

4. Trachenberg, *ubi* Trachenberg & Prauſſnitz.

Reſtat LUSATIA, *quæ eſt ſuperior & inferior. Superior habet ſex civitates.*

Bautzen, Górlitz, Sittavv, Camitz, Lauben, Liebe; *de quibus hoc effatum:* Bautzen die gröſſeſte / Görlitz die ſchönſte / Sittavv die reicheſte / Camitz die feſteſte / Lauben die kleinſte / Liebe die ältеſte.

Inferior habet Soram, Cotbus, Spremberg: *Hucuſque de Bohemia & ei ſubjectis provinciis: ſequitur* HELVETIA, *cui confines adjicio,* Rhœtiam & Valleſiam.

Helvetia, *quæ &* Svvizia *dicitur, diviſa eſt in* XIII *pagos, quos* Cantons *vocant*, die 13

örther;

dither; *His adjicio duo confines provincias*, Rhœtiam *&* Valleſiam. *Pagi illi, hodiè ſunt civitates opulentæ & potentes, diverſæ tamen religionis; nam* Reformatæ *ſunt addicti hi* 4. Berna, *potentiſſima juriſdictionem habens penè* XXX *milliar. à Geneva ad Baſileam penè*; Tigurum (*Zurich*,) Baſilea, Schaff-hauſen. *Reliquæ ſunt* pontificiæ, *veluti* Lucerna, Friburgum, Solothurn, Zurg, Uri, Untervvalden, Schvvitz: *at verò utraque religione mixti ſunt* Glaris *&* Appenzell: *His adnectitur* Badena, *ubi ſedes eſt conventuum & Comitiorum Helvet*:

Rhœtia, cujus incolæ dicuntur *Griſones* die Grawbündter / *in tria fœdera ſive Societates*, in drey bundt / *eſt diviſa, nimirum in* Foedus antiquum, Domus Dei, & decem judiciorum: *metropolis eſt* Curia, Chur / *poſtea*, Majenfeldt, *&* Ilantz. *Comitatus ei parent* Clavenna *&* Vallis Telina: *in illa ſunt* Chiavenna; *in hac* Tirano *&* Morbengo, *itemque* Bormio *Comitatus*.

VALLESIA, das VVallis, *nomen habet à Vallibus*, *& dividitur in ſuperiorem & inferiorem*.

Superior complectitur VII Deſenas *ſive Diœceſes*, *quas illi* Zähnden *vocant*; *ſunt in ea* Sedunum, Sitten, *ſedes Epiſcopi*, Naters, Syder, Leuck, Raren, Viſp, Brig, Gombs *&c. utunturque linguâ Germanicâ*.

Inferior, *habet* ſex communitates, *quas illi vocant vexilla ſeu baneria*, *nempe* Gundis, Ardon, Sallien, Martinacht, Intremont, S. Mauritz, *utunturque lingua Gallicâ & Sabaudicâ*; *Gens alias libera tota*.

Hucuſque Germania Superior *fuit: Inferior dicitur* BELGIUM.

Inferior Germania dicitur, quod magis propinqua ſit mari quàm ſuperior, agrosque & campos ſuos longè humiliores habeat præ illa.

Belgium in XVII *provincias dividitur; nimirum in* IV Ducatus, VII Comitatus, V Dominia, *&* I Imperii Marchionatum.

Has provincias Rex Hiſpaniæ jam dudum titulo regni donare voluit, nec immeritò; cum potentiâ cum quoque regno decertare poſſint: at verò quia ſingulæ ferè diſtinctis idiomatibus, ut Gallico & Belgico, variis privilegiis & libertatibus, quas quælibet ſartas tectasque obſervat, conſuetudinibus & moribus diſſimilibus, Dominis & Patronis ſeparatis gaudent, per connubia autem ſub unum tandem Dominum redactæ ſunt, qui Dominus unicuique etiam provinciæ ratione privilegiorum juramento ſeſe obligare coactus eſt, fieri non potuit, ſingulas provincias iiſdem legibus adſtringi. *Vide Guicciard. Stradam*, & *tot de Belgio ſcriptores.*

Ducatus *ſunt* Brabantia, Limburgum, Lucenburgum, *&* Geldria.

Comitatus *ſunt* Flandria, Arthesia, Hannonia, Hollandia, Zeelandia, Namurcum, Zutphania.

Dominia *ſunt* Friſia, Mechlinia, Ultrajectenſis, Tranſiſulania *&* Gröninga.

Marchionatus *imperii eſt* Antverpia.

Has junctim videbimus in ſuis civitatibus; poſtea

poſtea diviſim à ſe invicem in forma, quâ hodiè parent.

Brabantia, *cujus urbes ſunt*, Lovanium, Bruxellæ, (vide Ulyſſem meum) Sylva Ducis, Trajectum ad Moſam, Breda, Berga ad Zomam; *reliquæ minores ſunt*, Tienen, Lier, Dieſt, Arſchoten, Nivelle, Vilvorden, Gemblours, Herentals, Eindhoven, Helmont, Grave, Steenbergen, Sichenen &c.

Limburgum *ſecundus Ducatus, ubi urbs* Limburg, *huic adjecti comitatus* Falcobúrgum, *&* Dalem, *cum opidis eorundem nominum.* (*Non procul Limburgo ſunt* Spadani fontes)

Tertius Ducatus Lucenburgum, *in quo urbs ejuſdem nominis, cui minora ſubſunt opida*, Arlon, Theonville, Rodemachera, Gravemachera, Köningsmachera, *& reliqua pluria.*

Quartus Duc. eſt Geldria, *cujus primariæ urbes ſunt*, Neomagum, Ruremonda, Arnheimium; *reliqua opida ſunt*, Thiel, Bommelen, Gelre, Venlô, Stralen, VVachtendonck, Hardervvyk, VVageningen, Hattum, Elborch, &c.

Sequuntur Comitatuſ, *inter quos* 1. *eſt* Flandria, *ubi urbes principales ſunt*, Gandavum, Brugæ, Ypren, Duacum, Tournay, Ryſſel, Rupelmunda; *reliquæ minores ſunt*, Audenarde, Slüſa, Ardenbourg, Nieport, Dunkercken, Ooſtende, Grevelingen, Aelſt, Biervliet, Yſendyk, *&c.*

2. Comitatus *eſt* Artheſia, *cujus Metropolis* Arras: *reliquæ ſunt* S. Omer, Bethune, Heſdin, Bapaume, Arien, Renty, S. Paul.

3. Com. *eſt* Hannonia, *cujus primariæ urbes*

bes Mons, *ſive* Bergen, Valenchines, Camerick; *reliqua opida ſunt*, Chimay, Mariæburgum, Philippeville, Avennes, Halle *&c.*

4. *Comitatus eſt* Hollandia, *quæ dividitur in* Septentrionalem *&* Meridionalem.

Septentrionalis, vulgò VVeſtfrieſlandt, *ſive* Noordt-Holland *dividitur in* Civitates, Dominia *&* Inſulas. Civitates *ſunt* Enckhuſa, Horna, Alcmaria, Edamum, Monachodamum, Purmerenda, Medenblickum.

Dominia *ſunt* Bevervvyck, *quæ licet muris nuda, iiſdem tamen veſtita privilegiis, quibus ſunt civitates*; *&* Schagen. Inſulæ *ſunt* Texel, Vlieland, VVieringen, Urck, Ens.

Meridionalis Hollandia, ZuydtHollandt, *rurſus dividi debet in* Comitatum, *qui eſt* Egmond, Baronatum Vianen; *in* civitates, Inſulas *&* Pagos.

Civitates ſunt vel Priores, Dordracum, Harlemum, Delphium, Lugdunum, Amſtelrodamum, Gouda.

Vel Poſteriores, *ut* Roterodamum, Gorcum, Schiedam, Schoonhoven, VVeſop, Narden, Muyden, VVoerden, Oudevvater, Iſelſtein, Leerdam, Aſperen, Heuckelom, VVorkum, Heuſden, Gertrudenberg, Sevenbergen.

Inſulæ ſunt, 1. Ooſtvorn, *in qua* Briela, Geervliet, Beyerlandt *&c.* 2. VVeſtvorn, *ubi* Goree. 3. Over-Flackee, *in qua* Somerdyck, Oeltgisplaet, oude *&* nieuvve Tonge, Dircxlandt *&c.*

Libertates *in Meridionali Hollandia ſive* Freyheiten/ *ſunt* Nieport, Vlaerdingen, Graveſande.

His

His adjungo utriuſque Hollandiæ Pagos, *quorum numerus* CCCC. *inter quos* Haga, *tametſi jus civitatis habet, agmen ducit.*

Quintus Comitatus eſt Zeelandia, *cujus* VII *numerantur* Inſulæ. 1. VValachria, *in quâ* Middelburgum, Vliſſinga, Veera, Armuyden, Domburg, Rammeken *cum arce* Seeburg *à Carolo V. ſtructa, &* Suytborch.

2. Schaldia *ſive* Schouvven; *in qua* Zirickzee & Brouvvershaven.

3. Zuydbevelandia, *ubi* ter Goes & Romersvvale.

4. Nordbevelandia, *in qua* Colynsplate, & Catz-hoeck.

5. Duvelandia. 6. VVolfersdyck.

7. Ter Tolen, *ubi oppidum ejusdem nominis, &* Martensdyck, *cum Dominio* Scherpeniſſe.

Sextus Comitatus eſt Namurcum, *cujus opida ſunt*, Namur, Charlemont, Ardenne, Bovines &c.

Septimus Comitatus eſt Zutphania, *ubi* Zutphen, Lochum, Doesburg, Grolle, Doetecom, Bronckhorſt.

Sequuntur DOMINIA. 1. *Chorum ducit* FRISIA, *in qua ſunt* Leovvardia, Dockum, VVorkam, Franeckera, Staveren, Bolſvvaert, Sneeck, Harlingen, Hindeloopen, Slooten, Ilſt.

2. MECHLINIA, *cui urbs ejuſdem nominis, ubi ſumma Curia (Parlamentum) ad quam ultima provocatio.*

3. ULTRAIECTUM, *hodiè ſub ſe habens*, Trajectum, Amersfordiam, Batavodurum, Rhenen, Montfort.

4. Tranſiſulana, *in qua Civitates principales*: Daventria, Campodunum, Svvolla; *reliqua ſunt*, Steenvvyck, Vollenhoven, Haſſelt, Coevorden, Geelmuyden, Hardenberg, Meppel, Ootmarſen, Oldezeel, Omme, Blockziel, Svvarte Sluys.

5. *Dominium eſt* Gröningenſe, *in quo* Gröningen, Damme, Delfziel, *& fortalitium* Bourtange.

Supereſt unus Imperii Marchionatus Antverpia: *vide fusè deſcriptam hanc* in Vlyſſe meo.

Hucusque viſæ ſunt XVII Provinciæ, ordine junctæ, quo olim Domui Burgundæ ſuberant; nunc eas videbimus à ſe invicem diviſas in duas formas; altera libertate oppreſsâ Hiſpano paret, altera Armis libertatem tuetur (cujus inſigne PILEus ex antiquitate Romana) contra Regem Hiſpaniæ, & nomine *Vnitarum Provinciarum* gaudet. Ut utrumque regimen uno intuitu habeas, Tabulas binas univerſi Belgii ad calcem hujus operis adjeci, ut quid quiſque poſſideat, diſcriminatim in numero habeas, & quid cuique deinde per expugnationes accreſcat vel decreſcat, in his tabulis corrigere poſſis. Vide & fave noſtro labori.

Patere, benevole lector, ut antequam hoc caput finiam, conſummati judicii Laconicique ſtili epiſtolam de Hollandia, à juvene D. G. à S. è generoſiſſima Sileſiorum gente ad nos Leydâ in Italiam ſcriptam, tuæ lectioni offeram, non pigebit tantum temporis dediſſe puriori huic operæ, quæ talis eſt:

Quid-

Quidquid ſit, Brabantiæ honore integro, Hollandiæ primas adhuc dare non erubeſcam: punctulo, glorioſo ſuo motu tantoperè orbem infeſtanti Hiſpanicum. Intuere *Incolas*, Libertatis vindices acerrimi ſunt, & *Arminii* planè quotquot vides. *Catones* & *Bruti*; ſi conſtantiam & fortitudinem; *Sertorii* & *Annibales*, ſi aſtum inter dubia & fallendi artes requiris: nec quicquam plus eſt Majorum moribus atque odium hauſere ſervitutis.

Regio ipſa ſitu, vallis, propugnaculis tuta; idque naturæ, ſed magis ingenio incolarum ceu artis beneficio. Cuncta expugnandis urbibus inventa, uſus monſtravit; tutandis, amor libertatis, nec quidquam tam ſolidè natura conſtituit, quod *Batava virtus* induſtrioſa non inquietet, nec tam occultè, quod non eruat. In undis ſolum quærunt, in ſolo undas; utrumque feliciter, quia utiliter,& metamorphoſi niſi visâ,planè extra verum.

Iam verò univerſa *Gens* laboris avida, quietis impatiens,& planè cœleſtis naturæ. Mare, quaquaverſum patet, navigiis ſollicitant, ceu Neptuno litem de jurisdictione moturi. Indos adire, paucis retrò annis formidoloſum; nunc quaſi tritum, pervium iter; ſi mirêre, rident, longius mox ſe auſuros, jactitantes, quò inſtar Iaſonis ulteriori indagine vellere aureo potiantur. Felix populus, meliorem in bello, quàm in pace cauſam habens. Nocuêre olim nimis ignavæ induciarum moræ, & quantum

nocuerint, ſenſere, ut nunc deteſtentur. Externum bellum concordiam parit, & uiſi daretur foris, qui cum pugnent, an non fortaſſe domi? *Revera ſemetipſam atterit Heroica virtus, niſi habeat aliunde, ut terat.*

Militiam ſi ſpecto, Martis ſchola eſt, ni planè domicilium. Multum præ cæteris Germanis (quippe ars & uſus in ſtimulos verſa) rationis ac ſolertiæ: præponere electos, audire præpoſitos, noſſe ordines, intelligere occaſiones, differre impetus, diſponere diem, vallare, ſi opus, noctem, fortunam inter dubia, virtutem inter certa numerantes, quodque rariſſimum, plus reponunt in DUCE quàm in exercitu.

Sed nec Duci libera (quia hæc penes ſtatus) & infinita poteſtas, & licet maximè imperio, plus tamen adhuc exemplo, ſi promtus, ſi conſpicuus, ſi ante aciem agit, admiratione præeſt. Alios ad prælium ire videas, Batavos ad bellum, rari excurſus & fortuita pugna, rarior acies. Nec ipſis, (ut Gallis) citò parare victoriam, cito cedere. *Velocitas juxta formidinem, cunctatio proprior conſtantiæ eſt.* Dilectum ac tributa (*accyſen* vocant) impigri obeunt, etſi grandia & frequentia, edocti nec ſuæ nec aliarum gentium quietem ſine armis, nec arma ſine ſtipendiis, nec ſtipendia ſine ejuſmodi neceſſitatibus conſtare poſſe. Injuriæ ſi petantur, abſunt, vitatis quæ in quæſtum alibi reperta ipſo tributo gravius tolerantur. Amant parere, non ſervire. *Vrbes* inſignes nitore omnes, magnitudine juxta non paucæ; ædificia

con-

concinna magis quam ſumtuoſa : domus ſingulæ decentiores quàm ſublimiores: plateæ ad regulam factæ videntur, non fortuito, adeo ſilex ſilici exactè reſpondet, ac ſi veritum eſſet, ne alter ab altero plus æquo diſtaret. Sordes ignorantur, & *Lutetiam* ibi quærere licet, non invenire: Munditiei viarum cultores ad ſuperſtitionem uſque, modum vix tenent, compendioſe ſtruunt, quicquid ſit, nec ſine decore, & ubi utilitas non quid partium miſcet, luxuria ſola ſuada non erit. Decor, ne placeret cum periculo, hoſtiles adverſus inſultus munimenta quæſivit, dedit natura, ars æmula; ne laudis expers, ritè compoſuit. Singula exteros delectant, incolas juvant, quia ſpecioſa ſimul, & ſecura. Commeatibus advehendis flumina commodiſſima, quæ civitates non tantum alluunt, ſed ſecant & invidioſa penè gloria interfluunt. Hæc præ cæteris prærogativâ maximè gaudet *Lugdunum Bat.* quod itinere feſſis fidam, nec minus jucundam dedit ſtationem ter octo dies & amplius. Hoſpitio non uſos mox amica excepit menſa, quia olim amicitia. &c. Cæterum urbs iſta illuſtris ſtudiorum magiſtra ſuo merito audit. Locus ipſa amœnitate amœnior, Gallicâ urbanitate & linguâ compoſitus, & omnia ad deſiderium, licet prærer ſpem noſtram. &c.

Uno atque altero lapide *Amſtelodamo* abjuncta occurrit terra illa nova viſu digniſſima (*die Beemſter*) uti appellant. Paucis retro annis quid niſi pontus fuit? Tecta omnia

undis cœruleis, navibus circumcirca frequentata, & remigum patientiſſima, nunc temporis Smaragdinus pratorum viror aquis ſucceſſit, quaſi ex pacto & indulgentia à natura humano ingenio conceſſa. Molæ extractoriæ diverſi generis egêre opus, ſtructura ut compendioſa & utili, ſic novitate inſigni & abſque exemplo. Glorientur Hiſpani Sevilla ſua, ſed ne nimis; & Hollandis ſuper flumina boves, paſtu luxuriantes, nec merguntur, quia firmata tellus, quæ paulò ante lubrica. Lætantur mirificè armenta, nec ſolum, diviſo quaſi cum hominibus delectamento. Inædificarunt, quod nec urbis referat imaginem, nec pagi: non ordini lenocinantes, ſed antiquorum Germanorum mori. Ut fons, ut nemuſculum placet, ſtruunt, colunt, nec intereſt, cohæreat, an non. Delicias quærunt & inveniunt, & niſi invidiæ plenum eſſet, privatorum fortunas Regiis comparare, Galliam ipſam non illuſtratam teſtarer paribus voluptatum domunculis. Adeo omnia exterius congruunt, compoſitè magis quam ſumtuosè; interius nitent, ſplendent, idque pro affectatione gentis. Redux ex Italia, an campi Elyſii tot ſæculorum famâ caneſcentes, amœnitate ſint potiores, judicatum facies. Simulatque perluſtraveris *Silvam Harlemianam*, jucundioribus deambulationibus ſacram & umbræ, licet torridis Leonis æſtibus non egenam. Arbores uno filo ductæ potius quam ſic ſatæ videntur, unoque tempore, quia non excedentes & planè quales provenie-
bant

bant è Cyri Perſarum Regis manu. Ambulacra plurima, eaque decuſſatim facta. Tempus, ſi immoraris, non tranſcurrit, ſed transfugit. Sic animus præter fidem reficitur. *Hagam* inſignem *Comitum Naſſoviorum* Aulæ ſedem adii & vidi, ſed vix, quia ſine aula. Oſtentabat quippe tunc *Auriacus Princeps Bredæ* bellum, non inferebat, idque ut alliceret hoſtem, arcta qui obſidione *Trajectum ad Moſam* commeatu jam pridem, non animis exhauſtum, clauſum tenebat. Non intelligebantur artes ab Hiſpanis, tam rapido agmine Bredam, ac ſi jam præda, contendentibus. Adventantium adſpectum defugiebat Princeps non metu, ſed quia ſic expediebat. Id agens, ut obſeſſis inſtar benigni ſideris repentè affulſerit, neceſſitates, quæ indies fortiùs ſtringebant, ſublevarit, ingeſta alimentorum copia, victuque in longius ſuffecturo. Præproperum conſilium ſed eventu clarum, Legiones jam omnes hybernis ſemetipſum Hagæ reddiderit, hyeme quiete anni inſtante, & belli progreſſibus incongrua. Optarem inpræſentiarum rurari illuc, & mirari eruditos Gallici luxus æmulos.

Iure parva Lutetia audit, æmulans cuncta, bona, honeſta, mala, turpia, quibus Gallia claret, vel ſcatet. In amore nimium Gallicantur, & vanitatum quandoque citius quàm Germanæ memores conſtantiæ. Ad *Pagus* quo merito? niſi fortè ad exemplum, ut *Victavium* à Carolo V. indigitatum, longè tamen ſplendore ædificiorum,

rum, platearum & venuſtate undique præ-
valens.

Cæteræ urbes encomio non minori, quia magnificentia pari, illuſtrari merentur, quas tamen cum ipſæ loquantur viſæ, tacere non nocet.

Ideò autem maximæ extollendæ, quod fundamento ſtabiles: non domibus aut tectis aut congeſtu lapidum, licet & hoc, firmatæ videntur: mortalia hæc ſunt, muta & inanima, quæ intercidunt & reparantur fatali ſic jubente periodo. *Æternitas rerum, pax gentium, populi cum Magiſtratu ſalus, ſola incolumi viget concordiâ* &c.

CAP. V.

DE ITALIA.

V*Idimus hactenus Occidentales Europæ regiones; ſequuntur Meridionalis*, Italia *&* Græcia.

Italia è regno, in cui ſi raffinano gl'ingegni oltramontani: dice Galcazo Gualdo. Italiam Græciæ præpoſuimus, ſiquidem illa ex hac ortum ſuum habet. Varia olim habuit nomina. *Saturnia* dicebatur à Saturno, qui etiam in ea ad tempus latitans, *Latii* nomen ei fecit. Item *Auſonia*, *Oenotria* & *Heſperia magna* ad differentiam Hiſpaniæ. Italiæ autem nomen an à Rege Italo, an à bobus, Græci Ἰταλὺς vocant, ſumſerint, videatur *Gellius lib.* 11. *&* *alii*. Quâ ſitum & formam aſſimilatur *querno folio, manui, cruci* & *tibiæ humanæ;* inter has mihi placet *Tibia*: ſicut enim

tibia ſuperiori ſui parte, quâ femori connectitur, eſt major & craſſior inferiori, quâ talo & claviculis committitur, ibique in duas quaſi partes ſcinditur, in quarum medio eſt mediocris cavitas: Ita *Italia*, unâ ſui parte, quâ Alpibus eſt continens, latior & amplior eſt; altera verò, quâ partim Africam, partim Siciliam & mare Mediterraneum ſpectat, in duo quaſi cornua finditur, quorum alterum fretum Siculum, alterum mare Ionium ſpectat: Et ſicuti tibia in medio acutior prominet; ita Italia in ſuo medio quaſi dorſum eminens, & acutum habet montem Apenninum. Includitur verò confinibus ſuis, ab Occaſu Alpium, & Franciæ parte, nec non mari Tyrrheno; à Meridie mari Infero ſive Tuſco; ab Ortu mari ſupero ſive Adriatico; à Septentr. Alpium jugis. *Longitudo* ejus ab *Auguſta* in finibus Alpium ad promontiorum *Capo delle arme* infra Rhegium Iulium oppidum in extremitate Calabriæ æſtimatur ccxxv, mill. German. *Latitudo maxima* in confinio Alpium eſt cxl; *media*, ab Ancona ad oſtia uſque Tiberina xxxiv milliar. Germ. His præmiſſis, veniamus ad diviſionem Italiæ.

Italia dividitur in Veterem *&* Novam.

Nova olim dicebatur *Gallia Ciſalpina*, cujus provinciæ aliæ ſitæ ſunt *cis Padum, di quà dal Po*; aliæ *trans Padum* fluvium, *di la dal Po.*

Cis padum ſunt I. Flumina, (*vulgò Romania & Romaniola nuncupatur*) *in qua hæ civitates*, Bononia in qua prima Academia, unde illud, (Bononia docet) in numiſmatibus; urbs

urbs ædificiis, porticibus & palatiis ſplendens, domicilium Legati Papalis. Ravenna *ob antiquitatem celebris*; Ferraria, *quæ Duce extincto, Pontificiæ ſedi hodiè ſubjacet:* Ariminum (*Rimino*) *ad mare ſitum*, olim amplum portum habuit, qui nunc arenis oppletus modica navigia tantùm admittit. Forli, (*forum Livii*) *urbs agro fertiliſſimo gaudens*, Forinpopolo. Ceſena; *non longè hinc ad Apennini radices* Sarſina, *Plauti patria.* Faventia (*Faënza*) famoſa ab albis vaſis fictilibus; quorum uſus in Italia frugibus adponendis, paret Papæ, *uti &* Imola, (*Forum Cornelii*) *ad Santernum fl. His adjicio* Mirandulam, *cui titulus eſt Comitatus.*

2. ÆMILIA, *quæ* Longobardia Cis-alpina *dicitur, &* tribus Ducatibus *claret*; I. Parmenſi, *in qua elegans urbs* Parma, *Ducum Farneſiorum ſedes;* Placentia (*Placenza*) *ager vellere & pecoribus ditiſſimus, unde caſei Parmenſes proveniunt. Inter utramque oppidum eſt* Fiorenzuola.

II. *Ducatus eſt* Mutinenſis, *in quo* Modena, *&* Regium Lepidum, (*Reggio*).

III. *Ducatus eſt* Montisferratenſis *ad Ducem Mantuanum pertinens, in quo* Caſalis *duplici arce munita*, Alba, Acqui, *reliqua opida ſunt* Alexandria, Aſti, Nicæa paleæ, Moncalvo, S. Salvadore, Baſſiniana, Valentia, Pollentia, Ceva.

3. LIGURIA, modo dicta Riviera di Genoua, *in qua urbs* Genoua, *gaudet titulo Ducatus: omnium Italicarum urbium, quâ ædificia & ſumtuoſa palatia, ſuperbiſſima.*

Genuenſis Reſpublica eſt libera, Imperii tamen

tamen Romano-Germanici ſuperioritatem aliquo modo recognoſcere tenetur. Exemplum eſt: Cum durante controverſia cum Marchione Finali (de qua exſtant ICtorum Italiæ reſponſa) ad Imperatoris Maximiliani II. tribunal Genuenſes vocarentur, primùm judicio ſeſe ſtiterunt, poſtea verò poſt edicta peremtoria emanata cum abeſſent, mandatis pœnalibus res contra ipſos agitata fuit, hoc addito, niſi parerent, urbem & agrum Genuenſem proſcriptum iri: cum tamen notiſſimum ſit, mandatum pœnale contra eum, qui Rom. Imperio non eſt ſubjectus, minimè dicerni poſſe. *l. finali ff. de juriſdict. Clem. paſtoralis. de Re judic.* Genuenſes cum frivolè à ſententia Pontificem Romanum appellaſſent, deſerta appellatione, judicato paruerunt. An non hoc vulnus libertati Genuenſium inflictum, ferè incurabile: Patroni Genuenſium emplaſtro aliquo vulnus tegunt, non de Genuenſium libertate aut ſubjectione diſputatum fuiſſe, ſed de Finali Marchionatu. Utut ſit, vulnus magnum fuit, cicatrix non levis permanſit.

Illam ſequitur Savona, Albenga, Vintimiglia, Nizza, *Sabaudo parens,* Serezzana, *in qua præſidium eſt è Germanis,* Seſtri, *&c.*

4. PEDEMONTIUM, (Piemonte, quod ſit ad pedem montium, ſive ad radices Alpium, Galliam & Sabaudiam ab Italia dividentium) *cujus caput eſt* Auguſta Taurinorum, (*Turine,*) *ubi Ducum Sabaudiæ ſedes, urbs Caſtello munitiſſima.*

Italus quidam notatu digna de hoc caſtello

ſtello ſcripſit, quæ adjicere volui, nam non ſunt omnibus obvia, ſi vera ſunt; mihi quidem licet ter Taurinum penetraverim caſtellumqne argentea manu intrare voluerim, negata fuit accedendi licentia. Ita verò ille ſua vulgari: *Turino è citta popolatiſsima, come quella nella quale la Corte vi ſi ferma quaſi tutto l'anno, il che naſce per il paſſo grandiſsimo, che hâ di Spagna, Francia ad Italia, incredibile preſſo à chi non l'hà veduto. Il duca vi hà fatto una Cittadella di cinque Baloardi, così bella, e di tanta ſpeſa che forſe ne maggiore, ne uguale ſi potrebbe dire oue fuſſe. Io dirò una coſa notabile d'un Pozzo. ch' eſſa citadella hà nel mezzo, fatto in molto tempo, e con gran ſpeſa, nel quale poſſone andare* CINQUECENTO E MILLE CAVALLI *e più à bevere d'un' acqua ſortiva, ſenſa impedirſi l' un l' altro nel calare, ne manco nell aſcendere.*

Tantum ille. reliqua opida ſunt Vercelli, Cargnano, Rivoli, Suſa Villa Franca, Pinarolo, Avigliano, Bozolengo, Saluze, Paiſana *ad Padi fontes.*

Tantum de Provinciis Cis-padum ſitis; ſequuntur Trans-padanæ, *inter quas* I. *eſt* LONGOBARDIA, *(vulgò. Ducatus Mediolanenſis) cujus caput* Mediolanum, *cui caſtellum munitiſſimum nomine* Portæ Ioviæ. *Reliqua opida ſunt* Ticinum, *ſive* Pavia Novara, Cremona, *magna ibi ſoli ubertas, unde* Scaliger *à cremore nomen ejus deducit,* Lodi, Marignano, Sonzino, Picighiton: *ubi Franciſci I Gall. Reg. captiva detentio, antequam Madritum abduceretur: in omnibus ſunt Hiſpana præſidia, quæ ſub Carolo V.*

lo V. Imperat. cœpere, & uſque in hunc diem manſére.

2. *Duc.* MANTUAE, *in qua urbs elegans* Mantua *ad Minzium fluvium*; qui ex lacu Benaco egreſſus urbem cingit paludibus, ad quam per pontes eximii operis eſt aditus. Hodiè ducatus titulo poſſident *Gonzaga*, & rerum ſummæ præſunt.

3. *Comitatus* VENETORUM, *in quo* Brixia, Breſcia validis muris & caſtello munita; opibus florens. *Venetæ urbis ſponſa* appellari ſolita.

Bergamum, cujus incolæ faceti à moribus & ingenio audiunt, loco ſitum amœniſſimo, ambitum cum IV ſuburbiis adjacentibus, non minorem Mediolano habens.

CREMA, *in pulchra, & fæcunda planitie ſita, munitionibus validiſſima;* Peſchera, *munitiſſimus locus ad Lacum Benacum (lago de Garda.) Præterea ſunt duo caſtella Venetorum intra Cremam & Breſciam, munitiſſima, Hiſpanis qui Soncini in præſidio ſunt, oppoſita; nomina eorum* Iorzi novi *&* Iorzi vecchi.

4. MARCA TREVISANA, *ubi* VENETIAE; urbs in intimo ſinu maris Hadriatici ſita, æſtum ſingulis ſenis horis patiens; muris, turribus, propugnaculis nullatenus cincta, naturâ tamen loci munitiſſima & tutiſſima. Verè *Paradiſus eſt deliciarum*, & cæterarum urbium Regina, ſive imperii antiquitatem, ſive magnitudinem & potentiam, ſive conſiliorum & rerum geſtarum felicitatem ſpectes.

PATAVIUM, (*Padoua,*) *antiquiſſima Italicarum*

carum urbium, ſubeſt Venetis, ſub ſe habens opida, Montinianum, Caſtrum Baldum, Atheſten, Montem Silicis, Sacci opidum, Campum S. Petri, *&* Citadellam. *Item vicos*, Miranum, Oriacum, Arquadum, (ubi Petrarchæ ædes & ſepulchrum) Conſelvam, *&* Anguillæriam.

TARVISIUM *(Treviſo) à quo nomen habet ipſa regio* Marca *Treviſana*. Ex hac urbe Totilas Gothorum Rex fuit oriundus, hodiè ſub Venetorum poteſtate.

VERONA, *Germanicè* Dietrichs-Bern, *ad Atheſin fl. paret Venetis*. Dicitur quaſi *Verèuna*: æquiparatur inſuper VE RO NA tribus magnis urbibus, nimirum, VE Venetiis, R O Romæ, N A Napoli: illis à lacu, iſti à nobilitate, huic à tribus caſtellis. Ejus aliàs eſt elogium:

Vrbibus Italiæ præſtat Verona ſuperbis,
Ædibus, Ingeniis, flumine, monte, lacu.

Ædes ſunt palatia à comitibus & Baronibus habitata: Ingenia ſunt poëtica & muſica, quia Organiſtæ reperiuntur in ea ſutores, arte muſica tam excellentes per naturam, ut organis præficiantur. Flumen eſt Atheſis, civitatem dividens. Mons eſt Sancti Baldi, qui quaſi repertorium artis Botanicæ, eò cum vere agminatim Patavio medicinæ ſtudioſi confluunt; locus Æſculapio planè ſacratus. Lacus eſt de garde, unde ditiſſima piſcium copia.

VICENZA, *ſive Vicentia, ſub Venetorum regimine*, urbs non magna, ſed nobilitate præcellens: dignum hic viſu *l'Academia*, cui ſimilem

milem Italia non habet, theatrum eſt Comicis deſtinatum.

Vicentinis ſubſunt opida *Maroſtica, Brendulum, Lenicum*, pagus item & caſtellum Cuſtodia (Cuſtozza) ubi multa rara viſu in cryptis montanis. Vide Schottum, Bembum & novos auctores.

ROVIGO, Elegans opidum ditionis Venetæ, ubi Præſidem juſtitiæ habet, quem Poteſta dicunt, dicitur *Il Poleſine di Rovigo.*

5. FORUM IULII, (*vulgò Friuli*) *in hac regione eſt* UTINUM (Udene) *ſub jure Venetorum, qui miſſo eò Præſide, qui eſt urbilis Venetus, quem Locum tenentem vocant, dominantur.*

AQUILEGIA, ubi ſedes Patriarchatus fuit, urbs ampla, ſed colonis deſtituta & ſolitudine deformis: hodie ſub Venetis altâ pace fruitur.

GORITIA, *Palatinatus ditionis Auſtriacæ dicitur Goricienſis, in quo caput eſt* Goricia, *opidum nobile & opulentum.* Cividad di Friuli, Tergeſtum, (*Trieſt*) Gradiſcia, Portus Gruarius, Spilimbergum, Maranum, Mons Falconis, Palma, *urbs rotunda forma a Venetis exſtructa & munita anno* 1593. *Hæc omnia ſub jurisdictione Venetorum.*

6. ISTRIA, Germ. Hiſter-reich, *in parte Venetis, in parte Auſtriacis ſubjecta eſt. Nobilior ejus civitas eſt* IUSTINOPOLIS (*cabo d'Iſtria*) *deinde* Polaparenzo, *& reliqua.*

Hactenus de ITALIA NOVA *egimus; ſequitur* ITALIA VETUS, *cujus Provinciæ ſunt;* 1. HETRURIA, *ſive Toſcana*, pars hujus titulum magni Ducatus adepta à Pio V Pontifi-

ce

ce Romano invito Maximiliano II. Imperatore Romano: tituloque Magni Ducis primum donatus eſt Coſmus I, anno 1569.

Dominium Magni Ducis commodè dividitur in antiquum & novum

Ad antiquum refertur florentiſſima Florentia, *quia primitùs à Medicis fuit acquiſita.*

Florentia à Carolo M. fuit reſtaurata, & nihilo ſecius Imperii membrum manſit, & Imperatoribus ſubdita, qui eam rexerunt datis Magiſtratibus, donec denegata fide ad Imperatore Rodolpho I. libertatem & privilegia pecuniâ elicuit. Res ita ſe habet; Rodolphus I. Pinzevallem de Fliſco ex comitibus de Längarna Genuenſem, vicarium imperii, ad Hetruriæ civitates, ut ſacramentum fidei exigeret, mittebat: Illæ verò contumaciter negabant. Imperator mirum in modum licet commotus, tamen permotus, opibus ſuis, ſi armis experiri vellet, diffiſus, obſequium illis remiſit, integramque libertatem indulſit. Fliſcus id indicavit civitatibus, & ſingulæ ferè indictam pecuniæ ſummam libentiſſimè perſolverunt & ita, libertate pretio emtâ, privilegia maxima elicuerunt, non ſine maximo detrimento imperii. *Segonius de Reg. Ital. lib.20. Blond. Platin. Sabellic. Cuſpinian. in vita Rodolph* Quantam verò pecuniæ ſummam Florentini numeraverint, variant Auctores; alii putant 7000 Ducat. Alii 6000. Maximilianus I. Imp. cum unà cum Lodivici XII legionibus civitates Italiæ omnes ingenti metu terruiſſet, Florentini 40000 aureos ſolverunt,

runt, & denuò privilegia à Rodolpho I. conceſſa, fuerunt confirmata. *Bodinus l. de Republica 9.*

Eò referuntur Piſæ, Aretium, Piſtoria, Monte Pulciano, Cortona, Volterra, Fieſole, Colle, il borgo S. Sepolchro *&c.*

Ad novum referuntur Senæ, *Lud. Guicciard. lib. 3. rer. memor.* Carolus V. Senas ad imperium pertinere contendit, ideò, quia in tabulis imperii ſcriptum reperiatur; Senenſes olim Carolo IV Imperatori fidem addixiſſe. & quod ipſius auſpiciis Reipub. formam, quâ hactenus uſi fuerant, feliciter inſtituiſſent. Et tamen in præjudicium S. Imperii, Coſmus ac liberi ejus, Philippi Hiſpan. Regis beneficio, urbem occupare potuerunt, quam ipſe Philippus à Cæſare, ſine Principum Germanorum conſenſu, nullo modo accipere potuit. Factum eſt; ſed quo jure? *Montealcino, Chiuci, Groſſeto, Sovana, Pienza.*

Eidem M. Duci paret portus marinus Livorno, *egregium oppidum in hunc ſplendorem reſtauratum, nec non inſula,* Elba, *ubi* Coſmopolis *&c.*

Præter Magnum Ducem Tuſcia habet, 1. Hiſpanum, *cui ſubſunt* Plombinum, Telamon, Orbetellum, *&* portus Herculis (omnia maritima opida, Hiſpanorum præſidiis firmata, quæ Senis Magno Duci traditis, Hiſpanus ſibi reſervavit, ut hiſce in Tuſciam liber ſemper ſibi eſſet acceſſus.)

2. Pontificem Romanum, *qui poßidet* Peruſiam, Orvietum, Orti, Aquapendens, Vi-

terbum, Civitatem veterem (cività vecchia) Braccianum *(hoc eſt Ducum Vrſinorum)* Omnia hæc legata ſunt Eccleſiæ Romanæ, & patrimonium D. Petri appellantur: *lo ſtato della chieſa.*

3. *Rempublicam Lucam*, quæ ſui juris Civitas, valdè munita, libertate fruitur omnigenâ, ſed eam emit 12000 ducat. *Sigon. de regn. Ital. lib. 4. Fulgoſ. conſil.* 212. *Tib. Decian. Reſp.* 19. *n.* 29. Quamvis autem Carolus IV. Legatum Lucenſibus præfecerit Cardinalem quendam Gallum, is tamen poſt abitum Imperat. civitatem juri ac poteſtati reſtituit. *Leand. Albert. in Ital* Hinc neminem ſuperiorem renognoſcit, *adſerentibus Socino junio re in Conſ.* 83. *Vol.* 4. *& Antonio de Petra de jur quaſ. non tollend. c.* 3. *q.* 4. *n.* 25. *& n.* 45.

4. *Principes de* Maſſa; *quibus oppidum* Maſſa *ſubjacet.*

II. *Italiæ veteris provincia eſt* LATIUM, *hodiè* Campagna di Roma; *Ejus caput* URBS ROMA, *Orbis quondam compendium*; ſita in valle, loco lutoſo & ſterili, aërem inſalubrem habens, quia Auſtro objecta. vere de hac dicitur:

Qui miſeranda videt veteris veſtigia Romæ,
Ille poteſt meritò dicere, ROMA FUIT.

Alia Latii oppida ſunt, Oſtia, *ad quam Tiberis ſe in mare Tyrrhenum exonerat*, Velitri *venuſti ſitus, jucundique proſpectus*, Tibur (*Tivoli*) *Ateſtini Cardinalis hortus & palatium*; Terracina, Ardea, Aſtura, Alba, Præneſte (*Tilaſtrina*) S. Gandolfo, Sermoneta, Pipernum, Freſcata, *ubi Cardinalium amœniſſimus receſſus.*

III. *Pr*

III. *Provincia eſt* UMBRIA, *hodiè* Ducato di ſpoleto, *in qua civitates*, Spoletum *partim in colle, partim in plano ſitum*; Nocera, *commendata à vaſis ligneis*; *quemadmodum* Fulignum *à tragematibus ſaccharatis, &* Eugubium *à lanaria negotiatione*, *Reliqua ſunt*, Aſſiſium (*Siſi*) Mons Falco; Interamnium. (*Terni*) *ubi vinum optimæ notæ*; Vernaccia, Pons caſtellanus, Narni, Otricoli *&c.*

IV. *Prov. eſt* MARCA ANCONITANA, *olim* Picenum, *in qua* Ancona, (*à forma cubiti, qui Græcis ἀγκὼν dicitur, nomen habens*) *portu capaciſſimo, naturâ arteque munitiſſimo celebris.* Urbinum, *Ducis ſedes, in qua arx aſcenſum dat equo in turres & tectum uſque*. Piſaurum (*Peſaro*) *arcem ad littus elegantem & munitam habens.* Firmium (*Firmo*) Oſmo, Gieſi, Recanata, Macerata, Fanum, Senogallia, S. Leo, Forum Sempronii, (*Foſſumbruno*) Lauretum, *ubi Maria Lauretana.*

V. *Prov. eſt regnum* NEAPOLITANUM, *quod ſuas rurſus dividitur in provincias*, *quæ ſunt ſitæ ad* mare inferum & ſuperum.

Regni hujus longitudo eſt ab oſtio *Truenti* fluminis ad promontorium uſque Brutium, vulgò *Capo Spartivento*, milliar. Germanic. c. Latitudo à promontorio *Maſſa*, non procul Neapoli; ad promontorium *Monti di S. Angelo*, milliar. circiter Germanicor. xxx.

Ad mare inferum *ſunt* 1. Campania felix, *nunc* terra di Lavoro. Dicitur Paradiſus Italiæ, nam incredibilis ibi omnium rerum fertilitas, ita ut natura luxurians, largiſſima ubertate & ſinu omnes delicias, amœnita-

tes & oblectationes hic effudiſſe videatur.

Campaniæ caput eſt Neapolis, *propugnaculis & caſtellis à Carolo V. munitiſſima, ita ut hodie Equus Neapolitanus fræno*, la Briglia *domatus ſit: de his alibi.*

Capua, *ex antiquæ Capuæ ruinis excitata ad Vulturnum fluv. cui pons fornicibus altis ſuperſtructus. Reliqua ſunt* Nola, Surrentum, Calvi, Cumæ, Salernum, Puteolis, Averſa, Sinueſſa, Amalfi, Pieſto, Fondi, Mola, Gajeta *&c.*

Hæc dicitur clavis totius regni Neapolitani; ultimoque eſt expugunata à Magno Conſalvo Hiſpan. Duce, anno 1504, hinc ejectis Gallis, univerſum regnum ad Hiſpanos, quibus id adhuc hodiè ſubjacet, devolutum eſt. In caſtello eſt ſacellum, ubi foris ſupra fores Caroli BorbonI, in Romæ exgpuna tione ſuccumbentis corpus veſtitum cum epigraphe: *Aucto imperio, ſuperata Italia, devicto Gallo, Pontifice obſeſſo, Roma capta, Caroli Borbonii hoc marmor cineres retinet.*

2. Lucania, *hodie* Baſilicata, *ubi* Policaſtrum, Piſciota, Ulaſtra, Acropolis, Padula, Capacia, Diano *&c.*

3. Calabria, *quæ vel* inferior, *ubi* Conſentia, *ſedes præfecti Regii*, S. Euphemia, *quæ propinquo mari idem nomen dedit, ad litus optim Corall. proventus.* Rhegium, (*Rhezo*,) Marthia, Fredus, Belmontium, Tropia, Caſtrum villare, Altomonti, Turranum, Rugianum Marturanum, Nicaſtrum, Briaticum, Hippo *&c.*

Vel Superior; *in qua* Tarentum (*Taranto*

cuj

cujus portus ingentibus ſaxis hodiè obturatus ; parvis navigiis tantum patet. Roſano, Belicaſtro, Croto, Matera, Cariati, *&c.*

Provinciæ regni Neapolitani ad mare Superum *ſunt* 1. Aprutium , *hodiè* Abruzzo, *provincia , cujus caput eſt* Aquila , *reliqua ſunt* Guaſto di Amone,Lazano, Sulmo *patria Ovidii* , Beneventum , Chieti, Aſculum Picenum, Spra, Aquinum, *Thomæ Aquinatis patria &c.*

2. Apulia, *quæ duplex,altera* Apulia Daunia (Puglia piana à *latiſſimis campis*) *in qua* Manfredonia *in rupe ſinus marini ad Garganum montem;* Troja, Luceria, Aſculum Apulum, Salpe, *& opida duo, quæ Proverbio originem dedere* , Apina & Trica ; *altera* Apulia Peucecia , *hodiè* Terra di Barri *ab urbe primaria* Bario. (*urbs celebris ab inauguratione Regum Siciliæ & Neapolis*) *Reliqua ſunt* Tranum (*Trani*) Monopolis, Polignano, Mola, Giuvenazzo,Malfera,Biſegli, Barleta,Oſtunum, Cilio,Venuſium (*hodiè Venoſa*) *Horatii patria*, Canuſum, Acherontia, Biletum *&c.*

3. Hydruntina regio, *olim* Salentinorum, *hodiè* terra d' Otranto ; *nomen habet à Metropoli* Hydrunto , (*hodiè Otranto*) *urbs antiqua arcem oſtendens ſaxo inædificatam* ; *Reliqua opida ſunt* Gallipolis (*hodie Callipoli*) *ſcopulo inſidens , quod inſtar inſulæ mari undiquaque cingitur , ſed ponte ingentibus ſaxis fulto jungitur continenti.* Leze (*olim Aletium*) Brunduſium (*hodie Brindiſi*) Caſtro , Uxentum , (*hodie Vxento*) *&c.*

Viſa huc uſque fuit Italia antiqua & nova,

va, ſecundum provinciarum ſitum; ſecundum dominia ſequens obſervari poteſt diviſio.

Italia ratione dominii dividitur in ſtatum Eccleſiaſticum *&* Secularem.

Eccleſiaſticus *eſt, qui paret Pontifici Romano, cui ſubeſt* Ager Romanus, Patrimonium Divi Petri, Ducatus Spoletanus, Marchia Anconitana, Romaniola, *&* Beneventum in regno Neapolitano *&c.*

Secularis *ſtatus complectitur dominium* Regis Hiſpaniæ, Ducum diverſorum, Rerumpublicarum, & unius comitatus,

Ad dominium Regis Hiſpaniæ *refertur Regnum Neapolitanum, Ducatus Mediolanenſis, item in littore Tuſcano 4 opida, cum inſulis Sicilia & Sardinia.*

Inter Duces, primas tenent Archiduces Auſtriæ *reſpectu Comitatus Tirolenſis, ubi Tridentum, & partium Alpinarum in Foro Iulii & Hiſtria. Deinde Magnus Dux Hetruriæ, cujus dominium, ut ſupra monſtravimus, in antiquum & novum diſpeſcitur.*

Dux Parmæ *in Longobardia Cis-alpina.*

Dux Mantuanus, *ad quem Montuferratenſis Ducatus.*

Dux Mutinenſes.

Dux Sabaudiæ, *ad quem Pedemontium.*

Dux Urbinatis *in Marca Anconitana:*

Reſpublicæ ſunt vel majores, ut Veneta, *cujus dominium ſupra latè deſcripſimus; &* Genuenſis *in Liguria.*

Vel minores, ut Luca, *de qua in Hetruria egimus.*

Comi-

Comitatus eſt Mirandula, *de qua in Romaniola.*

Hac forma hodiè uti poteſt Italiam peragrans, & quid in quolibet ſtatu dignum obſervatu adnotare, ut brevi & methodica via illuſtres perſonas, earumque aulas, ut ſe hodiè habent, in numerato habeat, memor dicti *Sex. Aur vict.in Cajo* Imperat.*Iuvat de Principibus noſſe omnia.* Henry le Grand Roy de France diſoit, eſtre neceſſaire de remarquer les fautes des princes, afin que ceux, qui viennent apres eux, ne s'esgarent au chemin, ou ils ſe ſont perdus. *P. Matthieu en la vie de Villeroy.*

C A P. V I.

De Illyrico, Græcia, Thracia *&* Dacia.

ALtera *Meridionalis Europæ regio eſt* Græcia *cum* Illyrico; *quibus in hoc capite adjiciemus duas Orientales regiones*, THRACIAM, *&* DACIAM.

Illyricum *IV ſub ſe complectitur provincias*;

1 Slavoniam, *quæ inter Dravum & Savum fluvios interjacet, cujus opida ſunt*, Poſega, Gradiskia *ad Savum flu.* Zagabria, Kopranitz *contra Turcam validum munimentum. Huic adhæret* RASCIA (das Ratzenlandt) *cujus opida ſunt* Garra, Sirmium Vetus, & Semlyn.

2. Croatiam, *ubi opida* Siſaken, (Siſſeck) *&* VVihitſch.

3. Boſniam, *in qua* Iaytza, Arky, VVarboſina, *quæ regni eſt Metropolis.*

4. Dalmatiam, *in qua eſt comitatus* Iadera,

olim Liburnia *dictus*, *hodie* Zara; *præterea ibi ſunt* Fianona, Terſatz, Zenga, Lopur, Starigrad, Peſcha, Nona, Zaravecchia, Scardona; *Item* Sebenico, Travv, Salona, Spalatum, Narenta, Sabioncello, Raguſivecchia, Riſine, Budoa, Dolcigno, Aleſſia, Scutari, Cataro, Delminio.

Viſo Illyrico imus in GRAECIAM.

Hæc à Sept. Serviam ſive Myſiam ſuperiorem; ab Ortu mare Ægæum; à Meridie mare Mediterraneum; ab Occid. partim mare Ionicum, partim Adriaticum, partim Dalmatiam ſibi confinem habet.

Regiones ejus partim ſunt in Peloponneſo ſitæ, *& Meridionales ſunt*; partim extra Peloponneſum, *& ſunt Septentrionales.*

Extra Peloponneſum ſitæ ſunt tres, Macedonia, Epyrus *&* Achaja.

Macedonia in medio duorum marium Ionii ab Occaſu, & Ægæi ab Ortu contenta: latus Septentrionale partibus Dalmatiæ, Myſiæ ſuperioris a Thraciæ terminatum habet; reliquum Meridionale, Epyro & Achajâ clauditur.

Macedoniæ *civitates ſunt* Theſſalonica (*vulgò Salonichi*) Pella, Apollonia, Philippis, Lariſſa, Tricola.

Macedoniæ accenſeri ſolet *Theſſalia*, quæ undique ferè montibus cincta: ab Ortu Pelion & Oſſam; à Sept. Olympum; ab Occid: Pyndum habet, & Achajæ ac Epyro proxima eſt; in qua fuere, *Tempe, Thermopylæ.*

Epyrus hodie Canina dicitur.

A Sept. & Oriente Macedonia, à Meridie Acha-

Achajâ, marique Ionio clauditur, quo & ab occaſu cingitur.

Ejus præcipuæ civitates ſunt Croja, Dyrrhachium, *ſive* Epidamnum, *hodiè* Durazo, Chymeræ, Butrotum, Belligradum, Lodrin, Valona, Ambracia, Larta *&c.*

Achajæ *regiunculæ aliæ ſunt* maritimæ, *aliæ* mediterraneæ.

Achajam à Sept. Theſſalia ſive Hellas; quæ & Græcia propriè & ſtrictè dicta nuncupatur: ab Oriente ſinus Euboicus; à Merid. Sinus Saronius, Iſthmus Peloponneſi, & ſinus Corinthiacus; ab Occaſu partim mare Ionium, partim Epyrus terminat.

Maritimas voco, quia uno vel pluribus è memoratis ſinubus alluuntur; veluti Ætolia *&* Locris, *ad ſinum Corinthiacum ſitæ, illa tamen proximior eſt mari Ionio, hæc ab eodem remotior. Item* Bæotica, *ad ſinum Euboicum*; Megaris *&* Attica, *quæ continentem illam inter ſinum Euboicum & Sarronium exporrectam occupant.*

Ætoliæ *primaria urbs eſt* Naupactum, *hodie* Lepanto.

Locridis *urbs eſt* Amphiſſa. *&* Anticyra:

Bœotiæ *notiores civitates ſunt*, Thebæ, Aulis, Plateæ, Cuma, Aſcra *Heſiodi*, Cheronæa, *Plutarchi patria.*

In Megaride *eſt* Megara, *Euclidis patria.*

In Attica *ſunt* Athenæ, *(Setines hodiè)* Marathon, Eleuſis. Athenæ olim compendium Græciæ dictæ fuerunt ἑλλάδος ἑλλὰς apud Euripid. Ψυχὴ καὶ ἥλιος καὶ Ὀφθαλμὸς ἑλλάδος Demoſtheni.

Mediterraneæ *ſunt, quæ nonniſi mediantibus*

maritimis mare attingunt;id genus ſunt. 1. Acarnania, *quæ ſupra* Ætoliam *eſt*, *ubi* Argos, Amphilochium.

2. Phocis, *ubi* Delphi, Cyrrha, *& alia ad Parnaſſum ſita.*

In PELOPONNESA, *hodiè* MOREA, *regiunculæ* VIII *ſunt ſita*;

1. Corinthia, *in qua* Corinthus *urbs proxima Iſthmo.*

2. Argia, *in qua* Micenæ, Argos, Nauplia, *olim* Neapolis, Epidaurus, Hermione, Træzena.

3. Laconica, *hujus Metropolis* Sparta, *ſive* Lacedæmon, *hodie* Miſithra, Leuctra, Malvaſia, Amyclæ.

4. Meſſenia, *in qua* Meſſene, *hodie* Mattagia, Modon, Coron, Pylus, Arcadia *urbs maritima.*

5. Elis, *in qua* Elis, Olympia, Cyllene, Leprinus, Corynæ, Myrſinus.

6. Achaja, *in qua* Chiarenza, Olenus, Patras, Voſtiza, Ægyra, Helice, Bura, Pellene.

7. Sicyonia, *primaria urbs eſt* Sicyon, Phlius.

8. Arcadia, *in qua* Megalopolis, *patria Polybii*, (Leontari *hodie*) Stymphalus, Lilæa, Mantinea, Pſophis.

Explicatis Meridionalibus Europæ regionibus, ſequuntur Orientales *binæ*, THRACIA *&* DACIA.

THRACIA *in tres regiones poteſt dividi*, *in* Cherſoneſum, *in tractum* Byzantinum *&* Zagoriam.

Thracia

Thracia terminatur ab Ortu, Ponto Euxino, Boſphoro Thracico, Propontide & Helleſponto; à Septentr. Hemo monte, ſecundum alios Iſtro; ab Occid. partim Macedonia, partim Ripenſi Dacia; à Merid. mari Ægæo. vulgo *Romania* dicitur.

CHERSONEUS *habet civitates*, Gallipolin, Dardanellas, Magiddum, Chirodocaſtrum, Hexamilium, *quò* Seſtum *&* Abydum *trans Helleſpontum refero, Leandri & Herûs amoribus notam.*

Tractus BYZANTINI *Metropolis eſt* Conſtantinopolis, *olim* Byzantium, *nunc* Stampolda *Turcis dicta.*

Aliæ civitates partim ſunt maritimæ, *partim* mediterraneæ, *Ex maritimis aliæ infra Byzantium, ut* Heraclea, Perinthus, Achira; *aliæ ſupra, progrediendo à Meridie verſus Sept. ut* Galata, *ſive* Pera *in cornu Byzantino, &* Neocaſtron.

Mediterraneæ ſunt, Dydimotarchum, Burchoſeme, Eſchibaba, Ciſſus, Philippopolis, Adrianopolis, Trajanopolis, Ænos, Zurarus.

ZAGORIA, *ſive Sagora, habet loca:* Bellum, Siſſopolin, Anchialum, Meſembriam *ſeu* Calliacam, *&c.*

Sequitur DACIA, *quæ eſt vel* cis-Danubiana, *& meridionale Danubii latus attingit; vel* trans-Danubiana, *quæ Septentrionale.*

Dacia communiter vocatur, quicquid eſt regionum intra pontum Euxinum, Thraciam, Græciam, Dalmatiam, Pannonias & Sarmatias.

Cis-Danubiana *vocatur Mœſia ſeu Myſia.* A Sept. habens Danubium;ab Occid. Savum & Dalmatiam ; à Merid. Orbelum ac Hæmum montes; ab Oriente mare Euxinum.

Dividitur antiquitus in ſuperiorem& inferiorem.

Nominatur aliàs SERVIA *ſive* RASCIA, & continetur inter Savum, Danubium,Gabrum (Moravam) fluvios, & Orbelum ac Scardum montes.

Notiores in Superiori *civitates ſunt*, Alba Græca, *Griechiſchweiſſenburg ſive* Belgradum, *ad confluentes Savi & Danubii:* Novogradum. Neſſus *juxta Maßium fl. Dalmatiam à Myſia dirimentem.* Sinderovia, *Hungaris* Zendrevv,Bodon, Orach, Drin, Vidina,Samandria, Priſdena, *&c.*

Myſia inferior *hodie* Bulgaria *continet illam terram, quæ eſt inter Danubium, Pontum Euxinum & ſuperiorem Myſiam. Ejus civitates ſunt*, Sophia, Nicopolis, Syliſtra, Varna.

Trans-danubiana DACIA,*continens tractum mari Euxino,Sarmatia Europæa, Danubio & Tibiſco fluviis incluſum* ; *diſtincta eſt in* Tranſſylvaniam *&* VValachiam.

Tranſſylvaniæ *urbes primariæ ſunt* VII, Cibinium (*Hermanſtat*) : Corona, *ſive* Stephanopolis (*Cronſtadt*) : Piſtricia (*Nerſenſtadt*). Segesvvaria (*Scheſburg.*) : Megies (*Mydwiſch*) : Zabeſus (*Zaatz*) : Claudiopolis, *ſive* Coloſvvaria (*Clauſenburgk*) : *His adjicitur* Alba Iulia. (*Weiſſenburgk*) : *Bethlehemi Gaboris Principis quondam ſedes.*

VVala-

VValachia *alia* major *eſt*, *quæ* Moldavia *dicitur*, *cujus præcipua urbs eſt* Soczava, *ſedes Vaivodæ*, *reliqua ſunt* Margoſeſt *&* Tariſto: *alia minor*, *quæ* VValachia *dicitur*, *cujus caput eſt* Targoviſco, *ſive* Torvis, *ſedes Vaivodæ: reliqua* Dembrovvitza *&* Braila.

Ad extremam Valachiæ oram ſita eſt *Beſſarabia*, cujus præcipua opida *Kilia*, *Gineſtra*, *Chermen*.

CAP. VII.

De HUNGARIA, POLONIA, TARTARIA & MOSCOVIA.

H*Ungariam Danubio diviſam*, *nos dividemus in partes duas*, Superiorem *&* inferiorem.

Hungariæ à Sept. Sarmatiam Europæam; ab Ortu Tranſſylvaniam Tibiſco; à Merid. Slavoniam Dravo diremptam habet; ab Occaſu Auſtriam attingit.

Superior verſus Poloniam tendit, *cujus urbes vel* in plano, *vel in* montanis.

In plano ſunt Poſonium, (*Preßburg*) *cum arce valida in præcelſo monte*; Filleck; Agria *cum arce* Erlavv; Varadinum (*Wardeyn*) *ad flu. Keres*; Temeſvvar ad *flu. Temez*; Chonad *ad flu. Marons vel Meriſch*; *Solnock ad flu. Tibiſcum*. Tokay, *&c.*

In montanis ſunt civitates (die Bergſtädte) Caſſovia, (*Kaſhaw*) Eperies, Leutsch, Nevvſol, Altſol, Kremnitz, Schemnitz, Czeben, Keſemarck, Nitria, Torna, *&c.*

Inferioris Hungariæ Metropolis eſt Buda (*Ofen*) *cum* Peſto *in objecta Danubii ripa*: Strigonium

(*Graan*;) Comorra *in inſula ejuſdem nominis ad Danubium*; Iaurinum (*Rab*;) Alba regalis (*Stuhl-weiſſenburgk*;) Veſperinum, (*Veſprin*;) Quinque Eccleſiæ (*Fünf-kirchen*;) Dotis, Pappa, Palota, Zigeth, *&c.*

Secunda capitis hujus pars eſt POLONIA; *quæ conſideratur vel* in ſe *tantùm*, *vel* in provinciis junctis.

In ſe conſiderata dividitur in Poloniam majorem & minorem.

Major Polonia à Sept. Boruſſiæ ac Maſoviæ; ab Ortu, minori Poloniæ; à Merid. Sileſiæ & Marchiæ; ab Occid. Pomeraniæ & Caſſubiæ vicina eſt, eamque mediam VVarta fluvius interſecat.

Major Polonia V. *habet Satrapias*, Poſnanienſem, Caliſchienſem, Siradienſem, Landſchicienſem *&* Ravenſem. *quibus accenſetur* Cujavienſis.

Poſnanienſis *habet* Poſnaniam *ad Wartam flu. &* Meſericium, *in finibus Sileſiæ, Marchiæ & Poloniæ.*

Caliſchienſis *habet* Caliſch, Gneſnam, Piſdri, Coninum, Schlupzcam *&* Colo.

Siradienſes *habet* Siradiam, Vieluniam, Petricoviam, (*ubi tribunal regium eſt, & jus dicitur menſibus hybernis, quemadmodum Lublini æſtivis*) Sadeck, Roſprzam, *&* Spicimiviam.

Lanſchicienſis *habet* Lanciciam *ad Bſuram fluv.* Orloviam, Conarcam, Breſiniam, Piateck, *&c.*

Ravenſis *habet* Ravam, Sochaczovviam, Goſtynin, Gabin, *&c.*

Cuiavia *ſive* VVladislavvia, *duas contionet*

et Satrapias, Breſdenſem, *in qua* Radſcho-va, Cruſvvicium, Covolavia; *&* Inoſladienſem, *in qua* Inovvlocz, Bidgoſchia (*Bremergk*) *&* Dobrin.

Minor Polonia tribus *definita eſt Satrapiis*, Cracovienſi, Sandomirienſi *&* Lublinenſi.

Cracovienſis *habet* Cracoviam, *& opida* Biecz, VVonincz, Sandecz, Lelovv, Xyas, Proſſovvitz:

In hac Cracov. Satrapia eſt etiam Sileſia Polonica, *cujus tria ſunt territoria*, Oſvvecinienſe, Satorienſe *&* Severienſe,

Sandomirienſis *Satrapia habet* Sandomiriam, *præterea ſunt in ea*, Checiny, Korczin, VViſlicia, Pilzno, Opoczno, Radomia, Poloniec, Zannichoſt, Zarnovv, Malogoſt, *&c.*

Lublinenſis *Sartrapia habet* Lublinum, *& opida* Caſimiriam, Lulovv, Parcovv, Urzendovv, *&c.*

Provinciæ, quæ Poloniæ ſunt junctæ, *numerantur ſequentia.*

I. ROXOLANIA non MOSCOVVITICA, *quæ &* RUSSIA, *ſive* RUTHENIA NIGRA *ſeu* MINOR *dicitur.*

Hæc hactenus Magno Duci Muſcoviæ non paruit, & citra Boriſthenem eſt ſita, partimque ad regnum Poloniæ, partim ad Ducatum Lithuaniæ refertur.

Ruſſia Polonica ab Ortu & Sept. partim Lithuaniam, Ruſſiam & in ea imprimis Volhiniam, partim Podoliam; à Merid. Tranſſylvaniam; ab Occaſ. minorem Poloniam habet: *dividitur* in V terras, *in* HALICIENSEM, *ubi* Haliez *ad Dnieſtr. fluv.* LEOPOLIEN-

LIENSEM, *ubi* Leopolis (*Reuſch-Löwnberg*) PREMISLIENSEM, *ubi* Przemyſl. BELSENSEM, *ubi* Belz, *&* CHELMENSEM, *ubi* Chelm.

Ruſſia Lithuanica quæ ſita eſt à Sept. inter Polocenſem & Bielſenſem, ab Ortu inter Smolenskenſem & Severienſem Ducatus & Circaſſos populos; à Merid. Podoliam Bug fluvio diſtinctam; ab Occaſ. partim minorem Poloniam, partim Maſoviam habet, *complectitur Palatinatum* BRESSIENSEM, *ubi* Breſſia *ad Bug flu.* VOLHINIAM, *ubi* Luſuc *ad Ster flu.* VVlodzimierz *ad Lug fl.* Krzemieniec. PALATINATUM KIORDIENSEM *ubi* Kyovia, *ad Boriſthenem*; MIECISLAVIENSEM, *ubi* Mieciſlavia, Dambrouna, Copycz, Sklou, Mohilou, Bychou, Reczycza Striſin; VITEBSSIENSEM, *in quo* Vitebsk *ad Dunam fl. &* Orsha *ad Boriſth.*

2. PODOLIA, quæ à Sept. partim Volhiniam, partim Kiovienſem terram; ab Ortu campos Tartaricos & Turcicos habet; à Merid. utrique Valachiæ jungitur, reliquum latus Halicienſis & Bielſenſis terra, nec non pars Volhiniæ claudit, *Præcipuas civitates habet* Kamieniec, Bar, Chmielnik, Braczlavv, VVinnica, Czudnovv, Oczakovv, *quod Tartari tenent.*

3. LITHUANIA, à Sept. Ort. & Merid. Ruſſiam Lithuanicam; ab Occaſ. partem Maſoviæ, Pruſſiam-Samogitiam, Curlandiam & Livoniæ partem habens, *dividitur in* IV *Palatinatus*; *primus eſt* VILNENSIS, *ubi* Vilna *Metropolis*; *hic tres ingentes diſtrictus continet*,

tinet, Oſnamienſem, *ubi* Oſmiana; Braſla-vienſem, *ubi* Braſlavv *non longè à Duna fluvio*; *&* Vilkomirienſem, *ubi* VVilKomirz *ad Swiſtam fluv.*

Secundus Palat. eſt TROCENSIS, *in quo* 4. *diſtrictus*, Grodnenſis, *ubi* Grodno; Kavve-nenſis, *ubi* Kovvno *præcellenti mulſo clarum opidum*; Lidnenſis, *ubi* Lida; *&* Upicenſis, *ubi* Upita.

Tertius Palatin. eſt MYNCENSIS, *ubi* Mynsko; *hic unum diſtrictum habet* Recicien-ſem, *ubi* Rzeczki, *reliqua opida ſunt* Rakavv, Lohoiſco, Boriſſou, Keidanon, Svvislocz Bodroisko *&* Odrazko.

Quartus Palat. eſt NOVOGRODENSIS, *in quo* Novogrodek *& habet duos diſtrictus*, Slo-nimencem, *ubi Slonim*; *&* VVolgovviſcen-ſem, *ubi* VVolkovviska *ad Ros fluvium.*

4. *eſt* SAMOGITIA, quæ ab Occaſu con-tigua eſt Lithuaniæ, Livonibus & Boruſſis intermedia, nulla ferè urbe inſignis, *cujus Metropolis eſt* Roſiene *ad Dubiſſam fl.*

Gens adhuc Idololatriæ Ethnicæ dedita eſt, barbara, in humilibus caſis habitans, ter-ramque ligno non ferro ſcindens. Vide *Atlantem majorem in Lithuania* de ridiculo-ſo eorum matrimonio.

5. *eſt* LIVONIA, hæc inter nervam & Dünam fluvios incluſa; per illum à Sept. & ortu à Moſcovia; per hujus partem à Merid. à Lithuania & Samogitia; ab Occaſu à Cur-landia dirimitur. Aliàs ab Occaſu per mare Balthicum Daniæ ac Svediæ, & à Sept. per ſinum Ruthenicum Finlandiæ objicitur.

Hæc

Hæc dividitur in tres provincias, linguis ut locis à ſe invicem diſtinctas, nim: in ESTIAM, LETTEAM *&* CURLANDIAM.

ESTIA *diverſos habet diſtrictus, quorum nomina ſunt.*

1. Harria, (*Harnlandt*) *in qua eſt* Revalia;
2. Viria, (*Wirlandt*) *in qua* VVeiſenburg, Tolsberg, Borchholm.
3. Allantakia, *ubi* Nerva *&* Nevv-Schloſs.
4. Odenpoa, *in qua urbs mediterranea* Derpt, VVernebec, Helmet *&* Ringen.
5. Iervia, *ubi* VVeiſſenſtein, Lais, Overpolen *&* Vellin.
6. VVikkia, *ubi* Hapſeel, Leal, Lode *&* Parnovv.

LETTEA, *urbes habet* Rigam *cum munimento* Dunamunda *duobus Rigâ milliaribus diſtans*, Kockenhauſen, Creitzburg, Duneburg, *ad Dunam fl. ſita. Item* VVenden *&* VVolmer. *ad Treideram flu.*

CURLANDIA *&* SEMIGALLIA; *in illa ſunt* Goldingen, Candavv VVindavv, Durben, Schrunden, Grubyn, Pilten, Amboten, Haſenpot.

In hac, Mitovia, *aula Ducum Curlandiæ*, Selburg, Bauſchenburg, Dobelin, Dalen, *&c.*

VI. *eſt* MASOVIA quæ latere Sept. & Orientali Lithuaniam; Meridionali Sendomirienſem & Ravenſem Satrapias; ab Occid. Dobrinum & Boruſſiæ Ducalis partem ſibi contiguam habet: *in duas Satrapias diſtributa, in* Polocenſem, *ubi* Polotzko *ad Viſtulam*; *&* Cirnenſem, *in hac eſt* VVarſavvia *Regis domicilium*, Lumbſe *&* Pultovvsky *ad*

Narew

Narew flumen. Kamieniecz *ad Buck fluv.*

VII. *eſt* PODALASSIA,*inter Maſoviam, & Lithuaniam ſita, dividitur in duos deſtrictus, in* Bielcenſem *&* Brogicinenſem : *in ea ſunt* Bielsko, Auguſtovv, Tykoczyn.

VIII. *eſt* BORUSSIA,(hæc à Sept. mare Balticum; ab Ortu Lithuaniam & Curlandiam; à Meridie Maſoviam & Cujaviam; ab Occaſ. Pomeraniam citeriorem, Stolpenſem ſcilicet habet, & dividebatur olim in XII Ducatus;) *quæ olim in* XII *Ducatus dividebatur; hodiè verò duplex eſt*, REGALIS *&* DUCALIS. *In* Regali *ſunt* Dantiſcum, Thorunium *&* Elbinga.

Dantiſcum *totius Europæ granarium, & Emporium munitionibus benè cuſtoditum eſt. Ei ſeptem præfecturæ adnumerantur*, Schlochovienſis, Tuchlovienſis, Succenſis, Derſavienſis, Zuckovienſis, Puczenſis *&* Mirakovvienſis.

Thorunium *in Culmenſi territorio, ubi* Culma, *olim Metropolis; ei accenſetur* Michalovienſe *territor: ubi* Strasburga *&c. Sub* Culmenſi terra VIII *præfecturæ ſunt*, Brodnicienſis, Grudentina, Redinenſis, Golubenſis, Roggenhauſenſis, Brattianenſis, Covalienſis *&* Cobiivanenſis, *&c.*

Elbinga *in Mariæburgenſi ſatrapia, nitida urbs, habet* Mariæburgum, *ubi caſtrum celeberrimum, & quatuor inſuper præfecturas in ſuo Palatinatu, nimirum* Stumenſem, *ubi Stuma;* Mevenſem, *ubi Meva;* Gneovienſem, *&* Stargardenſem, *ubi* Stargard.

BORUSSIA Ducalis cui à Sept. limes eſt mare

mare Balthicum cum lacu Curovienſi & ora Curlandiæ, ab Ortu Samogitia & pars Lithuaniæ; à Merid. Maſovia; ab Occaſu regia Boruſſia: *in* V tractus *dividi poteſt, nimirum, in* eos qui vicini ſunt regiæ Boruſſiæ, qui mari, qui Lithuaniæ, qui Maſoviæ, & qui in medio inter iſtos omnes ſunt poſiti.

Regali Boruſſiæ *vicina eſt* Pomeſania, *inter Culmenſem & Mariaburgenſem Satrapias ſita, &* Hokerlandia, *ad quam præter* Hollandiam, Salfeldeum, Morunga, Oſterroda & Lubenidium *referri poteſt.*

Mari *vicinæ ſunt* Natanginum, Sambia *&* Sudinum.

Lithuaniæ *vicini duo ſunt tractus* Nadravenſis, *cujus præcipua urbs eſt* Inſterburgum, *&* Salavenſis, *in quo ſita eſt* Ragneta *&* Telſa, *quibus annumerari poteſt* Memmella.

Maſoviæ *vicina certum nomen non habet; niſi* Galindiam *eam vocare velis: præfecturas habet plurimas, inter præcipuas ſunt* Likenſis, Soldavienſis, Galgenburgenſis, Neidenburgenſis, Ortelsburgenſis, Ioannisburgenſis, Paſſenheimenſis, Hohenſteinburgenſis *&c*, vaſtæ, amplæ, deſertæ & imperviæ in iſtis locis ſunt ſylvæ, per quas maxima pars Boruſſiæ illius à Maſovia diſtinguitur.

In medio ſive meditullio Boruſſiæ ducalis ſita eſt Barthonia, *ubi* Bartenſtein, *in quo theſaurum Boruſſi ſuum habent reſervatum*; Velavia, Friedlandia, *&c.*

Tertia hujus Capitis pars eſt TARTARIA MINOR, *ſive* Przecopenſis, *ad differentiam Majoris Tartariæ, quæ in Aſia ſita eſt. Hæc* *conti-*

continet præter Tauricam Cherſoneſum, *quidquid terrarum inter Tanaim, Boryſthenem & Sem fluvios videtur. Urbes in Taurica Cherſoneſo ſunt* Przecop, *ubi regia ſedes*, Caffa & Crym.

Extra Cherſoneſum ad oſtia Tanais eſt Aſſovv *Emporium, item* Oczakovv *ad oſtia Boriſthenis, de qua ſupra in Podolia. &c.*

Quarta hujus capitis pars eſt MOSCOVIA, quæ & *Ruſſia alba* vel *Major. Item* ROXOLANIA dicitur, magnique Ducatus titulum obtinet; ipſe magnus Dux appellatur *Czar*, h.e. Imperator. Fines habet ab Ortu Tartariam, ſive Sarmatias Aſiaticas, à quibus Tanai fluvio, Mæotide palude, & Volgâ fluvio diſtinguitur; à Sept. Oceanum glacialem, & ex eo ſinum Grandvicum; ab Occaſu Sueciam, Livoniam & Lithuaniam; à Merid. Poloniam, Daciam, Pontum Euxinum, & Tauricam Cherſoneſum. Longitudo ejus eſt à Promontorio *Lytarmi*, ſive *Cabo de* Oby, ad opidum *Czerkaſſey* ubi *Pſola* fluv. Boriſtheni ſe jungit, milliar. German. CCCLXXX; Latitudo incipit ab opido *Corelenburg* in confinio Finlandiæ & terminatur ad Obium flumen juxta oppidum *Lepin* milliar. Germ. CCC.

Moſcoviæ pars eſt juris Polonici, de qua ſupra, & quæ reſidua Magno Moſchorum Duci paret, cui tamen Poloni nuperis annis victorioſis armis partem aliquam ademere.

Quæ magno Moſchorum duci paret, ab ea, quæ juris Polonici eſt, maximam partem Boryſthene dirimitur, & MOSCOVIA *dicitur, nomen ſortita à Moſchovitarum regia, quæ Moſchovia dicitur ad fluv. Moſquam ſita.*

Urbs

Urbs ampla & populoſa, multis mill. ædificiis famoſa, ſed ligneis & lutoſis. Arx in ea dupla, altera *Kytaygorod*, *Bolſagorod* altera, quas ab una parte Moſcua, ab altera Neglina fluvii alluunt. Ad ſagittæ jactum inde eſt *Curia*, quæ *Opryzna* dicitur, hoc eſt ſeparata habitatio, à Ioanne Baſilide Anno 1565 extructa, in qua Magnus Dux cum præſidio 20000 vel præterpropter ſatellitum ſolitus eſt habitare. Pro his uti & exteris ad potandum proclivibus trans Moſcuam flu. oppidem *Nialeuki* exſtruxit, ubi illis ad nauſeam uſque potare eſt conceſſum. Urbs aliàs diviſa eſt in v. partes, 1 eſt *Kremelena-grod*, (aula Imperatoris) 2. *Kitay-gorod*. (urbs media) 3. *Tzar-gorod* (urbs Cæſarea) 4. *Skorodom*, (urbs exterior) 5. *Streletska ſloboda* (vicus militaris.)

Moſcoviam conſiderabimus uti ad IV *mundi plagas ſuis Ducatibus eſt cincta, ut aliquis in tam vaſto regno appareat ordo.*

Ad partem Orientalem *eſt* I. VLODOMIRIENSIS *Ducatus, in qua civitas* Vlodomiria *36. mill. Germ. Moſcovia diſtans*: 2, NOVOGRODIAE *inferioris ducatus, ubi Civit.* Niſinovegrod, *ad confluentes Occæ & Volgæ ſita, 100 mill. comm. à Moſcovia urbe diſsita.*

Ad Meridionalem *plagam, cingunt eam primò ducatus* RESANENSIS *inter Occam & Tanaim fluvios ſitus, in qua* Reſan *civit* 28. *mill. commun.* Colluga, 36. *mill. ad Occam fluv. ſitæ, à Moſcovia diſtant; pòſt, opidum* Tulla *ad confluentes Tullæ & Vpæ, 36. mill. à Moſcovia. Ad confluentes item Tullæ & Occæ ſitum eſt* Odojum

dojum *ſive* Odio *caſtrum, à quo Meridiem verſus eſt loci paluſtris* Mſeneck 60 *mill. à Moſcovia; caſtrum dirutum, quod vicinorum aſylum eſſe ſolet à Tartaris metuentium.*

Secundò VVOROTINENSIS *Ducatus, nomen habet à civitate* VVorotin, 39 *mill. à Moſcovia diſtante.*

Tertiò SEVERIENSIS *Ducat.* hic finitimum habet ab Ortu Verotinenſem & Reſanenſem Ducat. à Meridie campeſtria deſerta, à quibus per Sem fluv. diſtinguitur; ab Occaſu Lithuaniæ eſt contiguus, à quo Boriſthenes eum dividit; à Sept. Smolenskenſe & Moſcoviticum Ducatum attingit *in quo civitates* Novogrod, Sevversky 150 *mill.* Czernikovv, Potivvolo 140 *mill. à Moſcov.*

Ad partem Occidentalem *inter Moſcoviam & Lithuaniam eſt* 1. *Ducatus* SMOLENSKY *ad Boriſthenem ſitus*, 80 *mill. comm. à Moſcovia, in hoc præter urbem* Smolensko *tria ſunt opida illuſtria*, Drohobus 72, Viaſma 46, & Moſaiska 18 *mill. comm. à Moſcovia diſſidentia.*

2. *Inter Livoniæ & Lithuaniæ confinia imminet Moſcoviæ ab Occ. Ducat.* BIELSKIA, *cujus civitas* Bielha, *non procul à fluv. Duna*, 60. *mill. à Moſcovia.*

3. *Supra Bielskienſem Ducat. verſus Septent. Ducatus eſt* POLOCENSIS, *ubi* Poloczko.

4. *Duc. eſt* RESCHOVIENSIS, *ubi* Reſchovvia & Taropiecz.

5. *Duc. eſt* PLESCOVIENSIS, *ubi* Pleskovv.

6. *Duc. eſt* NOVOGARDIENSIS, *ubi* Novogardia magna.

Ad

Ad Septentrionalem *plagam plurimæ ſunt provinciæ in Ruſſia, ſed remotiſſimæ à regia Moſcovia, ita ut non ſatis ſint exploratæ; nimirum* CONDORA, PIETZORA, OCDORA, & IUGORIA. *Viciniſſimæ ſunt,* 1 *Ducatus* TVVERIENSIS, *inter Rſovienſem & Wlodomirienſem*; 2. ROSTOVVIENSIS, 3. IAROSLAVIENSIS, 4. SUSDALIENSIS.

Poſt has, viciniores ſunt 1. BIELEIESIORO, *hoc eſt album ſtagnum, quod non procul à Novogardia magna abeſt*; In lacu adſito ejuſdem nominis *Bielejezoro* arx eſt, ubi tanquam ad aſylum tempore belli theſaurum reponit Moſcoviæ Dux.

2. GALETZ, *quod Caſan regnum Tartari in Aſia attingit.* 3. VVOLOGDA, *quæ medium inter duo priora loca obtinet.*

Proxima ab iſtis eſt primò ab Oriente VVIATKA. *Secundò, in Sept.* USTIUGA. non procul hinc in denſis ſylvis eſt Iuhri opid. ad Mezenam fluv. in terra Iuhra, ex qua olim Ungari prodiiſſe feruntur, ut ſuprà meminimus.

Tertiò in Occaſ. DVVINA, *ubi emporia* Colmogro, S. Nicolai & Michaëlis Archangèli.

His remotiſsimis Roxolaniæ regionibus adjicitur ultima, quam à civitatis nomine PERMIAM *vocant. Tantum de hoc capite, & omnibus continentibus Europæ regionibus.*

CAPUT

CAPUT VIII.

De NORVVEGIA, SUEDIA *&* GOTHIA.

H*Actenus fuerunt Continentes Europæ regiones; ſequuntur* PENINSULAE, *nim.* NORVVEGIA, SUEDIA *&* GOTHIA.

Potuiſſemus ad continentes Europæ re-;iones *Iutiam* & *Scaniam* ſub imperio Dani-o ſitas referre, illam Holſatiæ, hanc Gothiæ icinam; ſed noluimus pacificum Daniæ re-num rumpere; Sponte hoc fecimus, non rravimus, quod benevolus lector nobis gnoſcet. *Norwegia* longo tractu Oceano ob-enditur; ab Oriente *Savonem* montem ha-ens, quem hodiè incolæ 4 nominibus di-;inguunt, quæ ſunt *Fille Fiell*, *Dofre Fiell*, *'uut Fiell*, *Skars Fiell*; à Meridie Daniam, ab)ccaſ. & Septent. Oceanum Germanicum : Septentrionalem.

Norvvegiam *conſiderabimus in ſe*, *&* *cum* *'ovincia cohærente* Finmarchia.

In ſe conſiderata V. habet præfecturas & Ar-:*s Regias, Regno Daniæ ultra duo ſecula indiſſo-ibili nexu & fide unitas: quæ ſunt* BAHUSIA, .GGERSHUSIA, BERGERSHUSIA, NI-ROSIA, *&* VVARDHUSIA.

1. BAHUSIA, *arx in rupe excelſa ad fines uecorum ædificata præfecturæ nomen dedit, in ua eſt opidum* Maſterland, *ſive* Marſtrand *in pulosa peninſula ſitum, nec non opida* Congel · Odovval *&c. præterea ſubeſt huic præfecturæ ·ovincia* VVichia (*vulgò Wyck.*)

 2. AGGER-

2. AGGERSHUSIA *ſub cujus præfectura eſt* Alſloa *ſedes Epiſcopalis* (*indigenis* Opſlo, *exteris Anſlo*) *huic exuſtæ, Sereniſſimus Rex Chriſtianus IV reſtituit novam urbem*, Chriſtianiam. *Subſunt ei*, Tonsberga; Fridrichſtadt, Saltzburg, Schin *vel* Schon. (*ubi ferri, cupri, & argenti fodinæ, & hæ ſub Sereniſſ. Chriſtiano IV Rege nuperè inventæ. verè dixeris has* Indias Septentrionales; *nam fodinæ argento adeò ſunt divites, ut maſſæ puri puti argenti extrahantur quatuor mille Ioachimicorum pondere & pretio, quod in Indiis Occidentalibus nunquam factum.*) Hammaria major & minor Tytemarchia & Hedmarck.

3. *Arx eſt* BERGERSHUSIA: *Ei ſubeſt* Berga, *clarum Norwegiæ emporium, & dives à mercatu piſcis* Bergenſis: *Item* Stafanger *opidum, & Inſula* Scutenes. *Reliqua quæ hanc præfecturam agnoſcunt, ſunt*, Sundhornleen, Nordhornleen, Soghne, Sunfiorde, Noordfiorde, Sundmerleen &c. Bergæ *quoque adnumerantur opidula* VValders, Eſterdal, & Roemſdal, *in continenti ſita.*

4. *Eſt* NIDROSIA, *à Nidero fluv. & Roſa, templi quod eſt nomen. Vulgò* Druntheim, *Olim metropolis Norwegiæ: ſub ſe habet plurimas & amplas præfecturas.*

5. *Eſt* VVARDHUSIA *verſus* Arctum *inſula* VVarda.

Provincia Norwegiæ cohærens eſt Finmarchia, *cum tractu maritimo* Trunſolen, *quibus præfectus Wardhuſienſis jus dicit; in illa civitas eſt* Jetaborg.

Sequitur SVEDIA, *quæ à Sept. mari Pietcaorike;*

zoriko; *ab Ortu Lappia*; *à Merid. mari Baltico*; *ab Occaſu Norwegia clauditur* ; *& ſinu Finnico, Boddicoque interluentibus in duas quaſi partes diſcriminatur. Regni caput eſt* Stockholmia: *palis ligneis ſuperſtructa in ſtagnis marinis ſita. Milliarib. aliquot inde diſtat verſus Septent.* Upſalia, *ubi Academia & verſus Merid.* Nicopen, *maritimum opidum.*

Provinciæ regni ſunt I. BOTNIA *utraque* Orientalis *&* Occidentalis, *quibus ſubſunt* Tornia, *ubi emporium* Tornia; Angrimania, *&* Corelia, *ubi* Corelenburg;

2. LAPPIA (*vulgò* Lappenland) *cujus pars Orientalis Muſcoviæ Duci* ; *Occidentalis Suediæ Regi paret.*

3. FINNIA *ſive* FINLANDIA *cujus duæ præcipuæ urbes ſunt* Abo, *ubi ſedes Epiſcopi, &* Viburg *in extremo ſinus Finnici receſſu, celebre emporium* ; *reliqua hujus regni, quia rarò ſalutantur, heîc omittimus.*

Reſtat GOTHIA *ſive* Gothlandt, *quæ vel* Occidentalis, *ſive* VVeſter-Gothia, *ubi* Scaa *&* Gothenburg; *cum arce propinqua* Elsborg; *vel* Orientalis *ſeu* Oſtro Gothia, *ubi* Lincoping; *vel* Auſtralis, *quæ &* Smalandia *dicitur, ubi* VVexo *&* Calmar, *arcem & portum habens ad fines Daniæ, &c.*

CAP. IX.

De Inſulis Europæ, *in* Oceano.

INſulæ in Europa ſunt vel in Oceano, *de quibus in hoc capite agitur* ; *vel in* mari Baltico, *vel in* mari Mediterraneo.

Inſulæ in Oceano, ſunt vel in Oceano Occidentali, *vel* Septentrionali *ſitæ.*

In Occidentali ſunt ANGLIA, SCOTIA, & HYBERNIA, *cum minoribus adjacentibus.*

Anglia à Septent. Scotiam; ab Ortu Belgium & Galliæ partem per Oceanum Germanicum & Britannicum diremptam habet; â Merid. Oceano britannico;.ab Occid. Hybernico clauditur. Longitudo ejus à promontorio *Waymouth* prope Dorceſtriam ad Oceanum Britan. ſe extendit ad *Barwykum* opidum in finib. Scotiæ ad Ocean. German. milliar. LXXX Germanic. Latitudo menſuratur ab opido *S. Davis* in Comitatu Pembrok, ad opid. *Iarmouth* in Norfolcia milliar. Germ. LX, Latitudo verò major eſt ab extremo Cornubiæ ſive Cronvvalliæ, *the Landes end*, ad promontorium *Sandwich* in in Cantio, milliar. LXX.

Anglia *dividitur in* LOËGRIAM *&* CAMBRIAM.

LOEGRIA *eſt vel ſuperior, vel inferior.*

Superior à finibus Scotiæ deſcendit ad utrumque Angliæ æſtuarium *the Washes* in mari German. & Sabrinæ fluvium in mari Hybernico.

Ejus provinciæ ſunt, 1. NORTHUMBRIA, *in qua celebriora loca*, Barvvijck *&* Nevvcaſtle.

2. CUMBERLANDIA, *vel* Cumbria, *ubi* Carlile, *reliqua opida ſunt*, Ceſvvike, VVirkinton, Bulneſſe, Perith *&c.*

Inter has duas provincias intercurrit *murus*, olim *Picticus* dictus à Pictonibus, qui incipit

cipit à Carlile in Cumbria & deſinit apud Nevvcaſtle in Northumbria, Limes Romanæ provinciæ fuit; cujus longitudo CXXII millium paſſuum. Opus Severi, qui, *Oroſii* verbo, partem Inſulæ à cæteris indomitis gentibus vallo diſtinguendam curavit. Vallum iſtud magna foſſa crebriſque turribus munitum; Murus VIII pedes latus, XIII altus fuit, *Bedæ* aſſertione: Ejus hodiè non ſolùm veſtigia, ſed etiam fragmenta in longa ſpatia porrecta & tantùm pinnis nudata exſtant, hodieque conſpiciuntur, teſtimonio *Camdeni.*

3. DUNELMENSIS EPISCOPATUS, *in quo* Dureſme *ſive* Dunelmum, Derlington, Standerope, Hartlepole, *&c.*

4. VVESTMORLANDIA, *in qua opidum primarium* Apallaba *hodie* Apelby, *item* Kandale *lanificio famam habens.*

5. LANCASTRIA, *in qua* Lancaſter, Mancheſter, Ormeskirke.

6. CESTRIA, *in qua* Cheſter, *ſive* VVeſtcheſter, *item* Finborrovv *&* Condate, *hodie* Congleton.

7. SALOPIA, *in qua* Schrevvsbury; *reliqua item*, Biſhops Caſtle, Ludlovv, Bridgnorth, Nevvcaſtle, Skithon, Holgot, Routon, *&c.*

8. EBORACUM, *in quo* Yorck, Doncaſter, Kingſton, *& alia, numerat enim* 39 *opida.*

9. LINCOLNIA, *ubi* Lincolne, Stanford, Grantham, Ancaſter, Spalding, Boſton, *&c.*

10. NOTINGHAMIA, *in qua* Nottingham, Schirevvood, Suthvvell, Nevvarke, Mansfeld, Blith, Soroby, VVorkenſop, *&c.*

11. DARBIA, *ubi* Darbey, S. Diacre, VVorkeſvvort, Bakevvel.

12. STAFFORDIA, *in qua* Stafford, Lichfeldia, Burton, Utceſter, Stone, Drayton, Baſſett, Tamevvorth, Vulfruns hampton, Theothenhall, VVeadesbirigh, *&c.*

13. LEICESTRIA, *in qua* Leiceſter, Longborrovv, Luttervvorth, Hinckley, Boſvvorth, *&c.*

14. RUTLANDIA, *in qua* Uppingham, Okehamia.

15. VVARVVICUM, *ubi* VVarvicke, Leamington, Uchindon, Harbury, Mancheſter, Coventry, Stradford.

16. VVIGORNIA, *vulgò* VVorceſtershire, *ubi* VVorceſter, Eovesham, Bromesgrave, Durtvvich.

Loëgria *inferior in Oceanum Britannicum procurrit; Ejus provinciæ ſunt* 1. NORTFOLCIA, *in qua* Thetford, Norvvich, Yarmouth, Aſchelthorp, Dis, Schetton, Skulton, Attleburgh, VVamburne, Lyne, Svvaffham, Nort-Elmeham, Dereham, VVimondham, Jeborrovv; *& alia, quæ numerum* XXVII *faciunt.*

2. SUFFOLCIA, *in qua* Sudbury, Ixning, S. Edmunsbury, Bretenham, Hadley, Ipsvvich, Debenhamia, Oreford, *&c.*

3. ESSEXIA, *in qua* Maldon (*olim Camolodunum*) Colcheſter, Leiton, Beamfleott, Leeg, Rochford, Angre, Raleg, Dunmovv, Plaiſſy, Chelmerford, Ithancheſter, Earles; Colne, Barklovv, VValden, *&c.*

4. MIDLESEXIA, *in qua* Londinum, *totius Britanniæ compendium; reliqua ſunt*

Uxbridge,

Uxbridge, Draiton, Stanes, Radeliff, *&c.*

5. CANTIUM, *vulgò Kent, cujus urbs primaria eſt* Cantuaria (*Canterbury*) *in qua Archiepiſcopi ſedes; Reliqua ſunt* Dovern, Hith, Rumney, Sandvvich, Graveſend, Rocheſter, Reptaceſter, *&c.*

6. SURRIA, *in qua opida* Godelminge, Ockley, Effingham, Kingſtone, Merton, Croydon, Beddington, VVimbledon, VVandleſvvort, the Bourrough, *vel* Southvvorke.

7. SUTHSEXIA, *in qua ſunt opida* Chicheſter, Arundel, Levves, VVinchelſey, *&c.*

8. SOUTHANTONIA, *in qua* Southhamton, VVintonia *ſive* VVintcheſter. Ringvvord, Chriſt Church, VVhorvvell, Andover, Rumſey, Portſmouth, Cingſclare, Odiam, Silceſter, *&c. numerat opida mercatoria* 18.

9. DORCESTRIA, *in qua* Dorcheſter, Birt-Port, Lime, VVeymouth, Poole, VVarhavv, Schiburn, Sturminſter, VVinburne, *&c.*

10. DEVONIA (*vulgò Denshire,*) *in qua* Exceſter, Plimmouth, *ubi portus celebris, Franciſci Draci patria;* Lidſton, Plimpton, Modbery, Dermouth, Exminſter, *&c.*

11. CORNUBIA, *quæ &* Cormvvallia; *in qua opida* Heilſton, Peryn, Arvvenak, Truro, Grampound, Fovvy, Leſtuthiel, Leskerd, Bodman Saltashe, S. Iees, S. Colombs, Padſtovv, Stovv, Straton, Tamerton, Lanſtuphadon *& portus celebris* Faulmouth, *&c.*

12. SOMERSETUS, *in quo* Briſtolia, VVelles, Bathe *ob aquarum calidarum ſcaturigines.*

13. VVITLONIA, *in qua* VVilton, Malmesbury, Crecklade, Calne, Chippenham, Trubrighd, Sarisbury, Marleborovv.

14. BERCERIA (*vulgò Barckshire*) *in qua* Farendon, Abbendonia, VVantage, VVallingford, Hogerford, VVidehay, Nevvbury, Reading, Biſtleham, Maidenhead, VVindſoore, *&c.*

15. GLOCESTIA, *in qua* Gloceſter *ad Sabrinam* fluv. Tevvkesbury, Deorhiſt. Campden, VVinchelſcombe, Circheſter, *&c.*

16. OXONIUM, *in qua* Oxford, *ubi Academia, (collegiis* XVI, *&* VIII *aulis inſtructa. It. opida* Blabac, Barford, Minſterlouell, VVhitney, VVoodſtock, Bambury, Burceſter, Tama, Dorcheſter, VVatlington, *&c.*

17. BUCKINGHAMIA, *à fagis*, bůcken *Saxonicâ lingua*; *in hac ſunt* Buckingham, Marlovv, Higvvicham, Colbroke, Amirsham, Crendon, Stony, Stratford, Oulney, Nevvport, Panell.

18. HERTFORDIA, *in qua* Hertford, VVatlingſtreat, (*Tacito Verulamium*) *cujus loco hodiè* S. Albans *opidum floret*, Roiſton, Aſchvvell, Biſchops Startford, *&c.*

19. BEDFORDIA, *in qua* Bedford, Odil, Bletnesho, Eaton, Dunſtable, *&c.*

20. NORTHAMPTONIA, *ubi* Northamton, Brakeley Dorceſter, Grafton, Daventrey. VVedon, Higham, Oundale, Peterboro, VVelledon, *&c.*

21. HUNTINGDONIA, *in qua* Huntinghdon, S. Jues, S. Needes, Cunnington, *&c.*

22. CANTABRIGIA, *in qua* Cantabrigia, *ubi Academia* XIV *Collegia habens*; *inſuper opida in illa ſunt*, Roiſton, Roch, Burvvel, Elye.

Hactenus de Loëgria; *ſequitur* CAMBRIA *ſive* VVALLIA.

Provincia hæc primogenito Regis Angliæ paret, qui VValliæ Princeps dicitur, ut primogenitus in Gallia Delphinus. Nos provinciam hanc explicaturi inchoabimus à Comitatu Pembrok, & ratione mappæ circuitum faciemus uſque ad Flintshire, ut uno quaſi oculo ſitum lector citò emetiri poſſit.

Cambræ *provinciæ ſunt*, 1. PEMBROCHIENSIS *in qua* Pembrok, Tenby, Harlordvveſt, Menevia *ſive* S. Davids. *& portus* Milfordhaven, *qui inter Europæos tutior cenſetur.*

2. CAERMARDENIA, *(Latinis Maridunum) in qua* Caermarden, Kidvvelly novum & vetus.

3. GLAMORGANIA, *in qua* Landaff, Caerdiffe, Covvbridge, Neath, Svveynſey, Loghor.

4. MONUMETHENSIS, *in qua* Monmuth, Chepſtovv, Abergevenny, Nevvport, Iſca.

5. HEREFORDIA, *in qua* Hareford, Lemſter, VVebleja, Ledbury, Roſſe.

7. RADNORIA, *in qua* Radnor.

7. BRECHINIA, *ſive* Brecknockshire, *in qua* Brecknock, Buelth, Hay Buelth.

8, CARDIGANIA (Ceretica) Cardiganshire

ſhire *Anglis*, *in qua opidum* Cardigan, Aberiſtvvith.

9. MONTGOMERIA, *in qua* Montgomery, Lanvvilling.

10. MERIONITHIA, (*Mervinia Latinis*) *in qua* Harlech *caſtrum munitum*; Traithmaur *&* Trait Bocham *duo aſtuaria*, *majus & minus*.

11. CAERNARVANIA (*Anglis Caernarvonshire*) *Latinis Snaudonia & Ardonia*; *In hac eſt* Bangor, *vide* Camdenum.

12. DENBIGIA, *in qua* Denbigh, *&* Ruthyn.

13. FLINTENSIS *provincia*, *Anglis* Flintſhire, *in qua opid.* St. Aſaph, Flint, Ruthlan.

Hæ omnes de Anglia dictæ provinciæ à Regibus titulo Comitatus ſunt donatæ, quos *Shires* appellant.

INSULAE MINORES *Angliæ adjacentes ſunt* V:

1. MONA, (*Anglis* the Yle of Man.)

Jacet inter Boreales & Britanniæ partes; longitudo ejus eſt à Sept. in Meridiem xxx, latitudo quâ maxima eſt, xv, quâ minima VIII, milliar. Italicorum.

Opidorum præcipuum eſt Ruſſin, *Deinde* Duglas, *ubi portus commodus & mercatu celebris. Ad Occid. eſt* Balacury, *Epiſcopi ſedes*, *It* The Pyle, *munimentum in Inſula propè adſita*; *ſicut ad Auſtralem plagam eſt Inſula parva*, The Calf of Man *dicta*.

2. ANGLESIA, *in mari Hibernico Angliæ propinquior*, *& in ea Wallia*, *ubi Comitatus Caernavan*; *Opidum primarium eſt* Beaumariſh,

riſh, *deinde* Nevvburge *&* Aberfravv, *cum promontorio* Holyhead, *&c.*

3. VECTA *ſive* VECTIS, *Vulgò* VVight in Oceano Britannico prope Southamtoniam ſita; longitudo ejus inter Ortum & Occaſ. xx mill. paſſ. latitudo XII mill. paſſ. eſt, altero latere ad Boream, ad Auſtrum altero converſo.

Opida celebriora ſunt Nevvport, Brading, Nevvton, Jarmouth, Scharpnode, *duo caſtella*; VVorſley, VVeſtcouvve *&* Eaſtcovve, *in faucibus Neaporti* Sandham *caſtrum.*

4. *Eſt* GARNESEY Hæc Inſula ut & proxima *Ierſey*, olim ad Normandiam relatæ fuerunt, ubi etiam earum ſitus eſt, in Canali Anglico ſive mari Britannico intra Britanniam & Normandiam. *Opidum habet* S. Petri.

5. *Eſt* JARSEY, *in quo caſtrum munitiſſimum* Montorguel, *colli impoſitum, quod habet præfectum, qui univerſæ Inſulæ jus dicit.*

Tantum de ANGLIA: *Sequitur* SCOTIA; cujus termini ſunt à Sept. Oceanus Deucaledonius & Orcades Inſulæ, ab Occaſ. mare Hibernicum & Hebrides Inſulæ; à Meridie Tueda, Eſca, & Solvveja fluvii cum monte Cediotâ; ab Ortu mare Germanicum. Longitudo ejus eſt à Meridie, ubi Promontorium *the Mule* ſive *Galloway*, Hiberniam verſus, in Septentrionem ad Promontorium *Dunsbyheat* verſus Orcades, milliar. German. LXX; latitudo ab Occaſu, ubi promontorium *Ardermouthead* propè Inſulam *Mulam*; in Ortum ad promontorium *En-*

guhan eſt milliar. Germ. L.) *Omnem autem Scotiam* Grampius mons *ab Occaſu in Ortum tendens, in duas dividit partes; ita ut altera ſit* Septentrionalis; *altera* Meridionalis: *utriuſque videbimus* Provincias *cum* Inſulis adjacentibus.

SCOTIAE Septentrionalis, *ſequentes ſunt provinciæ.*

1. STRATHNAVERNIA, *in qua aliquot caſtra verſus Orcades.*

2. CATHNESIA, *in qua promontorium* Dunesbe, *&* Girnego; *nec non* Catnes *&* Ackyrgill *caſtella ad mare Germanicum.*

3. SUTHERLANDIA, *in qua* Dorno *&* Clyne *maritima opida*, nihil hic memoratu dignum propter montes candidi marmoris, cujus uſum, quia luxuriei ſunt ignari, incolæ ignorant.

4. ROSSIA, *in qua* Tayn *ad fl. Tayn*, Tarbart, *&c.*

5. MORAVIA, *vulgò* Muray, *ubi* Elgin, *ad Loxiam fl.* Spyne *caſtell. &c. &* Neſſum.

6. LOQUUHABRIA, *in qua* Kyntail.

7. ABRENETHEA, *nunc* Strathdee, *in qua* Aberdon, *ubi Academia.*

8. ANGUSIA, *in qua* Brechin.

Scotiæ Meridionalis *ſequentes ſunt provinciæ;*

1. PERTHIA, *in qua* Dunckel.

2. FIFA, *ubi* fanum S. Andreæ. Cuprum, *&* Abrenethium.

3. STRIVILINGIA, *in qua* Sterling *&* Dunblain.

4. CUNINCHAMIA, *in qua* Yrvven *&* Ayr.

5. CLI-

5. CLIDESDALIA, *in qua* Glaſquo, Lanryck, Hamilton *caſt.*

6. GALLOVIDIA, *in qua promontorium Scotiæ extremum* Gallovvay.

7. LAUDONIA, *in qua* Edynburgum, *regia ſedes & totius regni caput, ſitu editiore inter montes, ut Praga in Bohemia; Item* Dunbar, *&c.*

8. MARCIA, *in qua* Bervicum *maritimum opidum,* Hovvyn *caſtrum,* Kelſo, *&c.*

Inſulæ *Scotiæ adjacentes ſunt* HEBRIDES, *&* ORCADES.

Hebrides *in mari Deucaledonio ad Scotiam Occidentalem ſunt ſitæ, quarum numerus eſt* XLIV, *e quibus præcipuæ ſunt*, Leviſſa, Euſta, Skye, Mula, *&* Ila.

ORCADES (*vulgò* Orkney *numerantur* XXX *& amplius, quarum caput* Pomona *eſt, in qua* Kirkvval.

Sitæ hæ ſunt ad Septentrionalem Scotiæ plagam, è quibus ſerpentes & venenoſa animalia natura ejecit. Incolæ utuntur linguâ Gothica, quia Gothi has olim tenuerunt, & ab omni antiquitatis memoria pars Norvegiæ regni fuerunt, ad quod etiamnum pertinent. Nam Rex Daniæ & Norvegiæ nunquam ſuo juri in eas renunciavit, quidquid contrà Hector Boëthius, Buchananus, aliive archivorum Regum ignari ſtatuere videantur. Sed Chriſtiano primo Rege Daniæ & Norvvegiæ Inſulæ Orcades hypothecatæ fuerunt, & jure antichreſeos Jacobo III Scotorum Regi propter dotem filiæ Margarethæ quinquaginta mill. flore-

norum Rhenenſ. reſtantem conceſſæ, quas jure reluitionis ſeu repignorationis Rex Daniæ & Norv. oblatâ dicta ſumma, ſæpius repetiit, & ſecundum puncta matrimonialia Scotor. Rex eas reſtituere ſemper tenetur proprietario Domino Reginim. Daniæ & Norvvegiæ.

Ita ſe habet Scotia; *ſequitur* HIBERNIA, *ſive* Irelandt.

Hæc undique Oceano clauditur, & ab Ortu Angliæ, tum & Scotiæ parti obverſa eſt. Longitudo ejus maxima eſt milliar. German. LX; latitudo autem XXX.

Provinciæ ejus ſunt, I. ULTONIA *ſive* Ulſter, *in qua opid. primarium eſt* Armagh, *ſedes Archiepiſcopi, &* Doun.

Aliàs Ultonia dividitur in citeriorem, & ulteriorem: Citerior tres continet comitatus. *Louth, Down* & *Antrimme*: Ulterior VII, *Monahon, Teroen, Armagh, Colrane, Donegall, Fermanagh* & *Cavan*.

2. CONNACHIA, *quæ in* VI *Comitatus distribuitur*, Clariæ, Letrimmæ, Galvveiæ, Reſecomin, Majo, Sligô; *urbes primariæ ſunt* Galvvey *&* Clara.

3. LAGENIA, *Anglis* Leynſter,) *in qua primaria urbs* Dublinia, *regni metropolis, ſedes regia, & Archiepiſcopalis, cui pro illuſtrandis ſtudiis Regina Eliſabetha adjecit Academiam, altera eſt* VVexford.

3. MOMONIA (*Anglicè Munſter*) *in qua eſt* VVaterfordia, *non poſtrema Hiberniæ civitas, ubi portus tranquillus & tutus.* Limmiricum, *ad Sannonium fluvium.* Corcagia, *Anglis*

glis Korkekinſalia, Roſſia, Liſmoria, Clonmella, Caſſel *&c.*

Tantum de Inſulis in OCEANO OCCIDENTALI: *ſequuntur Inſulæ in* OCEANO SEPTENTRIONALI, *ſeu* hyperboreo*: quæ ſunt*; 1. ISLANDIA, à perpetua glacie nomen habet, aliàs & *Snelandia* à nive dicitur, poëtis *Thule* dicta & verſibus decantata. Longitudo ejus fertur CXLIV, latitudo LXV, milliar. Germanicor. Dividitur ſecundum IV mundi cardines in Oriental. Merid. Occidental. & Septentrionalem. *Vrbes præcipuæ ſunt* Halar *&* Skalholt, *ubi Epiſcopi & ſcholæ. Deinde arx regia* Beſtede, *quæ præfecto Regio, quem Rex Daniæ & Norwegiæ eò mittit, cui hæc Inſula paret, domicilium præbet. Inſuper mons* Hecla *ſempiterno æſtuans igne, non procul inde ſulphuris fodinæ.*

2. GROENLANDIA, *Inſula magna ſed magnam partem adhuc incognita. In litora cognita Rex Daniæ & Norwegiæ optimo jure, ut & in reliqua Septentrionalia exercet imperium, quippe ſunt Inſulæ multa ſæcula ad Norvegiam pertinentes, licet ſint aliqui qui nullo juris fundamento uſurpare hanc inſulam inſcio & inſalutato Rege audent. Ibi montes*, Spitzbergen, *quibus prope balænarum dives captura.*

3. FRISLANDIA *à Meridie oppoſita Groenlandiæ, ab intenſo frigore nomen habet; Incolæ piſcaturâ rem faciunt. Imperium cognoſcit antiquitus Regis Norvegiæ, licet ſint qui Anglo illam attribuant.*

FARRAE *inſulæ, numero* VII, *præcipuum oppidum eſt* Farre.

5. SEE-

5. SCETLANDIAE *inſulæ*, *ſive* HETLANDIAE, *quæ Regi Daniæ & Norveg. abſolutiſſimo jure ſubjectæ ſunt.*

6. NOVA ZEMBLA., *Inſula ſub gradu* LXXV *altitudinis, inclementiſſimi aëris, intenſiſſimique frigoris, hominibus vacua & campis graminoſis, urſis verò & carni-voris beſtiis plena.* Vide navigationes Batavorum, &c.

CAPUT X.

De Inſulis in Mari Baltico.

IN *mari Baltico eſt nobiliſſimum* DANIAE *regnum, omnibus Europæis gentibus cognitum & pervium; Sinubus marinis variè interciſum, conſtans partim ex* Inſulis, *partim ex* Peninſulis.

Regnum Daniæ undique mari alluitur, niſi quod ab Ortu æſtivo Sueciam; ab Occaſu æſtivo Norvegiam, & à Merid. Germaniam attingit. Diviſionem nos fecimus in peninſulas ſive regiones continentes, & Inſulas, ut ſepararemus Jutlandiam & Scaniam firmæ terræ in parte adjacentes ab Inſulis undique mari cinctis.

Peninſulæ *duæ ſunt, una* Orientalis, Scandia; *altera* Occidentalis Jutia, *ſive* Jutlandia.

SCANDIAM *videbimus cum conterminis* provinciis & Inſulis.

Scandia, quæ & *Scandinavia*, vulgò *Schonen*, & *Scania* dicitur, necnon *Schon-Dania* quaſi bella, pulchra Dania, à Septent. Norvegiæ ac Sueciæ finitima eſt, aliàs à mari allui-

alluitur, & per Oreſundam tum à Germania, tum à Schialandia ſive Zeelandia dirimitur. Longitudo ejus XVIII, latitudo XII cenſetur milliarium à promontorio Scaniæ cui nomen *Valſtèrboem*, ad opidum *Engelholm*, Hallandiæ vicinum.

Scandiæ *ſive* Scaniæ *primaria urbs eſt* Lundia (Lund.)

Heîc ædes Laurentiana cathedralis videnda; in qua tria viſu digna; *Crypta ſubterranea*, cui chorus ſuperſtructus; *Horologium*, & *altare* magnæ fabricæ.

Deinde Coronia (Landscrone) *civitas maritima cum arce à Chriſtiano III exſtructa.*

Malmogia (*Danicè* Malmoe, *exteris* Elleboge) *urbs arce, vallo ac foſsis probè munita; forum habet ſpatioſum & portum grandiorum navium capacem, ſed ab opido remotiorem.*

Helſingoburgum (Elſenborg) *arce in excelſo monte, ad celeberrimum Oreſundæ fretum, cui ex oppoſito reſpondet* Cronenburg *arx regia.*

Conterminæ *ejus provinciæ ſunt* HALLANDIA; *&* BLEKINGIA.

HALLANDIA ad Sept. habet Norvegiam; ad Occaſ. Sinum Codanum; ad Meridiem, Scaniam; ad Ort. Gothiæ partem. Longitudo ejus ſe extendit à promontorio *Kol*, (indigenis dictum *Hallands-Ars*) ad arcem ferè *Elsborg* ſub Suecis, mill. German. XVI. ſi litus legere vis.

In HALLANDIA *urbes maritimæ ſunt* Laholmia (*vulgò Laholm.*) Helmſte, *à Chriſtiano IV Rege non ita pridem munitum.* Valckenborgh *ad fluv. ejuſdem nominis.* VVarburgum (*VVaers-*

(Waerſbergen) munitum opidum cum arce, Suecis oppoſitum propugnaculum.

Præter has civitates habet portum *Conſbacenſem* & opidum *Consback*; reliqua ad *Monſterſundam* ſunt *Vlymenes*, *Goſervaer*, &c.

BLEKINGIA, *circumdata Sconia, Sueciâ, & mari Baltico. præcipua opida habet*, Drelborgh, Uſtede, Sandhamer, Chriſtianſtadt *à Rege Chriſtiano IV condita*; *inde non procul abeſt* Ahuſium (*Ahuys*) Selsborg, Elenholm, Rottenbuy, *&* Chriſtianopolis *à Rege Chriſtiano IV contra Suecorum Calmariam exſtructa.*

INSULAE *ad Scandinaviam referuntur*, 1. BORNHOLMIA, 4. *milliar. circiter à Scania in mari Baltico ſita, cujus longitudo* IV, *latitudo duor. milliar. Germ. eſt*; *Ejus opida ſunt* Nex *ad Ortum*, Rattenby *ad Occaſum.* Suaneke *item*; *cum arcibus binis* Sandvico *&* Hamershuſio. Inſula alioquin dives pecoribus, butyro, ſevo, lana, & frumento.

GOTLANDIA, (*vulgò Gutland*) *inter Sueciam & Curlandiam ſita*; *longitudo ejus fertur milliar.* XVIII, *latitudo* V. *In ea eſt urbs* Visbuy; nobiliſſima olim propter mercaturam in omni Septentrione; verùm hodiè antiquum ſplendorem in ruderibus tantùm oſtendit; arx ei adſita, Proregis Daniæ ſedes; Magnus ibi proventus è ſaxo (*vulgò Gottlanſe ſteen,*) & abietibus proceris, è quibus mali navibus accommodi fiunt.

Præter Visbuy *ſunt ibi* VVeſtergaru *& alii portus.*

3. OSILIA (*Vulgò Oeſel*) *Livoniæ finibus adſita*;

Longi-

Longitudo ejus eſt XIV, latitudo VII milliarium. Univerſa regno Daniæ paret; Hafniâ LXXX circiter milliar. diſtans. *In ea eſt* Areusburgum, *regia civitas & caſtrum munitum, cui præſidet Regius præfectus.*

Præterea ibi opida ſunt Oeſel, *verſus Occaſ. uti* Arensburg *verſus Ortum; &* Sonneburg *verſus Septentrionem ſita.*

Occidentalis *peninſula Daniæ eſt* JUTIA *ſive* Jutlandia, *quæ &* Cimbrica Cherſoneſus *dicitur.*

Iutia ab Occid. & Septentrione mari Germanico; ab Ortu Fioniâ in parte, & mari Baltico; à Meridie Eidera fluvio terminatur. Longitudo à Promontorio Schagen, Holſatiam verſus eſt LIII, latitudo XX milliar. German.

Peninſula hæc dividitur in Septentrionalem, *&* Meridionalem.

Septentrionalis *in quatuor Iuriſdictiones, ſecundum Epiſcopatus, ſubdividi poteſt: quæ ſunt* RIPENSIS, ARHUSIENSIS, VIBURGENSIS, *&* ALBURGENSIS.

RIPENSIS *Diœceſis habet Metropolim* Ripã *ad litus Occidentale, ubi munitum ſatis caſtellum.*

Portus unum milliare diſtat ad urbe; non longè indè abſunt inſulæ *Manu, Fanu, Rem, Silt. Foren, & Ameren,* nautis probe cognitæ. In hac Diœceſi Arces regiæ decem, nobilium centum, Parochiæ agrariæ CCLXXXII numerantur.

Ripam excipit I. Coldinga, *cum arce* Arnsburgh *à Chriſtiano III egregiæ hujus formæ, quam hodiè habet, auctore exſtructa.*

Huic

Huic propè eſt fluv. *Ripa*, utramque Jutiam ſeparans, cui impoſitus pons, (à quo vicinia *Broberrit* vocatur) Regi vectigalis, pervius quotannis quadraginta mill. bobus & amplius; nec non equis pari numero qui è Jutia per Holſatiam in Belgium & aliò venales educuntur, quorum in ſingula capita cenſus eſt deſtinatus. Hinc vires regni Danici in parte æſtimari poſſunt, tùm ad ſuſtentandos, tum ad debellandos homines. Et licet numeroſum hoc armentum aliis regnis largiatur, numeroſius tamen domi manet pro alimentatione & propagatione, tanta benedictio nulli Europæo regno contigit.

2. VVela *ad mare Balticum, platearum ſymmetriâ clara.*

3, VVarda

4. Ringcopia, *utraque fluvio eodem gaudens, qui in mare Germanicum infra hoc opidum labitur.*

5. *Opidum eſt* Halſterbroa, *&* 6 Lemviga.

ARHUSIENSIS *Diœceſeos caput eſt*, Arhuſienſium *mare adſitum Baltico, prope ſe habens Inſulam* Samſoe.

In hac Diœceſi arces v. parochiæ agrariæ CCCIV, & civitates VII numerantur.

2. Horſneſium, vulgò Horſens. 3. Randruſium, *ſive* Randerſen. 4. Ebeltud. 5. Grimſtadium. 6. Hobroa, *vulgò* Oruntbuii. 7. Mariagrum *ſive* Mariaker.

Inſulæ ad hanc diœceſin pertinentes, ſunt. 1. *Samſoe*, quæ 5 parochias habet. 2. *Hielmia* major, ſive *Grotholm*. 3 *Thuna*, ſive

Tons.

Tons. 4 *Melſa.* 5 *Ramſoa* , 6 *Endelavia*, 7 *Hiarnoa* , 8 *Kidtholmia.* 9 *Iordholmia.* 10 in Horſenſi ſinu ſunt *Aroa.* 11 *Gernoa.* 12 *Worſia.* Præter has Inſulas ſplendet arx regia *Scanderburgum* , & monaſterium *Emecloſter.*

VIBURGENSIS *Diœceſis* , *cujus caput* Viburgum.

Hîc ſedes eſt Epiſcopi, & tribunal triumvirorum, jus integrum annum dicentium in cauſis civilibus & criminalibus. Longitudo hujus tractus ab Ortu in Occaſum XII mill. Germ. eſt. continetque 3 civitates, 3 arces, & parœcias agrarias 218.

Reliqua opida ſunt, Nibe *&* Scheve.

Ad hanc Diœceſin refertur peninſula *Sallingia* ; Item Inſula *Leſſoa* in mari Baltico: *Fafferland* inter Thyam & Sallingiam: Item *Nidingum* ſcopulus in mari Balt. reſpiciens extremitatem Hallandiæ propè Elſeborg: Item *Haſelina* , & *Anholta*, vulgò *Anout.* Inſulæ navigantibus valde inſidioſæ, naufragiis non raro obvenientibus.

ALBURGENSIS *Diœceſios caput eſt* Alburgum.

In hac Diœceſi ſunt 6 opida, nobilium ſedes C. Parœciæ rurales 180, vel minus.

Deinde opidum Venſyſſel *in tractu Venſilienſi ad amnem Ry-aa , qui in Lymicum ſinum* (*vulgò* Lymford) *labitur.*

Venſilia *quaſi der Wendenſitz* , à Lymico ſinu ad promont. Scagenſe extenditur ad XIV milliaria, complectiturque tria præter Venſyſſeliam opida, quæ ſunt, *Seby* ad mare Balticum

ticum, *Horring* ad mare German. & *Scaga* promontorium. Inſulæ huic tractui annumerantur *Gryſholm. Hertzholm, Tydsholm*, &c.

Sequitur Hanherret *tractus, cujus longitudo* V, *latitudo duo habet milliar. Germanica.*

Tertius tractus eſt Thya, *ubi unicum opidum* Thyſted, *una arx* Orum, *unum cœnobium* VVeſtervvyck.

Inſulæ *ad hanc diœceſin referuntur*, 1. Hansholmia *in lacu Lymico.* 2. Oſtholmia. 3. Jegena. 4. Livolandia. 5. Egholmia. 6. Bodumna *peninſula.* 7. Morſungia, (*cujus longitudo* 4. *mill. Germ. latitudo* 2. *continet, in hac unicum opidum* Nikiobing. *Huic Inſulæ accedit* Aggeroa *inſula alia.*) 8. Tyrholmia, *cui adjacet* Otheſundæ *fretum, ubi* Otby.

Præter hos dictos tractus ſunt adhuc alii, quos calamus Autorum tamen vix tangit, quod dolendum in nobili hoc regno, ubi præmia doctos non deficiunt.

Hactenus de Septentrionali *Iutia*; *ſequitur* MERIDIONALIS *ſive* Sudjutlandt.

Longitudo ejus ab *Eidera* fluvio opidoque *Rensbergo* ad *Coldingam* opidum milliar. German. cenſetur XVIII, latitudo alibi VI. alibi VIII. Monere hic volo lectorem, me ſupra in capite de Germania ad Circulum IX meminiſſe civitatum aliquot Jutiæ Meridionalis; ſed Principum gratiâ hoc factum, qui circuli ejus membra ſunt; eas tamen proprium in locum heic repono, ut error evitetur.

Opida ejus præcipua ſunt, 1. Sleſvicum *ad fluvium* Sliam, *Ducatus iſtius caput; non procul inde*

inde abeſt arx Ducalis Gottorp, *Principis ſedes, ubi telonium numoſum à bobus è Dania in Germaniam euntibus.*

2. Eckelfurtum *in peninſula, ubi portus opportunus ad mare Balticum.*

3. Flensburgum *ad Baltici maris ſinum, qui* Flenus *dicitur; portum habens tam altum ut onuſtis navibus ad opidum uſque in longitudinem exſtructum, liber ſit acceſſus.*

Aër hic ſalubris, aqua ſcaturiens opidanis magnum fert commodum, in ædes & hypocauſta per tubos deducta; ædes non depreſſæ; ſed porrectæ & magnificæ; inhabitatoribus multùm benignis ornatæ, apud quos Jus hoſpitalitatis in obſervantia eſt. Aliàs opidum in valle ima ſitum arcem colli imminentem habet, cui præfectus Regius præeſt.

Ex hoc ſinu Flensburgenſi egreſſis occurrit inſula ALSA, *in qua arx magnifica* Sunderburgum *cum opido ejuſdem nominis, Ducis Holſatiæ in* Sunderdurg *ſedes; præterea in ea ſunt,* Nordburgum, Glucksburgum *Ducum domicilia*, Oſterholtum. Holla *&* Gamelgarda.

Inſula hæc quatuor tantùm milliar. habet longitudinem & 2 latitudinem, verùm multùm eſt populoſa, ſaltuoſa, feris abundans & paſcuis læta.

4. Haderslebia, *lautum non ita pridem opidum, ſed miſerè deformatum incendiis, necdum priori ſorti redditum, Arx in peninſula à Iohanne Holſato ædificari cœpta* (cui Hansburg nomen) *propè adjacet, quam Fridericus II*

Daniæ

Daniæ Rex Regiâ ſtructurâ, addito eleganti ſacello conſummavit

5. Huyſemum *ad mare Occidentale, ubi arx Ducalis.*

Huyſemo agro, parvo interluvio adjacet Inſula Strant, *unius & medii milliaris Germanici longa, nec minus anguſtior.*

9. Apenroa, *vulgo* Apenrade *ad intimum maris receſſum.*

7. Tonninga *non procul ab oſtio Eidoræ ſita.*

8. Tondarium *majus & minus ad mare Germanicum ſive Occidentale.*

Intra *Huyſemum* & *Tondarium* interjacet *Strand Friſii*, antiqui Friſiorum cultus tenaces; vicos habent *Breſtedam, Langehorn, Borlum*, &c. fluctuum vi modò deformes,

Tantum de PENINSULIS DANIAE; *ſequuntur* INSULAE, *quæ ſunt* SELANDIA & FIONIA, *cum inſulis minoribus unicuique cohærentibus.*

SELANDIA, *Inſula amœniſſima & opulentiſſima, longitudinem habet* XVIII, *latitudinem* XII *milliar. Germanicor. civitates, portus, arces, & Academias oſtentat, quas videbimus.*

HAFNIA *primas tenet*, ſita urbs ad Orientalem Inſulæ plagam, cui mare Balticum propinquum conciliat portum commodiſſimum, tutamque navibus ſtationem. Multa hic dictu digna, quæ exigua hæc charta non capit: præter *Regium domicilium* quod antiquitate & capacitate nulli cedit, & *Armamentarium*, ex vero dico, omnibus Europæis præferendum: Ibi arma terreſtri maritimoque bello neceſſaria eleganti ordine con-

concinnata; centum mille hominibus armandis ſufficientia. Claſſis licet integra inſtruatur, vix particulam hinc ademtam cernas; tubi ænei grandiſſimi ſtuporem incutiunt; ad ſummam, numero, quantitate, ordine & apparatu longè Venetianum Arſenale ſuperat Martis hæc officina. Propè abeſt ampliſſimum ædificium commeatui deſtinatum, ad quod portatoriæ, imò prætoriæ naves altiſſimi canalis commoditate commeatus recipiendi gratiâ, adpellere breviſſimoque tempore omni apparatu inſtructæ in altum ſolvere poſſunt. Promptuaria hæc ſunt & cellæ penariæ omnium Deorum manibus quaſi exſtructæ; Juppiter fulmina bellica, Neptunus navalia, Mars numeroſiſſima arma, Vulcanus loricas, manicas, ſclopos, glandes, lanceas, bipennes, clavas, enſes, romphæas, thoraces ferreos & reliqua ſuppeditarunt, quibus Ceres uberrimos commeatus junxit. Maximi verò Regis Chriſtiani IV. qui verè *Pater Patriæ* eſt, cuâ, induſtriâ, vigilantiâ, & beneficentiâ hæc & alia ædificia ſurgunt. Reſpice hortum ſeu viridarium Regium, propugnacula elata, pomœria ampliata, pontes ſublicios, Burſam mercatorum, granaria, ſtationes navium, ergaſterium, domum fuſoriam & reliquas fabricas: Sed quid hæc omnia ad ædificia ſacra? Symbolum potentiſſimo Regi eſt; REGNA FIRMAT PIETAS: en praxin! cum omnis Europa bello flagret & regna infirma ſtant; hic alta pax, hic ſtabile & firmum regnum fundamento *pietatis*, quam rex tot

ſacrarum ædium noviſſima ſtructura poſteritati commendat. Junge his Academiam, & alia, quibus enumerandis impar ſum. Urbi huic ſublicio ponte jungitur novum oppidum *Chriſtianshaven*, hoc egreſſus intras Inſulam *Amagriam* (*Amagh* vulgò) VI CIↃ paſſuum longam, & IV CIↃ latam, frumento lætam & venationibus commodam: Incolæ ex Hollandia Chriſtierni II. tempore adducti, ſeculo continuo hanc inhabitarunt, coluerunt, & uſque dum in nepotibus vivunt, rem facientes in annona, lacte, butyro, caſeo, &c. quæ induſtriâ munditie, moribus antiquis, confecta Hafniam vehunt, venaliaque bis hebdomadatim faciunt.

2. *Eſt* ROSCHILDIA civitas in mediterraneis ad ampliſſimum maris ſinum ſita, vulgò *Roskildtfiourd.* In hac ſunt Mauſolea Regum magnifico opere elaborata.

3. *Eſt* Helſingora (*vulgò* Elſeneur) opidum elegans ad fretum Oreſundæ exſtructum, mercatoribus & nautis Europæis hinc inde navigantibus notiſſima ſtatio & hoſpitium. Heic naves tranſeuntes demiſſis velis, & anchoris Regi telonium ſolvunt ſecundum taxam bonis impoſitam.

Contigua opido munitiſſima arx eſt, Cronenburgum, *opere mirabili erecta contra pelagi fluctus, cujus horrendis boatus minimè metuit: ſed & contra refragantes naves, quas fulmine tormentorum ab ingreſſu & egreſſu arcere poteſt.*

Tertio hinc lapide diſtat eminentiſſima arx Regia Frederichsburgum, *auſpiciis Friderici* II. *Regis*

Regis cœpta, ſed munificentia Chriſtiani IV perfecta; hanc ſi deſcribere vellem, volumine opus eſſet quod hoc compendium non capit.

4. Coagium, vulgò Coege, opidum frumentaria negotiatione dives & munitum.

Ringſtadium, vulgò Ringſtede, ubi tribunal & monumenta veterum Regum & Reginarum.

6. Nicopia opidulum frumento florens.

7. Holbeca, ad ſinum maris mercaturâ celebris.

8. Slagoſa, vulgò Slagels, opidum amœno loco ſitum, à quo propè abeſt regium in colle domicilium Anderſchovv.

9. Corſora, vulgò Corsör, ad fretum Balticum è regione Fioniæ opidum, cui altus portus eſt navibus onerandis commodus.

10. Schelsöra ad latus maris Baltici propriè ſic dicti.

11. Neſtvveda.

12. Preſtoa, opidum ſinu maris undique pene cinctum, lucos colleſque nemoroſos proſpectans.

13. Callenburgum, opidum cum arce Regia commodo portu gaudens in Occidentali Inſulæ plaga.

14. Slangendorpium, opidum ad ſinum Roſchildenſem.

Præter civitates, arces, & opida in Selandia floret etiam SORA, Academia Regia à Frederico II inſtituta, ſed in hunc ſplendorem à Chriſtiano IV excitata. Olim cœnobium ante aliquot ſæcula fundatum ad lacum Dulcis aquæ, ſilva undiquaque circumdatum: Ho-

die omnium Facultatum, multarum linguarum, nobiliumque exercitiorum bene formatum corpus; cui regundo Generoſiſſimus Herus *Henricus Ramelius* authoritate regia præeſt.

Hinc Schoucloſter (Herleſſsholmia) *tribus circiter milliar. diſtat. Illuſtris ſchola eſt inter lucos & opaca ſita, fundatorem habens* Herleſum Trolle, *Regni olim Senatorem & Admiralium.*

Inſulæ *ad* Seelandiam *præter* Amagriam, *de qua ſupra,* Huena *&* Mona *referuntur.*

Mona, *vulgò* Moeneſland, *in mari Baltico candidis è creta montibus in Oceano eminens: Arce Regiâ* Elmelandâ, *& opido* Stega *illuſtris.*

Huena, *vulgò* VVeen, *intra Helſingôram & Hafniam ſita, cujus circuitus duorum fere milliar. German. latitudo non ſupra ſeſquimilliare eſt.* In hac *Tycho Brahe* nobiliſſimæ gentis ſuæ lumen arcem *Vraniburgum* exſtruxit, cujus deſcriptionem ut & totius Inſulæ offert *Theatrum urbium Georgi Brauni*, quo Lectorem remitto. Apponam Scoti cujuſdam Epigramma de hac arce:

Regia Muſarum, decus Orbis: & æmula Olympo,
Alma domus dignum numine nomen habes.

Notatu dignum eſt, eſſe hic coryletum, avellanarum feraciſſimum,, quarum tamen nulla unquam carioſa fuit inventa. Glires item hinc perpetuò eſſe proſcriptos; Fontem inſuper dulciſſimæ aquæ nulla glacie unquam obductam, &c.

FIO-

FIONIA *ſupereſt cum inſulis ei connexis.*

Fionia, vulgò *Fünen* nomen à pulchritudine habere videtur; ſeparatur à Jutia anguſto porthmo propè Middelfortum. Longitudo ejus ab Ortu in Occaſum eſt decem milliar. Germanic. aut paulò ampliùs; latitudo tantùm octo. Inſula alioquin læta & opulenta agris, campis, ſilvis, piſcinis & ſtagnis; horum LXXXVIII numerat. Civitates continet VIII; regias arces IV, nobilium plures.

Civitatum prima eſt Ottonia, *vulgò* Ottenſehe.

Urbs Epiſcopalis, ab Ottone primo ædificata; In ea duo ſunt templa Franciſci & Canuti, in illo Chriſtiernus II. Rex in captivitate XXXVII detentus, à morte ſepultus cum patre Joanne. Circa feſtum Epiphanias nobilium & Inſulanorum hic frequens conventus, quemadmodum Chilonii eſt.

2. Neoburgum, *vulgò* Nyburg. Ubi trajectus in Selandiam 4. milliar. Germ. Arx hic regia & portus altiſſimus, Regis inſuper prætoria navis, ſpeculæ inſtar in tranſeuntes minores naves pro telonio Regi exſolvendo, hîc ordinem & ſtationem habens.

3. Suenoburgum, *vulgò* Svvynburg, *ex adverſo Inſulæ Taſſingæ, ad litus orientale Inſulæ*

4. Cartemunda, *opidum elegans & ſitu oportuno.*

5. VVoburgum, *vulgò* Voborg, *ad Meridionale Inſulæ latus, cujus ſinus minoribus aliquot Inſulis ſeptus eſt.*

6. Aſneſum, *vulgò* Aſcens, *parvum ſed ſtructurâ platearum elegans opidum, e quo trajectus fit in Iutiam Meridionalem.*

7. Bounſonia (*vulgò* Bovvens,) *ad Occaſum Inſulæ verſus Iutiam Septentrionalem.*

8. Middelfurtum , *vulgò* Mildfar *ad Iutinum fretum , quo Inſula hæc à Iutia disjungitur.*

Hinc propè eſt arx regia Hingſgagel, *reliquæ in inſula ſunt* Neuburg , *de qua ante* , Hagenſchona *&* Eſcheburgum , *cum Regio prædio,* Rugardia.

INSULAE *principales ad Epiſcopatum Fionenſem relatæ ſunt,* Langelandia , Lalandia, Falſtria, Taſſinga, Arria.

Langelandia *à longitudine nomen habere fertur , quæ ſeptem milliarium eſt , cum latitudo vix duo obtineat. In ea regia arx eſt* Tranekera *ad Orientale Inſulæ latus; & opidum Rudköping. ad Occidentale.*

Lalandia , *quaſi* Lägelandt , *ab humili ſitu, cujus longitudo habet milliar.* VIII , *latitudo* V. *Frumenti feraciſſima ; in hac ſunt opida,* Maſcou *ad Occidentalem Inſulæ partem.* Saſcoping, Aelholm, Roobuy; *& nobile cœnobium* Maribo.

Falſtria , *cujus longitudo* IV , *latitudo duor. milliar. eſt. In hac opida & arces regiæ ſunt* Nikoping (Daniæ Neapolis ob amœnitatem, ubi hodiè Regius Princeps Chriſtianus, Sereniſſima cum conjuge vivit,) *&* Stubbekoping, *hæc ad Groenſundam, illa ad Golberſundam ſita.*

Taſſinga *e regione Swenoburgi , anguſta & unius milliaris longa.*

Arria,

Arria, *vulgò* Arr. *Oblonga Inſula, amœna & venationibus ob nemora patens. Habet arcem & opidum* Kopingam, *plurimaque nobilium domicilia & prædia. Tantum de* Dania.

CAPUT XI.

De Inſulis in mari Mediterraneo.

R*Eſtat ultimum caput Europæ, quod tractat Inſulas in Mari Mediterraneo ſitas: Hoc verò mare ſecundum diverſos ſitus dividemus in* Mare Ibericum, Liguſticum, Tyrrhenum, Adriaticum, & Ægæum.

Per fretum Herculeum ſi in *Mari Iberico* ortum verſus curſum direxeris, obvenit primùm Inſula *Ebuſus* ſive *Yvica*; pòſt *Majorica* & *Minorica*, de his cum ſuprà in cap. de Hiſpania egerimus, pergemus ad reliquas, quarum primæ ſunt *Sardinia* & *Corſica.*

In Mari Liguſtico *prima eſt* SARDINIA, *cujus præcipuæ urbes ſunt*, Calaris, *Inſula caput Africam reſpiciens*; Olbia & Saſſaris.

Longitudo ejus à Calari uſque ad fretum, quod inter Sardiniam & Corſicam eſt, dicitur eſſe XLV milliar. Germ. Latitudo à Capo di monte Falcone & Capo di Argentera ad Promontorium Columbarum juxta Olbiam milliar. Germ. XXVI. Paret Regi Hiſpaniæ; nullus lupus, nec ſerpens in hac inſula invenitur: è diverſo frequens eſt illa herba venenoſa, Sardoa dicta, quæ ridendo enecat homines, unde diverbium: *Riſus Sardonius.*

2. CORSICA, *cujus præcipua loca ſunt*, Nebbio *opidum cum Comitatu*, Balagna, Niolo, Sagona, Genarca, Antiſano; *præter hæc portus celebres habet*, S. Fiorenzo, Calvi, S. Bonifacio *verſus Sardiniam. In opido* Baſtia, *ſummus gubernator præſidium habet.*

Paret hodie Reipub. Genuenſi; longitudo ejus à Promontorio Capo Corſo ad Promont. Capo S. Amanſa eſt mill. German. xxx: latitudo à promontorio Capo di Foro ad Aleriam urbem, quæ nunc in ruinis jacet, milliar. German. xx.

In Mari Tyrrheno, *eſt* SICILIA, *cum* VULCANIAE *inſulis &* MELITA.

SICILIA *dividitur in tres Regiones, nimirum* 1. *in* Vallem Demonæ (*Val de Demona.*) 2. *In* Vallem Noti (*Val de Noto*) 3. *In* Vallem Mazaræ (*Val de Mazara.*)

Sicilia olim Italiæ fuit continua, ab ea poſtea interluente Siculi maris freto avulſa: Ejus longitudo eſt mill. German. L inter duo Promontoria *Il Faro, e Capo Coco, overo Boëo:* Latitudo mill. Germ. xxxv à Promontorio *il capo Paſſaro*, ad Promontor. *Cifalu* ad Mare Tyrrhenum. Olim dicebatur *Triquetra* ob triangularem formam & *Trinacria*, à tribus promontoriis, quæ literam Δ referebant, erantque 1. *Pachynum* nunc *Capo Páſſaro* quod Græciam reſpicit. 2. *Lilybæum*, nunc *Capo Coco vel Boóco*, quod Africam ſpectat. 3. *Pelorum*, nunc *il Faro*, quod Italiam verſus tendit, ubi *Scylla* & *Charybdis*, illa ſcopulus, hæc vortex ſunt. Variorum dominio olim fuit ſubjecta Inſula, ultimò

Galli

Galli eam tenuere paucos annos, quos una Veſpera in mortem dedit, unde *Veſperæ Siculæ* anno illis exitioſo CIↃ CCLXXXII, de his legantur *Rerum Sicularum Scriptores.* A Gallis derivatum imperium fuit ad Arragoniæ, quibus extinctis, ad Hiſpaniæ Reges, qui hodie adhuc id tenent, Ubertatem verò ejus heic depingere ſuperſedeo, videatur nobiliſſimus *Philip. Cluver. conterraneus meus in Sicilia ſua.*

Vallis Demonæ *habet* Meſſinam, Catanam *ubi Academia Æthnæ vicina.* Taurominium, *hodie* Taermina, Leontium, Milazzo, *&c.*

In Valle Noti, *ſunt* Syracuſæ, Camarana *ad mare Africum*, Agrigentum, *hodie* Gergenti, *Phalaris tyrannide notus locus.*

Vallis Mazaræ, *habet* Marzellam, Mazaram, Drepanum, Palermo, *olim* Panormus, *ad mare Tyrrhenum, totius Inſulæ caput & Proregis ab Hiſpano miſſi ſedes.*

VULCANIAE *inſulæ ſunt* VII, *Pelorum Meridionali ſui parte reſpicientes. Aliàs Æoliæ dictæ ab Æolo, earum, ut ferunt, Rege.*

MELITA, *hodie* MALTA, *Africæ proximior.* Equitum Rhodiorum ſedes, donatione Caroli V. Imp. longitudo ejus 5. milliar. latitudo 2½ circuitus 15 fertur; Civitas in ea dicitur *Borgo.* Inſula alioquin clara à goſſypio & catellis magni æſtimii. Videantur de hac Inſula Auctores, *Munſterus*, *Megiſerus*, *Cœlius Secundus Curio.*

In mari Adriatico, *ſive* Jonio, *occurrunt tres præcipuæ Inſulæ*, Corcyra, Cephalonia, Zazinthus.

CORCYRA, *hodie* CORFU, *olim* Phæacia *dicta*; *Alcinoi hortis & Vlyſſis naufragio celebris*. Inſula abundans Citris, Medicis, Oleis, vite, melle, omniſque generis fructiferis arboribus: urbem habet cognominem *Corfu*; univerſa paret Venetorum dominio.

CEPHALONIA *infra Corcyram ad Ambraicum ſinum poſita, ſubjecta eſt Venetæ Reipublicæ urbem habet* Cephaloniam. Sinus Ambraicus eſt inter Epiri & Peloponneſi ad Naupactum & Patras confinia: Penes eundem ſinum ſunt *Inſulæ Echinades*, ab Echinorum copia ſic dictæ. Ab his verſus Auſtrum eſt parva Inſula hodie *Compare*, olim *Ithaca* dicta, ab Ulyſſe maximè nota. Porrò inter Cephaloniam & Corcyram ſita eſt Inſula *Pachſu*.

ZAZINTHUS, *vulgò* Zantè *e regione Arcadiæ, opidum habet* Zante *dictum*. In cujus templo B. Mariæ ſacro invenitur monumentum *Andreæ Veſalii* Bruxellenſis, magni nominis Anatomici, qui Hieroſolymis rediens hîc diem ſuum obiit, Anno 1564 ætatis ſuæ LVIII. Inſulæ circuitus eſt XXXVI milliar. Subjecta eſt Venetis, qui ex oleo & vino magnos inde proventus trahunt. Sub hac Inſula paulò remotius ſitæ ſunt Inſulæ *Strophates*, hodiè *Strivali*: In his quondam fuêre Harpyjæ. Teſte Virgilio 3. Æneid.

Tandem in ÆGEO MARI *poſt* CRETAM

TAM *ſunt* CYCLADES *inſulæ, quas videbimus.*

CRETA, *hodiè* CANDIA, *quam Veneti à Marchione Montiſferratenſi grandi ære ſunt mercati: Eò, triennio elapſo, Veneti Rectorem Inſulæ, titulo Ducis mittunt.*

Longitudo ejus à promontorio *Salamoni* ad promontorium *Cornico* eſt LXX, latitudo XV milliar. German.

Vrbes præcipuæ in ea ſunt, Candia, *quæ Inſulæ nomen dedit*, Sittia, Retimo, *&* Canea: ſecundum has IV urbes, univerſa Inſula in IV territoria diſpeſcitur, & tribus hominum generibus occupatur, nimirum Nobilibus Venetis, nobilibus Candiotis & Græcis. Veneti & Candiotæ ſunt utrique Veneti, ſed illi à nobilibus, hi à civibus Venetianis oriundi, olim uti Coloniæ, in Candiam miſſi.

Inter CYCLADES *Inſulas extremæ recenſentur ab Ortu* RHODUS; *à Meridie* SCARPANTO; *ab Occaſu* CERIGO; *à Septentr.* TENEDOS: *medium locum tenet* DELOS.

RHODUS *olim* Ophiuſa *dicta*. In hac ſtatua Solis LXX, vel, ut alii volunt, 7000 cubitos alta fuit, Coloſſi nomine: nam Soli dicata fuit Inſula, eò quod Sol quotidie videatur, nebuloſo quamvis aëre. Olim occupata à Rhodienſibus militibus, qui à Turca ejecti Anno 1522, in Inſulam Maltam ſe receperunt. Refertur ab aliis ad Aſiam; Urbem munitiſſimam habet *Rhodum*. Ambitus Inſulæ eſt 28 milliar.

SCARPANTO, *olim* Carpathus, *inter*

Rhodum & Cretam interjecta; urbem habet cognominem; & Venetis ſubjecta eſt.

CERIGO, *olim* Cythera, *Veneri dicata, unde Venus Cytherea eſt dicta.* Prima eſt maris Ægei inſula ad Occaſ. è regione ſinus Laconici, ex hac Helenam Paris rapuit: opidum habet ejuſdem nominis, & caſtellum inexpugnabile, quod ultima bella cum Turcis monſtrarunt; Venetorum armis defendiditur hodie.

TENEDOS, *inter Lesbum & Helleſpontum ſita, ad Orientem confinis eſt Aſiatico litori, ubi rudera Trojæ non longè abſunt.*

DELOS, *quibuſdam* Orthigia, *hodie* Sdille: Hæc mari olim innatavit, ſi vera dicit *Ovid.* 3. *Metam.* Clara olim fuit mercatu, natali & Apollinis templo.

Ex Tenedo *ad lævam verſus Ortum Solis & oram Aſiæ naviganti, hæ Inſulæ præcipuè ſe offerunt.*

1. LESBUS, *hodie* Metellino, *ſive* Mitilenè *&* Middilli *ab urbe primaria, è regione Phrygiæ.* Inſulæ circuitus 38 milliar. eſt, ejus longitudo à Septentr. ad Merid. 17. ager fructibus & vino, quod Conſtantinopoli maximè expetitur, abundat: Ruriculæ ſunt Græci, ſed incolæ Turci, qui eam occuparunt anno 1464, horribili lanienâ incolarum.

2. CHIOS, *hodie* Shio, *ſita intra Lesbum & Samum.*

Inſula, ampla, ferens racemos VI librarum, Vina Poëtis olim materiam ſcribendi dederunt; in monte Arviſio creſcit vinum (Malvaſier) quod corrupto nomine immu-

tatum

tatum eſt: hodie verò Candia illud ſuppeditat, Venetiis *Liatica* dicitur, olim ex Inſula Chio advehebatur; Ficubus inſuper gratiſſimi ſaporis, Marmore, Romæ quod in æſtimio fuit; Lentiſco, è quibus Maſtix colligitur, abundat, Turcæ eam occuparunt anno 1565. Dividitur in ſuperiorem, quæ *Apanomerea* dicitur & montoſa eſt, opidisque frequentior; & Inferiorem, quæ *Catomerea* dicitur, ubi lentiſcus frequens in collibus. Urbs primaria eſt *Chio*, portu oportuno gaudens.

3. SAMUS, *hodie* Samo *in qua urbs* Samo.

Ubertas ſoli reliquas Inſulas ſuperat, unde proverb. *Lac Gallinæ in Samo. Strabo l.* 14. In circuitu habet 22 milliaria. Patria fuit Pythagoræ & Sybillæ Samiæ.

4. NICARIA *olim* Icaria.

5. PALMOSSA, *olim* Pathmus. Cujus circuitus VIII ferè miliarium eſt; in hanc exul delatus Evangel. Joannes Apocalypſin ſcripſit. Una ex Cycladibus eſt quarum *Strabo lib.* 10. *geograph.* quinquaginta tres numerat Delum circumdantes.

6. CHOA *ſive* COS, *aliàs* Merope, *hodie* Lango, *ab urbe cognomine.*

Ambitus hujus Inſulæ eſt XXV mill. patria Hippocratis Medici, & Apellis pictoris.

Ex Tenedo verò verſus Occaſum Solis & Græciæ litus naviganti occurrit, 1. LEMNIUS, *hodie* Stalimene, *Thraciæ oppoſita, famam habet à* terra Lemnia, *ſive* Sigillata, *quod Dianæ ſacerdotis ſigillo obſignaretur. In ea eſt* Stalimene *urbs.*

2. SCYRUS, *ſive* Sciro. 3. EUBOEA, *nunc* NEGROPONTE, *Achajæ oppoſita, cui continua fuit: modò ponte cum ea cohæret, ubi Chalcis & Aulis fuere, hodie* Negroponte *urbs eſt. Inſula admodum longa, nuſpiam lata eſt. Ariſtoteles in ea mœrore extinctus, quod Euripi reciprocantis maris cauſas reperire non poſſet.*

4. ANDROS, *nunc* Andri.

5. ENGIA, *in Golfo de Engia, olim* Ægina.

6. COLURI, *olim* SALAMIS, è qua Teucer, Ajacis frater oriundus, Telamonis Regis filius, hinc à patre ejectus, quod fratris Ajacis mortem ante Trojam non vindictâ proſequutus eſſet.

7. QUIMANO.

8. MILO, *olim* Melos *cum urbe ejuſdem nominis. Ejus ambitus* LXXX *milliarium eſſe fertur.*

Plures ſunt Cyclades Inſulæ, ſed hæ ſunt memorabiliores; perpaucæ ex his Venetorum dominio ſubſunt; reliquæ Turcico maris Beglerbego parent. Vide *Leonclav. in hiſtoria Turcica.*

Infra Delum verſus Merid. nobiliores inſulæ ſunt 1. PAROS, *hodiè* Paro, *marmore nobilis.*

2. *Huic à latere Orientali oppoſita* Naxus, *ſive* Nixia, *hodie* NICSIA; *ambitus ejus milliar.* LXXX *eſt. Marmor hic Serpentinum, Smirillus item lapis effodiuntur.*

3. *Inferiùs* Polycandro 4. Sicandro, *tandem* 5. Latòa, *hodie* Chriſtiana.

Supra Delum *verò poſita eſt* Mirone & Titte, *fortiſſima duo caſtella, & Chriſtianorum aſyla contra Turcam. Veluti ſupra* Lemnum

ad

ad ipſam Thraciam eſt Taſſus, *cui e regione reſpondet* Samandrachi *&* Lembros.

Tantum de Europa, cujus ampliorem deſcriptionem compendium hoc non fert; pergamus, bono cum DEO, ad reliquas Orbis partes, eaſque paucis paginis comprehendemus, initium ab ASIA facturi.

CAP. XII.

De ASIA in genere.

SElectiſſima hæc fuit terra à DEO, in qua homo primus creatus, lapſus & regeneratus eſt. Vivebat primitùs immortalis, mox ob lapſum mortalitati fiebat obnoxius. tandem, ab hac liberatus, in ſemine promiſſo Jeſu Chriſto, deſtinabatur immortali beatitudini cujus & nos verâ fide ſumus participes: Beata terra, quæ Redemptorem noſtrum tulit, nobiſque exhibuit. Primùm heîc homines vivere cœperunt & deſierunt, linguarum diverſarum heîc origo, uſus & confuſio; majoris in minorem heîc primum dominium & imperium; ſed de his noſter hic non eſt labor.

ASIAE *conſideratio eſt in* ſitu, quantitate, *&* diviſione. SITUS *eſt vel* exterior, *vel* interior. Exterior *eſt in extenſione partim Aſiæ, quâ verſus Orientem & Septentrionem longiſſimè prorepit, nec tamen Æquatorem ferè tranſcendit: partim in finibus ejus, qui ſunt à Septentrione Oceanus Scythicus, ſive Tartaricus; ab Oriente mare Chinenſe ſive Æoum; à Meridie mare Indicum; ab Occidente mare Rubrum,*

brum, ſinus Arabicus, mare Mediterraneum, Ægæum, Helleſpontus, Propontis, pontus Euxinus, lacus Mæotis, Tanais & Obius flumina.

Aſia à Sept. habet terram polarem incognitam; ab Occaſu Europam & Africam; à Merid. Magellanicam; ab Ortu denique Americam. Itaque à terra Polari, Oceano Scythico; à Sarmatia Europæa per Mæotidem paludem, Tanaim fluvium: & lineam ab eo in ſinum Grandvicum ductam, à Græcia per mare Mediterraneum, à Thracia per pontum Euxinum, ab Ægypto in Africa, ſinu Arabico, marique rubro & lineâ hinc ad mare Mediterraneum ductâ; à Magellanica, Indico Oceano; ab Americo freto Anian ſive Eoo Oceano dirimitur.

Interior reſpicit Flumina *&* Montes.

Flumina *Aſiatica ſunt in* TARTARIA, Obius, Paropamiſus *nunc* Orchardus, Volga, *ſive* Edel, *olim* Rha, *&* Jaxartes *nunc* Cheiel. *In* CHINA, Cantao; *In* INDIA, Ganges, *nunc* Guengam; *&* Indus, Hijnd, *&* Inder *vulgò*: *In* PERSIA, Oxus, *nunc* Abia, *ſive* Abiamu, *&* Arabs, *nunc* Ilment; *In* TURCIA ASIATICA, Tigris, *nunc* Tegil, *ſive* Digilah, *&* Euphrates, *vulgo* Frat; *ſive* Phorat: *in* PALESTINA, Jordanus, *qui à duobus fontibus Ior & Dan ortus à Sept. in Merid. tendit, & duos lacus efficiens, tandem mari mortuo miſcetur.*

Montes *in* COLCHIDE *ſub imperio Turcico ſunt* Corax *&* Caucaſus; *in* SCYTHIA Imaus, *pars montis Tauri, ad cujus Septentrionalem partem* Alkai *dictam, ſunt Tartariæ*

Impera-

Imperatorum ſepulchra, in MEDIA *ſunt* Coronus, Jaſonius, Orontes, Zagrus *&* Choatras.

In GALATIA *ſunt* Olgaſis, Didymus, *& qui Cælenorum tumulus*; *in* BITHYNIA *eſt* Orminius; *in* PHRYGIA MAJORE *eſt* Cadmus; *in* MISIA MAJORE, *eſt* Cimon; *in* MISIA MINORE, *mons* Ida; *in* LYDIA, Sipylus, Tmolus, Meſogys, Mimas, *in* CARIA, Phœnix, Micale *&* Larmus; *in* LYCIA *eſt* Chimæra, *noctu fumum exhalans*; *in* PAMPHYLIA, Mons Taurus, *totius orbis maximus, de quo mox infrà in* PHOENICE *ſunt* Mons Libanus, Antilibanus *&* Carmelius; *in* ANTIOCHIA *ſunt* Caſius *&* Pieria, *in* MESOPOTAMIA, *ſunt* Maſius, *&* Singaras; *in* ARABIA PETRAEA Sinai *&* Horebus; *in* CYPRO *mons* Olympus. *In* Palæſtina, Gilead *ſeu* Galaad.

QUANTITAS *Aſiæ conſiſtit tum in* longitudine, *quæ ab Helleſponte ad Malaccam ſe extendit, milliar. German.* CIↃ CCC: *tum in* latitudine, *quæ è faucibus Arabici ſinus ad promontorium Tabin excurrit, milliar. German.* CIↃ CCXX.

CAPUT XIII.

De Continentibus Aſiæ partibus.

SEquitur DIVISIO ASIAE, *quæ eſt in* partes Continentes *&* Inſulas. Continentes partes *ſunt* Major, *&* Minor ASIA.

Diviſionem hanc ſumimus à Monte *Tauro*, qui ab Oriente in Occaſum deſcendens, Aſiam in duas partes dividit. *Mons Taurus,* ab Eois

ab Eois veniens litoribus immenſus eſt, innumerarumque pene gentium arbiter; dextero latere Septentrionalis, ubi primum ab Indico mari exſurgit; lævo Meridionalis, & ad Occaſ. tendens, donec prementi terras occurrant maria, velut de induſtria rerum natura ſubinde æquora opponente, hinc Phœnicium, hinc Ponticum, illinc Caſpium & Hyrcanum, contraque Mœoticum lacum. Torquetur igitur colliſus inter hæc clauſtra, & tamen victor, flexuoſus evadit uſque ad cognata Riphæorum montium juga, numeroſis nominibus & novis quacunque incedit inſignis; *Imaus* primâ parte dictus, mox *Emodus*, *Paropamiſus*, *Circius*, *Chambades*, *Pharphariades Chroates*, *Oreges*, *Oroandes*, *Niphates*, *Taurus*. Atque ubi ſe quoque exſuperat *Caucaſus*; ubi brachia emittit, ſubinde tentanti maria ſimilis *Sarpedon*, *Coraceſius*, *Cragus*, iterumque *Taurus*. Ubi verò ſeſe aperit, *Pylarum Portarumque* nomine unitatem ſibi vendicat, quæ alibi *Armeniæ*, alibi *Caſpiæ*, alibi *Ciliciæ* vocantur. Ejus latitudo pleriſque in locis eſt ſtadiorum trium millium: longitudo tanta, quanta ipſius Aſiæ, utpote ſtadiorum XLV millium, hoc eſt milliar. Italicor. 5625, ab ora ſcilicet Rhodienſi ad extremos uſque Chinæ & Tartariæ fines. Accuratam hanc *Tauri*, maximi in hoc orbe montis, delineationem nobis *Atlas Mercatoris* ſuppeditavit.

Asia Minor *regiones habet alias* maritimas, *alias* Mediterraneas, *alias ad* Iſthmum, *alias ad* Euphratem *ſitas*.

Aſiæ

Aſiæ minoris termini ſunt, à Septentr. Pontus Euxinus; ab Occaſu, Helleſpontus & mare Ægæum; à Meridie, mare Mediterraneum; ab Ortu, Euphrates.

Maritimarum *aliæ ad* Pontum Euxinum, *aliæ ad* mare Ægæum, *aliæ ad* mare Mediterraneum *ſitæ*.

PONTO EUXINO *adjacent* CAPPADOCIA, PAPHLAGONIA, PONTUS *&* BITHYNIA.

Cappadocia à Sept Pontum Euxinum; ab Occaſu Paphlagoniam, Galatiam & partem Pamphiliæ; à Merid. partem Ciliciæ; ab Oriente Antitaurum juxta Armeniam minorem habet pro terminis.

CAPPADOCIAE *urbes celebriores ſunt*, Cæſarea, Nazianzenum, Neo-Cæſarea, Niſa.

Hodiè continet quatuor regiones, *Genech*, *Suvas*, *Anadole*, (unde Natolia hodie) & *Amaſiam*, ubi & opida ejuſdem nominis quædam.

PAPHLAGONIA *à Sept. Pontum Euxinum; ab Occaſu Pontum Parthenio fluvio; ab Ortu Cappadociam Hali fluvio diremptam habet: manſit nomen ejus in parte Galatiæ.*

Vrbs primaria eſt Sinope, *Mithridatis ortu & occaſu nota.*

PONTUS *eſt regio à Bithynia Sangario flumine dirempta, ejus urbes primariæ ſunt* Trapezus *&* Heraclea.

BITHYNIA *eſt inter Pontum & Boſphorum Thracicum poſita cujus urbes nobiliores ſunt* Nicæa Chalcedon, *hodie* Scutari, *Conſtanti-*

nopoli

nopoli oppoſita, Nicomedia, Buxſia, Libyſſa, *Hannibalis interitu clara.*

Ad mare Ægæum *ſita ſunt* Phrygia minor, Myſia major & minor, Æolia, Jonia, Caria, peninſula Doris, Lycia *&* Pamphylia.

Antequam è Ponto Euxino ipſum mare Ægæum intres, occurrit in latere Aſiatico Phrygia minor, quondam *Troas* dicta.

Phrygiæ minoris, *urbs celeberrima quondam fuit* Troja *cum* Ilio *arce, quæ decem regnis imperabat. Hodie* novum Ilium *aliquot ſtadiis à veteri diſtans*; *Item* Alexandria.

Myſia major, *in qua mons Olympus*; *urbes ejus ſunt* Pergamus, *patria Galeni, inventione membranæ Pergamenæ nobilis*; Trajanopolis, Antandros, Alyda, Adramitium.

Myſia minor *ubi Helleſpontus & Propontis, urbes habet*, Cyzicum, Lampſacum, Abydum, Parium *&* Dardanum.

ÆOLIA, *à Sept. Myſiam Aſiaticam ſive majorem*; *ab Occ. mare Ægæum*; *à Merid. Ioniam*; *ab Orien. Lydiam habet*; *Præcipuæ urbes ſunt* Cuma Phocæa.

JONIA *celeberrima Aſiæ minoris regio, inter Æoliam à Sept. & inter Ægæum mare ab Occid. & Mediterraneum à Merid. tum Lydiam quoque ab Ortu ſita*; *inſigniores civitates habet*, Smyrnam, Epheſum, Colophonem, Miletum, Sardes, Pryenen, Teos, Lebedus *& alias.*

CARIAE *à Sept. Ionia, à Merid. mare Rhodium, ab Ort. Lycia adhæret*; *ab Occaſu hyberno in mari Ægæo ei adnexa eſt peninſula Doris.*

Ejus

Ejus nobiliores ſunt, Stratonicea, Miletus, Tripolis, Laodicea, Magneſia, Alabanda, Myndus, *&c.*

DORIDOS *peninſulæ, clariores civitates ſunt*, Gnidus. *&* Halicarnaſſus.

LYCIA, *hodie* Aldinelli; *hanc ab Occaſu & Septent. ambit Aſia propriè dicta; à Merid. pars maris mediterranei, quæ mare Lycium dicitur; ab Ortu pars Pamphiliæ ab Aſia modò dicta ad mare Pamphylium extenſa eam cingit; Vrbes nobiliores ſunt* Patara, Andriace, Telmeſſus.

PAMPHILIA, *hodie* Menteſeli, *ab occaſu habet Lyciam, à Sept. Galatiam, ab Ortu Ciliciam, à Merid. mare Pamphilium. Inſigniores in ea urbes ſunt*, Phaſalis, Perga, Attalia.

Ad mare MEDITERRANEUM *ſita eſt* CILICIA.

CILICIA, *quæ nunc* Carmania, *eam à Sept. pars Cappadociæ; ab Occaſu Pamphilia; à Merid. Iſſicus ſinus; ab Ortu Amanus mons terminat. Vrbes ejus notiores ſunt, in interiori provincia* Tarſus, *D. Pauli Apoſtoli patria; ad litus*, Pompejopolis, Selenus, Mallus, Iſſus.

MEDITERRANEAE *regiones minoris Aſiæ ſunt*, GALATIA, PHRYGIA MAJOR, PISIDIA, LYDIA.

GALATIA, *(cujus nunc parte* Roni *&* Chiancare) *poſita eſt inter Paphlagoniam à Septentr. & Bithyniæ partem ab occaſu; tum à Merid. inter Piſidiam & ab ortu inter Cappadociæ partem, urbem præcipuam habet* Ancyram.

PHRYGIA MAJOR *Cadmo monte dirimitur à Lycia, urbes ei ſunt*, Synnada *&* Apamia, *olim* Celænæ.

PISI-

PISIDIA, *inter Galatiam & Pamphiliam jacet, primariam urbem habet* Antiochiam.

LYDIAE *à Sept. Myſia; ab Occ. Æolis & Ionia; à Merid. Caria & Meander fluvius, ab Ortu Phrygia major eſt vicina. Vrbes in ea ſunt* Thyatira, *&* Philadelphia, *cui alii adnumerant* Sardes.

Aſiæ minoris regiones ad ISTHMUM, *qui eſt inter mare Caſpium & Pontum Euxinum, ſitæ, ſunt* ARMENIA MAIOR, COLCHIS, IBERIA *&* ALBANIA.

Armenia major hodiè *Turcomannia*, *Popul* & *Curdi*, cum reliquis tribus regionibus paret Turcico imperio, & â Borea Colchidis, Iberiæ & Albaniæ partem, ab Occaſu Cappadociam; à Merid. Meſopotamiam, ab Ortu Caſpium mare habet.

Vrbes Armeniæ *præcipuæ ſunt* Nicopolis, *&* Albanopolis, *Bartholomæi tumulo inſignis.*

COLCHIS, IBERIA *&* ALBANIA, hæ tres in una ferè linea, ſitæ, terminos communes habent; à Sept. Sarmatiam Aſiaticam; à Meridie Armeniam minorem; ab Ortu Albania habet mare Caſpium & Colchis Pontum Euxinum; Iberia verò Inter utramque eſt collocata.

Illius clariores urbes ſunt, Phaſis *&* Dioſcurias *poſtea* Sebaſtopolis *dicta*; *iſtius*, Armaſtis; *hujus*, Sarachi, *&* S. Maria.

Colchis hodiè *Mengrelia* dicitur, *Iberia*, nunc pars *Georgiæ Occidentalis*, *Albania*, nunc pars *Georgiæ Orientalis.*

Ad EUPHRATEM *regio ſita dicitur* ARMENIA MINOR, *hodiè* Pegian *&* Boſoc.

Quam-

Quamvis nullo mari alluatur, tamen extrema Aſiæ minoris eſt regio, & ab Armenia majori, Orientali parte Euphrate dirimitur, aliàs à Septentrionali angulo, quem Euphrates & Antitaurus efficiunt; ab Occ. Cappadocia, à Merid. Cilicia diſtinguitur.

Vrbes ejus ſunt, Satala, Melitene, Comana. *Hactenus de* ASIA MINORI; *Sequitur* ASIA MAJOR, *quæ eſt vel* MERIDIONALIS, *vel* SEPTENTRIONALIS.

Meridionalis *continet quatuor primarias provincias*; CHALDAEAM, PERSIAM, INDIAM *&* CHINAM.

Chaldææ *nomine comprehendimus* ARABIAM, SYRIAM, CHALDAEAM *ſtrictè ſic dictam*, MESOPOTAMIAM *&* ASSYRIAM.

Arabiam, cujus medium ſub Tropico 69 ferè ſitum eſt; à Sept. Chaldæam, Syriam; ab Occaſu mare rubrum; à Merid. magnum Oceanum; ab Ortu æſtivo Sinum Perſicum pro terminis habet.

Arabia triplex *Eſt*, *alia* FELIX, *alia* PETRAEA, *alia* DESERTA.

FELIX, *hodie* Ayman, *ſita eſt maximam partem ultra Tropicum Cancri, à Septent. Petræam Arabiam attingens, eoſdemque aliàs communes cum Arabia univerſali terminos habens. Capitales ejus civitates* (ab aliis hic diſſentio propter hiſtorias & noſtrum ſeculum) *ſunt* Mecha, Saba, Aden *&* Ormus.

PETRAEA ARABIA *Meridiem verſus* Felicem *attingit, & citra Tropicum Cancri ſita præter communes terminos à Septentrione habet Arabiam deſertam, & ab Occaſu Iſthmum, qui*

inter

inter mare Rubrum & Mediterraneum interjacet. Urbes ejus inſigniores ſunt Petra, unde regioni nomen eſt, hodie Arach *&* Medina *à Mahometis ſepulchro clara.*

DESERTA ARABIA, *hodie* Arden *ab Ortu Babyloniæ ſive Chaldææ montibus & ſinus Perſici parte; à Septentr. Meſopotamia juxta Euphratem; ab Occaſu Syriâ cum Arabia Petræa; à Merid. Felicis Arabiæ montibus terminatur.*

SYRIA *à Sept. Ciliciam & montem Amanum; ab Occaſu Iſſium & Ægyptium mare; à Merid. Ægyptum & Arabiam, ab Ortu Euphratem terminos habet.*

Ejus tres ſunt provinciæ, PHOENICIA, PALAESTINA *&* SYRIA *propriè ſic dicta.*

PHOENICIAM *quæ & Syro-phœnicia dicitur à Sept. Galilæa; ab Occaſu mare Mediterraneum; à Meridie Ægyptus; ab Ortu pars Arabiæ Deſertæ definit.*

Præcipuæ civitates ejus ſunt Ptolomais, Tyrus, Sidon, Aradrus, Cana major, Sarepta, Tripolis, Biblus, Bothris, Berithus, *hodie* Baruto.

Ptolomais in Sacris *Acon* appellatur; *Tyrus*, in Sacris *Zor*, hodie *il porto de Sur*, dives olim civitas, genitrix Uticæ, Carthaginis; Leptis & Gadium in extremis Hiſpaniæ; in inſula ſita quondam; ſed navibus junctis ab Alexandro M. expugnata, poſtea terræ juncta eſt, ita ut ſit continens. Hic Fridericus Barbaroſſa undis extinctus tumulum habet. Uno lapide ab hinc 4. fontes ſunt, quarum dulcium à Libano ſcaturientium *Sidon*, ſive Zain, ſerici ſubtiliſſimi, ſindonis,

colore

colore purpureo, è conchis marinis, tincti & vitri è tenuiſſimo ſabulo marino inventrix & artifex. *Cana major*, ad diſtinctionem Canæ minoris in Galilæa. *Sarepta*, tres quadrantes milliaris unius Sidonio diſtans, præcipua fuit vitraria officina; & Eliæ prophetæ apud viduam, cujus filium à morte reſtituerat vitæ, hoſpitantis miraculo clara. *Tripolis*, à tribus conditoribus, Tyriis nimirum Sidoniis & Aradiis.

PALAESTINA, olim terra Promiſſionis, nunc Terra ſancta dicitur; item olim terra Chanaan à filio Nohæ Cham: Palæſtinæ nomen obtinet à gente Philiſtim, robuſta & magna. *Alia eſt* TRANSJORDANIA, *Alia* CISJORDANIA.

Transjordania *minor eſt, in ſe continens eam terræ Chanaan partem, quam inter Syriam, Arabum ſolitudines, Idumæam & Iordanem ſitam, Moſes tribui Ruben, Gad, & dimidiæ tribui Manaſſis diſtribuit.*

RUBENITARUM *primariæ urbes ſunt* Heſbon *&* Aroër, *hæc ad fluvium Arnon ſita.*

GADITARUM *ſunt* Debir, Aroër altera, Mahanaim, Suchot, Phanuel. *ſive* Pniel.

Dimidiæ tribus Manaſſis *ſunt*, Ephron, Aſtharot, Boſra, Hermonim.

Cisjordania *continet* JUDAEAM *&* SAMARIAM.

Cisjordania Palæſtina eſt longè major illâ alterâ; & complectitur illas regiones, quæ inter Phœniciam à Sept. & inter Ægyptum ac Idumæam à Meridie: ab Ortu transjordaniâ regione, ab Occaſu mari Mediterraneo

ſunt incluſæ, ac inter VIII, tribus, ac dimidium per Eleazarum Sacerdotem ac Joſuam Ducem ſunt diſtributæ.

JUDAEA *à reliquis Iſraëlitarum tribubus divulſa cum tribu* Benjamin, *tribum Iudæ complexa à Sept. Samariam, ab Occaſu Philiſtinorum regionem; à reliquis partibus, partim Idumæam, partim mare mortuum pro termino ſeu limite habet.*

Vrbes illius fuere Hieroſolyma *(hodie Chutz,)* Hierichus, Jamnia, *Iudæorum portus*, Joppe, *nunc* Jaffa, Hebron *(aliàs Kiriach Arba)* Arimathia, Lidda, Joppe, Bethania, Bethphage, Bethlehem.

SAMARIA *conſideratur vel latè vel ſtrictè.* Latè *comprehendit omnem terram Chanaan præter Iudæam. Ejus urbes præcipuæ ſunt* Samaria, *nunc* Sebaſte *dicta*, Sichem *&* Endor. *Strictiùs ſumta continet eam Terræ Chanaan partem, quæ tribui Ephraim ceſſit; hanc à Sept. mare Mediterraneum; à Merid. Iordanis; ab Occ. hyberno Iudæa; ab Ortu æſtivo* Galilæa *cingit.*

De mari Mediterraneo, Jordane, & Judæa jam ante actum eſt, itaque connexionem facimus terræ Samariæ cum Galilæa. Hæc terminatur à Septentr. altiſſimis Libani & Antilibani jugis; ab Occid. Samaria, à Merid. Arabiâ deſerta, ab Ortu Cœleſyria.

GALILAEA *eſt vel* ſuperior *vel* inferior.

Superior *dicitur Galilæa gentium, & contermina eſt Phœniciæ; præcipua ejus urbs eſt* Cæſaria Philippi, *ad confluentes Ior & Danis.*

Inferior *vocatur Tyberiades à lacu, quo ab Ortu hyberno clauditur. Vrbes ejus præcipuæ ſunt* Nazareth,

Nazareth, Cana, Capernaum, Bethſaida, Magdala, Tyberias, Chorazin, Naim.

SYRIA *propriè ſic dicta, habet quatuor partes,* Comagenam, Seleuciam, Cœleſyriam, *&* Idumæam.

Syria hæc terminatur à Sept. Ciliciâ & parte Cappadociæ; ab Occaſ. Syriaco pelago poſt Iſſum & Ciliciæ fines incipiente; à Merid. Judæa, ab Ort. parte Euphratis penes Meſopotamiam.

COMAGENA *eſt exigua regio, præcipuam urbem habens* Samoſatam, *& Metropolin* Alepum *ad Singam fl.*

SELEUCIAE *quatuor ſunt inſignes civitates,* Antiochia, Seleucia, Apamæa *&* Laodicæa; *unde ipſa regio tetrapolis dicta, omnes 4 conditæ a rege Seleuco: penes Antiochiam erat Lucus Daphne, Apollinis templo inſignis.*

COELESYRIA, *mirè fertilis regio duobus montibus ab Aquilone & Meridie vallata; quorum alter Libani, qui eam à Galilæa ſuperiori, alter Antilibani, qui à reliquis partibus eam diſtinguit, nomen obtinet. Caput totius regionis eſt* Damaſcus *antiquiſsima urbs & Iſraëlitarum Regum æmula,* Palmyra, Tripolis, *quibus accenſentur* Pella, Geraſa, Gadera, Hippos, Rabba, Philadelphia.

IDUMAEA *à Sept. mari Mediterraneo; ab Occaſu monte Caſio & lacu Sirbonis; à Merid. Petræâ Arabiâ; ab Ortu monte Seir, & per hunc Judæâ terminatur.*

Diſtribui poteſt ita latè extenſa in Maritimam, *cujus urbes ſunt,* Gaza, Aſcalon, Azotus: *Et* Mediterraneam, *quæ ſedes Idumitarum*

propriè ita dicta fuit ad montem Seir, *cujus urbes*, Gerar, Ekron, Thamam, *&c.*

CHALDAEA *ſtricte ſic dicta dicitur* Babylonia.

Finitur à Septent. Meſopotamiâ; ab Occaſu, Arabiâ deſertâ; à Meridie, eâ ejus parte, quæ ſinus Perſici receſſum attingit; ab Oriente, Suſiana.

Vrbs ejus celebrior eſt Babylon, *à Semiramide exſtructa, præter hanc* Orcha, *in ſacris*, Ur Chaldæorum.

MESOPOTAMIA *terminatur à Septentr. majoris Armeniæ parte; ab Occaſu Euphratis parte, quæ Syriam; à Meridie quæ Chaldæam alluit; ab Ortu fluvio Tygris & Aſſyriâ. In hac ſitæ ſunt urbes*, Edeſſa, Haran, *&c.*

ASSYRIA, *hodie* Arzerum, *latitudine fere æquat Meſopotamiam, longitudine verò major eâ eſt. Limites ei ſunt à Septentr. pars majoris Armeniæ, ab Occaſu Meſopotamia, à Meridie Suſiana, ab Ortu pars Mediæ, ejus clariores urbes fuere* Nineve *&* Arbela.

Hucuſque de prima principali inter Meridionales Aſiæ majoris provincia: ſequitur ſecunda, *quæ eſt* PERSIA.

Hoc nomine comprehendimus omnem illum tractum, qui eſt inter Oxum ſive Albianum fluvium. mare Caſpium & Iſthmi Aſiatici partem à Septentrione: ab Occaſu vero inter lineam à finibus iſthmi, vel potius ab Occidentaliſſima maris Caſpii parte, in curvum paulatim circa Margianam paludem extenſam ad Euphratis uſque fauces; tum à Meridie intra ſinum Perſicum & Oceanum,

Oceanum ; atque ab Ortu intra Indum fluvium. Ita ab Ortu habet fluv. Indum & partem Tartariæ; à Septentrione Tartaros juxta Oxum fluvium , & mare Caſpium; ab Occaſu Turcas juxta lacum Giocho , & fluvios Euphratem , Tigrim, & Araxem; à Meridie ſinum Perſicum, qui dicitur *Elcatiff*,& mare Indicum: Longitudo hujus regionis ab oſtio Araxis uſque ad oſtia Indi eſt milliarium 460. latitudo ab Oxo flumine ad mare uſque Perſicum 270.

PERSIAE *regiones conſiderabimus ex ſitu , nimirum uti ab* Occaſu, *ab* Oriente *&* *in* medio *Perſici imperii jacent.* Ab Occaſu *ſunt* ATROPATENA , MEDIA MAGNA *&* SUSIANA,

ATROPATENA *habet à Septentr. regionem Giorgianorum*; *ab Occaſu Armeniam majorem*; *à Meridie Mediam*; *ab Ortu mare Caſpium. Metropolis ejus eſt* Simiachia , *reliquæ ſunt* Derbent, Erex, Zeken *&c.*

MEDIA *Occidentali latere præter Armeniam , Aſſyriam attingit , hodie* Sarch *dicitur*, *Ejus caput eſt* Tauris *ad Orontem montem , olim* Ecbatana , *Perſarum regia , quâ ab Amurathe anno* 1585. *Perſis ereptâ, Tamaſes Sophus ſedem regiam in urbem* Caſminum *tranſtulit.*

SUSIANA , *quæ nunc* Elaran ; *à Septentrionali parte , Aſſyriæ partem ; ab Occidentali Babyloniam ad Tygridem ſitam ; ab Auſtrali ſinum Perſicum , ab Orientali Perſiam attingit*; *præcipua ejus urbs eſt* Suſa *& poſt eam* Tariana.

AB ORIENTE *præcipuæ in Perſia regiones*

 ſunt

ſunt Hyrcania, Ariana, *&* Drangiana.

HYRCANIAE, *unde proximum mare Hyrcanum dicitur, caput eſt* Hyrcana, *deinde* Amaruſa. *Huic provinciæ accenſemus,* 1. MARGIANAM, *hodie* Elſabar *dictam, quæ eſt Orientalior; Vrbs ejus fuit* Antiochia Margiana; 2. BACTRIANAM, *hodie* Coraſan, *qua Margianæ ad Ortum adjacet. Vrbes præclaræ ſunt* Bactra, & Ebuſmi.

ARIANAE *ſive* ARIAE, *nunc* Diargument, *urbes ſunt* Aria, Bitaxa, Alexandria. *Huic ab Ortu adhæret* Paropamiſadum *regio*, *nunc* Sableſtan; *cujus urbes*, Carura, Nanlibiſen.

DRANGIANA, *nunc* Sigiſtan, *cujus urbes* Ariaſpe *&* Prophthaſia; *Huic ab Ortu Septentrionali* Arachoſia (*hodie* Candahor,) *cujus urbs* Arachotus *adjungitur*; *ab Ortu Meridionali* Gedroſia (*hodie* Kheſimur *&* Guzarate) *cujus urbes ſunt* Parſis, urbis, *&* Cuni.

IN MEDIO PERSICI *imperii eſt* Parthia, Perſia *&* Caramannia.

PARTHIA, *hodie* Arac, *urbes habet* Hecatompylum *à centum portis ſic dictam, &* Cteſiphonem *hodie in ruinis*.

PERSIA, *hodie* Farſi, *cujus Metropolis* Perſepolis, *hodie* Syras.

Caramannia, *cujus provinciæ ſunt* Kirman, *&* Goadel; *urbes* Chirman, *&* Goadel, *præterea regio eſt deſerta, nulliſque urbibus clara.*

Tertia Aſiæ Majoris Meridionalis *provincia eſt* INDIA ORIENTALIS,

Indiæ medium ferè ſub Tropico 69 eſt ſitum, longitudo autem ejus non eſt uniusmodi, cum in continenti ſit anguſtior & arctior;

arctior ; ubi verò in mare ſe extendit amplior & latior. A Septentrione partem Tartariæ ~~Aſiaticæ~~; ab Occaſu Perſicum Imperium Indo fluvio diſterminatum ; à Merid. & Orientali parte Oceanum & Chinenſium regionem in parte finitimam habet.

Diviſio hujus Indiæ *eſt in tres partes*, *prima* Occidentalior , *altera* Orientalior, *tertia erit* Septentrionalior.

Illa dicitur aliàs India minor, & India intra Gangem , hodie *Indoſtan* ; Iſta India major & extra Gangem, hodiè *Mangi*; Hæc Magnum Mogorem Regem agnoſcit.

Occidentalior, *quæ eſt intra Gangem, regna habet*, 1 Orixam *intra Narſingam & Bengalam regna, urbs præcipua eſt* Orixa. 2, Narſingam , *in qua urbes* Narſinga *&* Biſnager. 3 Coromandel, *in qua urbes* Palicate, *huic prope abeſt* Danisburgum *ſub Domino*, *qui Neique de Tanjur dicitur*, *ſed Danorum negotiationibus patet ibi pagus* Trangan Bari *ſub eorundem juriſdictione. Quatuor inde milliaribus diſtat* Negapatam , *ubi Luſitanorum negotiationes*. (Danorum negotiatio inſuper eſt in opidis *Porto novo, & Potecher* penes Caleturam, unde goſſypium tela magno pretio ad alias Indiæ urbes exportantur.) Maliapor, *ubi D. Thomæ ſepulchrum* ; *utraque Batavorum negotiationibus claræ*. 4. Malabar, *in qua urbes* Calicut , Cochin, *hinc piper evehitur*, *paret Luſitanis*, Cananor, Coulam, Mangalor, *&c.* 5. Cambajam *in qua urbs* Cambaja , *quæ ob magnitudinem* Cairum Indiæ *appellatur* , Dio *arx*, Goa, *in Inſula ſita*; Damaon *in continenti*

Hiſpanorum præſidiis firmata. 6. Decam, *à quo regnum quondam nomen obtinuit.*

Orientalior *quæ eſt extra Gangem, regna habet* 1 Cambodiam, *ubi urbs ejuſdem nominis.* 2 Siam, *ubi* Siam urbs *&* Malacca *in Cherſoneſo ſita, aromatibus dives.* 3 Pegu, *cujus urbs* Pegu, *regi de Pegu parens, ad hunc regnum* Ava *quoque pertinet.* 4 Bengalam, *ubi* Bengala. 5. Aracam *cum urbe cognomine.*

Indiam Septentrionalem, *quæ nunc* Mogor, *nomen ſortitam ferunt à Tartarorum Regibus qui numeroſo milite ſedibus ſuis egreſſi has provincias ſibi ſubjecere, unde* Magni Mogores, *ſive* Mogoles *ſalutantur, huic Regulus de Decam eſt vectigalis. præcipuè in adamantæis gemmis, nec non alii in India Occidentaliori Reguli.*

Regia ejus eſt Delli, *huic ſubjiciuntur urbes* Citor, Molian, Mandæo, Sanga, *quælibet urbs regno dat nomen, nam in India non Principes, ſed Reges numerantur, ſuo tamen ordini non pares.*

Quarta Aſiæ Meridionalis pars ſive regio eſt CHINA, *olim* Sina, *cujus* magnitudinem, limites *&* provincias *ſeu præfecturas videbimus.*

Magnitudo *eſt tum in longitudine, quæ à Tartaris ad mare Eoum excurrit ad regnum Sian, ad milliar. German.* 600; *tum in latitudine, quæ inter Damaſia juga & Oceanum continet milliar.* 300.

Limites *ejus ſunt ab Ortu Oceanus Eous ſive Chinenſis; à Meridie idem Oceanus & regnum Sian; ab Occaſu Damaſii montes, quibus ab Indis & Tartaris ſejungitur; à Septentrione Ottorocora mons & murus* 300 *& plurium milliar. German.*

man. contra Tartarorum incurſiones exſtructus.

Præfecturæ Chinenſis *ſunt vel* maritimæ, *vel* Mediterraneæ. Maritimæ ſunt VI, Cantam, Foquiem, Chequiam, Nanquin, Xanton (*olim Quinzai*) *&* Paquin. Mediterraneæ *ſunt* IX. Xiamſii, Canſii, Sancii Huanum, Ivana, Fuquam, Suinam, Quichen, Quancii. *Huic regno vicinum eſt* Cochinchina *regnum, Chinenſibus vectigale.*

Quæque præfectura habet primariam urbem ſui nominis: numerantur civitates in hoc regno 240, præter opida & pagos. Refertur de hoc regno, ſi candidi coloris hominem aliquem intromiſerint (quamvis ſint qui Chinam intus ſe vidiſſe affirment, quod tamen noſtrates negant) regnum iri expugnatum & ad aliud ſceptrum devolutum; idque è vaticinio habent, unde nemini peregrinorum candidorum intrare licitum, ipſi verò incolæ merces ſuas, quæ ſunt aurum, argentum, Rhabarbarum, Saccharum, Oryza, ſericum, vaſa porcellana, &c. exportant, & lege caverunt ne impoſterum vel ipſorum Rex vel ipſi finibus ſuis egrederentur militatum, ſed ſua ſaltem defenderent. Vaſa illa Porcellana, figulina opera, quæ in Belgium hodiè abundanti manu proſtant, hoc fieri modo dicuntur: Cochleas quaſdam marinas ovorum teſtis miſcent, aliaque quædam addentes, ſubigunt & maſſam conficiunt, hanc ſub terra condunt, ibique eam macerari ad octuageſimum vel centeſimum uſque annum ſinunt, hæredibuſque ſuis pretioſi the-

ſauri loco relinquunt. Ipſique eâ utuntur quam avi atavique poſuere; obſervantque ex veteri inſtituto, ut qui veterem tollit maſſam, recentem, ejus loco recondat.

Gens inſuper hæc currus illos veliferos die Windwagen dicitur inveniſſe, (quorum fabricam Schevelingæ in pago Hollandiæ propè Hagam vidimus, quibus duarum horarum ſpatio 14 milliar. Hollandica ad litus abſolvi poſſunt) quos velis ventiſque per campos & loca plana, veluti navigia per mare dirigunt. Artis Typographicæ & tormentorum bellicorum prima inventio hic fuit, de qua nos Germani tamen gloriamur. Scriptura non lævorſum aut dextrorſum lineis rectis jacentibus fit, ſed pendentibus deorſum: loco literarum uſurpant characteres & figuras, quas ligno & laminis inſcindunt; ſingulæ rerum ſingularum ſunt notæ, prima DEUM indicat, cæteræ res alias, ſuntque iſtjuſmodi notarum millia quinque apud eos, quæ ſolo linearum ductu conſtant, &c.

Hucuſque de ASIA MAJORI MERIDIONALIS; *ſequitur* SEPTENTRIONALIS, *quæ dicitur* Tartaria Aſiatica.

Tartariæ, *cujus nomen eſt à fluvio Tartar, videbimus* ſitum magnitudinem *&* provincias.

Quoad ſitum; *à Septentrione per mare Scythicum in terram incognitam; ab Occaſu per ſinum longum, in quem Obius fluvius influit, & per lineam inde ab utroque ad Volge ſeu Rha fluvii in mare Caſpium elabentis oſtia ductam primò Moſcoviam, pòſt Caſanenſes & Aſtraganenſes*

nenſes

venſes Tartaros, ſed Moſcovitica ditioni, à ſe diremptos habet; tum à Meridie Caſpio mari Hircaniam, Oxo fluvio Margianam & Bactrianam, poſt montibus Indiam extra Gangem, & tandem partem Chinæ muro illo à ſe disjunctam attingit: ad extremum ab Ortu partim Chinam, partim ipſam Americam per fretum Anian à ſe diſtinguit.

Magnitudo *ejus eſt tum in longitudine, quæ à Boryſthenis oſtiis ad Tabin promontorium uſque ſe extendit ad milliar.* CIↃ *Germanic. tum in latitudine, quæ ab oſtio fluminis Obii ad Bramas uſque in confinibus Indiæ ac Chinarum excurrit ad milliar.* IↃC.

Provinciæ *Tartariæ conſtituuntur quinque.*

1. Tartaria deſerta *in hordas ſuas, id eſt, conventus aut agmina diſtincta; præcipuæ earum ſunt,* Zavolhia, Caſane, Nagaja, Tumen, Schibanska, Coſaka, Aſtracan & Baskirda (*præter Tumen omnia hæc loca ſubjacent Moſcovitæ.*)

2. Tartaria Zagatai, *in qua ſunt* Samarcanda *Tamberlanis patria*; Sahasba & Bichend *urbes, his adjiciuntur* Czyrkaſſi *populi.*

3. Turcheſtan, *in qua* Taskent, Cotam. Caſcar & Jarkem.

4. *Regnum* Catajæ, *hodie* Kitay, *magno Chamo ſubjectum, præcipua ejus urbs eſt* Cambalu, *magni Chami ſedes, ubi ſerici abundans negotiatio; non enim dies abit, quo non mille currus ſerico oneratos ibi conſpicias venum.*

Ditiones hujus regni ſunt, 1 Tangud, *in qua ante mille annos dicitur inventa ars typogr.*

2. Camul. 3. Engimul. 4. Carazan, *in qua non puerperæ ſed mariti* XLII *dies in lecto decumbebant loco puerperæ.* 5. Caindu. 6. Thebet, *ubi corallis utuntur pro moneta.* 7. Tenduc *provincia Regis Iohannis Presbyteri, quod nomen falsò in Africam ad Abyſſinorum Regem pòſt delatum eſt.*

5. *Tartariæ provincia eſt* Tartaria vetus, *ubi* Ung *&* Mongul *regiones, Gogi & Magogi antiquæ ſedes.*

CAPUT XIV.

De Inſulis ASIAE.

H*Actenus de continentibus Aſiæ partibus; ſequuntur noſtrâ methodo ejuſdem* INSULAE, *quas diſtinguemus ſecundum* mare Particulare *&* Oceanum.

Mare eſt Mediterraneum, in quo Rhodus *&* Cyprus.

Rhodus *minor eſt quàm Cyprus, continens ambitu* 30 *mill. Germ. in qua urbes* Lindo, Camiro, *&* Jalyſo, *hodie* Rhodus *dicta. Solymannus II. Imp. Turcicus ejectis equitibus Ioannitis, qui inde Melitam ab Hiſpano acceperunt, eam occupavit anno* 1522. Sed de hac ſupra ad Inſulas Europæas.

Cyprus *nomen habet ab æris Cupri copia, quod hic primùm inventum narrant.* Longitudo ejus eſt milliar. 40; latitudo 25: Eam Selymus Turca Venetis eripuit anno 1570.

Metropolis ejus eſt Nicoſia, *deinde* Famagoſta *&* Ceraunia, *ſive* Cerines.

Oceanus eſt triplex, I. INDICUS, *in quo*

primò

primò ſunt Inſulæ Maldivæ *quarum aliquot millia numerari dicuntur : Omnes inter eas prima eſt* Ceilon, *Incolis* Tenariſin, *in ſinu Gangetico ſita.* De ambitu, longitudine & latitudine Authores cum multùm diſcrepent, nos iſtam litem non componemus; adeantur novi Hiſtorici & Scriptores, qui enavigarunt illam & alias Indiæ Inſulas, quos hic inferre ſuperſedemus. Inſula hæc fert arbores perpetuò floribus aut fructibus onuſtas, ut ſunt mala Aſſyria incredibilis ſuavitatis, mala Medica, Citria optima, Aurantia Limones aliique fructus nobiliſſimi. Fert & Palmam & aromata, Cinnamomum, Cardamomum, Caryophyllum, Piper & alia. Educit præterea omne genus ferarum, in primis Elephantorum, qui nobiliſſimi in omni Orientali India hic proveniunt, hiſque privata quadam ſubmiſſione reliqui ex aliis partibus cedunt. Olim hic unus Rex imperabat, nunc in novem regna Inſula eſt diſtributa.

Colmuchi *eſt primaria civitas, ubi arx* Colombo, *quam Hollandi Luſitanis ejectis vi occuparunt & adhuc poſſident, uti amici Regis vicini, multumque hic negotiantur.*

Secundò Inſula SUMATRA, *antiquis* Taprobana; *Diviſa eſt in* 10 *regna, urbes ejus ſunt* Achem, (*cujus Rex amicus eſt Hollandis*) Pedir, Ticou, Priaman *&* Palymbao, *Luſitanis amica.* Ager milium & Oryzam profert, melle, zingibere, Benzuino, Camphora, Agarico, Caſſia abundat; Piperis vulgaris & oblongi uberrimus hic proventus, qui

quotannis magna copia Cathajum exportatur. Elephantes nuſquam majores aut bello aptiores reperiuntur.

Tertio JAVA MAJOR, *Inſula omnium rerum abundantia felix, quam Scaliger ab ubere proventu* Compendium orbis *appellare non erubuit. Ejus Metropolis eſt* Bantam, *nobile à mercatura emporium, item* Choribon *&* Japapara, *omnes hæ piper emittunt per Anglos & Hollandos. Hi verò* Jacatram (*hodie* Bataviam novam) *vi expugnarunt & munitionibus firmarunt contra Inſulanos, quibuſcum adhuc non ſunt reconciliati.* Urbis ejus inſignia ſunt gladius denudatus & ſertum laureaceum: Præfectus ibi nomine Hollandorum reſidens cæteris etiam fortalitiis in India imperans, ſingulis tribus annis à regimine ſuo abit, alio ei ſubſtituto. Jus per Præſidentem & Scabinos adminiſtratur; Camera rationum, à qua reliquæ omnes in India dependent, heic ſuprema eſt. Cæterum hæc Inſula tantam piperis fert copiam, quantam Germania uvarum.

Quartò JAVA MINOR, *ſive* Cambaba, *à Metropoli denominata.*

Alter OCEANUS *eſt* Eous, *ſive* CHINENSIS; *in quo Inſulæ,* 1. BORNEO, *ubi urbs* Borneo *maritima, Item* Sucadano *&* Bandarmaſſin, *nobiles ob piperis negotiationem portus.* Inſulæ ambitus fertur bis mille & ducent. milliarium; rebus omnibus ad vitam victumque neceſſariis inſtructa, heic Camphora, Agaricum, Adamantes, Equi puſilli inveniuntur & parvo pretio addicuntur.

2. CE-

2. CELEBES, *ubi* Macaſſar *emporium celebre ob cariophyllorum negotiationem, à Luſitanis, Anglis & Belgis frequentatum: accedunt permutationes Chinenſium mercimoniorum.*

3. Cenaon, *cum inſulis vicinis, è quibus nuces myriſticæ & macis exportantur.*

4. Ceiram.

5. Gilolo.

6. Amboina *cum adjacentibus Inſulis, cariophyllorum ferax.*

7. Banda, *cum inſulis* VI *circumjacentibus. Illam Hollandi armata manu expugnatam tenent.*

Hæ inſulæ nuces Myriſticas & Maſtichen eadem ex arbore protudere feruntur. Myriſtica nux triplex habet involucrum; primum durius & craſſius contra vim ventorum, & pluviarum, alterum membranæ inſtar tegumentum eſt, quod Muſcatæ flos, ſive Macis dicitur Hiſpanis, nobis ſalubre illud aroma eſt Muſcaten Blum; tertium eſt putamen ligneum in quo ipſa nux hæret. Zingiberis hic ſilveſtris & ſativi magnus proventus, ſed Chinenſis radix omnia alia genera ſuperat.

8. Inſulæ Moluccæ *numero* V: Ternate, *in qua* Gamalama *caſtellum Hiſpani tenent*; Tidor, Motir, Machian, & Bachian. Inſulæ ſunt parvæ, maxima vix ſex mill. paſſuum ambitum habet, omnes ſpatio 25 milliarium concluduntur: aër & ager hîc malus; mercatores pluris lucrum quàm vitam facientes hic mortem oppetunt. Ager ſpongioſus, imbres non dixerim pluvias abſorbens.

Fructus

Fructus fert, nuces myriſticas, maſtichen, lignum aloës, ſandalum, Cinnamomum, zingiber, piper & cariophylla ſine omni terræ cultura: Cariophyllorum fructus flore collapſo, paulatim protuberant in formam clavi, unde Germanis dicuntur *Nägel* & *Nägelken*, quaſi claviculi: initio rubri ſunt coloris, pòſt ſole cocti & toſti nigreſcunt. Reperitur in his Inſulis avis *Manucodiata*; quæ nobis *Paradyß-vogel* dicitur, elegantiſſimarum pennarum & alarum. Cæterum *Moluccæ* repertæ ſunt Caroli V auſpiciis, quam rem, quia in primis memorabilis, libet paulo altius repetere. Quum inter Luſitanos verſus Orientem, Caſtellanos in Occidentem, pomœria ſuorum Principum promovere pro virili adnitentes diſſidium eſſet ortum, ne alteri alteris eſſent impedimento, novus ille Orbis, auctoritate Alexandri VI Pontificis & aliorum, in duas partes eſt diſtributus: (de hac deſtributione vide VVlloam Hiſtoricum) ſcriptis legibus & conditionibus, ut quidquid inſtitutâ ab Atlantici maris Inſulis, quæ Heſperides ſolent dici, navigatione Orientem verſus reperiretur, Luſitanorum eſſet; quidquid ad occidentem, Caſtellanis cederet: ſic horum beneficio pernotuit America; illorum Orientis pleraque, ita lucri ſtudio lapſu temporis excurrentium, ut dicerentur etiam perrumpere in adjudicatam Caſtellanis portionem, quæ controverſia decidi non potuit, niſi Ferdinando Magellano quaſi judice. Hic enim Luſitanus, odio in Ema-

nuelem

nuelem ſuum Principem, ob non bene penſatam, quam illi navârat, & effecerat operam, exſtimulatus, docens *Moluccas* ex factâ diſtributione pertinere ad Caſtellanos, anno CIƆ IƆ XIX auſpiciis Caroli Quinti ad quærendum dimiſſus aliâ viâ Inſulas, quas dixi. ita navigationem ſuam temperavit, ut ex Hiſpania in Auſtraliora cœli ſpatia ad gradum latitudines LII delatus, & inde converſa ad Occidentem Solem claſſe, per inferius Hemiſphærium immenſo cœli mariſque tractu ſuperato, ſub Orientem Solem ad Moluccas Inſulas, quas quærebat, tandem naves ejus pervenerint; ac inde per ſuperum Hemiſphærium prætervecti ejus ſocii litora Aſiæ & Africæ in Hiſpaniam redierunt, pernavigato ſemel (auſu admirando & à nullo mortalium tentato) toto terrarum orbe. Ipſe autem *Magellanus* ante repertas *Moluccas* prælio contra Barbaros occubuit; & poſt inveſtigatas *Moluccas* à ſociis ſuperſtitibus ejus navigationis, cæteris navibus diſperſis, captis & detentis, una tantùm navis ſuperſtes & incolumis in Hiſpaniam rediit aromatibus onuſta & margaritis. Digniores profectò nautæ, qui æternâ memoriâ celebrentur, quàm qui cum Jaſone Theſſalo Argonautarum Principe ad Colchidem navigarunt Argonautæ. Navis etiam ipſa, quæ una ſoſpes & ſalva domum rediit poſt exantlata tot pericula, multo dignior; quæ inter ſydera collocetur, quàm vetus illa Argo: hæc namque ex Græcia duntaxat per Pontum vecta eſt: Magellanica verò

ca verò ex Hiſpania Auſtrum verſus, indeque per inferius Hemiſphærium in Orientem penetrans, rurſum in Occidentem in Hiſpaniam per ſuperius Hemiſphærium emenſo ſemel, quod dictum eſt, univerſo terrarum orbe, remeavit. Satis de his ex Atlante Majore.

9. Timor. *Hac Sandali albi & flavi ferax eſt, quod Inſulani ferro, ſecuribus, gladiis & cultris permutant. Rubrum Sandalum, quod in tractu Coromandel & Tanaſſerin in India creſcit, non fert.*

10. Philippinæ, ſub Philippo Hiſpan. Rege detectæ & occupatæ, Ptolomæo *Baruſſa* dictæ. Præcipuæ earum ſunt *Luzzonia*, in qua Hiſpani condiderunt urbem *Manillam* ad mare *Tandir*, quæ ſingulari nomine dicitur *Philippina*, cæteris præſtantior & amœnior. *Mindanao* in qua aliquot urbes mercimonia tractantes: Ad Occaſum harum Inſularum eſt *Calamianes* Inſula, aliis *Palohan* dicta. Ex his Inſulis Hiſpani, qui maximam partem tenent, cum Inſulanis vicinis & Chinenſibus mercantur, nec non onuſtas mercibus naves in Novam Hiſpaniam & regnum Mexicanum emittunt: Merces verò potiſſimùm ſunt Oryza, ſaccharum, legumina, mel, ficus, auri & ferri metalla.

11. Formoſo, *Chinæ regno propior*, ubi Hollandi occuparunt *Tayoan* celebrem locum, cum Inſulanis continuis conflictibus ſe exercentes; 12 à fortalitio illo Hollandico milliaribus Luſitani tenent caſtellum.

12. *Orientem verſus ſunt permulta Inſulæ,*

quas

quas Hiſpani Iſlas de las Velas *appellant.*

13. *Inſulæ* Japanæ, *quarum ſunt complures modicis fretis & Euripis interfluis inter ſe diſtinctæ, præcipua eſt* Japan, *cujus urbes ſunt* Meaco, *ubi ſummus Japoniæ Magiſtratus reſidet: &* Oſſacaja.

14. *Huic adjacet Inſula* Cikoko, *ubi* Nageſacki *emporium ab Hollandis frequentatum.*

15. Firando, *Luſitanorum frequenti appulſu clara.*

16. Caoli, *magna Inſula intra Chinam & Japoniam ſita, ubi* Tauxem *primarius locus.*

Tertius Oceanus eſt Septentrionalis *ſive* Scythicus, *in qua* Tazata *inſula. Hucuſque de Aſia; ſequitur Africa.*

CAPUT XV.

De AFRICA in genere.

SEcundum methodum noſtram, AFRICAM, tertiam veteris orbis partem fecimus, ASIAE annexam per Iſthmum, cujus intercapedo milliarium xxv eſſe æſtimatur.

Africæ *videbimus* Situm, Terminos, magnitudinem & partes. *Situs vel* exterior, *vel* interior.

Exterior *eſt in forma peninſulari, quæ ultra Tropicum Cancri & Capricorni procurrit, & tam verſus Arcticum, quàm Antarcticum ſe extendit, ita ut mediam ſecet Æquinoctialis. Ambitu ſuo complecti dicitur tria millia & triginta milliaria Germanica.*

Interior *reſpicit montes & fluvios.*

Mons

Mons Africæ fabuloſiſſimus eſt ATLAS, *ultra Lybiam interiorem ſitus, Poëtis ob Satyrorum laſciviam ſatis notus & decantatus. Alius item in Ægypto penes Damiatam mons* Caſius, *nunc Lariſſe.*

Fluvii ſunt I. NILUS *in Ægypto, qui ad* Δέλτα *opidum per omnem Ægyptum diſperſus* VII *oſtiis (quæ ſunt* Canobicum, Bobbitinum, Sebeniticum, Phadineticum, Mendeſium, Thaniticum *&* Peluſiacum) *in mare Ægyptium ſe præcipitat: Quia Ægyptus pluviam vel imbres neſcit, Nilus officium hoc præſtat; bis in anno ſtatis diebus magno auctu per totam Ægyptum ſeſe exonerans, fœcundat terram, fertilemque facit.*

2. *In Africa minore ſunt fluvii* Cinyphus, Triton, Carada *ad Carthaginem*, Bagradas *ad Vticam*, Tuſca *ubi terminus Aſiæ minoris.*

3. *In* Numidia *eſt fluvius* Rubricatus.

4. *In* Mauritania *eſt* Malva.

5. *In* Lybia *interiore eſt* Niger.

Termini *Africæ ſunt à Septentr. mare Mediterraneum; ab Occident. Oceanus Atlanticus; à Meridie mare Æthiopicum; ab Ortu Sinus Arabicus, mare Rubrum & Arabiæ dorſum.*

Magnitudo, *quâ longitudinem eſt inter fretum Gaditanum & Promontorium ſeu caput bonæ Spei, quâ latitudinem inter promontorium Heſperium ſeu Cabo verde, & Goardafui, ita ut in univerſum Africa multò major ſit Europâ, ſed non ita culta, nec ita fertilis ob multa deſerta.*

Partes Africæ *ſunt vel* Continentes *vel* Inſulæ.

CAPUT

CAPUT XVI.

De Continentibus Africæ partibus.

CONTINENTES *Africæ partes nobis erunt Septem:* Ægyptus, Barbaria, Numidia, Lybia, Nigritarum regio, regnum Congi, *&* Æthiopia.

I. Ægyptus, ab Ortu ſinu Arabico ſeu mari Rubro; à Septentrione mari Mediterraneo, ab Occaſu Barcana terra; à Merid. deſertis Æthiopiæ clauditur; Turcæ regnum hoc occuparunt anno 1516, & hodie tenent. *Vrbes præcipuas habet* Cairum, *vulgò* Alcair, *quondam* Memphis *ſive* Babylon.

Olim hic regia fuit Sultanorum Ægypti; hortus Balſami *Materea* dictus propè abeſt, cujus proventus hic uber, & è Judæa, ubi olim fuit, huc tranſlatus fertur. Penes Cairum rudera adhuc Pyramidum conſpiciuntur.

Alexandriam, *ſive* Scanderiam, claram à bibliotheca & bibliorum verſone. Juxta hanc fuit Pharos Inſula, quam Cleopatra urbi junxit.

Sues, *olim* Arſinoen *ad ſinum Arabicum.*

Damiatam, (*quondam* Peluſium) *quæ ab Harlemenſibus Hollandis expugnata, perpetuò triumpho & teſtimonio iis argenteas campanulas in primario ibi templo ſuſpenſas reliquit.*

Roſettam, *vulgò* Raſchit, *ubi Veneti ſuum Conſulem, quem* Bailo *vocant, habent.*

II. Barbaria, *ſita inter mare Atlanticum & Mediterraneum, inter Ægyptum, Lybiæ deſerta & montem Atlantem diſpeſcitur in VI*

Regna;

Regna; 1. *eſt regio* Marmarica, *hodie* Barca.

Hæc ad mare Mediterraneum intra Ægyptum & regnum Tunetanum ſe extendit, nomen habens à *Barce* antiqua urbe. Olim Cyrenaica dicta & Pentapolitana à v. urbibus, nimirum *Berenice*, *Arſione*, *Ptolemaide*, *Apollonia* & *Cyrene*. Hodie urbes ejus adhuc ſunt, *Cyrene*, *Talometa*, & *Bernicho*.

2. *Eſt regnum* Tunetanum.

Regnum hoc à veteribus Aphrica propriè ita dicta erat, & in IV provincias diſtribuitur, 1. in *Conſtantinam*, ubi ipſa civitas *Conſtantina*, deinde *Bona*, olim *Hyppo*, D. Auguſtini patria & Epiſcopatus. 2. In *Tunetanam*, ubi præcipuæ urbes, *Aphrodiſium*, *Carthaginis rudera*, *Heraclia*, *Tunetum*, ſive *Tunes*, cum fortalitio *Goletta*, à Carolo V. occupatum anno 1535. *Biſerta*, olim *Vtica*, nota illa morte & nomine Catonis junioris, *Porto farina*. 3. In *Tripolitanam*, quæ *Tripolin*, *Zoroatam* & *Lepiden* civitates habet. 4. In *Cebenſem*, quæ ut pars Numidiæ ad interiorem Libyam pertinet.

3. *Eſt regnum* Tremiſanum, *ubi* Tremiſen, Algira, *Turcicis pyratis referta*, Arſen, *&c.*

4. *Regnum eſt* Feſſanum, *quod ad fretum Herculeum Hiſpaniam oppoſitam habet. Præcipua ejus urbs eſt* Fez, *reliquæ ſunt* Arzilla, Tanger, Ceuta, Oran, *poſtremis Hiſpanica præſidia ſunt impoſita; maximam tamen partem ad mortem ibi damnati, hic perpetuo ergaſterio premuntur.* Oran *anno* 1509. *per Petr. Navarrum fuit expugnatum.*

5. *Eſt regnum* Marocum, *cujus caput* Maroco

Maroco *nobiliſſima totius Barbariæ. It.* Taradante.

6. *Eſt regnum* Darenſe, *cujus caput* Dara.

III. Numidia, *hodie* Biledulgerid; *regio vaſta ſed inculta, ab Ægypto uſque ad Oceanum Atlanticum ſe extendens; abundat dactylis, unde ei nomen obtigit; Metropolis ejus eſt* Biledulgerid.

Continet præterea in ſe ſex regna, *Zanhagam, Zuenzigam, Targam, Lemptam, Berdoam,* & *Goagam,* quælibet urbem habet cognominem.

IV. Libya, *quæ vel exterior, hodie deſertum* Eleocat, *vel interior, hodie* Sarra *deſertum, ubi* Caſena *&* Guangara *regna.* Regio hæc præter arenas nihil ferè progenerat, & tota aquis penè care,t ſi excipis lacum Targam.

V. Nigritarum regio *à Nigro flumine denominata, verùm & incolæ coloris ſunt nigerrimi; alio nomine & nobis cognito dicitur* Guinea, *incolis* Ghinni.

Regio hæc multis regnis abundat, ut Nubiæ, &c. quæ hic inſerere non libuit; dives aliàs fructibus, oryza, aromatibus, &c. auro inſuper; animalibus, Elephantis, ſimiis, pavonibus, pſittacis cinericiis.

In hac eſt Opidum S. Georgii, *ſive caſtellum Luſitanorum* Mina. *Item promontorium* Sierra Liona, *hoc eſt rupes Leonum, immenſæ altitudinis, cujus vertex nunquam non nubibus tegitur, ex eo ingentes fremitus longè audiuntur, haut dubiè ex aſſiduo tonitru & coruſcatione.*

VI. Regnum Congi, *ſeu* Manicongo *à primaria urbe* Congi *nomen habens.*

Regio

Regio fertiliſſima, ſi ulla alia; hîc triticumr milium, oryza, palmæ, nuces Indicæ, Caſſiæ, Cedri, Pepones, &c. hic argentum; hic Elephantes, Leones, Tigres, Bubali, Onagri, lupi, cervi, vulpes, lepores, cuniculi, ſimiæ, chamæleontes, porci, oves, capri, (exceptis bobus & equis ſimilibuſque jumentis) hic pſittaci virides & cinericii, ſtruthiones, pavones, gallinæ Indicæ, perdices, phaſiani, columbæ, turtures, aquilæ, grues, falcones, accipitres, ardeæ candidæ & quæ non animalium genera inveniuntur.

Dividitur regnum in VI *provincias, quæ ſunt* Bamba, Songo, Sundi, Pango, Batta, Pemba, *quodlibet regnum à primario loco nomen habet; primaria tamen civitas eſt* S. Salvatoris, *olim* Banza, *quæ vox ſignificat aulam, ſita in excelſo monte:*

Ab hoc regno prope diſtat provincia Angola, *inſaiubris ab aëre, vermes in hominum corpora progenerante. Rex hujus Congiano tributum ſolvit.*

VII. *Sequitur* Æthiopia, *quæ duplex eſt; ſuperior, ſeu interior; & inferior ſeu exterior.*

Superior, cujus Regem magno errore faciunt presbyterum Joannem, *hodie eſt Abyſſinorum regio.*

Olim continebat XXVI regna, qui parebant Regi Abyſſinorum, cun hodie IV tantum ei pareant, reliqua occupant Turcæ, Saraceni & gentiles idololatræ: Emporia celebriora in iis ſunt *Melinda, Monbaſa, Quiola,* (hujus rex eſt Hiſpano tributarius) *Moſambique,* quæ ſubeſt Luſitanis.

Inferior

Inferior *Æthiopia à ſuperiori diſtinguitur per montes Lunæ. Caput ejus eſt* Monemetapa, *quæ provinciæ nomen dedit.* Ibi *promontorium,* quod *Caput bonæ Spei* dicitur, à Vaſco de Gama anno 1497 primitùs detectum. Periculoſa hic navigatio fertur, cum ne ipſo quidem ſinu oſtiove fluminis naves tutam ſtationem habeant.

CAPUT XVII.

De INSULIS AFRICAE.

H*As videbimus ſecundum Oceanum, & inde earum ſumemus diſtinctionem. In* Mari Atlantico *verſus occaſum ſunt* Madera, Fortunatæ, *hodiè* Canariæ, *de quibus ſupra egimus in Hiſpania, referentes eas ad Caſtiliam.*

Contra Heſperium *promont. hodie* C. Verde, *ſunt Inſulæ* x, Heſperides *olim &* Gorgones *dictæ*, (*Hollandis à ſalis copia appellantur* die Saltz Inſeln,) *primaria inter eas eſt Inſula* S. Jacobi *ſive* S. Jago, *ubi Luſitanorum colonia.*

In Mari Æthiopico, *ſub ipſa linea æquinoctiali eſt* 1. Inſula D. Thomæ. Hæc à Luſitanis feſto D. Thomæ inventa, hoc nomen ſortita eſt. Forma ejus penerotunda eſt, diametrum habens LX. mill. Luſitani in ea urbem *Tavoaſam* exſtruxerunt. Omnis Inſula aëris eſt inſaluberrimi, morbus in ea vulgaris, qui in corporibus humanis omnem pinguedinem liquefactam in unum locum congerit. Sacchari ſed non melioris (*Thomas Zucker*) uber hic fuit proventus, qui hodiè multum deſiit, quod vermes arundinum radices exedunt.

2. Inſ. Principis, *proventu ſacchari celebris.*

nomen obtinuit, quod, ubi inventa, reditus ex ea Principi Portug. aſſignati fuerint.

3. Inſula Anni-boni, *tribus gradibus ultra Æquatorem ſita*. Dicitur etiam *Annobon*, quod cum auſpicio novi anni primùm inventa fuerit. Incolæ hic deficiunt, fortè propter venenoſa animalia; hic Crocodilorum, xx ulnarum, reperitur magna copia, noctu aquam, diu humum amantium.

4. *Inſula* S. Matthæi. 5. *Inſ.* Aſcenſionis. 6. *Inſula* S. Helenæ, *incolis deſtituta ſed fructibus & animalibus abundans, ideoque in Indiam navigantibus, vel inde redeuntibus gratiſſima.*

In mari Rubro, vel ſinu Barbarico & mari aſpero, *eſt Inſ.* S. Laurent. *incolis* Madagaſcar.

Sita hæc eſt ſub Tropico Capricorni, longit. CCL. latitud. LXXX. milliar. Germ. variis aromatibus opulenta.

Ad fauces ſinus Arabici *juxta promontorium* Gradafuy *eſt Inſula* Sacotara, *aloën optimam progenerans, quæ in diverſa loca evehitur.*

CAPUT XVIII.

De AMERICA IN GENERE.

T*Antum de tribus veteribus mundi partibus. ſequitur Nova & ultima, quæ dicitur* novus orbis, *ob magnitudinem, cum Europa, Aſia, Africa ſimul ſumptis ferè æqualis ſit. Communi nomine dicitur* AMERICA, *ab Americo Veſputio Florentino Italo altero ſuo repertore* (nam primus fuit Chriſtoph. Columbus Genuenſis, cui in prima navigatione comes erat Americus Veſputius) *anno* 1497. *dete-*

cta

cta. Dicitur etiam INDIA OCCIDENTALIS, *quod eodem tempore hæc inventa, quo India Orientalis à Luſitanis.*

Inventionis videamus occaſionem: *Columbus Genuenſis* ſæpius in Portugalliam navigans obſervavit certis anni temporibus, ventos ex Occid. quoſdam flare & æquabili tractu multos aliquot dies ſpirare; quod pro argumento habuit, eos ex tranſmarina aliqua regione venire, ideoque judicavit, terram adhuc aliquam in illa plaga, unde venti flabant, ſupereſſe, uſque dum incolis Europæis, aliiſque incognitam. Supplicando itaque apud Genuenſes, Henricum VII, & Alfonſ.V. Portug. Reges obtinere voluit, ut eorum ſumptibus & navibus ob rei hujus certitudinem tranſmarinam illam regionem indagare poſſet. Verùm ab illis omnibus irriſus ob rem, quam proponebat, incredibilem, ad Ferdinandum Arrag. & Caſtiliæ Regem ſe contulit, à quo intercedente Regina Iſabella tres naves impetravit, quibus anno 1492 Gadibus Hiſpaniæ ſolvens occidentem verſus iter fecit. Primam Inſulam, poſt periculoſiſſimam navigationem, invenit *Gunao* cui ille dato nomine *Deſiderata*, pro memoria Chriſtiani nominis crucem altiſſimam poſuit. Ex hac inſula delatus eſt in Inſulam *Heitii*, quam *Iſabellam* in memoriam reginæ ſuæ, & poſtea *Hiſpaniolam* nominavit. Inde in portum Regium venit, ubi S. Dominici & Iſabellæ coloniæ. Ex Hiſpaniola in Cubam venit, quam Johannam nominavit, ubi Havana portus

commodiſſimus, in quem è Peruvia & Mexicana naves in Europam euntes divertunt. Poſt inventæ ſunt Jamaica, & Boriquen Inſulæ, & aliæ, de quibus infrà. Sufficiant hæc de occaſione inventi novi orbis; legantur Scriptores diverſi de America, quos videre habes in bibliotheca hiſtorica Bolduani, quibus noviſſimus Johannis de Laet Americæ deſcriptionem adjicimus. Sed videamus nunc ipſam Americam.

Americæ conſiderabimus Terminos, Magnitudinem, *&* Partes.

Terminos *ab ortu habet mare Atlanticum, ſive* Mare del Nort; *à Meridie Inſulas Magellanicas, freto interluente diſtinctas; ab Occaſu mare Pacificum ſive* mare del Zur, *à Septentrione litus adhuc Europæis eſt incognitum, num ibi ſint terræ vel maria.*

Magnitudo *quâ longitudinem inter duo freta* Anian *&* Magellanicum *eſt* 2400 *milliarium Germanicorum; quâ latitudinem inter Cabo de Fortuna prope fretum* Anian, *& Cabo de Breton, in nova Francia, quæ duo ſunt promontoria, eſt* 1300 *milliarium Germanicorum.*

Partes Americæ faciemus Continentes *&* Inſulas.

CAPUT XIX.

De continentibus Americæ *partibus.*

P*Artes* AMERICAE *ſunt duæ:* Septentrionalis, *&* Meridionalis; *utraque exiguo Iſthmo connectuntur, intra Veraguam & Car-*

& Cartagenam interjacente, ubi Pamana & puerto Belo.

Septentrionalis *uſitatè appellatur* Mexicana. *Ejus provinciæ litoribus Oceani adjacent, & longiſſimo tractu inter ſe diſtinguuntur partim* ad mare del Nort, *partim* ad mare del Zur.

Ad mare del Nort *ſitæ ſunt* 1 CANADA, *à fluvio & urbe cognomine ſic dicta, in ſe habens* Eſtotilandam, Terram de Laborador, *&* terram Cortercalem, *quæ à Caſparo Corterea-li inventa eſt.*

2. NOVA FRANCIA, *ubi* Accadia, *in qua* porto reale *&* Norumbega, *utraque paret Gallorum Regi.*

3. VIRGINIA, *quæ ab Eliſabetha Regina Angliæ Virgine nomen traxit, ut vult expeditio Draci anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo quarto, urbes ibi* Pomejock, *ſive* VVeapemeoc, *&* Secota. *Dividitur in novum Belgium, ubi* N. Amſterodamum, Helſegat, Fort-Orenge, *& alia; & novam Angliam, ubi nova* Pleimouth *& aliæ Anglorum coloniæ.* Vide relationem Thomæ Harioti & deſcriptionem Joannis VVyts, nec non alios novos authores, ut Joannis de Laet Indiam Occidentalem.

4. FLORIDA, *nomen habent à Dominica Palmarum (Hiſpanis* Paſcua de Flores) *quod eo die detecta fuerit. Hiſpanorum in ea propugnacula ſunt* D. Matthæi *non longè à Cabo S. Helenæ, &* D. Auguſtini, *ad flum. May, hodiè* S. Auguſtin.

5. NOVA HISPANIA, *regio hæc magna eſt, & varias habet provincias.*

MEXICO, *cum Metropoli cognomine* ubi Proregis Hiſpan. & Archiepiſcopi ſedes, tribunal ſupremum, officina monetaria, librorumque impreſſio *anno* 1524 *à Ferdinando Corteſio expugnata. Item* Acapulco *ubi Portus maris del Zur. Ei cohæret* PANUCO, *ſub Tropico Cancri, ubi urbs S. Stephani.* Tlaſcala *&* Angelorum civitas; *portus præcipuus in ſinu Mexicano eſt* S. Jean de Ullua. MECHOACAN, *cujus Metropolis* Valladolid, *incolis* Guayangareo, *aliæ ſunt* S. Michaëlis, S. Philippi, Conception de Salaya, Leon, Zamora, *&c.* GUAXACA, *ubi* Antequera, S. Illifonſo de los Zapotecas, S. Jago, Villa del Eſpiritu Santo. TABASCO, *ubi urbs* Vitroria. YUCATAN, *ubi* Merida, Valladolid, Campeche, Salamanca.

6. GUATIMALA, *quæ in* XIII *provincias dividitur, quarum præcipuæ ſunt* Guatimala *ſpeciatim ſic dicta cum urbe* Honduras, *ubi* Valladolid, Gratias à Dios, S. Pedro. NICARAGUA, *cum urbe ejuſdem nominis*, Leon, Granada, Segovia, Jaen.

VERAGUA, *ubi urbes* la Conception, la Trinidad, la ville de S. Fé, Carlos.

America Septentrionalis ad mare DEL ZUR *habet provincias ſequentes;* 1. Novam Galliciam, *à Nuno Guſmano detectam, cujus Metropolis eſt* Guadalajara, *deinde* S. Spiritus, *&* S. Maria de los Lagos.

2. Novam Biſcajam, *in qua provincia* Topia, *ubi* Ende *locus argenti fodinis dives*, S. Johannes, S. Barbara.

3. Novam Mexicam, *ubi vicus diverſi ſed nullius*

nullius æſtimii. Vide Johannis de Laet hiſt. Ind. Occid.

4. Californiam *ad ſinum Vermejo.*
5. Cibolam.
6. Granadam.
7. Tontonteac.
8. Quiviram.
9. Novam Albion.

Tantum de AMERICA SEPTENTRIONALI, *tam ad mare del Nort, quàm ad mare del Zur; ſequitur* MERIDIONALIS, *ad mare del Zur, quæ dicitur* PERUANA *Hiſpanis* Tierra firma; *hæc quoad loca Mediterranea ferè uſque adhuc incognita.*

Provinciæ ejus ſunt ſitæ ad Mare del ZUR, *&* ad mare del NORT.

Ad Mare del ZUR *ſunt ſequentes:*

1 Caſtella aurea *Hiſpanis* Caſtilla del oro, *alio nomine dicitur* Panama.

Vrbes celebriores ſunt Panama *ad Iſthmum, Americam Septentrionalem cum Meridionali connectentem. Item* Nombre de Dios, Porto Belo, Ville de S. Philippe. S. Jago de Nata. *His accenſentur vicinæ provinciæ*, Darien *cum ſuis urbibus & portubus apud* Johan. de Laet *videndis.*

2. Cartagana, , *ubi ejuſdem nominis urbs, Item* Tolu, *excellentis balſami ubi proventus. Item* La villa de Maria. *Item* S. Crux De Mopox. *It.* Baranca de Malambo.

3. Sancta Martha, *cui urbs ejuſdem nominis, Item* Teneriffe, *ad fluvium Magdalenæ. It.* Tamalameque *Hiſpanis* villa de las palmas. *Item* Cuidad de los Reyes. *It.* Ocanna, *It.* la Ramada.

II. NOVA GRANADA, *cujus Metropolis eſt* Sancta Fé de Bogota. *Item* S. Michaëlis. *Item* Tocayama. *Item* Tunia. (Granadæ confines ſunt provinciæ *Muſos* & *Colymas*, ubi urbs *de la Trinidad*, & vicus la Palma.)

Reliquæ ſunt poſt Tuniam, Pamplona, S. Chriſtophori, Merida, *Belez*, Marequita (aliàs *S. Sebaſtian del oro*) Ybague, la Vittoria de los Remedios, S. Juan de los Clanos.

III. POPAYAN *à Metropoli nomen trahens*; *reliquæ ſunt* Antiochia, Caramanta, Anzerma, Cali, S. Juan de Paſto, Timana, Guadalajara de Buga, S. Sebaſtian de la Plata, Almaguer, S. Juan de Truxillo, (*Barbaris dicta* Yſcance,) la ville de Madrigal (*Indianis Chapanchia*) Agreda, *aliàs* Malaga.

IV. PERUVIA, *quæ trimembris eſt ſecundum tria Parlamenta*; 1 *eſt* Quito *à Metropoli cognominè ad circulum æquinoctialem*; *ubi Hiſpanorum præterea urbes*, S. Franciſci, Rhiobamba, Cuenza, Loya, Zamora, Jaën, S. Michaëlis de Piura, S. Jacobi de Guayaquil *&* Puerto Viejo. *Adjicimus hiſce magnificum palatium* Thomebamba, *in prov.* Cannares.

2. Lima, *ſive* los Reyes, *quæ urbs principalis eſt provinciæ* PERU. Arnedo, Santa, *ſive* Parilla, Truxillo, Miraflores. S. Juan de la Frontera, S. Jago de los Valles, Leon de Guanuco, Guamanga, Cuſco, S. Franciſco de la Vittoria, S. Juan del Oro, Arequipa, S. Miguël de la Ribera, Valverde, Cannete *vel* Guaſco, Caſtrouirreina *&* Oconna.

3. Los

3. Los Charcas, *ubi Metropolis* la Plata, Potoſi, Arica.

V. CHILE, *cujus urbes ſunt*, la Serena S. Jago, Concepcion, Imperiale, Villa nueva de los infantes, Villa rica, Oſorno.

VI. CHICA, *Regio Patagonum eſt, excurritque uſque ad fretum Magellanicum; homines 10 pedum menſurâ hic inveniuntur longi.*

Provinciæ Americæ MERIDIONALIS *ad mare del* NORT *ſunt ſequentes.*

I. Rio de la plata *nomen habens à fluvio principali, ubi urbes principales ſunt*, Nueſtra Sennore de Buenos Ayres, *aliquibus dicta* Cuidad de la Trinidad: *Metropolis verò eſt* Nueſtra Sennora del' Aſſumpcion. *Item* Cuidad Real, *aliàs ab Hiſpanis dicta* Ontiveras, *ab Indianis* Guayra. *Item* S. Fé, S. Salvador, S. Anna.

Huic provinciæ adhæret provincia *Tucumana*, cujus primaria urbs eſt *S. Iago del Eſtero*, Deinde *S. Michaëlis de Tucuman, Talavera* & *Corduba.*

II. BRASILIA, *quæ in* XIV *diſtinguitur præfecturas; ſeu Capitanias; quarum* 1 *eſt* S. Vincentii: *ubi urbes*, Sanctos, S. Vincent, Itanhain.

2. Rio Jennero, *ubi urbes* S. Sebaſtian, Angra dos Reyes.

3. Spiritu Sancto, *ubi* urbs Spiritus ſancti, *& pagus* dos Reyes Magas.

4. Porto Seguro, *ubi opida*, porto Seguro, S. Amaro, S. Crux.

5. Ilheos, *ubi urbs ejuſdem nominis.* 6. La Bahie, *ou*, la baye de tous les Saincts, *vel*

todos los Sanctos, *cujus principalis urbs eſt* S. Salvador, *It.* Paripe, Seregipe del Rey.

7. Pernambuco, *ubi* Glinda *&* Garaſu *urbes.*

8. Tamarica.

9. Paraiba, *ubi urbs* Paraiba, *aliàs* Philippi.

10. Rio Grande, *ubi* Potengi, *vel* Rio grande.

11. Siara, *vel* Ciara, *ubi* Siara.

12. Maranhaon *ſive* Maragnan, *ubi Inſula* Maragnan.

13. Para, *ubi fortalitium* Para, *&c. De his vide Ioannem de Laet in ſuis Indiis Occidental.*

III. GUAJANA, *dividitur in tres rivos, nimirum in* Amozonum, Guajanam propriè ſic dictam, *&* l'Oronoque, *ubi urbes* S. Thomæ, *&* Manoa, *&c.*

IV. NOVA ANDALUZIA, *vel* CUMANA; *quæ dividitur in* Andaluziam propriè ſic dictam *&* Venezuelam.

Venezuela *quaſi parva Venetiæ; Metropolis ejus eſt* Coro, *deinde* nueſtra Sennora de Carvalleda, S. Jago de Leon, Nova Valentia, Xeres. Nova Segovia, Tucayo, Truxillo, *&* Laguna.

Nueva Andaluzia, *ubi urbes* Comana *ſive* nueva Corduba, *&* Comanagotta, *&c.*

CAPUT

CAPUT XX. & ultimum.

De INSULIS AMERICANIS.

HActenus de Continentibus Americæ partibus; ſequuntur INSULAE, quæ commode inter ſe diſtingui poſſunt ſecundum ſitum Maris del Nort, & del Zur.

In mari del Nort *ſunt ſequentes*.

1. Terra Nova, *ſinui S. Laurentii objecta*.
2. La Bermuda, *ab Anglis occupata*.
3. Lucajor, *ubi* Bahama *&* Lucajos *celebriores ſunt*.
4. Cuba, *ubi urbs* S. Jacobi, *& totius Occidentis portus celeberrimus* Havana.
5. Hiſpaniola, ubi urbes S. Dominici, portus S. Conceptionis & puerto del plata, o del argento.
6. Jamaica, *ubi urbs* Sevilla *ſive* Hiſpalis & Oriſtan.
7. S. Juan, *ſive* S. Johannis, *ubi urbs* S. Juan de puerto rico.
8. Canibales, *quæ &* Antillæ *vel* Camercanæ *dicuntur*, *ubi* S. Martini & Dominica.
9. S. Margarethæ, *vel* Margaritarum, *quam unionum copia nobilis eſt adeò, ut multis millionibus pretium æquivaluerit*.
10. S. Trinitatis.
11. *Inſula* Aſcenſionis, &c.

In mari del ZUR *ſunt Inſulæ* MAGELLANICAE *pro terra continente olim habitæ, verum divulſæ ab ea per duo freta nimirum* Magellanicum & le Maire. *Reliquæ & principaliores ſunt*, 1 Tierra del fuego.

2. *Inſula* la Mocha.

3. *Inſ.* S. Mariæ.

4. *Inſ.* S. Felicis

5. S. Petri.

6. *Inſulæ* Tubarones.

7. *Inſulæ* Salomonis; *quarum magnus numerus, primaria tamen inter eas eſt* Iſabella.

Tantum eſt.

F I N I S.

BINÆ

BINÆ
BELGII TABVLÆ.

Prima tabula, exhibens eam Belgii partem, quam Hiſpanus poſſidet.

EA *continet Ducatus quatuor, Comitatus totidem, Marchionatum unum & Dominium unum.*

Ducatus Belgii regalis ſunt Brabantia, Limburgum, Luxenburgum, & Geldria pars.

Brabantiæ ducatus civitates & oppida ſunt, 1. *Lovanium.* 2. *Bruxellæ.* 3. *Tienen.* 4. *Leevve.* 5. *Nivelle.* 6. *Aerſchot.* 7. *Megem.* 8. *Hoochſtraten.* 9. *Dieſt*, ad Principem Auriacum. 10. *Lier.* 11. *Vilvorden.* 12. *Gemblours.* 13. *Indoigne* 14. *Hannuyt.* 15. *Landen.* 16. *Halen.* 17. *Sichenen*, ad Principem Auriacum. 18. *Herentals.* 19. *Eyndhoven*, Principis Auriaci. 20. *Helmont.* 21. *Raveſtein.* 22. *Tournhaut.* 23. *Duffel.* 24. *Waelhem.* 25. *Oorſchot.* 26. *Vueren.* 27. *Duyborgh.* 28. *Brinealen.* 29. *Genape,*

nape. 30.*S.Oidenroye.* 31.*Boxtel.* 32.*Roſendael*, principis Auriaçi. 33.*Heukele.* 34. *Gaesbeke.* 35. *Weſemale.* 36. *Walheym.* 37. *Cantecroy.* 38. *Roſſelaer.* 39.*Rumpſt.* 40.*Goſelis.* 41.*Hilverembeke.* 42.*Waelvvyck.* 43.*Langeſtrate.*

Limburgi ducatus civitas primaria eſt Limburgum, & duo Comitatus, 1.*Folcoburgum, cui prope eſt Hertogen rode, Gallis Rode le Duc, & Carpen.* 2.*Dalem.*

Luxemburgi ducatus oppida ſunt. 1.*Luxumburgum.* 2.*Arlon.* 3.*Rodemakeren.* 4.*Teonville*, (nunc à Gallis occupata.) 5.*Gravenmakeren.* 6.*Konighsmakeren.* 7. *Dierich.* 8.*Vireton.* 9.*Echternach..* 10.*Vianden*, Principis Auriaci. 11. *Boſtonack.* 12. *Mommedi.* 13. *Nieucaſteel.* 14. *Danvilliers.* 15. *Marveil.* 16.*La Roche en Ardenne.* 17. *Durby.* 18. *S.Vit*, Principis Auriaci. 19. *Salme.* 20. *la Marche.* 21. *Yvoi.* 22. *Chiny.* 23.*La Ferté.*

Geldriæ ducatus pars, in qua ſunt hæc oppida. 1. *Gelder.* 2.*Ruremonda.* 3.*Venlo.* 4.*Stralen* 5. *Wachtendonck.* 6.*Erckelens, cui cohæret Keſſel, Midler, & Kriec-*

& Krieckenbeke. Et tria Dominia: 1. *Montfort.* 2. *Echt.* 3. *Nieuverſtadt.*

Comitatus Belgii regalis ſunt Flandria, Arteſia, Hannonia, & Namurcum.

Flandriæ comitatus ſunt hæc oppida & civitates. 1. *Gandavum.* 2. *Brugæ.* 3. *Rupelmunda.* 4. *Winoxberga*, (quæ nunc à Gallis poſſidetur.) 5. *Dam, olim Hondſdam.* 6. *Oudenarde.* 7. *Tournay.* 8. *Courtray.* 9. *Duacum.* 10. *Orchies.* 11. *Lannoy*, Principis Auriaci. 12. *Ryſſel.*. 13. *Yperen*, (quam nunc Galli tenent.) 14. *Nieuport.* 15. *Duynkercke*, nunc Gallico imperio ſubdita.) 16. *Veurne.* 17. *Dixmuyde.* 18. *Caſſel.* 19. *Oſtende.* 20. *Grävelingen*, (à Gallis nunc expugnata.) 21. *Bourborgh*, (itidem nunc à Gallis devicta.) 22. *Hulſt*, (Ordinum fœderati Belgii armis nunc occupata.) *Aelſt.* 24. *Dendermonde.* 25. *Geertsberg.* 26. *Ninove.* 27. *Blanckenberg.* 28. *Armentiers.* 29. *Steenhuyſe*, 30. *Gavere.*

In Commitatu Artheſiæ continentur, 1. *Atrecht* (quæ nunc Gallorum eſt, & ab illis Arras vocatur.) 2. *S. Omer.*

3. *Bethu-*

3.*Bethunes*, quæ nunc à Gallis poſſidetur.) 4.*Arien.* 5.*Bapaume*, (quam nunc Galli tenent.) 6. *Renti.* 7.*Hesdin*, (quæ nunc Gallo paret.) 8.*Comitatus S.Paul.*

In Hannoniæ Comitatu ſunt, 1.*Mont.* 2. *Valencienes.* 3. *Bouhain.* 4. *Quenoy.* 5. *Condé.* 6. *Landrecy.* 7. *Cambray.* 8. *Avennes.* 9. *Chimay.* 10. *Mariæburgum.* 11. *Philippe-ville.* 12. *Beaumont.* 13. *Mabenge.* 14. *Bavais.* 15, *Binche.* 16.*Halle.* 17.*Reux.* 18.*Soigny.* 19.*Breyne le Comte.* 20.*Engen.* 21.*Leſſine* 22.*Chievre.* 23.*Geleyn.* 24.*Lenze.* 25.*Fontaine l'Eveſque.* 26. *Lalaing.* 27. *Montigny.* 28. *Antoing.* 29. *Ligny.* 30. *Boſſu.* 31.*Barlemont.* 32.*Glayon.* 33.*Traſegnie.* 34. *Sor le Chaſtean.* 35. *Barbancon.* 36. *Aimeries.* 37. *Tovin.* 38. *Covines.*

In Comitatu Namurci habentur, 1. *Namur.* 2. *Charlemont.* 3.*Ardenne.* 4. *Bovines.* 5. *Valencourt.* 6. *Dave.*

Marchionatus imperii eſt Antverpia cum caſtello.

Dominium eſt Mechlinia, ubi Parlamentum Belgii regalis ſupremum.

SE-

SECVNDA TABVLA eam exhibens Belgii partem quam Fœderati Ordines tenent.

IN *ea ſunt Ducatus, Comitatus & Dominia.*

Ducatus Belgii Fœderati ſunt Brabantiæ pars & Geldriæ Pars.

In Brabantiæ parte ab ordinibus fœderatis poſſeſſa, continentur, 1. *s'Hertogenboſch, ſive Bois le Duc,* 2. *Maſtricht.* 3. *Berga ad Soomam.* 4. *Breda,* Principis Arauſion. 5. *Geertrudenbergh,* Princip. Arauſion. 6. *Steenberg*, Princip. Arauſion. 7. *Wilhelm-ſtadt*, Principis Arauſion. 8. *Grave, ſive* das landt von Kuyck / Principis Arauſion. 9. *Crevecœur.* 10. *Lillo.* 11. *Gennep,*

Geldriæ pars quam tenent Ordines fœderati dividitur iterum in velaviam, Betaviam, & Comitatum Zuthphanienſem.

In Velavia ſunt, 1. *Arnheim.* 2. *Wageningen.* 3. *Hattem.* 4. *Hardervvyck.* 5. *Elburg.*

In Batavia ſunt Comitatus & Civitates.

Comi-

Comitatus Betaviæ numerantur duo, 1. *Buren,* Princip. Auriaci. 2. *Culenburg.*

Civitates & oppida Betaviæ ſunt, 1. *Noviomagum.* 2. *Bommel.* 3. *Lövenſtein.* 4. *Tiel.* 5. *Schenckenſchants.* 6. *Voornſchants.* 7. *S. Andriesſchants.* 8. *Rees.* 9. *Emmerick.* 10. *Weſel.* 11. *Rheinberg.* 12. *Orſoy.* 13. *Goch.*

In Comitatu Zutphaniæ ſunt, 1. *Zutphen.* 2. *Lochem.* 3. *Doesburg.* 4. *Doetecom.* 5. *Bronckhorſt.* 6. *Grolle.* 7. *Tſheerenberg.* 8. *Breedevoort.*

Comitatus Belgii Fœderati ſunt, Flandriæ pars, Hollandia, Zeelandia.

In Flandriæ parte quam Ordines Fœderati tenent, ſunt 1. *Cadſant.* 2. *Sluys* 3. *Ardenburg.* 4. *Iſendyck.* 5. *Liefkenshoeck.* 6. *Ooſtburg,* 7. *Ternenſe.* 8. *Biervliet.* 9. *Philippine,* fortalitium. 10. *Coxie,* fortalitium. 11. *Sas van Gent, nuper ab Ordinibus occupatum.*

Hollandia dividitur in Septentrionalem & Meridionalem.

Septentrionalis quæ vulgo Noord Holland, & Weſtfriesland vocatur, civitates, dominatus & inſulas continet.

Civitates Hollandiæ Septentrionalis ſunt,

ſunt, 1. *Enckhuſa.* 2. *Horna.* 3. *Alcmar.* 4. *Edam.* 5. *Monachodamum.* 6. *Purmerenda.* 7. *Medenblickum.*

Dominia in illa ſunt duo, Bevvervvyck & Schagen.

Inſulas continet quinque, 1. *Texel.* 2. *Vlieland.* 3. *Wieringen.* 4. *Vrck.* 5. *Ens.*

Hollandia Meridionalis, vulgò Suydt holland, dividi poteſt in Comitatum, Baronatum, Civitates, Inſulas, Libertates, & Pagos.

Comitatus, eſt Egmont.

Baronatus, eſt Vianen.

Civitates Hollandiæ Meridionalis ſunt vel poſteriores.

Priores civitates ſunt, 1. *Dordracum.* 2. *Harlemum.* 3. *Delfium.* 4. *Leyden.* 5. *Amſtelodamum.* 6. *Gouda.*

Poſteriores ſunt, 1. *Rotterdam.* 2. *Gorcum.* 3. *Schiedam.* 4. *Schoonhoven.* 5. *Narden.* 6. *Weſop.* 7. *Muyden.* 8. *Woerden.* 9. *Oudevvater.* 10. *Iſelſtein,* Principis Auriaci. 11. *Leerdam*, itidem Principis Auriaci. 12. *Aſperen.* 13. *Henckelom.* 14. *Worcum.* 15. *Heusden.* 16. *Sevenbergen.*

Inſulæ Hollandiæ Meridionalis ſunt,

1. *Ooſt-*

1. Ooſtvorne, ubi Briela & Geervliet. 2. Weſtvoorne, ubi Gorce. 3. Overflacke, ubi Somersdyck, Olkensplat, Oude en nieuvve Tonge, Dircxlandt

Libertates ſive Freyheiten Hollandiæ Merid. ſunt, Nieuport, Vlaerdingen, Graveſande, Principis Auriaci.

Pagi in illa ſunt CCCC. *ſuper quos omnes eminet Haga.*

In Comitatu Zeelandiæ ſeptem ſunt Inſulæ. 1. *Walachria, in qua Middelburg, Viiſſing & veer,* utraque Princip. Auriaci, *Armuyden, Domburg, Rammeken, Suydtborg.* 2. *Scaldia, in qua Zirickzee, & Brovershaven.* 3. *Bevelandia Auſtrina, ubi Goes & Romerſvvale.* 4. *Bevelandia Borealis, ubi Colynsplat, Catzhoeck.* 5. *Duvelandia.* 6. *Wolfersdyck.* 7. *Tolen, ubi Tolen, & S. Martensdyck, cum Dominio Scherpeneſſe,* Principis Auriaci.

Dominia Fœderati Belgii ſunt quatuor. 1. *Epiſcopatus Trajectinus.* 2. *Friſia.* 3. *Tranſiſulana.* 4. *Groninga.*

In Epiſcopatu Trajectino ſunt, 1. *Trajectum ſive ultrajectum.* 2. *Amersfordia.* 3. *Batavodurum.* 5. *Rhenen.* 6. *Montfort.*

In

In domino Friſiæ ſunt, 1. *Leevvarden*. 2. *Dockum*. 3. *Worcum*. 4. *Franekera*. 5. *Staveren*. 6. *Bolſvvaert*. 7. *Ilſt*. 8. *Hindeloopen*. 9. *Sneeck*. 10. *Harlingen*. 11. *Sloten*.

In Dominio Tranſiſulanæ principales civitates ſunt, Daventria, Campodunum, Svvolla. Minus principales ſunt, 1. *Steenvvyck*. 2. *Vollenhoven*. 3. *Haſſelt*. 4. *Ootmarſen*. 5. *Oldezeel*. 6. *Meppel*. 7. *Geelmuyden* 8. *Coevörden*. 9. *Hardenberg*. 10. *Omme*. 11. *Almeloo*. 12. *Goor*. 13. *Diepenhem*. 14. *Delgen*, 15. *Enſchede*. 16. *Blockziel*. 17. *Svvarteſluys*.

In dominio Groningæ ſunt, 1. *Groninga*. 2. *Damme*. 3. *Delfziel*. 4. *Bourtangne*.

FINIS.

IN-

nape. 30.*S.Oidenroye.* 31.*Boxtel.* 32.*Roſendael*, principis Auriaçi. 33.*Heukele.* 34. *Gaesbeke.* 35. *Weſemale.* 36. *Walheym.* 37. *Cantecroy.* 38. *Roſſelaer.* 39. *Rumpſt.* 40. *Goſelis.* 41. *Hilverembeke.* 42. *Waelvvyck.* 43. *Langeſtrate.*

Limburgi ducatus civitas primaria eſt Limburgum, & duo Comitatus, 1. *Folcoburgum, cui prope eſt Hertogen rode, Gallis Rode le Duc, & Carpen.* 2. *Dalem.*

Luxemburgi ducatus oppida ſunt. 1. *Luxumburgum.* 2. *Arlon.* 3. *Rodemakeren.* 4. *Teonville*, (nunc à Gallis occupata.) 5. *Gravenmakeren.* 6. *Konighsmakeren.* 7. *Dierich.* 8. *Vireton.* 9. *Echternach..* 10. *Vianden*, Principis Auriaci. 11. *Boſtonack.* 12. *Mommedi.* 13. *Nieucaſteel.* 14. *Danvilliers.* 15. *Marveil.* 16. *La Roche en Ardenne.* 17. *Durby.* 18. *S.Vit*, Principis Auriaci. 19. *Salme.* 20. *la Marche.* 21. *Yvoi.* 22. *Chiny.* 23. *La Ferté.*

Geldriæ ducatus pars, in qua ſunt hæc oppida. 1. *Gelder.* 2. *Ruremonda.* 3. *Venlo.* 4. *Stralen* 5. *Wachtendonck.* 6. *Erckelens, cui cohæret Keſſel, Midler,*

& Kriec-

& Krieckenbeke. Et tria Dominia: 1. *Montfort.* 2. *Echt.* 3. *Nieuverſtadt.*

Comitatus Belgii regalis ſunt Flandria, Arteſia, Hannonia, & Namurcum.

Flandriæ comitatus ſunt hæc oppida & civitates. 1. *Gandavum.* 2. *Brugæ.* 3. *Rupelmunda.* 4. *Winoxberga*, (quæ nunc à Gallis poſſidetur.) 5. *Dam, olim Hondſdam.* 6. *Oudenarde.* 7. *Tournay.* 8. *Courtray.* 9. *Duacum.* 10. *Orchies.* 11. *Lannoy*, Principis Auriaci. 12. *Ryſſel.* 13. *Yperen*, (quam nunc Galli tenent.) 14. *Nieuport.* 15. *Duynkercke*, nunc Gallico imperio ſubdita.) 16. *Veurne.* 17. *Dixmuyde.* 18. *Caſſel.* 19. *Oſtende.* 20. *Grävelingen*, (à Gallis nunc expugnata.) 21. *Bourborgh*, (itidem nunc à Gallis devicta.) 22. *Hulſt*, (Ordinum fœderati Belgii armis nunc occupata.) *Aelſt.* 24. *Dendermonde.* 25. *Geertsberg.* 26. *Ninove.* 27. *Blanckenberg.* 28. *Armentiers.* 29. *Steenhuyſe*, 30. *Gavere.*

In Commitatu Artheſiæ continentur, 1. *Atrecht* (quæ nunc Gallorum eſt, & ab illis Arras vocatur.) 2. *S. Omer.*

3. *Bethu-*

3. *Bethunes*, quæ nunc à Gallis poſſidetur.) 4. *Arien.* 5. *Bapaume*, (quam nunc Galli tenent.) 6. *Renti.* 7. *Hesdin*, (quæ nunc Gallo paret.) 8. *Comitatus S. Paul.*

In Hannoniæ Comitatu ſunt, 1. *Mont.* 2. *Valencienes.* 3. *Bouhain.* 4. *Quenoy.* 5. *Condé.* 6. *Landrecy.* 7. *Cambray.* 8. *Avennes.* 9. *Chimay.* 10. *Mariæburgum.* 11. *Philippe-ville.* 12. *Beaumont.* 13. *Mabenge.* 14. *Bavais.* 15, *Binche.* 16. *Halle.* 17. *Reux.* 18. *Soigny.* 19. *Breyne le Comte.* 20. *Engen.* 21. *Leſſine* 22. *Chievre.* 23. *Geleyn.* 24. *Lenze.* 25. *Fontaine l'Eveſque.* 26. *Lalaing.* 27. *Montigny.* 28. *Antoing.* 29. *Ligny.* 30. *Boſſu.* 31. *Barlemont.* 32. *Glayon.* 33. *Traſegnie.* 34. *Sor le Chaſtean.* 35. *Barbancon.* 36. *Aimeries.* 37. *Tovin.* 38. *Covines.*

In Comitatu Namurci habentur, 1. *Namur.* 2. *Charlemont.* 3. *Ardenne.* 4. *Bovines.* 5. *Valencourt.* 6. *Dave.*

Marchionatus imperii eſt Antverpia cum caſtello.

Dominium eſt Mechlinia, ubi Parlamentum Belgii regalis ſupremum.

SE-

SECVNDA TABVLA

eam exhibens Belgii partem quam Fœderati Ordines tenent.

IN *ea ſunt Ducatus, Comitatus & Dominia.*

Ducatus Belgii Fœderati ſunt Brabantiæ pars & Geldriæ Pars.

In Brabantiæ parte ab ordinibus fœderatis poſſeſſa, continentur, 1. *s'Hertogenboſch, ſive Bois le Duc,* 2. *Maſtricht.* 3. *Berga ad Soomam.* 4. *Breda*, Principis Arauſion. 5. *Geertrudenbergh*, Princip. Arauſion. 6. *Steenberg*, Princip. Arauſion. 7. *Wilhelm-ſtadt*, Principis Arauſion. 8. *Grave, ſive* das landt von Cuyck / Principis Arauſion. 9. *Crevecaur.* 10. *Lillo.* 11. *Gennep,*

Geldriæ pars quam tenent Ordines fœderati dividitur iterum in velaviam, Betaviam, & Comitatum Zuthphanienſem.

In Velavia ſunt, 1. *Arnheim.* 2. *Wageningen.* 3. *Hattem.* 4. *Hardervvyck.* 5. *Elburg.*

In Batavia ſunt Comitatus & Civitates.

Comi-

Comitatus Betaviæ numerantur duo, 1. *Buren*, Princip. Auriaci. 2. *Culenburg.*

Civitates & oppida Betaviæ ſunt, 1. *Noviomagum.* 2. *Bommel.* 3. *Lövenſtein.* 4. *Tiel.* 5. *Schenckenſchants.* 6. *Voornſchants.* 7. *S. Andriesſchants.* 8. *Rees.* 9. *Emmerick.* 10. *Weſel.* 11. *Rheinberg.* 12. *Orſoy.* 13. *Goch.*

In Comitatu Zutphaniæ ſunt, 1. *Zutphen.* 2. *Lochem.* 3. *Doesburg.* 4. *Doetecom.* 5. *Bronckhorſt.* 6. *Grolle.* 7. *Tſheerenberg.* 8. *Breedevoort.*

Comitatus Belgii Fœderati ſunt, Flandriæ pars, Hollandia, Zeelandia.

In Flandriæ parte quam Ordines Fœderati tenent, ſunt 1. *Cadſant.* 2. *Sluys* 3. *Ardenburg.* 4. *Iſendyck.* 5. *Liefkenshoeck.* 6. *Ooſtburg,* 7. *Ternenſe.* 8. *Biervliet.* 9. *Philippine,* fortalitium. 10. *Coxie,* fortalitium. 11. *Sas van Gent, nuper ab Ordinibus occupatum.*

Hollandia dividitur in Septentrionalem & Meridionalem.

Septentrionalis quæ vulgo Noord Holland, & Weſtfriesland vocatur, civitates, dominatus & inſulas continet.

Civitates Hollandiæ Septentrionalis ſunt,

ſunt, 1. *Enckhuſa.* 2. *Horna.* 3. *Alcmar.* 4. *Edam.* 5. *Monachodamum.* 6. *Purmerenda.* 7. *Medenblickum.*

Dominia in illa ſunt duo, Bevvervvyck & Schagen.

Inſulas continet quinque, 1. *Texel.* 2. *Vlieland.* 3. *Wieringen.* 4. *Vrck.* 5. *Ens.*

Hollandia Meridionalis, vulgò Suydt holland, dividi poteſt in Comitatum, Baronatum, Civitates, Inſulas, Libertates, & Pagos.

Comitatus, eſt Egmont.

Baronatus, eſt Vianen.

Civitates Hollandiæ Meridionalis ſunt vel poſteriores.

Priores civitates ſunt, 1. *Dordracum.* 2. *Harlemum.* 3. *Delfium.* 4. *Leyden.* 5. *Amſtelodamum.* 6. *Gouda.*

Poſteriores ſunt, 1. *Rotterdam.* 2. *Gorcum.* 3. *Schiedam.* 4. *Schoonhoven.* 5. *Narden.* 6. *Weſop.* 7. *Muyden.* 8. *Woerden.* 9. *Oudevvater.* 10. *Iſelſtein*, Principis Auriaci. 11. *Leerdam*, itidem Principis Auriaci. 12. *Aſperen.* 13. *Henckelom.* 14. *Worcum.* 15. *Heusden.* 16. *Sevenbergen.*

Inſulæ Hollandiæ Meridionalis ſunt,

1. *Ooſt-*

1. *Ooſtvorne, ubi Briela & Geervliet.* 2. *Weſtvoorne, ubi Gorce.* 3. *Overflacke, ubi Somersdyck, Olkensplat, Oude en nieuvve Tonge, Dircxlandt*

Libertates ſive Freyheiten Hollandiæ Merid. ſunt, Nieuport, Vlaerdingen, Graveſande, Principis Auriaci.

Pagi in illa ſunt CCCC. *ſuper quos omnes eminet Haga.*

In Comitatu Zeelandiæ ſeptem ſunt Inſulæ. 1. *Walachria, in qua Middelburg, Viiſſing & veer,* utraque Princip. Auriaci, *Armuyden, Domburg, Rammeken, Suydtborg.* 2. *Scaldia, in qua Zirickzee, & Brovershaven.* 3. *Bevelandia Auſtrina, ubi Goes & Romerſvvale.* 4. *Bevelandia Borealis, ubi Colynsplat, Catzhoeck.* 5. *Duvelandia.* 6. *Wolfersdyck.* 7. *Tolen, ubi Tolen, & S. Martensdyck, cum Dominio Scherpeneſſe,* Principis Auriaci.

Dominia Fœderati Belgii ſunt quatuor. 1. *Epiſcopatus Trajectinus.* 2. *Friſia.* 3. *Tranſiſulana.* 4. *Groninga.*

In Epiſcopatu Trajectino ſunt, 1. *Trajectum ſive ultrajectum.* 2. *Amersfordia.* 3. *Batavodurum.* 5. *Rhenen.* 6. *Montfort.*

In

In domino Friſiæ ſunt, 1. *Leevvarden.* 2. *Dockum.* 3. *Worcum.* 4. *Franekera.* 5. *Staveren.* 6. *Bolſvvaert.* 7. *Ilſt.* 8. *Hindeloopen.* 9. *Sneeck.* 10. *Harlingen.* 11. *Sloten.*

In Dominio Tranſiſulanæ principales civitates ſunt, Daventria, Campodunum, Svvolla. Minus principales ſunt, 1. *Steenvvyck.* 2. *Vollenhoven.* 3. *Haſſelt.* 4. *Ootmarſen.* 5. *Oldezeel.* 6. *Meppel.* 7. *Geelmuyden* 8. *Coevörden.* 9. *Hardenberg.* 10. *Omme.* 11. *Almeloo.* 12. *Goor.* 13. *Diepenhem.* 14. *Delgen,* 15. *Enſchede.* 16. *Blockziel.* 17. *Svvarteſluys.*

In dominio Groningæ ſunt, 1. *Groninga.* 2. *Damme.* 3. *Delfziel.* 4. *Bourtangne.*

FINIS.

INDEX.
RERUM, HISTORIARUM, omniumque propriorum, quotquot in hoc Libello continentur, perfectiſſimus.

A:

ABallaba 199
Abano, fons 45
Abbatia blanca 121
Abbendeney
Abbeville 133
Aberdon, acad. 206
Aberfraw 205
Abergevenney 203
Aberiſt with 204
Abia, fl. 234
Abiamu, fl. 234
Abietes proceræ. 212
Abitanicus lacus 115
Abo, Epiſcopi ſedes 197
Abrenethea 206
Abrenethium 206
Abruzzo 175
Abydum 181, 238
Abyle 50
Abyſſinorum regio 226. Rex. 254
Academiæ 60. 63. 66. 70. 73. 74. 75. 77. 84. 86. 87. 88. 90. 100. 115. 124. 125. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 166. 197. 200. 203. 206. 208. 220. 221. 227.
Acapulco 272
Acarnania 180
Accadia. 270
Accyſen, tributa 156
Accipitres 266
Achaja 178. 179. 180 232
Achem 255
Acherontia 175
Achira 181
Ackyrgill, caſtell. 206
Acon 242
Acqui 162
Acropolis 174
Adamantes. 286
Addon, L'Addon.
Aden 241
Adramyttium 238
Adrianopolis 181
Adſcenſionis inſ. 268 276
Ægina 232
Ægyptus 242, 263

plu-

pluviam, imbreſve, neſcit 262
Ægyra 180
Aelholm 224
Ælit 151
Æmilia 162
Ænos 181
Æolia. 238
Æolis 240
Æquator 10,25,29. 30,32
Æquidialis 10.15
Æquinoctia 11
Æquinoctialis 10
Æſtates 18
Æſtuaria Angl. 204
Æthiopia 293,266. inf. 267
Æthiopia deſerta 263
Ætna 227
Ætolia 179.180
Aganippe, fons 45
Agaricum 255,256
Agde, op. 124
Aggero 216
Aggershuſia 195,196
Agin 128
Aginnenſis prov. 128
Aginnum 115
Agrada 86
Agreda 273
Agria 183
Agrigentum 227
Agu. Mont.
Agvilar 75
Ahuſium 212
Ajax 232
Aigle, baronat. 132
Aigres 129
Aigue belle 126
Aigueperſe 130
Aigues mortes, portus 114,120,124
Aix. 125
Alabanda 239
Alava 62,82
Alba 74,162,172
Albacete, op. 72
Alba Græca 182
Alba Iulia 182
Albania 240
Alba regalis 184
Albanopolis 240
Albanus, dux 103
Albarazina 85
Albenga 163
Alberti Auſtriaci monumentum 70
Albianus, fl. 246
Albigenſis provincia 124
Albis, fl. 45
Albretanus comitatus 127,128
Albufera ſtagnum 51
Albufera, lacus 90
Alburgenſis juriſdict. 213,215

Albus

Albus, op. 124
Alcair 263
Alcala de Henares 71
Alcala, gens 74. *acad.* 100
Alcala real 64
Alcantara 72
Alcantaræ ordo militaris 103
Alcantaræ pons 53
Alcaſalia, caſtell. 67
Alcaſſar 72
Alcavazza, caſtellum Malagæ 67
Alcino monte
Alcinoi horti 228
Alcmaria 152
Aldi nelli 239
Alduida, fl. 80
Alen 138
Alençon 132
Alepum 245
Aleria, urbs 226
Aleſsia 178
Alet, op. 124
Aletium 175
Alexander M. 242
Alexander VI, Pont. 258
Alexandri VI Pontif. patria 90
Alexandria Ægypti 263
Alex. Arianæ 248
Alevandria Ital. 162
Alexandria Phrygiæ 238
Alfaro mun. 94
Alfonſi regis ſepulcrum 68
Alfonſus rex, aſtronomus 70
Alfonſus VIII 73
Algarbia 59, 61
Algira. 264
Alhama 67
Alhambra 65
Alicanta, portus 51, 90, 91
Aliqui, id eſt, Groenlandiæ uſurpatores, notati 209
Alkai, mons 234
Allantakia 188
Allaſſac 130
Almacarron 69
Almada, Portugalliæ 61
Almagrum, op. 72
Almaguer 274
Almazzan, mun. 75
Almeria 67
Almazvecar 68
Alneſia 129
Aloës lignum 258
Alpes 112, 123. 125. 126, 161, 163
Alpinæ partes Auſtriæ Archi-

Archiducum 176
Alphæus, fl. 45
Alſa 217
Alſatia 113,134,135
Alſatiæ circulus 138
Alſatiæ Landgr. 139
Alſloa 196
Altkirch 139
Alto monti 174
Altſol 183
Altzen 140
lva 74
lveſius 66
luminis proventus 69
luta, fl. 45
lyda 238
mag inſ. 223
magria, inſ. 220,222
malfi 174
manus mons 239, 242
moruſa 248
maſia, regio Cappad. 237
mazonum rivus 275
nberga 136
nbianenſis comitatus 133
nbitus Peripheria
nboina 257
nboiſe 131
nboten 188
nbracia 179

Ambraicus ſinus 228
Ameren 213
America 258,268, 270,269,272,273, 274
Amersfordia 153
Amiens 133
Amirsham 202
Aminon, fl. 45
Amphilochium 180
Ἀμφίσκιοι 15,18
Amphiſſa 179
Ampurias 90
Amſtelredam 152
Amycba 180
Anas, fl. 52,53,58,65 Guadiana
Anadole, regio Cappad. 237
Ancaſter 199
Anchialum 181
Anclam 142
Ancona 161
Ancona 173
Anconitana Marchia 176
Ancy le Franc. 132
Ancyra 239
Andaluzia 61,62
Andega venſ. ager montoſus 113,131
Andernach 140. abb. 141
Anderſchouw 221

Andover 201
Andreæ Veſalii monumentum 228
Andri, inſ. 232
Andriace 239
Andros, inſ. 232
Angelorum civitas 271
Angiers, acad. 131
Angilberth. 131
Angillon, d'Angillon
Angleſia 204
Anglia 74,198
Angliæ æſtuaria 198
Anglicus canalis 205
Angola 266
Angoliſmenſis prov. 128
Angouleſme 129
Angra, urbs 61
Angra dos reyes 274
Angre 200
Angrimania 197
Anguillaria, vicus 166
Anguſia 206
Anhaldini pr. 142
Anholt. 215
Aniam. fretum 934, 253,270
Anjou 120
Anniboni, Annobon, inſ. 268
Anout 215
Anſlo 196
Antandros 238
Antequera, Anti
Anthropophagi, Hiſpani quidam 96
Antibo, triremium ſtatio 114,125
Anticyra 179
Antilibanus, mons 235, 244,245
Antillæ 275
Antiochia 235,245
Antiochia Amer. 273
Ant. Margiana 248
Antiochia Piſid. 240
Antiquera 52,67,271
Antiquerula, acad. 66
Antiſano 226
Antitaurus 237,241
Antonius Ælianus 63
Antrimme, com. 208
Antwerpia 150,154
Anzerma 273
Apamea 245
Apamia 239
Apanomerea 231
Apelby 199
Apelles Cous 231
Apenninus, mons 42, 118,161,162
Apenrade 218
Apenroa 218
Africa 35,261,264
Aphrodiſium 264
Apina 175
Apollonia 178,264
Appenzell 149

prutium 175
pt 125
pulia 175
quæ caledæ 201
quæ dulces , Daniæ 221. *Libani* 242. *Huenæ inſulæ* 222
quæ ſalubres , fontes
quæductus Conimbriæ 60. *Elvas* 61. *Segovienſis* 61. 74. VI *mill.* 64. *Toletanus* 70
quapendens 171
qua ſcaturiens Flensburgi 217
uilæ 266
uila urbs 175
uilegia 167
uinum 175
uiſgranum 141
uitaniæ portus 114
uitanica Gallia 123 127,128
uitanicus ſinus 114
bia 241,242
bia petræa 235
biæ dorſum 262
bici ſinus fauces 235
bicus ſinus 234, 262,268,263
bs, *fl.* 233
c. 248
Aracapi 250
Arath 242
Arachoſia 248
Arachotus 248
Aradus 242
Aranga, *mun.* 75
Aranjuez. 72
Araris.fl. 45,116,131
Arauſionenſ. princ. 125
Araxes, *fl.* 80,247
Arbela 246
Arbis 248
Arbois 145
Arcadia 180,228
Archaut 129
Archidona 49
Archipelagus , *duplex* 43
Arcos 64
Ardea, *op.* 172
Ardeæ 266
Arden 242
Ardenborg. 151
Ardenne 153
Ardermouthead 205
Ardon 149
Ardonia 204
Ardres, *baronia* 133
Arduenna, *ſylva* 113
Arelate 115
Arelatum 120
Arenalo, *municip.* 75
Arensburgum 213
Arequipa. 274

Arethuſa, fons 45
Aretium 171
Argas, fl. 93
Argentera, prom. 225
Argenti fodinæ 196
Argenton 130
Argentoratum 139
Argentum 266
Argia regio 180
Argis. Mont
Argonautæ 259
Argos 180
Arguedas, mun. 94
Arhuſienſis juriſd. 213, 214
Aria 248
Ariana 248
Ariaſpe 248
Arica 274
Arien 151
Arimathia 244
Ariminum 162
Ariſtotelis obitus 232
Arky 177
Arlæ pons 126
Arlanza, fl. 74
Arles, portus 114, 125
Arlon. 151
Armagh, *Archiep. & Comit.* 208
Armamentarium *Danicum* 218. *Venetiarum* 219
Armaſtis 240
Armeniaci Galli 124
Armeniacus comitatus 127, 128
Armeniæ 237, 240, 241
Armeniæ portæ, mons. 236
Arminii laus 155
Armuyden 153
Arnberg, com. 141
Arnburgh 142
Arnedo 174
Arnheym 151
Arnon, fl. 243
Arnsburgh 213
Arnſwalde 142
Aro 215
Aroer, urb. diverſæ 243
Aromata 265
Arquadus, vicus 166
Arr 225
Arragon, fl. 84, 85
Arragonenſis, Hiſpanis, maliciofus 85
Arragonia 59, 83
Arragonum procerum conventus 85
Arras 151
Arria 224, 225
Arſchoten 151
Arſen 264
Arſenale Venetiarum 219
Arſinoë 263

Arſio-

Arſione 264
Artheſia 150,151
Arverni Galli 101, 113,124
Aruiſius, mons 230
Arunda 67
Arundell 201
Arwenack 201
Arzcrum 246
Arzilla 264
Arzo Biſpo. 72
Aſcalon 245
Aſcens 224
Aſchelthorp 200
Aſcra 179
Aſculum 175
Aſdrubal 69
Ashwell 202
Aſia 35
Aſia 233,235,236, 239,240,241,252
Aſiæ minoris terminus 262
Aſiæ ora 230
Aſiaticum latus 238
Aſiaticum littus 230
Aſneſum 224
Aſperen 152
Aſsiſium 173
Aſſow 191
Aſſyria 241,246
Aſſyria poma vel mala 225
Aſtharoth 243
Aſti 162
Aſtorga 77
Aſtracan 253
Aſtraganenſes Tartari 252, 253
Aſtura 172
Aſturcones, equi. 56
Aſturia 62,76,77, 78
Ataces, fl. 124
Ateſtinus Cardin. 172
Athenæ 179
Atheſis, fl. 45,166
Atheiſten 166
Atlas, mons 262,263
Atropaeena 247
Attalia 239
Attica 179
Attleburgh 200
Ava 250
Avares 37
Aubigny 130
Audenaerde 151
Avellanæ ubi nullæ carioſæ. 222
Avennes 152
Aventura, Fort.
Avernus, lacus 46
Averſa 174
Augsburg 137,138
Auguſta Alpium 161. *Taurinorum* 163
Auguſtanus Epiſc. 137
Auguſtow 189

Auguſtyn. 271
Auguſtinus Hipponenſis 264
Auguſtus Cæſar 65
Avias, fl, 78
Avicennæ patria 63
Avigliana 164
Avignon 116. *Acad.* 125
Avila 74
Avilæ collegium 63
Aviſi ordo milit. 104
Aulæ Principum cur luſtrandæ? 177
Aulis 179, 232
Aulnis 129
Aurach 138
Auranche, portus 114, *op.* 121
Auranckes ad mare 132
Aurantia poma 225
Aurillac 130
Auri 133
Auri merces 260
Aurum 265. *Ex Hiſpaniâ exportare prohibitum* 119
Ausberg, Abb. 137
Auſonia 260
Auſſetani 88
Auſterlitz 146
Auſtria 134, 135, 136, 137, 123
Autun 131
Auvergne 130
Auvergne, Arverni, Cebenna
Aux, op. 128
Auxerre 120, 131
Axis 25. Diameter
Aymonte, op. 52
Ayman 241
Ayr 206
Azores Inſulæ 61
Azot 245

B.

Babylon 246, 263
Babylonia 242, 246
Baca 68
Baccharach 140
Bachian 257
Bacin Hiſpanorum, fœditas 81 109
Bactra 248
Bactriana 248, 253
Badajos, op. 52, 65
Badaxos 65
Baden 138, 144
Bætis, fl. 53, 58
Bætis oſtium 64
Bæturia 65
Baëza, Acad. 63, 100
Bagradas, fl. 262
Bahama 275
Bahie 274

Bahuſia 195
Baja de Caditz 51
Baja, lacus 46
Bajeux 132
Baigueres 128
Bailo Venetorum in Ægypto 263
Bajona, mun. 76,78
Baiſe, fl. 128
Bakewell 200
Balacury Epiſc. 204
Balænarum captura 209
Balagna 226
Balbaſtro 84
Baldi, S. Baldi
Baldum Caſtrum 166
Baleares inſulæ 92
Balſami hortus 263
Bamba 266
Bambergenſis Epiſcop. 135
Bambury 202
Banda 257
Bandaimaſin 256
Baneria Valeſiorum 140
Bangor 204
Bantam 256
Banza 266
Bapaume 151
Bar 186
Baranca de Malambo 272
Barat 129
Barbaria 263
Barbaricus ſinus 268
Barbaſtrum 84
Barbeſieux 129
Barby, comit. 142
Barca 264
Barcana terra 263
Barce 264
Barcelona, portus 51, *Acad.* 86,100. *Inquiſitionis tribunal* 106
Barcino civitas 50,86, 87
Bare 115
Bareum 175
Barleta 175
Barones Hiſpanorum 111
Barklouw 200
Barckshire 202
Barlanga, mun. 75
Bart 142
Bartenſteyn 190
Bartholomæi Ap. tumulus 240
Barthonia 190
Baruſſæ inſ. 260
Baruto 242
Barwyck 198
Baſa 68
Baſel, Epiſc. 138,140, 149

Baſilicata 174
Baskirda 253
Baſſe marche 129
Baſſet 200
Baſiniana 162
Baſtia, op. 226
Baſtide 119
Batava virtus 155, 156
Batavodurum 153
Batavorum negotiationes 247
Bathe 201
Batta 266
Bavaria 134,135
Bavariæ duces 136
Baugy 130
Bauge 131
Bauſchenburg 188
Baxaugos 65
Bayon 139
Bayonne, portus 114, 128
Bazas 128
Beamfleot 200
Bearnia 127
Beaucaire, op. 124
Beaujeu 131
Beaujolois 130,131
Beaumarish 204
Beaumont 130
Beaune 120,131
Beddington 201
Bedford 202
Beevnſter 157,158
Befort, ryngr. 140
Beguais 120
Beja, Portugalliæ 60
Bejara, opp. 51
Bejetanum, op. 50
Belem, caſtell. 59
Belez 273
Belga 40
Belgica Gallia 123, 132
Belgii provinciæ 154
Belgium 134,150,198
Belgradum 182
Belicaſtro 175
Belitz 142
Belle Iſle 132
Belligradum 179
Bellin 142
Bellum Zagoria, opid. 181
Belmontium 174
Belo, porto 273
Belſenſis terra 186
Belſia 130,131,132
Belz 186
Benacus lacus 165
Benavari, mun. 86
Benedicti XIII Pont. latibulum 91
Benedictus XIII, Papa 92
Beneficiati Hiſpanorum 103,104

Beneventum 78,175, 176
Benfeldum 139
Bengala 250
Bentheimenſis comitat. 141
Benzuin 255
Beoyvia 80
Bereria. 202
Berchtelſgaden 136
Berdoa 265
Berenice 264
Berga ad Somam 151
Berg, comitatus 145
Berga princip. 141
Berga Norw. 196
Bergen in Henegauw 152
Bergerac 129
Bergershuſia 195,196
Bergomum 165
Berg Zabern 139
Berithus 242
Beriviaſt. 80
Berlin 142
Berlincken 142
Bermuda 275
Bern 149. Dietrichs
Bernaw 142
Bernicho 264
Bernſtadt 148
Bernſteyn 142
Berohn 148
Berry 130
Bervicum 207
Berrwalde 142
Beſanzon 131,145
Beſiers, op. 124
Boſontes, amnis 87
Beſſarabia 183
Beſſum, opp. 115
Beſtede, arx 209
Betanços, flu. 76
Betanzos, mun. 78
Bethania 244
Bethlehem 244
Bethlehemus Gabor Princeps 182
Bethphage 244
Bethſaida 245
Bethune 151
Betullus, amnis 87
Beuchlingen, com. 142
Beveland, Noort
Beverwyck 152
Beuten 147
Beutſchen 148
Beutzenburg 144
Beyerlandt 152
Beyten 147
Biar 91
Biblia Complutenſia 71
Biblus 242
Bibrach 138
Bichend 253
Bidgoſchia 185
Bieck 185

Bielcenſ. diſtrictus 189
Bielejezioro . 194
Bielha 193
Bielitz 147
Bielſenſis duc. 186
Bielskienſis duc. 193
Bielsko 189
Biervliet 151
Bigornia 127
Bylſteyn, com. 140
Bilbaicum 79
Bilbao 79
Blibao Ribadeo, *portus* 51
Blibilis antiqua 85
Biledulgerid 265
Biletum 175
Billon 130
Bilvao 79
Bingen 140
Bipontinus duc. & Palat. 139
Birbreſca, mun. 75
Biron 129
Birtport 201
Biſantz, Epiſc. 138, 140
Biſcaja 62,78
Biſcaini, navigatores 102
Biſegli 175
Biſerta 264
Bishops Caſtle 199
Bischops Startford 202
Biſmarck 142
Biſpo, Arze
Biſnager 249
Biſteham 202
Bitaxa 248
Bithynia 235, 237, 239
Bitſchen, com. 139
Blabac 202
Blaiſſe 129
Blanckenberg, ryngr. 140
Blanes, fortalit. 133
Blanos 90
Blaye 128
Blekingia 211,212
Bletnesho 202
Blith 199
Blockſiel 154
Blois 131
Bobbitinum, Nili oſtium 262
Boberaw 148
Bobersberg 148
Bodanicus lacus 46
Bodicus ſinus 197
Bodman 201
Bodon 182
Bodroisko 187
Bodumna 216
Bœotia 179
Boëthius, Hector
Bohemia 145,145
Boiſſon 129

Bala-

Bolognienſis portus 114
Bolonienſis comitatus 133
Bolſagorod 192
Bolſwaert 153
Bommelen 151
Bona, ſeu Hippo. 264
Bona 140
Bononia, acad. 161
Boóco. prom. 226
Bopfingen 138
Borbonia
Borchholm 188
Bordeaux, Burdigala
Borgo 227
Borgo S. Sepulcro 171
Boriquen, inſ. 269
Boriſſou 187
Borlum 218
Bormio, com. 149
Borneo 256
Bornholm 212
Boruſſi 187
Boruſſia 134, 143, 184, 188, 189, 190
Boryſthenes, fl. 45, 185, 186 191, 193, 253
Boſco del Duque 50
Boſnia 177
Boſoc 240
Boſphorus Thracicus 181
Boſphorus Thracius 237
Boſra 243
Boſter 142
Boſton 199
Boſworth 200
Botanicæ repertorium 166
Bothris 242
Botnia 197
Botzen 137
Boves, ubi nulli? 266
Bovines 153
Boulogne 133
Boum multitudo 214
Boum telonium 217
Bounſonia 224
Bourbon 130
Bourdeaux Gall. Acad. 122, portus 114
Bourg en Breſſe 126
Bourges, Acad. 130
Bourg ſur mer 128
Bourrough 201
Bourtange, fortal. 154
Bouteville 129
Boutzen 148
Bouwens 224
Bozolengo 164
Brabantia 150, 151
Bracara, Portugalliæ 59
Braccata Gallia 122, 123
Braccianum 172
Braczlauw 186

Brading 205
Braga, Bracara
Braganza, *Portugallia* 60
Braila 183
Brakely 202
Brallin 148
Bramæ 253
Bramburg 142
Brandeburgicus marchio 135
Brandenburgenſis Marchia 141. *Epiſcopus* 141
Brandemburg 142
Brandiß, com. 138
Branthomme 129
Braſilia 274
Braſlavienſis diſtrictus 187
Brattianenſis, præfect. 189
Brechin 206
Brechinia 203
Brecknock 203
Breda 145, 151
Bregela, fl. 45
Brembergk 185
Bremenſis Archiepiſc. 143
Brendulum, op. 167
Breſtia 165
Breſdenſis Satrapia 185
Breſinia 184
Breſlaw 146
Breſſe 126
Breſsia, & *Breſsienſis palat.* 186
Breſt 114, 132
Breſted 218
Bretenhem 200
Bretueil 132
Brianzon 126
Briant caſtell. 132
Briaticum 174
Bridgnorth 199
Brieg 147
Briel 152
Brietzen 142
Brig 149
Briga, mons 115
Briglia 174
Brindiſi 175
Brinna 146
Brioude 130
Brique 133
Briſach 139
Briſgovia 139
Briſon, mont.
Briſtolia 201
Britanni 40
Britannia Galliæ 114, 130, 132
Brive 130
Brixen 137
Brixia 165
Brixienſis Epiſc. 136

Brod-

Brodnicienſis præf. 189
Brogicinenſis diſtrictus 189
Broherrit 214
Bromeſgrave 200
Bronckhorſt, com. 141, 153
Brouage 120,129
Brouwershaven 153
Bruck an der maur 136
Brugæ 151
Bruin 132
Brunde, abbatiſſ. 137
Brunduſium 175
Brunſvicenſis Duc. 144
Brutium, prom. 173
Brutus, fl. 45
Bruxellæ 151
Brye, Comit. 131
Bſura, fl. 184
Bubali 266
Buchananus notatus 207
Buchaw 137,138
Buchorn 138
Buchovia 139
Buck, op. 142. fl. 189
Buckingham 202
Buda 183
Budingen 139
Budoa 178
Budwyſſ. 146
Buelth 203
Buguhan, prom. 205, 206
Bulgaria 282
Bullæ cruzatas Hiſpano à Pontifice indulta. 53
Bulneſſe 198
Buntzlaw 146
Bura 180
Burcheſter 202
Burchoſeme 181
Burdigala 115
Burdigale qualitas 117
Burelle 129
Burford 202
Burga, fons 52
Burgos 52,72
Burgundia 113,130, 131
Burgundicus circulus 135,145
Burton 200
Burvias, fl. 78
Burwell. 203
Butrotum 179
Butyrum 212
Buxia 238
Bychou 186
Byzantinum cornu 181
Byzantinus tractus 180,181
Byzantium 181

C.

CAbera ſecca, caſtellum 59
Cabo de Breton 270
Cabo de Fortuna 270
Cabo d Iſtria 167
Cabo, id eſt, promontorium 50
Cabo S. Helenæ 271
Cabo verde 262, 267, Capo
Cacabelos, mun. 78
Caculus, fl. 45
Cadiz, clavis Caroli V. 64
Cadmus, mons. 235, 239
Cadurci Galli 124
Cælenorum mons 235
Caen, acad. 132. portus 134
Cæſarea Cappad. 237
Cæſarea Moſc. 192
Cæſarea Philippi 244
Cæſaremontum 139
Cæſi in Hiſpania lictori mercedam ſolvunt 112
Caffa 191
Cahors 129
Camdu 254
Cairum Africæ 263, Indiæ 249
Calabria 174
Calais 133
Calamianes, inſ. 260
Calaris 225
Calatajud 85
Caletravæ ordo militaris 103
Caletanus portus 114
Calatura 249
Cali 274
California 273
Calicut 249
Caliſchienſis ſatr. 184
Calis Malis 64. portus 51
Calixti III. Pont. patria 90
Calle ſanta 84
Callenburgum 221
Calliaca 181
Callipoli 175
Calmar 197
Calmaria 212
Calpe, mons 44, 50, 64
Calvi 174. portus 226
Camarana 227
Camargue, inſ. 121
Cambaba 256
Cambaja 249
Cambalu 253
Camden 202
Cambodia 250
Cambria 198, 203
Camercanæ 275
Camerick 152

Camyn 142
Camina, op. 53
Caminenſis Epiſc. 141
amiro 154
amitz 148
amolodonum 200
ampagna di Roma 172
ampania 90,130,231
felix 173
ampecht 271
amphora 255,256
ampo de Montiel 52
ampodunum 154
amporum terra 75
amul 254
ana 242,243, 245
anada, prov. 271
analis Anglicus 205
ananor 249
anariæ inſulæ 82,267, tribunal inquiſitionis 106
andahor 248
andia 47,229,231
andidi peregrini in Chinam intrare prohibiti 251
anea 229
anes venatici 9
anibales 275
anina 179
aniſia 137
Cannare, prov. Amer. 273
Cannete 273
Canobicum, Nili oſtium 262
Cantabria 78. Acad. 203
Cantabriæ lacus 51
Cantabrica lingua 78
Cantant 251
Cantao, fl. 234
Canterbury, Archiep. 201
Cantium 198, 201
Cantons, vel Pagi Helvetiorum 148
Cantuaria 201
Canſii 251
Canuſum 175
Caoli 261
Capacia 174
Capernaum 245
Capo delle arme 161
Cabo
Cappadocia 237,239, 240,241
Capri 266
Capua 90,174
Caput bonæ Spei 262, 267
Carada, fl. 262
Caramannia 248
Caramanta 274
Cararo 178

Cara-

Carazan 254
Carbaſus Galliæ 120
Carbon blanc. 128
Carbonnieres 128
Carcaſſona 124
Carcer Inquiſitionis, & inſcriptio 105
Cardamomum 255
Cardigania 203
Cardines & plagæ mundi 7,24
Cardona, Ducatus 86, 88
Carenton, fl. 129
Cargnano 164
Caria 235,238,240
Cariati 175
Caribes, quinam? 96
Carinthia 134, *Ducatus* 137
Carlandia 134
Carlos 272
Carlile 198,199
Carlsbald 146
Carlſteyn 146
Carmania 239
Carmardenia 203
Carmelus, mons 235
Carmona 64
Carnarvania 204
Carneres, verveces Hiſpanorum 56
Carnia, Duc. 137
Carnicon, fl. 77
Carniola 134. *ducatus* 137
Carnon 75
Carolus Borbonius 174
Caroli M. agnatus Rolandus 94
Carolus VIII, Galliæ rex 89
Carolus IV 171,172
Carolus V 70,153, 159,171,174,227, 258,259,264
Carpathus 229
Carpentras, op. 125
Cartagena 51,273
Cartagena, Inquiſitionis tribunal 106, *portus* 51,69
Cartagena 270
Cartama 67
Cartemunda 223
Carthaginis genitrix 242, *rudera* 264
Carthago 262
Carthuſa magna 126
Carura 248
Caryophyllum 255, 256,257,258
Caſalis 162
Caſan, regnum Tartariæ 194
Caſane 253
Caſanenſ. Tartari 252
Caſarum 800 *receptaculum*

culum 74
Caſcaiis, caſtell. 59
Caſcar 253
Caſena 265
Caſimiria 185
Caſius, mons 235, 245, 262
Caſlona 72
Caſpar Cervantes, Cardinalis 87
Caſpar Cortercalis 270
Caſpiæ portæ, mons 236
Caſſel 139
Caſſel Hybern. 209
Caſsia 255, 266
Caſsiterides inſ. 61
Caſſovia 183
Caſſubia 142, 184
Caſtalus, fons 45
Caſtanea arbor XL pedum 50
Caſtella aurea 273
Caſtellanus, fons 173
Caſtellenſis Comes 135
Caſtellio, urbs 131
Caſtel Moron 128
Caſtel Moru 128
Caſtelnau d'Arri 124
Caſtel verde, op. 53
Caſtilia 19, 61, 62
Caſtilla del oro 272
Caſtilia vetus 72
Caſtres Gall. 124
Caſtro 175
Caſtro Virreina 175
Caſtrum villare 174
Cataja 253
Catalaunia 86
Catana, acad. 227
Catelli Maltæ 227
Cathajum 256
Cathaneſia 206
Catnes, caſtell. 206
Cato junior 264
Catomerea 231
Cavaillon, op. 125
Cavalleros Hiſpanorum 111
Cavan, com. 208
Caucaſus, mons 234, 236
Caumont, portus 114
Caux 114
Cazeres 65
Cazeres Gall. 124
Cea, mun. 76
Cebenna, montaignes de Cebenes, ou d'Auvergne 113
Cebenſis prov. 264
Cedietas, mons 205
Cedri 266
Ceilon, inſ. 255
Ceiram 257
Celane 239
Celebes 257
Cella 144

Celticæ

Celtica Gallia 123, 130
Cenaen 257
Centrum globi terreſtris 4
Cephaſus, fl. 45
Ceraunia 254
Ceretani 88
Ceretica 203, 204
Cerigo 229, 230
Cerines 254
Cervi 266
Ceſena 162
Ceſtria 199
Ceva 162
Cevada, hordeum Hiſpanorum 56
Ceüta 50, 264
Chabannes 129
Chairgny 129
Chalcedo 237
Chalcis 232
Chaldaea 241, 242, 246
Chalon 131
Chalus 130
Chalybs, fl. 80
Cham, Magnus
Cham, Noa filius 35
Chamaleontes 266
Chambades, mons 236
Chambery 126
Champigny 132
Chanaan 243
Chancelle 13[illegible]
Chapanchica 273
Chapelle 133
Chapines de atauxia, Hiſpanarum fœminarum 98
Charcas 273
Charente, flum. 125
Charlat 130
Charlemont 153
Charroux 130
Chartres 131
Charybdis 226
Chaſteau Briant 132
Chaſteau Dun 132
Chaſteau neuf 129
Chaſteau roux 130
Chaſteau Thierry 131
Chaſteau Daulphin 126
Chaſtelraud 129
Chaſtenerage 129
Chaſtres en Berry 130
Chava 126
Chaumont 131
Chauny 133
Chauſſe 126
Checiny 185
Chelmenſis terra 186
Chelmelford 200
Chepſtouw 203
Chequiam 151
Cheriburgum 132
Chermen 183
Cheronaa 179

Cher-

Cherſoneſus 180, 181, *Indiæ* 250. Cimbrica *Peninſula*, Taurica
Cheſel, fl. 234
Cheſter 199
Chiancare 239
Chiarenza 180
Chiavenna 149
Chica 275
Chicheſter 201
Chieti 175
Chile 275
Chilonium 144
Chilonii, & *Ottoniæ convent.* 223
Chimæræ, *civ.* 179, *mons* 235
Chimay 152
China 234, 236, 241, 250, 251, 253.
Chinenſia mercimonia 257
Chinenſis radix 257
Chingsklare 201
Chinon 132
Chios, inſ. 230, 231
Chippenham 202
Chirac 124
Chircheſter 202
Chirman 248
Chirodocaſtrum 181
Chinei 171
Chizay 129
Chmielnik 186
Choa, inſ. 231
Choatras, mons 235
Chonad 183
Chorazin 245
Choribon 256
Chorographia 2
Chriſtchurch 201
Chriſtiaans-haven 220
Chriſtiaans-ſtadt 212
Chriſtiana, inſ. 232
Chriſtianopolis 212
Chriſtianus I, Dan. rex 207
Chriſtianus II, Daniæ rex 220, 223
Chriſtianus III, 211, 113
Chriſtianus IV, Dan. rex 196, 211, 212, 219, 221
Chriſtianus, Daniæ Pr. 224
Chriſti ordo militaris 104
Chriſtophorus Columbus 268
Chroates, mons 236
Chronologia 2
Chutz 244
Chymera 179
Ciara 274
Cibinium 182
Cibola 273

Cicada

Cicada Hiſpaniæ 55
Cifuentes, op. 72
Cikoko 261
Cilicia 237, 239, 241, 242
Ciliciæ portæ, mons 236
Cilio 175
Cilly 137
Cimbrica Cherſon. 213
Cimon, mons 235
Cinciglia, op. 72
Cingas, fl 85, 88
Cinnamomum 255, 258
Cinyphus, fl. 262
Circaßi, pop. 186
Circius, mons 236
Circuli majores 10, 32, minores 13, 27
Cirnenſis ſatrapia 188
Ciſalu, prom. 266
Ciſalpina Gallia 121, 122, 161
Ciſſus 181
Ciſteron 125
Citadella 166
Citerior Gallia 122
Citor 250
Citria poma 228, 255
Ciudad 77
Ciudad de los reyes 273
Ciudad di puerto, portus 51
Ciudad real 72, 274
Cividad di Friuli 167
Civitas regalis 72
Civitas regum, Inquiſitionis tribunal 106
Civitas vetus 172
Cività vecchio 172
Clairac 128
Clairmont 130
Clameſſy 131
Clanus, fl. 128
Clariæ, com. 208
Claridenum, promontorium 50
Clarmontium 115
Claudiopolis 182
Clavenna 149
Claves Caroli V. 64
Clauſenburgh 182
Clemente, op. 72
Cleopatra 263
Cleri in Hiſpaniâ majores quam ſecularium opes 104, 106
Clery 132
Cliviæ princip. 141
Clideſdalia 207
Climata 21
Cloacarum in Hiſpania raritas 87, 109
Clonmella 209
Clyne 206
Cnidus 239
Coagium 221
Cobrivanenſis præf. 189

Coburgenſes Duces 136
Cocca 74
Cochim 249
Cochinchina 251
Coco, prom. 226
Codanus ſinus 211
Codeich 127
Coëge 221
Cœleſyria 245
Cogedus, fl. 85
Coimbra, Conimbria
Coignac 120, 129
Colcheſter 200
Colchis 234, 240, 259
Colding 226
Colibre Pyrenai 89, 90
Colle 171
Colluga 192
Colmogro 194
Colmaria 139
Colmuchi 255
Colne 200
Colo 184
Colombo, arx 255
Colonia, & Colonienſis Elect. 140
Colophon 238
Coloſſus ſolis 229
Coloſwaria 182
Colrane, com. 208
Colubraria 93
Columba 266
Columbarũ prom. 225
Columbus, Chriſtophorus.
Columnæ Herculis 50
Coluri, inſ. 232
Colymas, prov. Amer. 273
Comagena 245
Comana 241, 275
Commangetta, 275
Comata Gallia 122
Combraille 130
Comingia 127. *com.* 128
Cominum 184
Comitatus Anglorum, Shires
Commeatus promptuarium Dan. 219
Cõmendatores maj. 103
Commende locupletes Hiſpan. 103, 104
Commendatura Alſatiæ & Burgund. 138
Commendur, Landt
Commetaw 146
Comorra 184
Compare, inſ. 228
Compaßi lingula 8
Compaſſus ærarius 24. *nauticus* 27
Compiegne 114
Compluti acad. 71
Compoſtellæ acad. 75
Conarca 184
Conception de Salaya 271

Concepcion 272,274
Conches 132
Concordia laus 160
Concreſſant 130
Condal 132
Condat 128
Condate 199
Condes Hiſpan. 111
Condonenſis prov. 128
Condora 194
Confeulant 129
Confluentia commendatura 140
Congel 195
Congianus rex 266
Congi regnum 263,265
Congleton 199
Conil 68
Conimbria, acad. 60, 100.
Connachtia 208
Conquelle 133
Conſalvus magnus 174
Consbacenſis port. 212
Consback 212
Conſelva, vicus 166
Conſentia 174
Conſeulant 130
Conſtances 132
Conſtantienſis, Ep. 137
Conſtantina provinc. & urbs 264
Conſtantinopolis 181 237,238
Conſuegra 72
Continens, quid? 42
Continentes Europæ 47
Contour, Mont
Copycz 186
Coraceſius, mons 236
Corallia loco monetæ 254
Corallii optimi proventus 174
Corallium 121
Coraſan 248
Corax, mons 234
Corbeil 131
Corbie 133
Corbigni 131
Corcagia 208
Corcyra 228
Cordan, turris 115
Cordoua, Inquiſitionis tribunal 105
Corduana coria 57,63
Corduba 53
Corduba 59,62. Americæ 274
Corelenburg 191,197
Corelia 197
Corfu, inſ. 228
Corinthia regio 180
Corinthiacus ſinus 179
Corinthus 180
Corium Cordubanũ 63
Cormery 132
Cornico, prom. 229
Cornubia 198,201

ornuti mariti inter Hiſpanos 109
ornwallia 198,201
oro 275
oromandel 249,260
oron 180
orona 182
oronia 211
oronus, mons 235
orſica inſula 47,225, 226
orſo prom. 226
orſora 221
ortereali, Caſpar
ortona 171
orunna, portus 51,75, 76
oryletum Vraniburgi 222
oryna 180
oſaca 253
oſan 131
oſerans 128
os, inſula 231
oſlin 142
oſmographia 2
oſmopolis 171
oſmus, Mag. Hetr. 171
oſmus I, Hetruriæ magnus dux primus 168
oſtynin 184
otam 253
othus 148
ovalienſis præf. 189
Coucy 133
Coventry 200
Coulam 249
Covolavia 185
Courtembrone, baronat. 133
Courville 129
Cracovienſis ſatrapia 185
Cragus, mons 236
Crema 165
Cremona 164
Cremſier 146
Crequi 133
Creſt 126
Creta inſ. 47,228,229
Crëuſa, fl. 130
Creux de ſothcys, crypta 115
Croatia 137,177
Crocodili XX ulnarum 268
Croja 179
Cronenburgum 220
Croonſtadt 182
Croſſen 148
Croto 175
Crotoy 133
Croydon 201
Cruſwicium 185
Cruzadas, Bullæ
Crym 191
Cteſiphon 248
Cuba, inſ. 269,275

Cuenza,

Cuenza 27,274. Inquiſitionis tribunal. 106
Cuervo, inſ. 61
Cujavia 184.189
Culma 189
Culmbacenſis linea 135
Culmenſe territorium 189,190
Cultrarii Hiſpaniæ 102
Cumol. 174,179,238
Cumana, inſula 275
Cumberland 198
Cumbria 198,199
Cuni 248
Cuniculi 266
Cuningham 206
Cunington 202
Cupri fodinæ 196, prima inventio 254
Cuprum, locus Scotiæ 236
Curdi 240
Curia 141, Moſc. 192, Rhetorum 149
Curienſis, Epiſc. 137
Curlandia 186, 187, 188, 189. 190, 212
Curovienſis lacus 190
Currus veliferi 252
Curvas 92
Cuſco 274
Cuſtodia, pag. & caſt. 167
Cyclades, inſulæ 229, 231,232
Cyllene 180
Cyprus 235,254
Cyrenaica 264
Cyrene 264
Cyrrha 180
Cyrus, Perſarum rex 158,159
Cythera 230
Cyzicum 238
Czar, magnus dux Roxolaniæ 191
Czyben 183
Czerkaſſey, op. 191
Czernikow 193
Czudnow 186
Czyrkaſſi 253

D.

DAbradni 147
Dachſtenium 139
Dacia 47,177,180, 181,182,191
Dactylorum copia 265
Dalem 151
Dalen 188
Dalmatia 177,178, 181,182
Dalmyn 142
Damaon 249
Damaſcus 245
Damaſia juga 250
Dambrouna 186
Damiata 262,63

Damne

Damme 154
Dan, fons, & fl. 234, 244
'Angillon 130
Dania 47,187,195, 210
Daniæ elogium 216, fines 197, rex 143
Danica Mauſolea 220
Danici regni vires & benedictio 214
Danicum armamentarium 218
Danicum imperium authori reverendũ 195
Danicum promptuariũ commeatus 219
anisburgum 249
ano patrocinatur author contra Anglos 207,209,210
anorum negotiationes marinæ 249
annenberg 144
antiſcum 189
anubius, fl. 45,52, 136,181, 182,183, 184
phnes lucus 245
as 128
ra 265
rben 200
rbia 200
rdanellæ 181

Dardanum 238
Darenſe regnum 265
Daria 126
Darien 273
Darrus, fl. 66
Datia, onera dandi 78
Daventria 154
Daventry 202
Deaume, Pont.
Debenham 200
Debir 243
Deca, Decam, regnum 250
De dieu, inſ. 121
Deggenberg, baron. 136
De la Regna-
Del Cuervo.
Delf 152
Delfſiel 154
Delli, regi magni Mogolis 250
Delmenhorſt, com. 145
Delminio 178
Delos 229,230
Delphi 180
Delphinatus 113,124, 125
Delphinus Galliæ 103
Delta, op. 262
Delus 232
Dembrowicza 183
Demonæ vallis 226, 227
Denbigia 204

Denia 82,90,91
Denshire 201
Deorhiſt 202
Dereham 200
Derlington 199
Dermouth 201
Derpt 188
Derſavienſis præf. 189
Dertoſe, acad. 87
Deſcenſus è rupe ad flum. cccc *graduũ* 67
Deſenæ, diœceſes 149
Deſideratio, inſ. 269
Deſſaw 142
Devonia 201
Dezize 131
Diameter globi terreſtris 4,23
Diano 174
Diargument 248
Dicaſterium, Parlam.
Didier, Mont
Didymotarchum 181
Didymus, mons 235
Die 126
Diepa 114
Diepa 132
Dies, Nox
Dieſſen, abb. 137. *bar.* 138
Dieſt 151
Dietrichs-Bern 166
Dietz, com. 139
Digilah, fl. 234
Digitus
Digne 12
Dyrcxlandt 15
Dillenberg, com. 14
Dinan 13
Dinckelſpül 13
Dio, arx 24
Dioſcurias 24
Dis 20
Diſputationes public Hiſpanorum 10
Ditmarſia 134,14
Divi, Sancti &c.
Dnieſtrus, fl. 18
Dobelin 18
Dobrin 18
Dobrinum 18
D'Occa, Occa
Dockum 15
Dodon, inſ. 12
Doesburg 15
Doetekum 15
Dofre Fiell, mons 19
Dola 131,14
Dolcigno 17
Dolona 14
Dolphin caſtellum 12
Dombes principat. 13
Damburg 15
Dominiorum origo pri ma 2
Dominica inſ. 27
Donaſtien 8
Donawerdt 13

oncaſter 199
onegall, com. 208
onzena 130
orat 129
orceſtria 198
orcheſter 201, 202
ordegne fluv. 115
ordonas, fl. 129
rdrecht 152
rias, fl. 58
ris, peninſ. 238, 239
rno 206
rtmund 141
s Reyes Magos
tis 184
vern 201
ul 132
un 208
urlens 133
wn, com. 208
ux 124
uzy 131
Oye, Oye
achenberg 148
aci, Franc.
acus, flum. 115, 126
aiton 201
angiana 248
avus, fl. 45, 177, 183
yton 200
lborg 212
panum 227
ſda 141
Dreux 131
Drieſen 142
Drin 182
Droſſen 142
Drohobus 193
Druntheym 196
Druentia, flum. 115
Duacum 151
Dubiſſa, fl.
Dublinia, Archiep. & Acad. 208
Duero, fl. 52
Duerus, fl. 73
Duglas 204
Dun, caſtell. 132
Dun le roy 130
Duna, fl. 45, 186, 187, 188, 193
Dunamunda 188
Dunbar 207
Dunblain 206
Dunckel 206
Duneburg 188
Dunelmenſis Epiſcop. 199
Dunesbe, prom. 206
Dunmow 200
Dunsbyheat 205
Dunſtable 202
Duquez Hiſpanorum 111
Durance, flu. 115
Duranius, flu. 115
Durazzo 179

Durben 188
Duren 141
Dureſme 199
D'Vrfé, Urfé
Durius, fl. 529,5,74, 77
Durlach 138
Durtwich 200
Dux, & ſtatus Hollandorum 156
Duynkercken 151
Duysborch 141
Duyſſeldorp 141
Duyveland, inſ. 153
Dwina 194
Dyon 131
Dyrrhachium 179

E.

EArles 200
Eaſtcouwe 205
Eaulne, op. 124
Ebeltud 214
Eberſteyn 138
Eboræ, Acad. 60,100
Eboracum 199
Ebro fl. 52
Ebuſa, inſ. & opidum 92,93
Ebuſini 248
Ebuſus, inſ. 225
Echinades, inſ. 228
Eccleſiaſtici, Cleri
Ecklenford 144
Eckelfurt 217
Eclipſes 5
Ecliptica 15,26
Ecya, Andaluziæ 63
Edam 152
Edel, fl. 234
Edenheym, præpoſ. 139
Ederberg 148
Edeſſa 246
Edynburgum 207
Eſpingham 201
Egmondt, com. 145
152
Egholm 216
Egra 146
Eidera, fl. 213,216
Eideræ oſtium 218
Ekron 246
Elaran 247
Elaverus, flu. 115,130
Elba 171
Elbinga 143,189
Elborch 151
Elcatiff, ſinus 247
Elche, mun. 92
Elchningen, abb. 137
Electorum ad Rhenum circulus 135,140
Electorum ſæcularium lex, pro liberis, quod ad linguas ediſcendas 36
Elenholm 212
Eleocat, deſertum 265

Elephanti 255,256, 265,266
Eleuſis 179
Elgin 206
Elhierro 83,inſ. 82
Elis 180
Eliſabetha, Angl. reg, 208
Ἑλλάδο ἑλλὸς, ψυχὴ, ἥλιος, ὀφθαλμός 179
Elleboge Dan. 211
Ellerena, Inquiſitionis tribunal 105
Elmeland, arx 222
Elſabar 248
Elsborg 197
Elſeborg, arx 211
Elſenborg 211,215
Elſeneur 220
Eltz 147
Eltzengenbach 138
Elvas, Portugalliæ. 61
Elwangen, propſty. 137
Elye 203
Embdanus com. 141
Embrum 126
Emecloofter, monaſter. 215
Emerita Auguſta 65
Emmanuel, Luſitanus princeps 259
Emmerich 141
Emodus, mons 236
Encenis 132
Enchuſa 152
Ende 272
Endelavia 215
Endor 244
Engelholm 211
Engia, inſ. 232
Engimul 254
Ens, fluv. 137
Ens, inſ. 152
Eoa litora 236
Eovesham 200
Eperies 183
Epheſus 238
Ephron 243
Epidamnum 179
Epidaurus 180
Epirus 178,179,228
Equi Hiſpanici 56
Equile regium Hiſp. 63
Equi puſilli 256
Equi, ubi nulli? 266
Equites Hiſpanor. 111
Equorum multitudo 214
Equus Neapolitan. 174
Eraſmus. fl. 45
Eres, inſ. 131
Erfurd 141
Erhaud, fl. 124
Eria 82
Erlaw, arx 183
Erpachenſis. comes 135
Eſca, fl. 205

Eſcalona dux 69
Eſcheborch 224
Eſchibaba 181
Eſcuriale 71
Eſlingen 138
Eſſen, abbatiſſ. 141
Eſſex 200
Eſtampe 132
Eſtang, l'Eſtang 115
Eſtaples ad mare 133
Eſterburg 142
Eſtherdal 196
Eſtia 188
Eſtotiland 271
Eſtrecho de Gibralt. 50
Eſtrema dura 59, 61, 165
Ἐπερχόμενοι 17
Etruria, Hetruria
Etſchim gebirge 136
Eubœa 232
Euboicus ſinus 179
Euclidis patria 179
Eugubium 173
Euphrates, fl. 234, 237, 240, 241, 242, 245, 246, 247
Evreux 132
Euripi 232, 261
Europa 35, 41
Europa diviſio 47. *temperies* 47. *termini* 46
Europæi 38
Eurotus, fl. 45
Euſta, inſ. 207
Euxinus pontus 181, 182, 187, 191, 234, 237, 238, 240,
Excheſter 201
Exminſter 201
Exurge, Deus, judica cauſſam tuam: carceris Inquiſitionis inſcriptio 105
Eichſtettenſis Ep. 135
Eyndhoven 151
Eynſidel, abb. 137

F.

FAënza 162
Fafferland 215
Falaiſe 132
Falckenberg 142, 147
Falckenborgh Dan. op. & fl. 211
Falckenſteyn, bar. 138, *ryngr.* 140
Falco, mons 173
Falcoburgum, com. 151
Falcone, mons 225
Falcones 266
Falconis mons 167
Falconum inſulæ 61
Falſtria 224
Famagoſta 254
Familiares Inquiſitionis 104

Fanu, inſ. 213
Fanum 173
Farendon 202
Farina, porto
Farneſii, duces 162
Faro, Algarbiæ 61
Faro, prom. 226
Farræ, inſ. 209
Farræ, op. 209
Farſi 248
Faſiani 266
Faton 202
Faucilles, Vogeſus
Faventia 162
Faucon, Mont.
Faulmouth 201
Fayal, inſ. 61
Feneſtræ Hiſpanorum 109
Feneſtrarii Hiſpan. 102
Ferdinandus, Arrag. rex 89
Ferdinandus Catholicus 63, 93
Ferdinandus Corteſius 271
Ferdinandus Magellanus 258, 259
Feriuls 125
Fermanagh, com. 208
Ferol, portus 51, 75
Ferrandus, Legionis rex 77
Ferraria, promont. 50
Ferraria Italiæ 162
Ferri fodinæ 196, *merces* 260
Ferro 83
Ferrol, mun. 75
Ferte 132
Feſſanum regn. 264
Feſtenberg 148
Feurs 131
Fez 264
Fianona 178
Ficus 231, 260
Fiell, mons 195
Fiennenſis, baron. 133
Fieſole 171
Fifa 206
Filleck 183
Fille Fiell, mons 195
Finborrouw 199
Finalis Marchio 163
Finis terræ, mun. 76
Finlandia 187, 191, 197
Finmarchia 195, 186
Finnia 197
Finnicus, ſin. 197
Fionenſis Epiſcopatus 224
Fionia 213, 218, 221, 223
Fiorenzuola 162
Firando, inſ. 261
Firmium 173
Firmo 173

Flaminia 161
Flandria 150, 151
Flandrica inſula 61
Flavium Brigantium 76
Flensburg 144, 217
Flenus, ſin. 217
Fleſche, La
Flint 204
Flintenſis, prov. 204
Flintshire 203, 204
Fliſcus Pinzevalles 168
Florentia 168
Flores, inſ. 61
Florida 271
Flumina Europæ 45, *Galliæ* 115, *Hiſpaniæ* 45, 52
Fluviorum Galliæ pater 115
Fodinæ metallicæ Hiſpaniæ 57
Foix 127, 128
Fondi 174
Fons de antiquera 67
Fontaine bleau 114
Fontenay 128
Fontes acidi Almagri 72
Fontes Europæ 45
Fontes X CIↃ *in unâ Granatâ* 66
Fontes Hiſpaniæ 51
Foquiem 251
Foren, inſ. 213
Foreſt, Sylvæ
Foreſt, Celticæ pars 130, 131
Forinpopolo 162
Forli 162
Formelle portus 92
Formentere, inſula 92, *& oppidum* 93
Formoſe, inſ. 260
Foro, prom. 226
Fortaliitum, Caſtell.
Fort Aventura, inſula 82, 83
Fort Orenge 271
Fortunatæ inſulæ 82, 207
Forum Cornelii 162
Forum Gallorum 86
Forum Iulii 167, 176
Forum Livii 162
Forum 700 *paſſuum Valdoledi* 73
Foſſumbruno 173
Fouchal, urbs 82
Forvey 201
Foxenſis comitatus 124
Foxum 124
Fraga 85
Francia Galliæ 130, 131
Francia Orientalis 135
Franciſci Draci patria 201

Fran-

Franciſcus Galliæ rex 114
Franciſci I. Gall. reg. captivitas 164
Franciſcus Borgias, Ieſuita. 91
Franciſcus Ximenius 71
Franckendal 140
Franckenſteyn 147, 148
Franck fort am Meyn 140
Franckfordt ad Oderam 142
Franconia 134, 135
Franeker 153
Frat, fl. 234
Fredeck 147
Fredus 174
Fredericksburg 220
Fredericus II, Dan. Rex 221
Fren 133
Freſcata 172
Freta 44
Fretum Americum 234. Magellanicum 270, 274, 276. Siculum 160, 226
Freyberga 141
Freyberg, Sileſ. 146
Frias, municip. 75
Fridberg in der Wetteraw 140
Fridberg, Sileſi. 146
Friderici Barbaroſſæ tumulus 242
Fridericus II, Daniæ rex 217
Fridericus-Henricus, Arauſionenſis princeps 125
Fridrichſtadt, Norw. 196
Fridlandia Boruſſ. 190
Fridland in Oppelen 147
Fridland Sileſ. 146
Friſia 134, 141
Friſia 150, 153
Friſingenſis Epiſc. 136
Friſlandia, inſ. 209
Friuli 167
Frewdendal 147
Fronſac 128
Frontignac 120
Frumentum 212. magnes Galliæ 118, 119
Fryburgum Briſg. 139, in Vchtland 149
Fryenwald in Brandenburg 142
Fryhan 148
Fryſtadt 136, 137
Frywalde Sileſ. 147
Fuentarabia 81
Fuente, Fons
Fuldenſis, abb. 139

Fulignum 173
Funen 223
Fünf-kirchen 184
Fuquam 251
Furſtenberg 142
Furſtenfeld 142

G.

Gabin 184
Gabrus, fl. 182
Gadera 245
Gades, inſula 44, 53, *Hiſp.* 269
Gaditanum fretum 50, 262
Gaditanus ſinus 51, 64
Gadium genitrix 242
Gälhauſen 140
Gajeta 174
Galaad, mons 235
Galatia 181, 235, 237, 239, 240
Galder 82
Galeni patria 238
Galetz 194
Galgenburgenſis præf. 190
Galilæa 242, 244
Galindia 190
Gallæcia 59, 62, 75
Gallette, porto 79
Galli 39. *inter Hiſpanos induſtrii* 101, 102
Gallia 47, 112, 158, 198
Gallia diviſio 121, 122. *divitiæ* 120, 121. *magnetes* 118. *quantitas* 116. *qualitas* 117. *ſinus* 114. *terra* 117. *vina* 119
Galliæ & Italiæ comparatio 118
Gallica Flavia 85
Gallicani, quid? 159
Gallici luxus æmuli 159
Gallinæ Indicæ 266
Gallipolis 175, 181
Gallis naturale, citò parare victoriam, cedere citò 156
Galloway 205. *prom.* 207
Gallovidia 207
Galwey com. 208
Gamalama, caſtellum 257
Gamelgard 217
Gandavum 151
Gandia 91
Ganges, fluvius 234, 249
Gangeticus ſinus 255
Gap 126

Garachico 83
Garaſu 274
Gard, Pont.
Gardafuy, prom. 268
Garde, lacus, lago de Garda 165,166
Garganus, mons 175
Gar, id eſt, antrum 66
Garleben 142
Garneſy, inſ. 205
Garonne, fl. 115
Garra 177
Garumna, fl. 45,115, 123,124,127,128
Gaudalantinus fl. 69
Gaza 245
Gedanum 143
Gedroſia 248
Geelmuyden 154
Geer vliet 152
Geldria 150,151
Gelres 151
Gemblours 151
Gemund 138
Genarca 226
Genat 130
Genealogiæ 2
Genech, regio Cappad. 237
Geneva 115,116,126, 127. Epiſcop. 138, 140
Gengen. 138
Gengenbach, abb. 137
Genoua 162
Gentilhombres Hiſpanorum 111
Genuenſis reſp. 176
Geographia, quid? 1. exterior 2. interior 35
Georgiæ 240
Gerar 246
Geraſa 245
Geraw, bar. 143
Gergeau 132
Gergenti 227
Geringerode, abbatiſſ. 141
Germani 38,39
Germania 47, 134, inferior 150
Germaniæ Circuli 135
Germanorum & Hiſpanorum in ſtipendiis exigendis inſolentia 102
Gerno 215
Geroltz-eck, bar. 138
Geronde 128
Gertrudenberg 152
Gerunda 87
Gexenſis præfect. 126
Ghinni 265
Giardina del mondo, Lombardia 118
Giblalfarro, caſtellum Malagæ 67

Gibraum 132
Gibraltar, portus 51, 64
Gieſi 173
Gieſſa 139
Gifhorn 144
Gilead, mons 235
Gilolo 257
Gineſtra 183
Ginettes, equi Hiſpanici 56
Giocho, lacus 247
Girnego 206
Girona 86,87
Giſortium 132
Giuvenazzo 175
Glacenſis com. 148
Glamorgania 203
Glandeves 125
Glaris 149
Glaſquo 207
Gleichen, com. 142
Gleikitz 147
Gleiſnec, com. 142
Glires, ubinam nulli? 222
Globus terreſtris 2,3, 23,24
Glocheſter 202
Glogovienſis princ. 146
Glogaw 147
Glucksburg 217
Gluckſtadium 144
Gneovienſis præf. 189
Gneſna 184
Goa 249
Goadel 248
Goaga 265
Goardafui, prom. 262
Godelminge 201
Godtsberg 146
Goeree 152
Gorlitz 148
Goes 153
Göttingen 145
Gogi & Magogi antiqua ſedes 254
Golberſunda 224
Goldberg 147
Goldingen 188
Goletta 264
Golnaw 142
Golubenſis præf. 189
Gombs 149
Gomera, inſ. 82,83
Gommeri, Mont.
Gonzaga duc. 165
Gorcenſis Epiſc. 136
Gorckum 152
Gorgones, inſ. 267
Goricia 167
Gorreba 147
Goſewaer 212
Goſlar 145
Goſſypii & telarum mercaturæ 249
Goſſypium Maltæ 227
Gotha 141

Gothalania 86
Gothenberg 197
Gothi 37
Gothia 47,195,197, 212
Gothorum imperium ad Saracenos tranſlatum 63
Gottorp 144,216
Goude 152
Gourdon 129
Graan 184
Gracias â dios 272
Gradiskia 167,177
Gradus cœleſtis 6
Gradus globi externi 22, interni 26, mappæ. 30
Græcia 47,160,177, 178,179,181
Græciæ compendium 179, litus 231
Grätz 137,146
Grafton 202
Grajo, portus 51
Grampius, mons 206
Grampound 201
Granada 59,62,65, acad. 66, 100. Inquiſitionis tribunal 105
Granada Americæ 272
Grandes Hiſpanorum 111
Grandvicus ſinus 191, 234
Grancham 199
Granum 3
Graſſe 125
Gratianopolis 120, 126
Gratioſa, inſ. 61
Grave 151,159
Gravemacheren 151
Graveſande 152
Graveſend 201
Graus, mun. 86
Grawbündten 149
Gray 145
Gretz, bar. 143
Grevelingen 151
Griechiſch Weyſſenburg 182
Grimſtadt 214
Griſenes 149
Grodnenſis diſtrictus 187
Groenlandia 47,209
Groenſunda 224
Grolle 153
Gron 130
Groninga 150,154
Gronlandia 47, Groen.
Grooſberg 147
Grooſ Glogaw 147
Grooſ Muck 147
Grooſ Strelitz 147

Groſſeto 171
Grotholm 214
Grotka 147
Gruarius portus 167
Grubenhagen 144
Grubyn 188
Grudentina præf. 189
Grues 266
Grunberg 147
Gryffenberg 146
Grypſwaldum 142
Grysholm 216
Guadalajara 72,272, 274
Guadalavias, fl. 90
Guadalete, fl. 63
Guadalquivir, fl. 53
Guadarama 69
Guadalviar, fl. 90
Guadalup, op. 115
Guadalupe 65
Guadiana rio, 52,65, Anas
Guadix 68
Guajana 275
Guamanga 274
Guangara 265
Guardamar 69,91
Guaſco 274
Guaſco di Amone 175
Guatimala 272
Guaxaca 272
Guayangario 272
Guayra 275
Gudus, amn. 124
Guengam, fl. 234
Guhraw 147
Guja 82
Guienna 127,128
Guinea 265
Guipuſcoja, Hiſpaniæ regio 49. *Guipuſcoa* 62,80
Guiſa 132
Guiſnes, fortalit. 133
Guiviram 272
Guland 212
Guletta, clavis Caroli V. 64
Gülich 149
Gunao, inſ. 269
Gundelfingen, bar. 138
Gundis 149
Gurrea, mun. 86
Gurumeas, fl. 81
Guſtrau 144
Guynes, comitat. 133
Guzarate 248

H.

H*Aderſleben* 144, 217
Hadley 200
Hæmus, mons 182
Hæretica pravitas, quid, & qualis, quantaque Hiſpanis? 105

Hafnia 218. acad. 220
Haga 153,159
Hagenauw 139,140
Hagenſchoon 224
Haidenhaym 138
Halar 209
Halberſtadt 144
Halicarnaſſus 239
Halicienſis terra 185, 186
Halietz 185
Halis, fl. 237
Hall in Schwaben 138
Halle 152
Hallandia 211,215
Hallands-ars 211
Halſterbro 214
Hamburgum 143
Hamersbach 138
Hamershuys, arx 212
Hamilton 207
Hammaria 196
Hanauw, com. 139
Hanherret 216
Hannebout 132
Hannibalis interitus 231
Hannonia 150,151
Hanover 144
Hansburg 217
Hansholm 216
Hapſeel 188
Haran 246
Harburey 200
Harcourt 132
Hardeck, comites 137
Hardenberg 154
Harderslebiæ incendia 217
Harderwyck 151
Hareford 203
Harſlen 132
Harfordweſt 203
Harincourt 133
Harlech, caſtr. 204
Harlem 152
Harlemiana ſylva 158
Harlemenſium argenteæ campanulæ 263
Harlingen 153
Harnland 188
Harpyiæ 228
Harria 188
Hartlepole 199
Haſelin 215
Haſenpot 188
Haſſelt 154
Haſsia 134
Haſsiæ Landgrav. 139
Hattum 151
Hava, portus 269
Havana 275
Havelburgenſis Epiſc. 141
Havelberg 142
Havre, portus 115
Havre de grace 114, 115,132

Hay

Hay Buelth 203
Hayn 147
Hebdomada ſancta proſtibulorum 110
Hebrides, inſ. 205, 207
Hebron 244
Hebrus, fl. 45
Hecatompylum 248
Hecla, mons 209
Hector Boëthius, notatus 207
Hedmarck 196
Heerendael 151
Hegebach, abbatiſſ. 137
Heitii, inſ. 269
Helenæ caſtrum 90. *raptus* 230
Helffenſteyn, com. 138
Helice 180
Hellas 179
Hellegat 271
Helleſpontus 181, 230, 234, 235, 237, 238
Helmet 188
Helmont 151
Helmſtadt 144
Helmſtee 211
Helna 90
Helſingoburgum 211
Helſingora 220
Helvetia 134, 145, 148. Lacus
Helvii 113
Hemus, mons 181
Henares, amnis 71, 72
Henares fl. 73
Hennebergici comites 135
Henrici IV, Galli regis, natalis locus 127
Henry le Grand 177
Henricus Ramelius 222
Heraclea 181, 237
Heraclia 264
Herbipolenſis Epiſcop. 135
Herculeum fretum 225, 264
Herculis columnæ 44, 50. *portus* 171
Hercynia 42
Herford 141
Horfordia 203
Herlefsholm 222
Herleſus Trolle 222
Hermeinville 132
Hermenſtadt 182
Hermione 180
Hermonium 243
Heroica virtus 156
Herrenſtadt 147
Hertford 202
Hertzholm 216
Hervorden, abbatiſſ. 141
Herus Leandri
Hesbon 133, 243

Heſdyn

Ieſdyn 151
Ieſiodi patria 179
Ieſperin 48. magna 160
Ieſperides inſulæ 258, 267
Ieſperium promontorium 262,267
Ieſperus, composſtellæ 75,76
Ietlandia, inſ. 210
Ietruriæ magnus dux 167,171,176
Ieukelom 152
Ieuſden 152
examilium 181
eydelberg 140
eylbrunn 138
eylſton 201
iarno 215
idalgos, filii Gothorum, Hiſpani 101, 111
idalgos, Hiſpanorum cavalleros 111
ielmia 214
iemes 18
eres, inſ. 121
erichus 244
eu, Pont.
gwicham 202
gham 202
ldesheymenſis Epiſc. 143
Hildesheym 144
Hinckley 200
Hindeloopen 153
Hinſgagel 224
Hipes, op. 72
Hippo 174,264
Hippocrates Coüs 231
Hippos 245
Hirſaw, abb. 137
Hirſchberg 146
Hirſchfeldenſis abbat. 139
Hiſpalis 53,62. Sevilla
Hiſpani 39 ἄμουσοι 107. anthropophagi, quidam 96. boni pedeſtres 102. inertes naturâ 101
Hiſpania 47,48
Hiſpaniæ Academiæ 100. caſtellum præcellens 89. commoda 55, 56. diviſio 58, 59. encomium 58. fœditas & ſpurcities 81,108,109. granditas ab exiguis Guipuſcoæ municipiis ſuperatur 81. incommoda 54, 55. quantitas 53, 54. ſinus 51
Hiſpanica lingua 95

Hiſpa-

Hiſpaniola 275
Hiſpanorũ caſtitas turpiſſima 109. 110. *comitatus* 98. *conſtitutio* 96. *crudelitas* 102. *diverſitas geniorum* 98, 99. *frugalitas* 102, 107, 108. *gens* 94, 95, *habitus* 97. *indoles, in armis potiſſimum* 55. *melancholica natura* 99. *mores* 103, 110, 111. *nobilium commoda & leges* 57. *philautia* 100. *ſeditioſitas* 102. *ſordicies* 108 *ſtatura* 97. *ſtudia* 100, 101. *ſuperſtitiones* 106. *virtutes & vitia* 107
Hiſpani dominium in Italia 176
Hiſterreych 167
Hiſtorici ſtudii tres portæ, & oculi 2
Hiſtria 176
Hita, urbs 72
Hith 201
Hobro 214
Hökerlandia 190
Hogerford 202
Hohen-hoven, baronat. 138
Hohenloënſis comes 135
Hohen-reechberg, ryngr. 140
Hohenſteyn, comitatus 142
Hohenſteinburgẽſis præfect. 190
Hohenzollern, comit. 138
Hoja, com. 141
Holbeca 221
Holyhead, promontorium 205
Holgot 199
Holla 217
Hollandi, Aliqui
Hollandia 150, 152. 155. *Boruſſiæ* 190
Hollandiæ urbes laudatæ 156, 157, 160
Hollandorum laudes 155
Holſatia 134, 213
Holſatiæ duces 143, 217
Holtſchin 147
Homines decem pedum 274
Hominis creatio, lapſus, regeneratio 233
Honduras 271
Honfleur, portus 114

Iorarius circulus 25
Ioratii patria 175
Iorda, conventus, a-gmina 253
Iorebus, mons 235
Iorizon 12,24
Iorn, com. 145
Iorna 152
Iorring 216
Iorſens 214
Iorſneſium 214
Ioſpitalitatis jus Flēſburgenſibus vindicatum 217
ſowyn, caſtr. 207
Iozeplotz 147
Iuanam 251
Iuena, inſ.
Iueſcæ acad. 84,100
ſumbertus, Delphinatus princeps 125
ſungari, unde prodierint? 194
ungaria 47,183
ungariæ nomen 37
unni 37
Iunnivares, Hungari 37,38
untingdon 202
Iuria, fl. 80
Iuſem 144
Iuyſem 218
Iybernia 47, 198, 208
Hydranchica machina Toletana 70
Hydruntum 175
Hymera, fl. 45
Hynd, fl. 234
Hyppanis, fl. 45
Hyrcana 248,253

I.

IAblunck 147
Iaca, op. 84,85
Iacatra 256
Iacobus III, Scot. rex 207
Iadera, com. 177
Iāgerndorf 148
Iaën Americæ 272, 273
Iaën, opidum Andaluziæ 63
Iaffa 244
Ialyſo 254
Iamaica, inſ. 269,275
Iamnia 244
Ianelli Turiani Cremonenſis hydranchica machina 70
Iapanæ inſulæ 261
Iapara 256
Iaphet, Noæ filius 35
Iarckem 253
Iarnac 129
Iaroſlavienſis duc. 194

Iaſonius, mons 235
Iaſon Theſſalus 259
Iava major 256. *minor* 256
Iavernick 147
Iaur 146
Iaurinum 181
Iaxartes, fl. 234
Iaytza 177
Iberia 48. *Aſiæ* 240
Iberus, fl. 45,52,53, 75,84,86,87,58, 93
Icaria 231
Ida, mons 235
Idubeda, mons 49,52
Idumæa 245
Ieborroum 200
Iegena 216
Iena 141
Iennero 210,274
Ieroſolyma 244
Ierſey, inſ. 205
Iervia 188
Ieſuitarum monachorum origo 93,94
Iethaberch 196
Iglaw 146
Ignatius à Loila 88, *Lojola* 93
Il Borgo
Ila, inſ. 207
Ilorda, op. 53. *acad.* 88
Ilerida 65
Ilheos 274
Ilice, municip. 90
Illicitanus ſinus 51,90
Ilium, arx 238
Illiberis 90
Illyricum 47,177
Ilment, fl. 234
Ilſt 153
Imaüs, mons 234,236
Imola 162
Imperiale 274
Imperii marchionatus 150,154
Imperiorum prima origo 233
Incendia Haderſlebiæ 217
Inder, fl. 234
Index nauticus, Compaſſus
Indiæ Septentrionales 196, 234,341,248, 249,250,268
Indoſtan 249
Indrus, fl. 270,271, 272
Induciæ Belgicæ, notatæ 155,156
Indus, fl. 234,247, 249
Infantado dux 72
Infantium monaſticus 41
Ingolſtadium 136

Inju-

njuriarum hoſtis, natura Hollandorum 156
noſlavienſis ſatrapia 185
nowlocz 185
nquiſitio Hiſpan. 103, 104
nquiſitionis Carcer.
nquiſitionis civitates & tribunalia 105, 106
nquiſitionis latibula 62
nsbruck 137
nſterburgum 190
nſula, quid? 42
nſulæ Æoliæ 227. Africæ 267. Americanæ 275. Anglicæ 204. Aſiæ 254. Atlantici maris 210, 258, Caſtiliæ 82 Europæ 47, 197, Galliæ 121. Britanniæ in Gall. 132. Indiæ 255. Magellanicæ 270, 276. Mediterranei maris 225. Portugalliæ 61
nteramnis, Bracara.
nteramnium 173
nteramnium Flavium 78
Intremont 149
Ioanna, inſ. 269
Ioannes Albretanus 93
Ioannes Avila 63
Ioannes Baſilides 192
Ioannes, Chriſtierni II, Daniæ regis pater. 223
Ioannes, Holſatiæ dux 217
Ioannes Presbyter 254, 266. Prætianes
Ioannes II, rex 89
Ioannisburgenſis præf. 190
Ioannis Euang. Apocalypſis 231
Ioan. ziskæ ſepulcrum 146
Ioannitæ equites Rhodi 254
Iocelin 132
Iohansberg 146
Ioinville 131
Ionia 238, 240
Ioppe 244
Iorci 165
Ior, fons 234. flum. 244
Iordan, fl, 234, 243
Iordholm 215
Ioſac 129
Ipſwich 200
Ireland 208

Irlan-

Irlandia 47
Iros, fl. 78
Iſabella colonia 269
Iſabella, inſula 269, 276
Iſaras, fl. 126
Iſaris, flum. 115
Iſca 203
Iſlandia 47, 209
Iſlas de las velas 261
Iſlebium 141
Iſle de Dodon 128
Iſsicus ſinus 239
Iſsinum mare 242
Iſſoire 130
Iſſoudun 130
Iſſuc, abbatia 137, 138
Iſſum 245
Iſſus 239
Iſthmi 179, 180, 240, 241, 242, 246, 261
Iſthmus, quid? 42
Iſtria 167
Iſtrus, mons 181
Itali 40.
Italia 47, 158, 160. *nova* 161. *vetus* 167
Italiæ & Galliæ comparatio 118
Italiæ paradiſus 173
Itanhain 175
Ithaca, inſ. 228
Ithanceſtre 200
Itius portus 114
Itzeho 144
Iuan, nuperus Portugalliæ rex 60
Ivana 251
Iucatan 271
Iudæa 243, 244
Iudæi, cremantur ab Hiſpanis 105
Iudæorum mons 50
Iudenburg 137
Iuetot, regnum 132
Iugon 132
Iugoria 194
Iuhra terra 194
Iuhri, op. 194
Ivi, mons 50
Ivigny 131
Iulia princip. 141
Iuliobriga 75
Iulius II, Pont. 93
Iumentorum non tolerans Congi regnum 266
Iura, mons 113
Iurey 132
Iuſtingen, bar. 138
Iuſtinopolis 167
Iutia 195
Iutia 210, 213, 216, 223, 224, *boum & equorum dives* 124
Iutium fretum 224

utlandia 210,213
xning 200

K.

K *Aerdiffe* 203
Kaermarden 203
aernarvonshire 204
aérnavan, com. 204
albe 142
allenburg 221
alne 202
amienies 186
amnieniecz 189
andale 199
andaw 188
anſtadt 138
artaw 142
artemond 223
awenenſis diſtrictus 187
ayſersheym 136
ashaw 183
atzenelnbogen, comit. 139
atz-hoeck 153
aufbeuren 138
aufmans - Sarbruck 140
eidanon 187
elſo 207
empten, abb. 136, 137,138
ent 201
ephalonica 228
Keres, fl. 183
Kerendten 137
Keſemarck 183
Keſwyck 198
Keyſersberg 140
Kheſimur 248
Khienſtadt 148
Khur 137,149
Kidtholm 215
Kidwelley 203
Kilia 183
Kingſton 199
Kingſtone 201
Kiordienſis palat. 186
Kirchbergh, com. 138
Kirckwall 207
Kiriath Arba 244
Kirman 248
Kitay 253
Klagenfurt 137
Kleef 141
Kleyn Glogaw 147
Kleyn Strelitz 147
Koblentz 140
Kockenhauſen 188
Köln 142
Königin-Grätz 146
Königsberg 142
Königsbrun, abb. 137
Königs-eck, bar. 138
Königsmachern 151
Königswalde 142
Köping 235
Koevoorden 154

Kol,

Kol. prom. 211
Kolberg 142
Kolbroke 202
Koldinga 213
Kolmar 140
Kolynsplate 153
Kopranitz 177
Korby, abb. 141
Korczin 158
Korkekinſalia 209
Koſel 174
Koſtnitz 137, 138
Kowno 187
Kouwbridge 203
Krain 137
Krainburg 117
Kranowitz 147
Krapitſch 147
Kratzer, mons 113
Krecklade 202
Kreitzburg 188
Krembs 136
Kremelenagrod 192
Kremnitz 182
Kremp 144
Krendon 202
Kreutzberg 147
Kreutzlingen abbatia 137
Kriechingen, ryngr. 140
Kromaw 147
Kronenburg 211, 220
Krotgam 147
Krozemieniec 186
Kunsberg 147
Kupperberg 146
Kuſtryn 142
Kuttenberg 146
Kyntail 206
Kyovia 186
Kytaygorod 192

L.

LAbacenſis Epiſc. 137
Labach 137
La Bare
La Baſſe 41
La Briglia 41
Lacedæmon 180
Lac gallinæ in Samo. proverb. 231
Laconica 180
Laconicus ſinus 230
Lacus Europæ 45, 46. *Galliæ* 115. *Hiſpaniæ* 51
Laddon, fl. 45
Lähn 146
La Ferté
La Fleſche 131
Lagenia 208
Lago de Garda
Lagos, Algarbiæ 61
Laguna, urbs 83, 275
Laholm 211
L'Aigle
Laigny 131

Lairac

irac 128
is 188
land 224
letanus ager 87
mbal 132
mego, Portug. 61
Meuſe
minæ Toletanæ 70
minitanus ager 52
mpſacum 238
na 212
naria negotiatio 173
ncaſtria 199
ncicia 184
ndaſſe 203
ndauw 140
ndt-commendur 136
ndsberg 142
ndſchicienſis ſatra-ia 184
dshutum 136
dshutt, Sileſ. 146
dscrone, Dan. 211
es 77
garna, com. 168
geborn 218
dsgeland 224
guedoca 124
go, inſ. 231
gres 131
ſicia 199
ryck 207
ſac 129
ſtuphadon 201

Lanwilling 204
Lanzarotta, inſ. 82, *Lanzerotta* 83
Laodicea 239,245
Laon, ducat. 133
La Penna
La Plata
Lappenland, *Lappia* 197
Laredum 75,80
La Reolle
Lariſſa 110,178
Lariſſe, mons 262
Larmont 119,128
Larmus, mons 235
Larotava 83
Larta 179
Las Curvas
La Seine
La Serena
Las Flores
Laſla 147
Latina lingua Hiſpanis inobediens 100, 101
Latium 160,172
Latoa 232
Lavaur, op. 124
Lauben 148
Laudonia 207
Lauffen, com. 138
Laun 146
Lavoro, Terra
Laurentiana ædes Da-

P *niæ*

niæ in Lünd. 211
Lauretum 173
Lauſerte 129
Lawenburg 142
Lawenburgici duces 144
Lazano 175
Leal 188
Leamington 200
Leandri & Herûs amores 181
Lebazuza 72
Lebedus 238
Lebrixa, Andaluziæ 63
Ledburen 203
Ledeſma; municipium 78
Le Doux.
Leeg 200
Leerdam 152
Legati papalis domicilium 162
Legio 59,62,77
Leguminum merces 260
Leio Rio
Leira, Portugalliæ 61
Lelow 185
Le Maire
Lemannus, lacus 46, 115
Lemaſt 128
Lemberg 146
Lembres 233
Lemgow 141
Lemnus, inſula 231, 232
Lemovicenſis Galli. 101
Lempta 265
Lemſter 203
Lemviga 214
Lenicum, op. 167
Lentiſcus 231
Leodienſis Epiſc. 14[illegible]
Leon Americæ 271 27[illegible]
Leon de Guanuco 27[illegible]
Leones 26[illegible]
Leontari 18[illegible]
Leontium 22[illegible]
Leopolienſis terra 185 18[illegible]
Leopolis 18[illegible]
Leovardia 15[illegible]
Lepanto 17[illegible]
Lepen 14[illegible]
Lepide 26[illegible]
Lepin, op. 19[illegible]
Lepores 26[illegible]
Le Portet.
Leprinus 18[illegible]
Leptis civitatis geni[illegible] trix quænam? 24[illegible]
Le Puy.
Lerida 86. *acad.* 88, 10[illegible]

ſbus 230
ſkerd 201
ſſo 215
eſtang 215
ſtuthiel 201
ſnitz 147
toure 128
trimmæ, com. 208
ttea 188
uca 3,4.
uchtenbergius Land-graviatus 136
uck 149
uctra 180
viſſa, inſ. 207
utkirch 138
utmeritz 146
utſch 183
wes 201
iden 152
nſter 208
ton 200
ze 175
tica 231
ani dulces fontes 242
anus, mons 235, 244,245
erac 129
eralitas Iulia, E-pora.
ertatis pileus 154
urnia, comit. 177, 178

Liburnum 128,129
Libuſenſis Epiſc. 141
Libya 262,263,264, 265
Libyſſa 238
Lichem 142
Lichfeld 200
Lichtenberg, com. 139
Lictorum felicitas in Hiſpaniâ 112
Lida 187
Lidda 244
Lidnenſis diſtrictus 187
Lidſton 201
Liebe 148
Lier 151
Ligeris, fl. 45, 115, 123, 127, 131, 132
Lignorum vaſorum officina 173
Lignitz 174
Liguria 162,176
Liguſtici maris in Galliâ portus 114
Likenſis præf. 190
Lilæa 180
Lilibæum 226
Lima 273
Limague 130
Limar, Mont.
Limburgum 150,151, Limpurgici
Limburg in Bohemia 46

Lime 201
Limeil 129
Limmiricum 208
Limolium 129
Limogo 129
Limones fructus 255
Limaſinium 129
Limpurgici bar. 135, Limburg
Lincöping 197
Lincolnia 199
Lindaw, abbatiſſ. 137, 138
Linde 129
Lindo 254
Linguæ Europæ 36
Linguarum diverſarum origo 233
Lintz 136
Linum, magnes Galliæ 118,120
Lippienſis com. 141
Lipſia 141
Liſabona, Lisbona, Olyſsipo, 51, 59. *Vlyſſipo.* 50,52
Liſmoria 209
L'Iſle, Iſle.
Liſſa 146
Lithuaniæ duc. 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193
Livoland 216
Livones 187
Livonia 134, 186, 187, 191, 193
Livoniæ fines 212
Livorno, port. 171
Lobetum 85
Lobrogatus, amnis 87
Loches 132
Lochum 153
Locorum pictura 27, 31, 34
Locris 179
Lode 188
Lodeve, op. 124
Lodi 164
Lodrin 179
Loegria 198,200
Löuwenſteyn, com. 138
Loghor 203
Logronno 75, *Inquiſitionis tribunal* 106
Lohoiſco 187
Loila, Ignatius
Loire, fl. 115
Lombardia, giardino del mondo 118
Lombardia ciſalp. 176
Lombes 128
Londinum 200
Longhborrouw 200
Longobardia 162,164
Lopur 178
Loquuhabria 206
L'Oronoque
Lorca 69

Lor-

.orgaire 129
.oſannen, Epiſc. 138, 140
.os Charcas
.oſenſteyn, comites 137
.os Reyes
.o Stato
.ot, fl. 149
.otharingia 113,139
.ovanium 151
Pont Loubleſe 129
.oudun 132
.ourde 128
.outh, com. 208
.oxa 68,273
oxias, fl. 206
ubecenſis Epiſc. 143
ubec 145
uben 146,147
ubenidium 190
ubenthal 146
ublinenſis ſatr. 185
ublnitz 147
ubſchutz 148
uca 172,176
ucajos 275
ucani patria 63
ucania 174
ucas Tudenſis 76
ucemburgum 150, 151
uceria 175
ucern 149
ucrinus, lacus 46
Ludlouw 199
Ludovici Vivis patria 90
Ludovicus XI, Galliæ rex 89
Ludovicus XII, Galliæ rex 93
Lueſcar 127
Lugdunenſis Gall. 123, 130
Lugdunum 115,116
Lugdunum Bat. laudatum 157
Luge, opp. 52,53,76
Lulow 185
Lumbſe 188
Lunæ montes 267
Lunæ motus 5
Lund. 211
Luneburgici duc. 144
Lupanaria Hiſpanorum 109,110
Lupi 266
Lupi expers inſula 225
Luſatia 134, 146, 148
Luſignan 129
Luſitani, navigatores 102
Luſitania 59
Luſitanorum colonia. 267. negotiationes marinæ 249
Luſſac 129

Luſſon, portus 114
Luſuc 186
Lutetia 157. Academ. 131
Lutetia parva 159
Luttenzell, abbat. 137
Lutterworth 200
Lutticher wald 113
Luzou, Mont.
Luzzonia 260
Lyceſter 200.
Lycia 235.238, 239
Lydia 235,238,239, 240
Lymford 215
Lymicus ſinus 215,216
Lyne 200
Lyningen, ryngr. 140
Lyon 130
Lytarmi, prom. 191

M.

Macaſſar 247
Macedonia 178, 181
Macerata 173
Macheren 151
Machian 257
Machico, urbs 82
Macis, aroma 257
Madagaſcar, inſ. 268
Madera 82. inſ. 267
Madrigal 273
Madritum 70. acad. 100. Franciſci I, Gall. captivitas 164
Mæander, fl. 240
Maotica, palus Mæoticus lacus. Mæotis 46, 191. 234,236
Magdala 245
Magdalena fl. 273
Magdeburgenſis Archiep. 143
Magellanus, Ferdin.
Magellona, inſ. 121
Magiddum 181
Magneſia 239
Magni Mogores. Magni Mogoles 250
Magogi, Gogi.
Magnus Chamus 253
Mahanaim 243
Mahometis ſepulcrum 242
Maidenhead 202
Maine 120
Mainers comit. 129
Majo, comit. 208
Majorica, inſula, & urbs 92
Maire 276
Maizieres, op. 124
Majorica 47
Majorica, inſ. 225
Makrell, piſces 69
Malabar 249

Ma-

Malacca 250
Malaga, portus 51, 273
Malbourget 128
Maldiva, inſ. 255
Maldon 200
Maleſtroit 132
Malevrier 132
Malfeta 175
Maliapor 249
Maliciofus Hiſpanorum 85
Mallorca, Inquiſitionis tribunal 106
Mallus 239
Malmesburey 202
Malmoe 211
Malpogia 211
Macogoſt 185
Malorum pro navibus proventus 212
Malta, inſ. 227, 229. Melita.
Malva, fl. 262
Malvaſia, urbs 180
Malvaſyer, Malvoiſie, vinum 83, 230, 231
Man, inſ. 204
Mancheſter 199, 200
Mandao 250
Mande 124
Manderſcheydt, comit. 141
Mandes, fl. 78
Manfredonia 175
Mangalor 249
Mangi 249
Manicongo 265
Manilla 263
Mannheym 140
Mans 131
Mansfeldenſis comitat. 141, 142
Mansfeld, Angl. 199
Manoam 275
Manſilla, mun. 78
Manthia 174
Mantinea 180
Mantua Carpetanorum 70
Mantuæ duc. 165
Mantuanus dux 162, 176
Manu, inſ. 213
Manucodiata, avis 258
Maon, portus 92
Mappa, tabula, quid? 29
Maquereaux, piſces 69
Maragnan 275
Maranhaon 277
Marrant, Mont.
Maranum 167
Marathon 170
Maraveda, moneta cupro leviſſima 57, 58, 80
Marbella 68
Marca Anconit. 173, 176.

176. *Treviſana* 165, 166
Marchia 134, 184
Marcia 207
Marchæ com. 141
Marckthal, abb. 137
Mare Adriaticum 161. 178, 225, 228. *Ægæum* 178, 181, 225, 228, 234, 237, 238. *Ægyptium* 242, 262. *Æthiopicum* 262, 263. 267. *Africum* 227. *Aquitanicum* 115. *Aſperum* 268. *Atlanticum* 53, 54, 267, 270. *Balticum* 44, 55, 134, 187, 189, 190, 191, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 221, 222. *Baltici maris ſinus* 217. *Britannicum* 205. *Cantabricũ* 54, 78. *Caſpium* 236, 240, 246, 247, 252, 253. *Chinenſe* 233. *del Nort.* 270, 272, 274, 275, *del Zur* 270, 271, 272, 275, 276. *Deucaledonium* 207. *Eoum* 233, 234, 250. *Euxinum* 182. *Gaditanum* 48, 64. *Gallicum* 54, 114, 124, *Germanicum* 205, 206, 213, 214, 216, 218. *Herculeum* 48. *Hibernicũ* 204, 205 *Hyrcanũ* 236, 248, *Ibericum* 225. *Indicum* 233, 234, 236, 247. *Inferum* 161, *Internum: Mediterraneum: Ionium* 161. *vel Ionicum* 178, 179, 228. *Liguſticum* 112, 225. *Lycium* 236. *Mediterraneum, vel internum mare* 44, 45, 51, 54, 91, 114, 121, 178, 225, 234, 237, 238, 239, 242, 243, 245, 254, 262, 263, 264. *Mortuum* 234. *Occiduum mare* 128, 218. *Pacificum* 270. *Pamphylium* 239. *Perſicum* 247. *Phœnicium* 236. *Ponticum* 236. *Rhodium* 238. *Rubrum* 233. 234, 241. 242, 262, 263, 268. *Schyticum* 252. *Septen-*

ptentrionale 196. Suecicum 134. Siculum 226. Superum 161. Tuſcum 161. Tyrrhenum 161, 226, 227
Marequita 274
Marevil 129
Margaretha, Iac. III. Scoti filia 207
Margaritarum inſula 276
Margiana palus 246, 248, 253
Margoſeſt 183
Mariaburgenſis ſatrapia 189, 190
Mariagrum 214
Mariaker 214
Maribo, cœnobium Daniæ 224
Maridunum 203
Marienburg 152
Marignano 164
Mariti, qui loco puerperæ decumbunt 254
Marius, qui foſſam effodit 115
Marleborroum 202
Marlouw 202
Marmanda 128
Marmarica 264
Marmor 206, 231, 232
Marocum, regnum 264
Marons, fl. 183
Maroſtica, op. 167
Marpurgum 139
Marquez Hiſpanorum 111
Marſeille, portus 114
Marſtrand, op. 195
Martel 129
Martenſdyck 153
Martigia, inſ. 121
Martimagnoz, municip. 75
Martinacht 149
Martis armamentarium 80
Martis ſchola, & domicilium, Hollandiæ. 156
Martisburgenſis Epiſc. 141
Martou 129
Marturanum 174
Marzella 227
Maſcon 131
Maſcou 224
Maſius, mons 235
Maſovia 184, 186, 188, 189, 190
Maſſa, prom. 173
Maſſæ principes 172
Maßilia 115. acad. 125
Maßius, fl. 182
Maſt, Le Maſt.

Maſterland, op. 195
Maſtiche 231,257,258
Matera 175
Mattrea 263
Matrimonium ridiculoſum Samogitar. 187
Mattagia 180
Maurer rex, ejuſque theſaurus 68
Mauri Rodericum cadunt 63
Mauritania 262
Mauſolea Danica 220
May, fl. 271
Mayn, fl. 140
Mazara 227
Mazara vallis 226, 527
Meaco 261
Meaux 131
Mecha 141
Mechlinia 150,153
Mechoacan 271
Medellinum 65
Medenblyck 152
Media 235,247
Medica mala 228,255
Medicis, Florentina familia 168
Medina 75,242
Medina cœli 72
Medina del campo 77, *del rio ſeco* 78
Medina, Sidonia dux 50,63,64
Mediolanenſis ducatus 164,176
Meduana, fl. 131
Megapolis 134,180
Megapol. duces 144
Megara 179
Megaris 179
Megies 182
Mehun 130
Meiſenheym 139
Meiſſac 130
Mel 255,228,260
Meldorp 144
Melinda 266
Melita 226,227,254, Malta.
Melitene 241
Melos 232
Melſa 215
Melun 119.131
Memmella 190
Memmingen 138
Memphis 263
Mendeſiū, Nili oſt. 262
Menevia 203
Mengrelia 240
Menteſelli 139
Mentz 140
Meppel 154
Merida 271,273
Meridiani 12,22,24, 25,26,30,32
Merionithia 204

Meriſch,

Meriſch, fl. 183
Merope, inſ. 231
Mersburg, ryngr. 140
Merton 201
Mervinia 204
Meſembria 181
Meſericium 184
Meſeritſch 146
Meſle 129
Meſogys, mons 235
Meſopotamia 234, 240, 241, 242, 246
Meſquita, Eccleſia Corduba 63
Meſſene 180
Meſſenia 180
Meſſina 227
Metallinum, op. 52
Metellino 230
Mets 133. *Epiſc.* 138, 140
Meva, & Mevenſis præf. 189
Meurſenſis com. 141
Meuſe 115
Mexicana 270
Mexicanus ſinus 271
Mexico 271. *Inquiſitionis tribunal* 106
Meyenfeld 149
Mezena, fl. 194
Micale, mons 235
Michaëlis emporium 194
Michalovienſe territorium 189
Middelburg 153
Middelfort, Middelfurt 223, 224
Middilli 230
Midleſſex 200
Mieriſlavienſis palat. 186
Migiliar, fl. 90
Migno, amniculus 75
Mikelaw 148
Milazzo 227
Mildfar 224
Miletus 239, 239
Milfordhaven 203
Milin 131
Militia Hiſpanorum 103, 104
Militz 148
Milium, legumen 255, 266
Milliare 3, 4
Milly 131
Milo 232
Mimas, mons 235
Mina, caſtell. 265
Mindanao 260
Mindenſis Epiſc. 140
Minius, Mino fl. 52, 53, 59, 76
Minorica 47, *inſula & urbs* 32, 225,
Minſterlouell 202

Minutum, gradus pars 23
Minzius, fl. 165
Miraflores 274
Mirakoviensis præfect. 189
Miranda, munic. 75
Mirandulæ com. 162, 177
Miranus, vicus 166
Miraumont 129
Mirepoix, op. 124
Mirone, inſ. & caſtell. 232
Miſchkaw 147
Miſchlowitz 148
Miſena 141
Miſithra 180
Miſnia 134
Miſniæ comitatus & Epiſc. 141
Mithridatis ortus & obitus 237
Mitovia 188
Mocha, inſ. 276
Modberey 201
Modena 102
Modon 180
Mœneſland 222
Mœſia. 182
Mogor. Magni
Moguntinus Elector. 140
Mohilou 186
Moiſſac 129
Mola 174, 175
Moldavia 183
Molian 250
Molina 74
Molins 130
Molshemium 139
Moluccæ. inſ. 257, 258, 259
Mombaſa 266
Mombrum 129
Mommelian 126
Mommorancia famil. 129
Momonia 208
Mona 204. *inſ.* 222
Monachium 136
Monachodamum 152
Monahon, com. 208
Monaſteria, aſyla, Hiſpanis 111
Monaſterienſis Epiſcop. 140
Monaſticus habitus infantium Hiſpanorum 107
Moncaïus, mons 49
Moncalvo 162
Monçon 85
Mondego, fl. 60
Mondidier 133
Mondogneto, Mondonnedo 76
Monemetapa 267

Moneſtier 126
Monetæ fabrica, Segovia 73,74
Mongia, munic. 76
Mongul 254
Moniales Hiſpanæ 107
Monmouth 203
Monopolis 175
Monreglau 128
Monſegur 128
Monſerrate 86,88
Mons major, opp. 50
Monſonium 85
Monſpelium 121. *acad.* 124
Monſterſunda 212
Monſtrueil 133
Montagu, 130
Montargis 114,131
Montauban, acad. 129
Montbelgardenſis com. 145
Montbriſon 131
Montcontour 132
Monte Alcino 171
Montech 129
Monterei, flum. 76
Monte ſerrato 88
Montes Europæi 42. *Hannoniæ* 152. *Hiſpaniæ* 48,89,50
Montes igniti 61, 83, 209
Mõtes intra Caſtilias 69
Montfaucon, bar. 130
Montfort Germ. 138
Montfort Vltraj. 153
Montgomeria 204
Mont Gommery 132
Montigny 131
Montinianum 166
Montisferratenſis duc. 162,176
Montisferratenſis marchio 229
Montiũ maximus 235
Montlimar 120,126
Mont Luzon 130
Mont Marant 130
Montmorillon 129
Montorguel, caſtr. 205
Montpelier 120
Montpenſier duc. 130
Mont Reneau 131
Montrico 81
Montſerrant 130
Monumethenſis prov. 203
Moravas fl. 182
Moravia 134,146, *Scotiæ* 206
Morbengo 149
Morea 180
Morillon, Mont.
Morlas 127
Moron Caſtel.
Moraſus, fl. 45
Morſung 216

Mortain 132
Moru, Caſtel.
Morvedre, fl. 90
Morviedro 91
Morunga 190
Moryn 142
Moſa, fl. 45,113,115, 133,151
Moſauka 193
Moſambique 266
Moſcovia 47,183,187 191,192,193,252
Moſcoviæ Lacus.
Moſcoviticus duc. 193
Moſcua, fl. 191,192
Moſella, fl. 45, 113,133
Moſqua, fl. 191,192
Motir 257
Moulbrun, abb. 137
Mour, fl. 136
Mourbacenſis abb. 139
Mſeneck 193
Muck 147
Mula, inſ. 205,207
Muldavia, fl. 145
Mule, prom. 205
Mülhauſē im Elſaß 140
Mülhauſen in Thuringia 145
Muli Hiſpanico 48,56
Mulingen, com. 142
Mulſum 187
Münchberg 142
Munchreth, abbat. 137
Munda, fl. 60
Munda granata 68
Minſingen, ryngr. 140
Münſter 208
Münſterberg 147,148
Münſter in S. Gregorien thal 139,140
Müntzenberg, com. 139
Mura 126
Murat 130
Muray 206
Murcia, prov. 59,62. & *Metropolis* 68. *quæ Inquiſit. tribunal* 105
Muret 128
Muros, munic. 76
Murus Picticus 298
Murus plurium quàm ccc *mill.* 260,251, 253
Muſcata flos, ac nux 257
Muſos, prov. Amer. 273
Muſſacra 69
Mutinenſis duc. 162
Mutinenſis dux 176
Muyden 152
Mycenæ 180
Mydwiſch 182
Myncenſis palat. 187
Myndus 239
Mynsko 187
Myriſticæ nuces 257 258

Myr-

Myrſinus 180

Myſia 178,182.235, 238,240

Mytilene 230

N.

NAdravenſis tractus 190

Nagaja 253

Nageſacki, emporium 261

Naim 245

Namour 153

Namſlaw 146

Namurcum 150

Nancy 139

Nanlibiſen 248

Nannetum 115

Nanquin 251

Nantes 132

Narbona, portus 114, 124

Narbonenſis Gall. 123, 124,127

Narden 152

Narenta 178

Nares, fl. 189

Narni 173

Narſinga 249

Naſſauw, comit. 139

Naſſaw - Dillenberg, com. 140

Naſſaw in Breda 145

Nata, nympha 66

Natanginum 190

Naters 149

Natolita 237

Navarra 78

Navarra 59,93 - 127.

Navarrina arx 127

Navarrus, Petrus

Navigandi ars 28

Naumburg 146,147

Naumbergenſis Epiſc. 141

Naupactum 179,228

Nauplia 180

Navres portus 114

Naxus, inſ. 232

Nazareth 129,245

Nazianzenum 237

Neapolis 174,180

Neapolis Dan. 224

Neapolis reges 175

Neapolitanum regnum 173,176

Neath 203

Nebbio 226

Nebriſſa, Nebrixa.

Negapatam 249

Neglina, fl. 192

Negroponte 232

Neidenburgenſis præf. 190

Neique de Taniur, dominus, quis? 249

Neiſſa 147

Nemauſus 124

Nemora

Nemora Hiſpaniæ 50
Neobantia, Tomar.
Neoburgum 136
Neoburgum Dan. 223, 224
Neocæſarea 237
Neocaſtrum 181
Neoforum 136
Neoportum 205
Nerac 128
Nerium prom. 50,54
Nerſenſtadt 182
Nerva, fl. 187,188
Neſle 133
Neſſum, civ. 206
Neſſus, civit. 182
Neſtweda 221
Neuburg, Neoburgum
Neufchaſtel 133
Neukirchen 147
Neumegen 151
Neuſtadt in Glogaw 147
Neuſtadt, in Oppeln 147
Newarcke 199
Newburge Angl. 205
Newbury 202
Neucaſtle 199
Neuwen-auw, comit. 140
Newgarten 142
Newmarck 146
Newport, Bukingham 202
Newport, opp. Monmouth prov. 203
Newport, op. Vecta inſ. 205
Newſchloß 188
Newſol 183
Newſtadt 136
Newſtadt 140
Newton 205
Neyß 147
Nex 212
Nialeuki 192
Nibe 215
Nicæa 237
Nicæa Palea 162
Nicaragua 272
Nicaria 231
Nicaſtrum 174
Nicklſtadt 147
Niklasburg 146
Nicomedia 238
Nicopen 197
Nicopia 221
Nicopolis 182,240
Nicoſia 254. inſ. 232
Nidda, com. 139
Nider, fl. 196
Nider Weiſſenburg 140
Nidingum, ſcopulus 215
Nidroſia 195,196
Niebla 63
Nieport 151,152

Nieuwe

Nieuwe Tonge 152
Niger, fl. 262,265
Nigritarum regio 263, 265
Nilus, fl. 262
Nimbtſch 147
Ninive 246
Niolo 226
Niort 128
Niphates, mons 236
Niſa 237
Niſinovegorod 192
Niſmes 120,124
Nitria 183
Nivelle 151
Novellet, port. 133
Nivernia 130,131
Nivers, opp. 115,131
Nixia, inſ. 232
Nizza 163
Noæ filii 35
Nobiles Hiſpaniæ 111
Nocera 173
Noctes, & dies, longiſsimi, breviſsimiq; 13, 20. perpetuò æquales 15
Noirmonſtier, inſ. 121
Nola 174
Nombre de dios 272
Nona 178
Nonnay, op. 124
Nontron 129
Noordbeveland, inſ. 153
Noordfiorde 196
Nordholland 152
Noordburg 217
Nordhornleen 196
Nordfolcia 198
Nördlingen 138
Norimberga, 135. Norumb.
Normandia 130,132, 205
Normandiæ port. 114
Nort Elmeham 200
Northamton 202
Northauſen 145
Northumbria 198,199
Norumberga 270. Norimb.
Norvegia 47,195,197
Norwegiæ patrocinatur author cōtra Anglos 207,209,210
Norwich 200
Noti vallis 226,227
Nottingham 199
Nova Albion 272
Nova Anglia 271
Nova Batavia 256
Nova Biſcaja 272
Nova Caſtilia 69
Nova Francia 271
Nova Gallicia 272
Nova Granada 273
Nova Hiſpania 271
Nova Mexica 272

Nova

Nova Pleimouth 271
Nova Zembla 210
Novarra 164
Novogardia 193, 194
Novogradenſis pal. 187
Novogradum 182
Novogrod 193
Novogrodock 107
Novogrodiæ duc. 192
Novum Amſterodamum 271
Novum Belgium 271
Novus Orbis 268
Nox, & dies, ſex menſium 17
Noyon 133
Nubiæ regnum 265
Nuces Indicæ 266
Nueſtra Sennora de buenos ayres 274
Nueſtra Sennora de Carvalleda 275
Nueſtra Sennora del aſſumpcion 274
Numantia 52,74
Numidia 262,263, 264,265
Nunus Guſmanus 272
Nuovia Andaluz. 275
Nuoua Corduba 275
Nuova Hiſpalis 275
Nuova Segovia 275
Nuova Sevilla 275
Nuova Valencia 275
Nuys 141
Nyburg, Neoburgum
Nykiobing 216
Niköping 224

O.

OBernahenheym 140
Obdora 194
Obius, fl. 191, 234, 252, 253,
Oby, prom. 191
Ocanna, op. 72, 273
Occa, fl. 192
Occa, montes 49
Oceanus 43, 44, 208, 246, 247, 249, 250, Aquitan. 112, 114, 121, 127. Atlant 43, 48, 262, 265 Britannic. 112, 114 198, 200, 205. Cantabr 43, 48, 50, 51 Chinenſis 256, 250 Deucaledonius 205 Eous 256. German 195, 198. Glaciali 191. Hiſpan. 44, 51 Hyperbor. 198, 209 Indicus 254. magnu 241. Occidentalis 5c 51, 52, 59, 115, 198 Scythicus 233, 234 261. Septentrionali 195, 198, 209, 261 Tartaricus 23
Ochſenhauſen, abb. 13

Ockle

Ocklen 201
Ocanna 273
Oczakow 186,191
Odenpoa 188
Oder 147
Odera, fl. 45,142
Oderberg 147
Odaim 201
Odill 202
Odio, caſtr. 193
Odojum 192,193
Odowal 195
Odrazko 187
Oeltgiſplaet 152
Oenipons 137
Oenotria 160
Oenus, fl. 45
Oerther de Schwei-tzern 149
Oeſel 212,213
Oeſſant, inſ. 132
Oeſterreich, &c. 136
Oetingen, com. 138
Ofen 183
Offenburg 138
Officio ſanto, Inquiſitio.
Okeham 200
Olbia 225
Oldenburgenſis comit. 141
Oldenſiel 154
Olea 228
Olenus 180
Oleron, inſ. 121,127
Oleum 228
Olgaſis, mons 235
Olite, mun. 94
Olinda 274
Olivares comitis opus 71
Olmedo, mun. 75
Olmutz 146
Olsnicium 141
Olß 148
Olympia 180
Olympus mons 178, 235,238
Olyßipo, Liſabona.
Omme 154
Onagri 266
Onolsbacenſis linea 135
Ontiar, flum. 88
Ontiveros 274
Oolaw 147
Ooſtende 151
Ooſt-voorn, inſ. 152
Ootmarſen 154
Ophiuſa 93
Ophiuſa 229
Opoczno 185
Oppeln 147
Oppenheym 140
Opryzna 192
Opſlo 196
Orach 182
Oran 264
Orba, fl. 124

Orbelus,

Orbelus, mons 182
Orbetellum 171
Orbis compendium, Iava major 256
Orbis terrarum pernavagitus 259, 260
Orcades, inſ. 205, 206, 207
Orcelis 91
Orcha 246
Orchardus, fl. 234
Ordines militares Eccleſiaſtici Hiſpanorum 103, 104
Ordugna. mun. 80
Oreford 200
Oreges, mons 236
Orenge, Academia, caſtrum, & urbs 125. Fort.
Orenſe, oppidum 51, 53, *& Orenſee* 76
Oreſunda 211
Oreſunda fretum 220
Orias, fl. 80
Oria 82
Oriacus, vicus 166
Oribuela 91
Oriſtan 275
Orixa 249
Orkney, inſ. 207
Orleans 114. *acad.* 132
Orlovia 184
Ormeskircke 199
Orminius, mons 23[5]
Ormus 241
Oroandes, mons 236
Oronoque 27[5]
Orontes, mons 235
Oroſii patria 87
Oroſpeda, mons 49, 52, 53
Orsha 186
Ortelsburgenſis præf. 19[0]
Ortenburgici com. 136
Orthes, acad. 127
Orthygia 23[0]
Orti 171
Orvietrum 171
Orum 21[6]
Oruntbuy 214
Oryza, legumen 255, 260, 265, 26[6]
Orzanaga, mun. 7[8]
Oſca, acad. 8[9]
Oſilia 21[1]
Oſmæ, acad. 74, 10[0]
Oſmiana 187
Oſmo 17[3]
Oſnabrugenſis Epiſcop[atus] 14[0]
Oſnamienſis diſtrictu[s] 187
Oſorno 274
Oſſa, mons 178
Oſſacaja 261
Oſſuna acad. 63

Oſter-

ſterholt 217
ſterroda 190
ſtholm 216
ſtia 172
ſtunum 175
ſana acad. 100
ſwecinienſe territorium 185
tby 216
theſunda fretum 216
tmarshaw 147
tranto 175
tricoli 173
ttenſehe 223
tto I, Daniæ rex 223
ttonia 223
ttorocora, mons 250
ude Tonge 152
ude Water 152
verflackee, inſ. 152
verpolen 188
ves 266
vidii patria 175
viedum 76
ulney 202
undale 202
Oxford, Oxonium acad. 202
Oxus, fl. 234, 246, 247 253
Oye, D'Oye comit. & opp. 133
Oyting 144
Oyzieſt 147
Ozaſta 146

P.

Pachſu, inſ. 228
Pachy, mun. 226
Paderbornenſis Epiſcop. 140
Padoua 165
Padſtouw 201
Padula 174
Padron, mun. 76
Padus, fl. 45, 161, 164
Pæones 37
Pagi, Cantons.
Paiſana 164
Palæſtina 234, 235, 242, 243
Palamos 90
Palatinat. ditionis Auſtriacæ Goricienſis 167
Palatinatus Rheni 134, 140
Palatinatus ſuperior 136
Palatium Beneventi 78
Palatium Caroli V. Toletanum 70
Palatium Segoviæ 73
Palencia academia 77, 100
Palermo, inquiſitionis tribunal 106, 227
Palicate 249

Palmæ arboris fructus 255,266
Palma, inſ. 82, 83, urbs 167. vicus 274
Palmoſſa 231
Palmus 3
Palmyra 245
Palota 184
Palohan, inſ. 260
Paludes Europæ 46
Palymbao 255
Pamana 270
Pamgo 266
Pampelona 93
Pamphylia 235, 237, 238, 239
Pamplona 274
Pamiers, op. 124
Panama 272
Panell 202
Pannones 37
Pannonia 181
Panormus 227
Panuco 271
Paphlagonia 237, 239
Pappa 184
Paquin 251
Para 275
Paralleli 18, 19, 20, 22, æquatoris 31, 32, 33
Paradys-vogel 258
Paradiſus deliciarum, Venetiæ 165
Paraïba 274
Parapomiſus, fl. 234, 236
Parcouw 185
Pardo, Hiſpani port. 71
Parére & ſervire 156
Parilla 274
Paripe 274
Paris Helenam rapiens 230
Pariſii 115
Parium 238
Parlamēta Galliæ 124, 125, 126, 127, 128, 131, 132. Hiſpaniæ 66. Mechliniæ 153. Peruviæ 273
Parmæ dux 176
Parmenſis ducat. Parmenſis caſeus 162
Parmeſſus, fons 45
Parnaſſus, mons 180
Parnow 188
Paros, inſ. 232
Paropamiſadū reg. 248
Paros, inſ. 232
Parowitz 147
Parſis 248
Partenay 129
Parthenius, fl. 237
Parthia 248
Paſcua de flores 271
Paſſage 81
Paſſaro, prom. 226
Paſſavienſis Epiſc. 136

Paſ-

aſſenheimenſis præf. 190
aſſetemps de roys 114
aſſey 132
aſſus 3
atagonum regio 274
atara 239
atavium 165
atmos 231
atræ 228
atras 180
atriarchatus antiqua ſedes 167
atſcbka 127
au 127
avia 164
auli Apoſt. patria 239
aulmy 132
avoaſa 267
avones 265,266
ax Auguſta 65. Iulia, Beja 212
ecora 212
erquigny 133
ecuniæ dominia directum pro Hiſpanis, & utile pro Gallis 119
edemontium 163,176
edir 255
egian 240
egu 250
Pelagius Gothus 77
elagus, Syriacum.
elckenhayn 146
Pelckwitz 147
Pelios, mons 178
Pella 178,245
Pellene 180
Peloponneſus 178,180, 228
Pelorum, prom. 226
Peluſiacum, Nili oſtium 262
Peluſium 263
Pemba 266
Pembrock 198,203
Penbrock, Pembrock.
eninſulæ Europæ 47, 195
Peninſula, quid? 42
Peniſcola 91
Penna de los enamorados 49
Penna fiel 75
Penplinge 133
Pentapolitana 264
Pepones 266
Pequenſium, inſ. 121
Pera 181
Perdices 266
Perga 239
Pergamus 238
Perigorium 129
Perinthus 181
Peripheria globi terreſtris 4,23
Perigeux 129
Perigord 129

περίοικοι 16
Perith 198
Perle du monde, Gallia 118
Perleberg 142
Permia 194
Pernambuco 274
Peronne 133
Perſepolis 248
Perſia 234,241,246, 247,248
Perſicus ſinus 241,242, 246,247
Perthia 206
Peruana 272
Peruſia 171
Peruvia 273
Peryn 201
Pes 3
Peſaro 173
Peſcha 178
Peſchera 165
Peſtis, quid ? 9
Peſtum 183
Peterboro 202
Petershauſen, abb. 137, 141
Petra, urbs 242
Petrarchæ ædes & ſepulcrum 166
Petricovia 184
Petrus Navarrus 264
Pezenas, op. 124
Pfeffers, abb. 137
Pfirdt 139
Pfortzheym 138
Pfreimbt 136
Pfrindt 139
Pfullendorff 138
Phadineticum, Nili oſtium 262
Phæacia 228
Phalaris tyrannus 227
Phanuel 243
Pharos, inſ. 263
Pharphariades, mons 236
Phaſalis 239
Phaſis. 240
Philadelphia 240,245
Philippeville 152
Philippi 178
Philippi urbs 274
Philippinæ, inſ. 260
Philippopolis 181
Philipp. Auriacus, captivus 74:75
Philippus, Hiſp. rex 171
Philippus I. Hiſp. 260
Philippus II, rex. 64, 65,69
Phlius 180
Phocæa 238
Phocis 180
Phœnice 235
Phœnicia 242
Phœnix, mons 235
Phorat, fl. 234

Phrat.

Phrat, fl.	234	Piſaurum	173
hrygia 230,235,238 239,240		Piſciota	174
		Piſdri	184
iacenza	162	Piſidia	239,240
Piateck	184	Piſtoria	171
icardia	132	Piſtricia	182
icardiæ portus	114	Piſurga, fl.	73
Picenum	173	Pituiſæ, inſulæ	92
icighiton	164	Pitzhin	147
ico, inſ	61	Placentia	80,162
ictavium, Pagus Caroli V.	159	Plagæ, Cardines.	
ictones	198	Plaiſſey	200
ictonia	128	Plata	273
Pictonum portus	114	Platea	179
Pieczorikum	196,197	Platea pulcherrima	84
iemonte	163	Plava	141
Pienza	171	Plauti patria	162
ieria, mons	235	Plawen, bar.	143
ieſto	174	Pleſcovienſis duc.	193
Pietas Daniæ	219	Pleß	148
ietzora	194	Plimmouth	201
Pil-ſtrina	172	Plimpton	201
leus libertatis	154	Ploene	144
Pillawitz	147	Plombinum	171
Pilſen	146	Plorel	132
Pilten	188	Plutarchi patria	179
ilzno	185	Pniel	243
mentellus, comes	78	Po, fl.	161
narolo	164	Podalaſsia	189
peris mercatura	249	Podolia	185,186
per	255,256,258	Poictiers, acad.	128
pernum	172	Polaparenzo	167
Piſæ	171	Polares	14,31,32
		Polega	177

Q Pole-

Poleſine di Rovigo 167
Poli 25,27
Policaſtrum 174
Poli globi terreſtris 4
Polignano 175
Politicæ prudentiæ oculus 2
Pollentia 162
Polocenſis duc 186, 188,193
Pelotzcko 193
Poloni 41
Polonia 47,183,184, 185,186,191
Poloniæ regis domicilium 188
Poloniec 185
Polotzko 188
Polybii patria 180
Polycandro 232
Pomejock 271
Pomerania 134,142, 184. *citerior Stolpenſis* 189
Pomeſania 190
Pomona, inſ. 207
Pompejopolis 93,239
Ponferrada, mun. 78
Pons 129
Pons Alcantaræ.
Pons Saragoſſæ & Ratisbonæ 84
Pontæ 127
Pont deaume 76
Pont de Brique 13
Pont du Gard, op. 12
Ponte della reyna 7
Pontes Hiſpaniæ 5
Ponthieu, comit 13
Pontigny 13
Pont S. Eſprit, op. 22
Pontus 237,25
Poole 20
Popayan 27
Popul 24
Porcellana vaſa 25
Porci 26
Porpinianum 8
Portæ Joviæ, caſtellu 16
Portalegre, Portugall 6
Portarum mons 23
Portes, Le Portet. 13
Portilla
Porto el grajo
Porto Belo 27
Porto Farina 2
Porto Gallette 7
Porto novo 2
Porto, Portugallia
Porto reale 2
Porto ſanto
Porto Seguro.
Portſmouth 2
Portugallia
Portugall. nuperus

Por

ortus Galliæ, quot-nam? 114. Hiſp. 51
ortus, op. 52
ortus Regius.
oſsiacum 131
oſnanienſis ſatrapia 184
oſonium 183
otecher 249
otengi 274
oteſta, juſtitiæ præſes 167
otiwolo 193
otaſi 173
ræneſte 172
atianes, princeps, quis? 15. Joannes presbyter.
aga 145
aga, & Edynburgum 207
auſnitz 148
ebus 147
emiſlienſis terra 186
enzlaw 142
aſtoa 221
eſsburg 183
iaman 255
ieſter Ioannes 15. Joannes Presbyter.
ignitz 142
imkaw 147
incipis inſ. 267
incipum Aulæ.
Pinzevalles de Fliſco 168
Priſdena 182
Promiſsionis terra 243
Promontorium, Cabo, Caput.
Promontorium, quid? 42
Promontoria Hiſpaniæ 50
Prophthaſiæ 248
Propontis 181, 234, 238
Proſſowicz 185
Provinciæ portus 114
Provincia Galliæ 113, 122, 123, 124, 125
Provins 131
Pruſsia 186
Prutzwalck 142
Pryene 238
Przecop 191
Przecopenſis Tartaria 190
Przemyſl. 186
Pſittaci 265, 266
Pſittacorum regio 14
Pſola, fl. 191
Pſophis 180
Ptolemaïs 242, 264
Puczenſis præf. 189
Puente del Arzo biſpo 72
Puerto Belo 270

Puerto d'Alicante 51
Puerto del Plata, o del argento 275
Puerto Viejo 273
Pug, fl. 186
Puglia piana 175
Pulciano, monte 171
Pultowsky 188
Puntualita Hiſpanorum 97,98
Purmerenda 152
Puteoli 174
Puy 124
Pylarum mons 236
Pyle, muniment. 204
Pylus 180
Pyndus, mons 178
Pyramidum rudera 263
Pyrenæi montes 42,48, 51,53,54,112,115, 123, 127. Nomen 48. *promontorium* 114
Pythagoræ patria 231

Q.

Quadrantes circulorum 22,23
Quancii 251
Quarentin, portus 114
Quartanæ febris remedium, ſed præcipue pro Carolo V. 71
Quidlinburg, abbatiſſ 141,14
Quercium 12
Quefac 12
Qweyß, fl. 14
Quichen 25
Quimano 23
Quimpercorantin 13
Quimperle 13
Quinque Eccleſiæ 14
Q. Sertorius 8
Quinzai 25
Quiola 26
Quito 27

R.

Raab 18
Rabba 24
Racemi vi libr. 23
Radcliff 20
Radnor 20
Radomia 18
Radſchowa 18
Ragneta 19
Raguſi vecchia 17
Rakaw 18
Ralegh 20
Ramada 27
Ramelius, Henr.
Rammeken 1
Ramſo 2
Randerſen 2
Randruſium 2
Rapin, com. 1
Rapolt

apoltz-kirchen, ryngr. 140
apoltzſteyn, ryngr. 140
aren 149
aſchit 263
aſcia 177, 182
atenaw 142
atibor 147
atibona 136
atisbonæ pons 84
atubonenſis Epiſc. 136
attenbuy 212
atzeburgenſis Epiſc. 143
atzenburg 144
atzenland 177
ava 184
auden 147
avenna 162
avensburg 138
avenſis ſatr. 184, 188
é, inſ. 129
eading 202
eal, Ciudad.
eale, Porto.
ecicienſis diſtr. 187
ecabata 173
eczycza 186
edinenſis præf. 189
edt 136
eeza 136
egeau, Monregeau.
egendorf, com. 137
Reges Portugalliæ, & Caſtellæ 61
Reggio 162
Regio arenoſa, aquis carens 265
Regius portus 269
Regna, op. 72
Regna firmat pietas 219
Reims 131
Reineccenſis comes 135
Reiptzig 142
Rejus 125
Relanzon fl. 73
Religioſi Hiſpanorum, & reditus eorum 103, 104
Rem, inſ. 213
Remorantium 132
Reneau, Mont.
Rennes 132
Rensburg 144, 216
Renteria 82
Renty 133, 151
Reolle 128
Reptacheſter 201
Reſan 192
Reſanenſis duc. 192, 193
Reſchovienſis duc. 193
Reſecomyn comit. 208
Retelois, comit. Rethel. 133
Rethmünſter, abbatiſſ. 137

Retimo 229
Retiro, comitis d'Olivares opus 71
Retſchin, arx 145
Revalia 188
Reuſch - Loüwenburg 186
Reutlingen 138
Rex Hiſpaniæ ſo'us ſex equis muliſve vehitur 111. ubinam non niſi nudo capite loqui obſtrictus? 81
Reyes 272
Reyes magos 274
Reynfels, barones 136
Rez, inſ. 121
Rezo 174
Rha, fl. 234,252
Rhegium 161,162, 174
Rhenen 153
Rheni circ. 135,138
Rhenus, fl. 45,137
Rhetra 148,149
Rhyn, Rhenus.
Ryneck, com. 140
Rhodienſis ora 236
Rhodii equites 227
Rhodus 229,254
Rhodani oſtium 114
Rhodanus, fl. 45,114, 115,124,125,126
Rhombi nautici 27,28
Rhoſne, fl, 115
Rhibadeo, mun. Bilbao 7
Ribemont 133
Riben 147
Ribenck 147
Ridberg, com. 14
Rieulx 13
Rieux, op. 124
Riga 188
Rychenaw, abb. 137
Rychenbach 14
Rychſtein 48
Rysferscheydt, comitat 14
Ryſſel 15
Rimino 16
Ringcopia 21
Ringen 18
Ringſtadium 22
Ringwood 20
Rhiobamba 27
Rhio de la Plata 27
Rio grande 27
Rio Guadiana.
Rio Iennero 27
Rio Leio 8
Rion 13
Ripa, fl. 21
Ripajorziæ regnum 8
Ripa, urbs & caſtell. 21
Ripenſis juriſd. 21
Riphæa juga 26

Ruban,

Ruban, le fort 133
Riſine 178
Rivadavia, flum. 76
Riviera di Genoua 162
Riumes 128
Rivoli 164
Roa, mun. 75
Roanne 131
Roch 203
Roche 129
Rochefaucaut 129
Rochelle, portus 114, 121, 129
Rochenburg, abb. 137
Rocheſter 201
Rochford 200
Rocida vallis 49, 94
Rodemacheren 151
Roderici, ultimi Goth. regis, cades 63
Rodolphus I, Imp. 168, 171
Rodrigo 77
Roemſdal 196
Roggenhauſenſis præf. 189
Roiſton Cantabr. 203, *Hertfordiæ* 202
Rolandus, Caroli M. agnatus 94
Roma 172
Romanæ provinciæ limes 199
Romania 161, 181
Romaniola 161, 176
Romaniſca 101
Romans 126
Romanſque 101
Romanus ager 176
Romerſwale 153
Roncevalles, mons 49, 94
Ronciglione 89
Ronda 67
Roni 239
Roobuy 224
Rootwyl 138
Ros, fl. 187
Roſa, op. 90
Roſa, templ. 196
Roſano 175
Roſas, op. 90
Roſchildenſis ſinus 221
Roſchildia 220
Roſcou, portus 114
Roſenberg 147
Roſetta 263
Roſienie 187
Roskildtflourd 220
Roſprza 184
Roſſe 203
Roßia 206, 209
Roſtoch 114
Roſtovienſis duc. 194
Roßheym 140
Rotava, La.
Rotemburga 135
Rothomagum 115

Rottenbuy 212
Rotterdam 152
Rotunditas terræ 4,5,6
Roüen,portus 114,132
Rovigo 167
Rouland, Vogeſius.
Routon 199
Roxolania 185,191
Royan 129
Roye 133
Rubeaque 139
*Rubricatus,am.*87,262
Rudköping, op. 224
Rue 133
Rueda 72
Ruffach 139
Ruffec 129
Rugardia 224
Rugia, inſ. 142
Rugianum 174
Rugles 132
Rumeny 201
Rumſey 201
Runckel,com. 141
Rupelmond 151
*Rupes amantium*49,50
Ruremond 151
*Ruſcinonenſ.com.*86,89
Rußiæ 191,194,185, 186
Rußin 204
Ruthenia nigra ſeu minor 185
Ruthenicus ſinus 187
Ruthlan 204
Ruthyn 204
Rutland 200
Ruut Fiell,mons 195
Ry Ra 215
R*ſovienſis duc.* 194
R*zeczki* 187

S.

SAba 241
Sabaudiæ 124.*ducatus* 139. *ducis ſedes* 163. *dux* 176
Sabaudia montoſa 113. *triplex* 126
Sabioncello 178
Sableſtan 248
Sabrina, fl. 198,202
Saccharum 2 0
Sacci oppidum 166
Saotara, inſ. 268
Sacrum, prom. 50,54
Sadeck 184
*Saganus principat.*147
Sagen 147
Sagona 226
Sagora 181
Sagun, faber Tolet. 70
Saguntus 91
Sahasba 253
Sam, com. 141
Salamanca 73. *Americæ* 271
Salamanticæ acad. 73, 100

Sala-

Salamis 232
Salamoni, prom. 229
Salavenſis tractus 190
Saldagna 78
Salentinorum regio 175
Salernum 174
Salfeld, abb. 141
Salfeldium 190
Saliers 128
Salinæ Gallicæ 120,
Hiſpaniæ 57
Salins 145
Salis copia 64
Sallien 149
Sallingia 215
Sal,magnes Galliæ 118, 120
Salmanſwyler, abb. 137
Salmanticæ, Salamanticæ.
Salm, ryngr. 139
Salo, fl. 85
Salomonis inſ. 276
Salona 178
Salonia 130
Salonichi 178
Salopia 199
Salpe 175
Salſadella, mun. 92
Salſa Pyrenai 89
Salſas, fons 54. fortalitium 89. Salſulæ
Salſes 114
Salſona, mun. 88
Salſulæ, Salſas.
Saltaſche 201
Saltzburgenſis Archiepiſc. 135
Saltzburg Norw. 196
Saltz inſeln 267
Salvaterra 82
Salubregna 68
Saluze 164
Saluziorum princ. 126
Samandrachi 234
Samandria 182
Sambia 190
Samarcanda 253
Samaria 243, 244
Samogitia 186. palat. 187, 190
Samoſata 245
Samſee 214
Samus inſ. 230, 231
Sancerra comit. 130
Sancii 251
Sanctos 274
Sandeez 185
Sandham, caſtr. 205
Sandhamer 212
Sandomirienſis ſatrapia 185
Sandwich, prom. 198, 201
Sandwyck, arv 212
Sanga 250
Sangarius, fl. 237
Sanguezza, mun. 94

Sannonius, fl. 208
Santa 273
Santalum 258, 260
Santarenum, Portug. 60
Santernus, fl. 162
Santonum portus 114
Santonia 129
S. *Adriani mons* 49
S. *Aignan, com.* 130
S. *Albans* 202
S. *Amaro* 275
S. *Amanſa, prom.* 226
S. *Anna* 275
S. *Andero* 75, 77
S. *Andreæ fanum* 206
S. *Angelo, monti* 173
S. *Anthoine de Viennois* 126
S. *Antonii caſtell.* 59
S. *Aſaph* 204
S. *Aubin du Cormier* 132
S. *Audomari fanum* 114
S. *Auguſtini propugn.* 271
S. *Baldi mons* 166
S. *Barbara, America* 272
S. *Bazeille* 128
S. *Beat.* 128
S. *Benedicti ordo militaris* 140
S. *Bertand* 128
S, *Blaſii abb.* 137
S. *Bonifacio, port.* 226
S. *Bonnet le chaſtel* 131
S. *Brieu* 132
S. *Chriſtophori urbs* 274
S. *Colombs* 201
S. *Concept. portus* 275
Santa-cruz 83, 275
S. *Cruz de Mopox* 272
S. *Davis, op.* 198
S. *Davids, op.* 203
S. *Denys* 131
S. *Diacre* 200
S. *Diſier* 131
S. *Dominicæ colonia* 269. *urbs* 277
S. *Domingo de Silos*, *mun.* 75
S. *Edmunsbury* 20
S. *Eſprit*, Pont.
S. *Eſtienne* 131
S. *Eſtienne, le mont* 13
S. *Eufemia* 174
S. *Fé* 27
S. *Fé de Bogota* 274
S. *Fé*, Ville.
S. *Felicis inſ.* 27
S. *Ferme* 128
S. *Fiorenzo port.* 22
S. *Flour* 130
S. *Foy* 128
S. *Franciſci urbs* 274
S. *Franciſco de la Vittoria* 274

S. Fre

S. Fregeou 128
S. Gallen, abb. 137, 138
S. Galmier 131
S. Gandolfo 172
S. Georgii, op. 265
S. Germain Laval. 131
S. Gilles 129
S. Gregorii inſ. 61
S. Helenæ inſ. 268, Cabo.
S. Heymeran 136
S. Iacobi de Guayaquil 274
S. Iacobs inſula 267. ordo militaris 103, 104. urbs 275
Sanjager 76. acad. 100. Americæ 271, 274
S. Iago de Cazem, Portugalliæ 60
S. Iago de Leon 276
S. Iago del Eſtero 274
S. Iago de los Valles 274
S. Iago de Nata 272
San-Iago, Inquiſitionis tribunal 106
S. Iago, inſ. 267
S. Iean d'Angely 129
S. Iean de Muriane 126
S. Iean de Vllua 271
S. Iees 201
S. Illifonſe de los Zapotecas 271
S. Inglevert, op. 133
S. Ioanes, Americæ 272
S. Ioannis de Lutz fanum 128
S. Ioannis ordo militaris 104
S. Ioannis pedis port. 94
S. Iohans im Thurthal' abb. 137
S. Iuan de la Frontera 274
S. Iuan del oro 274
S. Iuan de los Clanoe 274
S. Iuan de Paſte 274
S. Iuan de Piede porto 94
S. Iuan de puerto rico 275
S. Iuan de Truxillo 274
S. Iues 202
S. Iuliani caſtell. 59
S. Iulien 132
S. Iunien 130
S. Laurent. 132
S. Laurentii inſ. 268. monaſterium 71. ſinus 275
S. Leo 173
S. Leonard 130
S. Lucas de Barameda 51, 53, 64
S. Macaire 128
S. Maixent 129
S. Malo, portus 114, inſula 121. urbs 132
S. Margaretha inſ. 276

S. Maria Colchidis 240
S. Maria de los lagos 272
S. Maria inſ. 61, 276
S. Maria portus 51. *El puerto de S. Maria* 63
S. Martha 76, 273
S. Martin op. 221. *inſ.* 275. *vinum* 120
S. Matan 128
S. Matthai *inſ.* 268. *propugn.* 271
S. Mattheo, *op.* 91
S. Matthé, *prom.* 132
S. *Mauritz* 149
S. *Maximyn, abty.* 140
S. *Maximini opp.* 125
S. *Meſmin* 129
S. Michaël *de Tucuman* 274
S. Michaëlis *de piura* 274
S. Michaëlis *inſula* 61. *urbs* 271. 274
S. Miguel *de la Ribera* 274
S. Needes 202
S. Nicolai *empor.* 194
S. Nicolas 139
S. Omer 151
S. Papoul, op. 124
S. Paul 126, 132, 133
S. Paul de Lyon, portus 114
S. Paul de Vences 125
S. Paul de Arthois 151
S. *Pedro* 272
S. Peter im Schwartzwald, abb. 137
S. Petri campus 166. *inſ.* 276. *oppid.* 205
S. Petri patrimonium 172, 176
S. Philippe, ville 272
S. Philippi urbs 271
S. Pons, op. 124
S. Quentin 133
S. Rembert 131
S. Riquier 133
S. Salvadoor 266
S. Salvador 276
S. Salvadore Ital. 162
S. Sauveur, port. 114
S. Sebaſtian de la Plata 274
S. Sebaſtian del oro 274
S. Sebaſtiani fanum 81. *portus* 51
S. Sebaſtien 274
S. Sepolcro 171
S. Spiritus urbs 272
S. Stephani urbs 271
S. Thomæ inſ. 267
S. Thomæ ſepulcrum 247
S. Thomæ urbs 276
S. Thomas.
S. Trinitatis 277
S. Valier de Ceſte 126

S. Vyt 137
S. Vincent 275
S. Vincenti præſ. 275
S. Trier la percke 130
S. Yves, port. 51. Setubal
Saone, fl. 115,131
Saracenorum imperium poſt Gothos 63
Sarachi 240
Saragoſſæ acad. 84,100
Saragoza, Inquiſitionis tribunal 106
Sarazin caſtell. 129
Sarbrucken com. 139, 140
Sardes 238,240
Sardinia 47, 176. inſ. 225. Inquiſitionis tribunal 106
Sardoa, herba 225
Sarepta 242,243
Sarisbury 202
Sarlat 129
Sarmatia 134,181, 182,183,191,240
Saronius ſinus 179
Sarpedon, mons 236
Sarra 147
Sarra, deſertum 265
Saraceni 266
Sarria, flum. 76
Sarronius ſinus 179
Sarſina 162
Saſköping 224
Saſſaris 225
Satala 241
Satorienſe territor. 185
Saturnia 160
Satz 146
Saverdun, op. 124
Saumur 131
Savo, mons 195
Savona 163
Sauvre terre 128
Savus, fl. 45,177,182
Saxonia 134,135
Saxoniæ circ. 141,143. drinceps 141. proventus 212
Sayn, inſ. 132
Scagenſe prom. 213, 215,216
Scelabis 60
Scalæ 33
Scaldia, inſ. 153
Scaldis, fl. 45
Scanderia 263
Scanderburgū, arx 215
Scandia 210
Scandinavia 210,212
Scania 195,210,212
Scara 197
Scardona 178
Scardus, mons 182
Scarpanto 229
Scetlandia, inſ. 210
Schafhauſen, abb. 137, 138,149

Schagen 152. promont 213,216
Schaumburg. com. 141
Schelſora 221
Schemnitz 183
Scherpeniſſe 153
Scherrendorff 138
Schesbarg 182
Schetton 200
Scheve 215
Schevelinge currus veliſeri 252
Schialandia 211
Schibanska 253
Schiedam 152
Schiefelbein 142
Schin 196
Schirgaſt 147
Schkezaw 147
Schlan 146
Schlawa 147
Schletſtadium 139,140
Schlochovienſ. præf. 189
Schlupzcam 184
Schmideberg 146
Schönaw 146
Schönberg, com. 137
Schönburg, bar. 143
Schon 196
Schonen 210
Schoon Dania 210
Schoonfließ 142
Schoonhoven 152
Schouklooſter 222
Schouwen, inſ. 153
Schrunden 188
Schuſſenried, abb. 137
Schuttern, abb. 137
Schwanſſen 144
Schwarzenburgici comites 135
Schwartzenburg. com. 142
Schwartzwald 137
Scweidnitz 146
Schweryn 144
Schwibuſſen 147
Schwynfurtum 135
Schwytz 134,148,149
Scipio junior, Africanus 74
Sciro 232
Scombraria, inſ. 69
Scombraria prom. 50
Scombri, piſces 69
Sconia 212
Scotia 47,198,205
Scriptura Chinenſ. 252
Scrupuli, minuta 23
Scrutari 137,178
Scrutenes, inſ. 196
Scylla 226
Scyrus 232
Schythia 234
Scythicum, prom. 50
Sdille 230
Sebaſte 244
Sebaſtianus Hermand, faber

faber Toletanus 70
ebaſtianus rex 60
ebaſtopolis 240
ebenico 178
ebenticum, Nili oſtium 262
ebuſiani 126
eby 215
ecar, portus 114
eccavienſis Epiſc. 136
ecota 271
edunum 115,149
eeburg 153
eez 132
egeberg 144
egeſwaria 182
egovia 73
egoviæ aquaductus 53
egovia Americæ 272
egere, fl. 53,131. Sicoris. Segrus 88
eguntia, acad. 73
egura, fl. 68, 82.90
eguro, porto 275
ehnhauſen 142
eine 115
eir, mons 245.246
eiſel 126
eiſſenberg 137
elandia 150,153. Daniæ 211,218,221
elbrug 188
elenus 239
eleucia 254
Selsborgh 212
Selzenſis præp. 140
Sem, fl. 191,193
Semidiameter globi terreſtris 43
Semigallia 188
Sem, Noæ filius 35
Sempronii forum 173
Semlyn 177
Sena 171
Senas 125
Sendomirienſis ſatr. 188
Senecæ patria 63
Senlis 131
Senogallia 173
Sens 120,131
Sepultura XXXVII regum & unius Imp. 77
Sepulveda, mun. 75
Sequana, fl. 45,115. 131
Seregipe del rey 274
Serena 275
Serezzana 163
Sericum 242
Sermoneta 172
Serpentium expertes inſulæ 207,225
Serrances 127
Serveſta 142
Servia 178,182
Servicio & Servidor, Hiſpanorum fœditas 81,109

Servire, & parere 156
Seſſi dux 164
Seſtri 163
Seſtum 181
Setines 179
Settenil 68
Setubal, port. 51, 59, 60
Sevenbergen 152
Severienſe territorium 185
Severienſis duc. 186, 193
Severi imp. opus 199
Sevilla 158
Sevillæ acad. 100. clavis 64. Inquiſitionis tribunal 105. Hiſpalis.
Sewersky 193
Sevum 212
Shrapnode 205
Shiburne 201
Shio, inſ. 230
Shires, id eſt, comitatus 204
Shirewoed 199
Shrewsbury 199
Siam, & Sian 205
Siara 274
Sibylla Samia 231
Sicandro 232
Sichem 244
Sichenen 151
Sicilia 47, 176, 226
Siciliæ reges 175
Sicoris, fl. 53, 88
Sicula veſperæ 227
Sicyon 180
Sicyonia 180
Sidon 242
Sierra de Alcaratz, fl. 53
Sierra de Cogollo, fl 52
Sierra Liona, prom. 265
Sierra Morena, rupes verſus Sevillam 110
Sigillata terra 231
Segiſtan 248
Sigvenza 73
Sigvenzæ acad. 100
Syder 149
Sil, amniculus 75
Silberberg 148
Silcheſter 201
Sileſia 134, 146, 184
Polonica 185
Silicis mons 166
Silt, inſ. 213
Silva Germaniæ 42
Simii 265
Simiæ 266
Simmmern, com. 138
Sina 250
Sinai, mons 235
Sinderovia 181
Sindon 242
Singaras, mons 235
Singas, fl. 245

Sinis

inis. Portugalliæ 60
inope 237
inueſſa 174
inus Hiſpaniæ 51
iphy'us mons 235
iradienſis ſatr. 184
irbon, lacus 245
irick ſee 153
irmium vetus 177
iſaken 177
iſi 173
iſſepolis 181
iſſeck 172
ittaw 148
itten 249
ittia 129
ivray 129
kalholt 209
kars Fiell, mons 195
kipton 199
klou 186
korodom 192
kulton 200
kye, inſ. 207
agels 221
agoſa 221
angendorp 221
avonia 177,183
eſvicum Iutiæ 216
eſwicenſes duces 143
eſwyck 144
euſingenſes duc. 135
ia, fl. 216
igo, com. 208

Slonimenſis diſtr. 187
Slooten 153
Sluſa 151
Sluys, Svvarte.
Smack, herba 68
Smaragdinum vas 67
Smalandia 197
Smirillus, lapis 232
Smolenskenſis duc. 186
Smolensko 193
Smyrna 238
Snaudonia 204
Sneeck 153
Snelandia 209
Sochaczovia 184
Soczava 183
Sodomiæ crimen inter Hiſpanos 109
Soeſt 141
Soghne 196
Soiſſon, comit. 133
Soldavienſis præf. 190
Soldyn 142
Sol, Hungar. 183
Solms, com. 139
Solnock 183
Solothurn 149
Solſtitia 13,18
Soltwedel 142
Solweja, fl. 205
Soma, fl. 151
Somack, herba 68
Somerdyck 152
Somerſett 201

Som-

Sommerfeld 148
Somona, *fl.* 133
Soncinum 165
Songo 266
Sonneburg 213
Sonnenberg, *com.* 138
Sonnino 164
Sophia 182
Sora *Aprutii* 41. *Daniæ acad.* 221. *Luſatiæ* 148
Soria. *mun.* 75
Sorobey 199
Sovana 171
Soubine 129
Soubterraine 129
Souillac 129
Southamton 201
Southamtonia 205
Southworcke 201
Spadani fontes 151
Spalatum 178
Spalding 199
Spanhemenſ. *palat* 139
Spandaw 142
Spania, *Hiſpania, rara in locorum bonitate, culturâ & habitatione* 48
Sparta 180
Spartiuento, *capo* 173
Speck Spanier 96
Specus Mauritanorum 117

Spes ſubita Gallor. 11
Sphæra 2
Spicimivia 18
Spiegelberg. *com.* 14
Spyr, *Epiſc.* 138. *civitas* 14
Spilimbergum 16
SperitoSant. *Braſil.* 27
Spiritus S. *urbs* 27
Spitzbergen, *mons* 20
Spoletanus, *duc.* 17
Spoletum 17
Spremberg 14
Sprottaw 14
Spyne, *caſtell.* 20
Stabuli, *comes Hiſp.* 7
Stadium
Stafanger, *op.* 19
Stafford 20
Stagna, Lacus.
Stagnum album 19
Stalimene 23
Stampolda 18
Standerope 19
Stanes 20
Stanford 19
Stargard 142, 18
Stargardenſis *præf.* 18
Starigrad 17
Stato della chieſa 17
Status, & dux, Hollandorum 1
Staveren 1
Stauffen, *bar.* 136, 13

Steen

teenbergen 151
teenwyck 154
tega, op. 222
teinfurtenſis com. 141
tellæ lacus 51
tella, mun. 94
tellarum ortus & occaſus 5
tern 147
tendalium 142
tephanopolis 182
ter fl. 186
terling, op. 206
ternberg 142
tetinum 142
teyn am Rheyn 137
teynaw 147
tockholmia 197
tœchades, inſ. 121
tolberg, com. 142
tolpe 142
tolpenſis Pomerania. 140. Boruſsiæ civitas 189. Brandeburgi 142
tone 200
tony 202
tormaria 143
touw 201
tradford 200
tralen 151
tralſund 142
trandtfriſii, populus 218
trandt, inſ. 218
traßburg 142
traßburga, Epiſc. 138,
Stratford 202
Strathdee 206
Strathnavernia 206
Straton 201
Stratonicea 239
Streben 147
Stretetska ſloboda 192
Strelitz 147
Strigaw 146
Strigonium 183
Strimon, fl. 45
Striſin 186
Strivalli, inſ. 228
Strivilingia 206
Strophades, inſ. 228
Stroubinga 136
Strumen 147
Strupen 148
Struthiones 266
Stuba Germanorum 117
Stubbeköping 224
Studtgardt 138
Stuel-Weyßenburg 184
Stumenſis præf. 189
Sturminſter 201
Stymphalus 180
Styria, duc. 136
Styx, fl. 45
Svaneke 212
Sucadano 256

Suc-

Sucadano 256
Succenſis præf. 189
Sucro fl. 90.91
Sucronenſis ſinus 51,90
Sudbury 200
Sudinum 190
Sud-Iutland 216
Suecia 47,191,212
Suedia 134,187,195, 196
Suenoburgum 223
Suerinenſis Epiſc. 143
Sues 263
Suevia 134,135,137
Suevus, fl. 142
Suffolcia 200
Suinam 251
Sully, ducat. 130
Sulmo 175
Sulphuris fodinæ 209
Sultzberg, baron. 136
Sultz, comit. 138
Sumacho, herba 68
Summagre, herba 68
Sumatra 255
Sunderburg, arx 217
Sundharnleen 196
Sundi 266
Sunfiorde 196
Sundmerleen 196
Sundtgovia 139
Superſicies globi terreſtris 4,5
Sur, porto 242
Suras, fl. 128
Surrentum 174
Surria 201
Suſa 164,247
Suſdalienſis 194
Suſiana 247
Sutherland 206
Suthſex 201
Suthwell 199
Sutphania 150
Sutphen 153
Suvas, regio Cappad. 237
Swaffham 200
Swarte Sluys 154
Swenoburgum 224
Sweynſy 203
Swicta, fl. 187
Swynborg 223
Swytz, Schvvytz.
Swiſlocz 187
Swolla 154
Suydbeveland, inſ. 153
Suytborch 153
Suyd-hollandt 152
Syliſtra 182
Sylva-ducis 151
Sylvæ Gall. 113,114, Germaniæ 42. Hiſpaniæ 50
Sylves, Algarbiæ 61
Synnada 239
Syracuſæ 227
Syras 248

Syria

Syria 241,243,245
Syriacum Pelagus 345
Syrophœnicia 242

T.

TAbaſco 271
Tabernæ 139
Tabin, prom. 235,253
Tabula, Mappa.
Tabulæ ligneæ, Hiſpanis pro feneſtris 109
Taërmina 227
Tafalla, mun. 94
Tagus, fl. Tajo 45, 52, 58,59, 60,70,72
Taillabourg 129
Tajo, Tagus.
Taiſa, fl. 146
Talavera, op. 72,275
Talets, mun. 92
Talmon, princ. 129
Talometa 264
Tama 202
Tamalameque 273
Tamarica 274
Tamberlanis patr. 253
Tambra, amniculus 75
Tamerton 201
Tameworth 200
Tameſis, fl. 45
Tanais 45, 46. fl. 191, 192,234
Tanaſſerin 260
Tancarville 132
Tandir, mare 260
Tanger 264
Tangermond 142
Tangud 253
Taprobana 255
Taradante 265
Tarantaſia 126
Tarara Cebennæ 113
Tarba 127,128
Taraſcon, op. 125
Tarbart 206
Tarentum 174
Targa, lacus 265
Targeviſco 183
Tariana 247
Tariſto 183
Tarnowitz 148
Tarnus, fl.
Taropiecz 193
Tarracon, civitas 84
Tarragona 86. acad. 87, 100. portus 51
Tarrazona 85
Tarſimenes, lacus 46
Tarſus 239
Tartar, fl. 252
Tartari 252,253
Tartaria 47,183,190 191,234,236. Aſiatica 252. deſerta 253
Tartariæ Imperatorum ſepulcra 234,235
Tartaria vetus 254

Tartaria Zagatai 253
Tartarici campi 186
Tarviſium 166
Taskent 253
Taßinga 224. *inſula* 223
Taſſus 233
Tavila, Algarbiæ 61
Taurica Cherſoneſ. 191
Taurini populus 163
Taurominium 227
Taurus, mons 134, 235, 236
Tartenburg, bar. 143
Tauxem 261
Tayn, fl. & op. 206
Tayoan 260
Sazata 261
Tegil, fl. 234
Telæ, Goſſypium.
Telamon, urbs 171
Telamon, Salaminis *rex* 232
Telde 82
Telmeſſus 239
Telſa 190
Tembleque 72
Temeſwar 183
Temez, fl. 183
Tempe 178
Templyn 142
Tenariſin 255
Tenby 203
Tenduc 254
Tenedos 229, 230, 231
Teneriffa 82,8
Teneriffe 27
Teos 23
Ter, flum. 8
Tercera inſ. 6
Terenta, mons 8
Tergeſtum 16
Ternatæ 25
Terni 17
Terra de campos 7
Terra Cortereal is 27
Terra de laborador 27
Terra di barri 17
Terra di Lavoro 90
17
Terræ etymon 41,4
Terra incognita 234
25
Terra nuova 27
Terra Polaris 23
Terra ſanta 243
Tierra.
Terracina 17
Terſatz 17
Teroël 8
Teſchen 14
Teſt 14
Tetrapolis 24
Teucri patria 23
Teutonici Ordinis magiſter 13
Tewkesbury 20
Texel, inſ. 15
Thabor 14

ham 142
hamam 246
haniticum, *Nili oſtium* 262
hebæ 179
hebet 254
he landes end 198
heonville 151
heotenhall 200
hermæ, Fontes.
hermopylæ 178
heſſalia 178,179
heſſalonica 178
hetford 200
hetis, *amnis* 89
he Washes 198
hiel 151
hienen 151
hierry, *caſtell.* 131
holoſa, 115.*acad.* 124
homas Aquinas 176
homas-Zucker 267
homebamba 274
horunium 189
hracia 47,177,178, 180,181.231,233
hul, *Epiſc.* 138,140
hule 209
huna 214
huringia 134
huringiæ principes 141
hurthal 137
huya 216
Thuyſted 216
Thya 215
Thyatira 240
Tiberina oſtia 161
Tibiſcus, *fl.* 45,182, 183
Tibur 172
Ticinum 164
Ticou 255
Tidoor 257
Tierarche, *ducat.* 132
Tierra del fuego 277
Tierra firma 272
Tievas, *mun.* 94
Tigres 266
Tigris, *fl.* 234,246, 247
Tigurum 149
Timan a 274
Timoor 260
Tingen, *com.* 138
Tintinnacula 112
Tirano 149
Tirnaw 146
Tiroen, *com.* 208
Titte, *inſ.* & *caſtell.* 232
Tivoli 172
Tlaſcala 271
Tmolus, *mons* 235
Tocayma 274
Togata Gallia 122
Tokay 183
Toletum 52. *acad.* 70 100.

100. *Inquiſitionis tribunal* 105
Toloſo 80
Tolsberg 188
Tolu 272
Tomar, Portugalliæ 60
Tondarium 218
Tonge 152
Tonins 128
Tonning 218
Tons 215
Tonsberga 196
Tonſores Hiſpaniæ venas utraque manu incidentes 102
Tontonteac 272
Tolen 153
Topia 272
Topographia 2
Thorcheſter 202
Tordeſillas 78
Torga 141
Torgaw 141
Tormentorum bellicorum inventio prima 252
Tornia 197
Tornis, fl. 73
Torna 183
Toro 78
Torto, amnis 77
Tortoſa 52, 86, 87, *acad.* 100
Torvis 183
Toſcana 16
Totilæ Gothorum r gis, patria 16
Touars, vicecomit. 12
Toul 13
Toulon, port. 114, 12
Toure, Letoure.
Tournay 1
Tournon 120, 12
Tours 13
Traditores Hiſpani 1
Træzena 1
Tragemata ſacchara 17
Trahito tritico 1
Trajani pons 7
Trajanopolis 181, 2
Trajecti ad Moſam ſtutè ſublevandi m teries 1
Traject. ad Moſam 1
Trajectum ad Rhenu 1
Traiguerra, mun.
Traith-Bocham 2
Traith-Maur 2
Tranſalpina Gall. 1
Traneker, arx 2
Trangam Bari 2
Trani 1
Tranſiſulania 150, 1
Tranſſylvania 18 183, 1
Tranum 1

Tr

rapezûs 237
raw 178
rebnitz 148
reidera, fl. 188
reignac 130
remiſanum regnum 264
remoulliorum comit. 129
reptaw 142
revigno 82
revirenſis Epiſcopat. 134. *Elector.* 140
reviſo 166
rewen 142
riana, Sevilla *ſuburbium* 62
ributorum neceſſitas abſque injuriâ 156
ica 175
ico, ſcopulus quidam 81
icola 178
identinus Epiſc. 136
identum 176,137
ie 128
ier 140
ieſt 167
igues 132
inacria 226
inidad 272. *urbs* 274. *Ciudad* 275
ipolis 239,242,243,245,264
Tripolitana prov. 264
Triquetra 226
Triticum 266
Triton, fl. 262
Trocenſis pal. 187
Troezen 180
Troja 238
Trojæ rudera 230
Troja Apuliæ 175
Trolle, Herleſus.
Tropia 174
Tropici 11,13,27,31,32
Troppaw 147
Troas 238
Troye 131
Trubrighd 202
Truentus, fl. 173
Trugillo 65
Trunſolen 196
Truro 201
Truxillo 274,276
Tubaris, fl. 135
Tubarones, inſ. 278
Tubingen 138
Tuchlovienſ. præf. 189
Tucumana 274
Tucuyo 276
Tude 76
Tudela, mun. 94
Tueda, fl. 205
Tuillieres 132
Tulla, fl. & op. 192
Tulle 130

Tumen 253
Tunes 264
Tunetana prov. 264
Tunia 274
Turcæ 41,266
Turcheſtan 253
Turcia Aſiatica 234
Turcici campi 186
Turckheym 140
Turcomannia 240
Turia, opp. 85
Turias, fl. 90
Turiaſſo 85
Turino 163
Turranum 174
Turris carbonaria 126
Turtures 266
Tuſca 262
Tuſcanum littus 176
Tuſſineta, reditus caprinus regius Hiſpani 83
Twerienſis duc. 194
Tuy 76
Tuytsholm 216
Tyberias 224,244
Tyberis fl. 45
Tyberis oſtium 172
Tyde 76
Tyeſter, fl. 45
Tykoczyn 189
Typographicæ artis prima inventio 252, 253
Tytemarchia 19
Tyrce, fons 4
Tyrholm 21
Tyrolenſis comit. 134 137,17
Tyras, fl. 4
Tyrus 24
Tzargorod 19

V.

V*Aëna* 6
Vaivodarum in Walachiis ſedes 18
Valachia 18
Valachria inſ. 15
Valdoledum, Vallado lid
Valenchines 15
Valentia Galliæ 11 120, *acad. opp.* 12 1
Valentia, Hiſpan. aca 90,100. *Inquiſiti nis tribunal* 106.*o pid.* 51, 53, 90. *r gnum* 59,
Valentia Ital. 1
Valdoledi acad. 73,1
Valladolid 73. *Inqui tionis tribunal* 1
Valladolid Ameri 271,2
Valleſia 148,1
Vallis Velina 1
Vallum, Murus.

Valoigne 132
Valona 179
Valſterboem 211
Valverde 273
Vandelas, fl. 129
Vannes 132
Varadinum 183
Varennes 130
Varna 182
Varones, Barones.
Vaſco de Gama 267
Vaſconia 124,127,128
Vaſſy 131
Vatie, Baeza.
Vaudemont 139
Vaſquenſis lingua 95
Uberlingen 138
Uchindon 200
Udene 167
Vecta, Vectis, inſ. 205
Vedra Ponte 76
Veer 153
Velæ marchio 69
Velaſcorum parens 75
Velavia Boruſſ. 190
Veldentz 139
Veleſium Malagæ 67
Velitri 172
Vellin 188
Venaſca 85
Venas incidendi ratio apud Hiſpanos 102
Vendoſme 131
Venenoſorum expertes inſulæ animalium 207
Veneta reſp. 176
Venetianum Armamētarium.
Venetorum comit. 165. Bailó
Venezuela 276
Vengee, comit. 127
Venlo 151
Venoſa 175
Venſyſſel Venſilia 215
Venti Cardinales 8, 9. *intermedii* 10,24,28
Venuſinus comit. 125
Venuſium 175
Veragua 270,272
Vera, Murciæ 69
Vercelli 164
Verdenſis Epiſc. 140
Verdun 133. *Epiſc.* 138, 140
Vermeia, mun. 80
Vermejo, ſinus 272
Vernaccia 173
Verneul 130
Vernon 132
Verona 166
Verotinenſis duc. 193
Verveces Hiſpanorum 56
Vervin 132
Verulanium 202
Veſalius, Andr.

Veſoul 145
Veſpera Sicula 227
Veſperinum, Veſpryn. 184
Vexilla Valeſior. 149
Vexin le Normand 132
Vezera, fl. 10
Vgento 175
Viana, flum. 76
Vianen 152
Viaſma 193
Viburgum, Epiſc. 215
Vicentia, acad. 166
Vich, municip. 88
Vidonia vina 83
Vidorſo, Vidoſus, fl. 80
Vidina 182
Vielunia 184
Vienna, Auſtr. 136, *Galliæ* 115, 120, 126
Viennenſis Epiſc. 136
Vierzi 78
Vierzon 130
Vietores, Hiſpani, quales, & quanti? 102
Vigennas, fl. 129. 132
Vigliana, op. 72
Vigo, mun. 76
Viburgenſis juriſd. 213, 215
Vilcomirienſis diſtrictus 187
Villach 137
Villa de las palmas 273
Villa del Eſpirito ſant[o] 27[...]
Villa de Madrigal 27[...]
Villa de Maria 27[...]
Villafranca, mun. 78, 82, 16[...]
Villalpando 7[...]
Villa nova 11[...]
Villa nuova de los infantes 27[...]
Villa real 9[...]
Villarica 27[...]
Villar, op. 7[...]
Villarta, op. 52, 6[...]
Villebois 12[...]
Ville de S. Fé 27[...]
Ville Franche 12[...]
Ville neufve 12[...]
Vilnenſis pal. 18[...]
Vilvorden 15[...]
Vina Francica 119, 120, 230, 231. *Galliæ magnes* 118, 11[...] *Hiſpaniæ* 56, 57 [...] Malvoiſe. Vidoni[a] [...] Zacynthi 22[...]
Vineci, portus 9[...]
Vini condendi ratio inter Hiſpanos ſegn[...] 56, 10[...]
Vinidiorum Marchi[...] 13[...]
Vintimiglia 16[...]
Virginia 27[...]

Vir

irgitanus ſinus 51,69
iria 188
irreina caſtro 274
isbuy 212
iſeo Portugalliæ 61
iſp 149
iſtula, fl. 45, 188
iſurgis, fl. 45
itebskienſis palat. 186
iterbum 172
ites 228
itrarii Hiſpaniæ 102
itray 132
itry le Françoys 131
ittoria 82,271
ittoria de los remedios 273
ivacitas hominum 127
ivaretz 113
ivero, mun. 76
iversop. 124
izcondes, Barones.
kera 141,142
laerdingen 152
laſtra 174
lieland, inſ. 152
liſsinga 64,153
lla, amniculus 75
lm 138
lodomirienſis ducatus 192,194
lpa, fl. 192
lſter 208
Vlterior Gallia 122
Vltonia 208
Vltrajectum 150,153
Vltzen 144
Vlymenes 212
Vlyſsipo, Liſabona 52
Vlyſsis naufragium 228
Vmbra 20
Vmbria 173
Vnda, flum. 88
Vnderwalden 149
Vng 254
Vngari, Hungari.
Vnionum, Margaritarum.
Voborg 223
Vogeſus, *mont* 113. *de Faucilles mont Rouland*
V*oigtlandia* 141
V*olga, fl.* 45,191,192, 234,252
V*olhinia* 185,186
V*ollenhoven* 154
V*olterra* 171
V*oorn*, VVeſt.
V*oſtiza* 180
Vpicenſis diſtrictus 187
Vpita 187
Vppingham 200
Vpſalia, acad. 197
Vrameas, fl. 81
Vramburgum 222
Vratiſlavia 146

Vrbinatis dux 176
Vrbinum 173
Vrbium regina, Venetiæ 165
Vr Chald. 246
Vrck, inſ. 152
Urenna, comes 63
Urfé, arx 131
Urgel, mun. 88
Uri 144
Urſini duces 172
Urſorum inſula 210
Urzendow 185
Urſarcha 130
Uſedom, inſ. 142
Uſez, op. 124
Uſſet 130
Uſtede 212
Uſtinga 194
Utcheſter 200
Utica 262,264
Uticæ genitrix 242
Utinum 167
Uvæ paſſæ de Lexia, & Sol 67
Uvæ, Racemi.
Uvarum copia 256
Warchauw 201
Wachtendonck 151
Waersbergen 211,212
Wageningen 151
Wagria 143
Wagſtadt 147
Waldberg 146
Waldeck, ryngr. 140
Waldmünchen 136
Waldshuet 113
Walachia 182,183
Walckenried, abb. 141
Walden 200
Walders 196
Wald-ſaxen 136
Waldburg, truhsäſſer 138
Wallia 203
Wallinford 202
Wallis, Epiſc. 138,149
Walſtadt 147
Wanburne 200
Wangen 138
Wanſen 14
Wantage 20
Wandleſworth 20
Warboſina 17
Warburgum 21
Warda, inſ. 196,21
Wardhuſia 195,19
Wardyn 18
Warm-ſee 7
Warſaw 18
Warta, fl. 18
Wartburg 14
Warte 14
Wartenberg 147,14
Warwycke 20
Waterfordia 20
Watlingſtreat 20
Watlington 20

Way

Waymouth, prom. 198
Weadesbirigh 200
Weapemeoc 271
Webleja 203
Wedon 202
VVela 214
VVeen 222
VVeida opp. 147
VVeide, com. 141
VVelckenſtein, com. 137
VVelſs 136
VVelledon 202
VVelles 201
VVenden 188
VVendenſitz 215
VVerben 142
VVernebec 188
VVertheimenſ. com. 135
VVeſel 141
VVeſop 152
VVeſtcheſter 199
VVeſtcauwe 205
VVeſtergarn 212
VVeſterwyck 216
VVeſtphalia 134, 135
VVeſtphaliæ circ. 140
VVeſtfrieſland 152
VVeſtmorland 199
VVeſt-voorn, inſ. 152
VVetteraviæ com. 139
VVetzlar 140
VVexford 208
VVexo 197
VVeymar 141
VVeymouth 201
VVeyſenburgh 188
VVhitney 202
VVhorwell 201
VViatka 194
VVichia 195
VVidehay 202
VVight, inſ. 205
VVigornia 200
VVigſtadt 147
VVihitſch 177
VVyborgh 197
VVyck 195
VVyl 138
VVyngarten, abb. 137
VVyringen, inſ. 152
VVyſſenburgum 139
VVyſſenburg 140, 182. Griechiſch. Nider. Stuel.
VVyſſenſteyn 188
VVyßbaden, com. 139
VVyß Krotgam 147
VVikkia 188
VVildenfelß, com. 142
VVilkomirz 187
VVilton 202
VVimbledon 201
VVimondham 200
VVimpfen 138
VVinburne 201
VVinckelſcombe 202
VVinchelſy 201

VVindaw 188
VVindiſche marck 137
VVindſore 202
VVind-wagen 252
VVinnica 186
VVinsheimium 135
VVintonia 201
VVintcheſter 201
VVintzig 147
VVithinton 198
VVirland 188
VViſcha 146
VViſticia 185
VViſmar 144
VVitgenſtein, ryngr. 140
VVitſtock 142
VVittenberg 141
VVladiſlavia 184
Vulcaniæ, inſ. 226, 227
Vulcani officina 80
VVlodomirienſis, Vlo.
VVlodzimierz 186
Vulpes 266
Vulturnus, fl. 174
VVoburgum 223
VVoerden 152
VVolffenbutel 144
VVolferſdyck, inſ. 153
VVolffſtein, baron. 136
VVolgaſt 142
VVolkowiska 187
VVollin 142
VVolmer 188
VVologda 194
VVonincz 185
VVoodſtock 202
VVoolaw 147
VVorcheſter 200
VVorckum 152. Friſiorum 153
VVorkenſop 199
VVorkeſworth 200
VVorms, Epiſc. 138, 140, 193
VVorotinenſis duc. 193
VVorſi 215
VVarſlek 205
VVulfrunshamptō 200
VVürtemberg, com. 138
VVürtembergicus duc. 138
Vxama, acad. 102
Vxbridge 201
Vxentum 175

X.

Xabiæ, portus 90
Xainctes 129
Xanton 251
Xarama, amnis 70, 72
Xativa 91
Xenil, fl. 63
Xenit, fons 52
Xeres de la frontera 63
Xeres 275
Xerica, mun. 92
Xiamſii 251

Xime-

Ximenius 71
Xucar, fl. 90
Xyas 185

Y.

Y*Armouth* 185, 200, 205
Ybaque 273
Ylantz 149
Yorck 199
Ypern 151
Yrwen 206
Yſcance 274
Yſelſtein, com. 145, 152
Yſenach 141
Yſenberg, com. 141
Yſenburg, com. 139
Yſendyck 151
Yſfeld 144
Yſſoire 130
Yßſtein, ryngr. 140
Yvica, inſ. 92, 225

Z.

Z*Aatz* 182
Zabern 139. Tabernæ
Zabeſus 182
Zacynthus 228
Zähnden, diœceſis 149
Zagabria 177
Zagatai Tartaria 253
Zagoria 180, 181
Zagrus, mons 235
Zahara 67
Zam 242
Zamorra, urbs 77, 271, 273
Zanditz 148
Zanhaga 265
Zanichoſt 185
Zante, inſ. 228
Zara, com. 178
Zarnow 185
Zavolhia 253
Zeiler, forum Valdoledi 73
Zell in Hamersbach 138
Zendrew 182
Zenga 178
Zenith, punctum verticale 16
Zentica 77
Ziegenhaim, comitatus 139
Ziegenholtz 147
Zigeth 184
Zingiber 255, 257, 258
Ziska, Joan.
Znaïm 146
Zobten 146
Zodiacus 11, 15, 25, 26, 31
Zollich 148
Zona 14, 15, 16, 17

Zor	242	*Zug*	149
Zoroata	264	*Zur* Mare.	
Zuckmantel	147	*Zurarus*	181
Zuckovienſis præſ.	189	*Zürich*	149
Zuelauff	148	*Zweybrucken*	139
Zuenzigam	265	*Zwitta, fl.*	146

FINIS INDICIS.

00-116

SCHONWETTERI.

M. DC. LXVIII.

~~J.649 G595c~~

91/RUS

J64